

ТУМАЧ ЗАКОНА О ЛОВУ

ОД 5. ДЕЦЕМБРА 1931. ГОДИНЕ,

1935.

Др Милован Зоричић

* * *

TUMAČ ZAKONA O LOVU

OD 5. DECEMBRA 1931. GODINE,

1935.

Dr Milovan Zoričić

X
3/4

Cur. 47 (2) 3

~~7. 15. 1~~

(2)

Predsjednik Srednjoje Uprave Saveta
Lovačkih Udruženja Kraljevine Jugoslavije
g. g. ⁱⁿ Milana Stojadinovića
u znak osobitog postovanja i odanosti
Zagreb, 13. V. 1935.

Milana Zorčić

ИТБ. Бр.

16944

DR. MILOVAN ZORIČIĆ
*predsjednik upravnog suda u Zagrebu i honorarni nastavnik lovstva
na šumarskom fakultetu zagrebačkog sveučilišta*

T U M A Č Z A K O N A O L O V U

OD 5 DECEMBRA 1931

SA TEKSTOM ZAKONA O LOVU, UREDBOM
SAVSKE BANOVINE BR. 2.470-III-7 OD
7 II 1935, UREDBOM DUNAVSKE BANOVINE
BR. 4.650 OD 6 II 1935 I NAREDBOM BANA
SAVSKE BANOVINE BR. 5.173-7 OD 5 IV 1935

ZAGREB 1935

II 703

703

Zaklada tiskare Narodnih Novina u Zagrebu

Posvećeno uspomeni
Najvećeg trudbenika za napredak Jugoslavije
Njegovog *Veličanstva Viteškog Kralja*
ALEKSANDRA I.
Ujedinitelja
koji nam je dao ovaj zakon

PREDGOVOR

Zakonom o lovu od 5. decembra 1931. konačno je ujedinjeno lovno pravo Jugoslavije i to na temelju, da je pravo lova spojeno sa svojinom zemlje. Nema sumnje da će se kod primjene toga zakona, naročito u krajevima, gdje je do sada pravo lova pripadalo državi, pokazati dosta teškoća s toga, što se tu radi o novim pravnim propisima, što sam tekst zakona mjestimice dopušta razna tumačenja i što kod nas još nisu ustaljeni nazori ni o samoj biti lovstva ni o pravu lova. Baveći se već odulji niz godina i praktički i teoretski lovom i kao nastavnik lovstva na šumarskom fakultetu zagrebačkog sveučilišta i kao predsjednik lovačkih organizacija i kao zakupnik lovišta, držao sam shodnim da k zakonu o lovu, kod čije sam izradbe sudjelovao, sastavim tumač, da bih tako uputio na primjenu prama smislu i duhu zakona, prama intencijama zakonodavca, prama potrebama zanimanih grana narodne privrede i u skladu s naukom o lovstvu. Kod sastava tumača obilno sam se poslužio stručnom literaturom, koja je navedena u popisu, pa na tu literaturu, a glede pitanja prava na divljač naročito na izvrsni Haerdttlov priručnik, upućujem one, koji žele da dublje teoretski proniknu u pravnu narav lova. Tamo, gdje je bilo potrebno spominjati građansko pravo, naveo sam propise austrijskog građanskog zakona (o. g. z.), koji je na snazi u velikom dijelu državnog područja, a s kojim i srpski građanski zakonik imade u svim glavnim materijama jednake principe. Zakon o upravnom postupku označen je kraticom Z. U. P.

Ovaj tumač nema nikakvih znanstvenih pretenzija, već mu je svrha jedino ta, da bude praktičnim priručnikom koliko organima vlasti, koji će primjenjivati zakon, toliko i poljoprivrednicima, šumarima, lovcima itd., čiji su interesi zakonom tangirani, pa dakle treba da se uzmognu snaći koja im prava i dužnosti iz zakona izvire.

Zagreb, u februaru 1932.

Dr. Milovan Zoričić.

Opaska: Tumač zakona o lovu spremljen je za tisak god. 1932, no kako zakon zbog manjaka u posljednjoj redakciji § 113. nije mogao stupiti na snagu, a ti su manjci uklonjeni tek financijskim zakonom za god. 1934./35., to se i izdanje tumača zategnulo sve do god. 1935.

UPOTREBLJENA LITERATURA

- Bauer Josef: Die Jagdordnung vom 15. Juli 1907., Neudamm 1909.
- Brandt Karl: Fährten und Spurenkunde, Berlin, 1908.
- Dalcke-Delius: Preussisches Jagdrecht, Breslau 1914.
- Delecraze Antoine: Ou en est la chasse en France, Paris.
- De Lesse André: Chasse, Élevage et Piègeage, Paris 1925.
- Delius dr Hans: Das Jagdrecht in der gerichtlichen Praxis, Berlin 1930.
- Dombrowski Ernst R. v.: Der Feldhase, Wien 1908.
- Ebner A.: Die preussischen Jagdgesetze, Berlin 1928.
- Freudenfeld Franz, dr: Das Jagdgesetz für Böhmen, Reichenberg 1929.
- Hatschek Julius Dr: Englisches Staatsrecht u Piloty: Handbuch des öffentlichen Rechts, Tübingen 1906.
- Haerdtl Heinrich Dr: Handbuch des Oesterreichischen Jagdrechts, Wien 1929.
- Jaehner: Eigentumserwerb am Wilderergut, Göttingen 1897.
- Krainz-Ehrenzweig: System des allgemeinen Privatrechts, Wien 1913.
- La loi pour la protection du gibier et la réglementation du droit de chasse, Bucuresti.
- Loi sur la chasse, Reglement, Instructions, Bruxelles 1915.

- Marković L. Dr: Gradanski zakonik, Beograd.
 Marinović Milan Dr: Privredni značaj lova u
 Jugoslaviji, Beograd 1930.
 Moyat Lucien: Étude historique, critique et com-
 parée sur le droit de chasse Paris 1900.
 Nafziger: La chasse en Alsace Lorraine.
 Ordonance du Président de la République du 3. dé-
 cembre 1927 sur le droit de chasse, Warszawa,
 Journal des Lois Nro 110.
 Rušnov-Posilović: Tumač gradanskom za-
 koniku, Zagreb.
 Scapinelli Paul Conte: Das o.-ö. Jagdgesetz,
 Wien 1905.
 Simon Carl: Der Wildschaden, Neudamm 1912.
 Schweder Bruno: Die Geschichte der Jagd u
 »Leitfaden für die volkwirtschaftliche Würdigung
 des Weidwerks«, Wien 1915.
 Svetlik Rudolf Dr: Gesetze betreffend Jagd, Vo-
 gelschutz und Fischerei, Wien 1910.
 Testo unico delle Legi e Decreti sulla caccia, Roma
 1931.
 Žuvičić Matija: Tamanjenje skitajućih pasa i
 mačaka s pravnog gledišta, Zagreb, Lovačko-ri-
 barski Vjesnik 1929.

Historički razvoj i narav prava lova. Kako se stiče vlasništvo divljači

I. U predhistorijsko doba, a i kasnije kod naroda na niskom stepenu kulture, lov je davao čovjeku sve što mu je trebalo za život: hranu i odjeću od koža i krzna divljači. Ali i kasnije, kad su se ljudi već stalnije nastanili i počeli se baviti poljoprivredom, lovljenje se smatra osobito časnim zanimanjem, u kome je vješt i uspješan lovac mogao steći ugled i slavu jednako kao i ratnik. Tako biblija navodi o unuku Noevom, babilonskom kralju Nimrodu, da je bio »robustus venator coram domino« (silan lovac pred Gospodom), dok razni spomenici i natpisi iz asirskih, babilonskih i egipatskih vremena svjedoče o lovačkim podvizima vladara i junaka. Ipak o nekom pravnom uređenju lova u ono prastaro doba nije ništa poznato, izuzev da se u Egiptu nekim životinjama pružalo osobitu zaštitu, tako da ih se nije smjelo loviti. Ovo je međutim bez sumnje bilo osnovano samo na religioznim motivima. Korak dalje pošao je već Mojsije, čiji je zakon određivao »da se svake sedme godine divljač može slobodno hraniti na poljima i da ju tada nije slobodno loviti ni ubijati«¹ čime se očito išlo za tim da se divljači omogući množenje. Za vrijeme Grka i Rimljana lov se smatra najmilijom zabavom Bogova te stoji pod naročitom zaštitom boginje Artemide u Grčkoj, Diane u Rimu. Lovu se tada već posvećivala znatna pažnja u literaturi, o čem svjedoči Ksenofontov *Kynegetikos*, jedino danas nam sačuvano stručno djelo o lovu iz onih vremena, te lovačko-didaktički ep Gratiusa. Uz to

¹ Schweder.

i drugi uvaženi pjesnici mnogo spominju lov u svojim djelima, tako Nemesianus, Virgil, Ovid, Horac, Plinije i dr.

Za doba Rimljana nalazimo i prve začetke pravnog uređenja lova. Istina, rimsko pravo nije poznavalo nekog naročitog prava lova. Divljač smatrala se kao res nullius, stvar ničija, koju je svatko smio prisvojiti. Ali je lovljenje bilo slobodno samo na javnim zemljištima, a ne i na privatnim. Iz tada već ustaljenog prava vlasništva proizlazilo je da nitko nije smio progoneći divljač prolaziti tuđim zemljištem bez dozvole vlasnika, jer bi inače povrijedio njegova vlasnička prava, pa bi vlasnik mogao ustati već prama prilikama bilo sa actio iniuriarum, bilo sa actio negatoria, bilo sa interdictum uti possidetis, dok bi se radi lovljenjem nanešene mu štete mogao poslužiti sa actio legis Aquiliae. Rimljani su dakle točno lučili u lovljenju samo prisvojenje divljači, koje je bilo svakome slobodno, od kretanja po zemljištima, dakle lovljenja, koje je bilo dozvoljeno jedino vlasniku ili onome kome je to vlasnik dopustio.² Dok je ovako kod Rimljana, gdje je u glavnome postojalo poljoprivredno gospodarstvo, pravni razvitak u prvome redu zaštićivao vlasnika zemljišta i davao mu sredstva da svoje usjeve obrani od šteta, koje bi mogli nanijeti lovci, kod sjevernijih naroda stvar je bila drugojačija. Klimatske i gospodarske prilike bile su tu sasvim različite od od onih u Italiji, jer su ogromne prašume, pune svake vrsti divljači te slabo ili nikako razvijena poljoprivreda bili faktori, uslijed kojih je i onda, kad su se plemena već stalno nastanila, lov bio glavnim vreloom prihoda i prehrane. Uslijed toga razvilo se i pravno shvaćanje da je lov pripadnost vlasništva na zemlju, pa da dakle loviti smije samo onaj, čija je zemlja, a na zajedničkoj plemenskoj zemlji svaki slobodan čovjek.³ Jednako je u da-

² Moyat.

³ Jaehner, Haerdtl, Scapinelli.

našnjoj Francuskoj za vrijeme prvih kraljeva lov bio smatran atributom prava vlasništva i pripadao svakome vlasniku na njegovoj zemlji, dok je u Engleskoj tako ostalo sve do provale Normana.

Ujedinjavanjem plemena u veće jedinice, kojima je na čelu bio knez ili kralj, a naročito ratovanjem i osvajanjem, počelo se ovo prvobitno shvaćanje o pravu lova sve to više mijenjati. Moyat navada da su si u vrijeme, kada su franačka plemena zagospodovala Galijom, franački kraljevi i velmože silom jačega pridržali isključivo pravo lova na prostranim površinama, vlasništvu podjarmljenih Gallo-Romana. Te su se površine zvale fôrets (šume) i ako se tu nije radilo samo o šumskom zemljištu, nego i o poljoprivrednim površinama, rijekama, jezerima i t. d. Ovaj je institut lovnih zabrana ušao u lovno pravo još u VI. vijeku. Kasnije počeli su i drugi mogućnici zabranjivati lov na manjim površinama, na kojima su ponajviše uzgajali nisku divljač (garennés, défens). U današnjoj Njemačkoj razvijale su se stvari na sličan način. Kraljevi određivali su ponajprije zabrane lova na svojoj zemlji (Bannforste), no kad su kasnije podijeljivali zemlje vazalima, pridržavali su si pravo lova i tako ga odijelili od vlasništva zemlje. Ovo odijeljivanje još više dolazi do izražaja kad su pojedini vlasnici zemlje sebe i svoju imovinu stavljali pod zaštitu kraljeva, čime je na njihovoj zemlji nastao kraljevski zabran. Tako se tijekom vremena u vlasti kraljeva nagomilalo toliko lovnih zabrana, da oni više nijesu mogli sve sami iskorišćivati, već su ih počeli podijeljivati besplatno ili uz naplatu raznim velmožama i mogućnicima. Sve se ovo razvijalo stoljećima i prešlo zajedno s feudalnim sistemom i u ostale zemlje Europe, pa tako i u naše krajeve. U Hrvatskoj lov je u XIV. vijeku utvrđeni privilegij plemstva, na dvorovima srpskih kraljeva spominju se u XI. vijeku zvanja sokolara i psara,

dok su pravo na lov osim kralja imala samo velika vlastela.⁴

Pravnici onoga doba trudili su se da na razne načine dokažu opravdanost ovakovog stanja. Tako su jedni utemeljivali kraljevo pravo na načelu, da je u opće sve vlasništvo kralja (»Tout est au roi, rien n'est qu'au roi« za Ljudevita XI.), pa dakle i lov, uslijed čega jedini kralj ima pravo raspolagati i dozvoljavati ili braniti vršenje lova kome i kako mu se sviđi.⁵ Drugi su opet izvodili kraljevo pravo iz toga, što sve ono što nema gospodara, pa tako i divljač, spada pod jus regale kralja (Corpus juris cara Fridrika god. 1752.). No dok se to tako razvijalo pod uticajem sile i moći kraljeva i feudalne gospode, pravnoj je svijesti širokih slojeva naroda sve to ostalo tuđe. Uz to je narod teško trpio i od zloporaba prava lova, jer su vlastela ne samo prekomjerno gojila divljač i zabranjivala čak da ju se tjera s njiva i usjeva, na kojima je počinjala grdne štete, nego se seljaku namitalo mnoge i teške dužnosti. Tako su n. pr. seljaci morali biti hajkači, prehranjivati o svome trošku lovne pse i t. d. Sve je to dovadalo do teških pobuna seljaka, koje su bile ugušivane ognjem i mačem, čime se još više pojačavala mržnja i srdžba najširih slojeva protiv lova i svega što je s njime u vezi. Nema sumnje da i danas jošte neraspoloženje jednog dijela naroda protiv lova i lovaca potiče iz tradicijom prenašanog sjećanja na ona vremena.

Svemu tome učinila je kraj francuska konstituenta. I samo je plemstvo već bilo uvidilo neodrživost dotadanjeg stanja, pa je s toga u noći od 4. augusta 1789. na predlog vicomte de Noailles-a lov prestao biti privilegijem, što ga podijeljuje kralj i postao atributom prava vlasništva. Svaki je vlasnik zemlje dobio pravo da lovi, ali s a m o n a s v o j o j z e m l j i, što je još utvrđeno dekretom konstitu-

⁴ Marinović.

⁵ Moyat.

ante od 30. aprila 1790., kojim je pod prijetnjom globe zabranjeno loviti na tuđoj zemlji bez privole vlasnika.⁶ Ovaj se princip postepeno raširio Europom, rušeći svagdje feudalno regalno pravo lova. U Engleskoj, gdje su vlasnici zemlje još od prije imali stanovita prava na lov, spojio je Wiliam II. statutom od 1831. pravo lova posvema s pravom na zemlju. U Španiji nestalo je feudalno pravo 1837., u Njemačkoj i Austriji za revolucionarne godine 1848.

Pod konac XIX. vijeka smatrano je pravo lova širom Europe uz veoma rijetke iznimke sastavnim dijelom vlasništva zemlje. Tako u Francuskoj, Engleskoj, Njemačkoj, Belgiji, Danskoj, Švedskoj, Norveškoj, Austro-Ugarskoj, Nizozemskoj, Španiji i Rusiji. Razlika je u ovim državama postojala tek u tome, što je u jednima svaki vlasnik zemljišta bio ovlašten da uz neka ograničenja (lovačka karta, lovostaja i slično) sam izvršuje pravo lova, dok je u drugima ovako neposredno izvršivanje prava lova bilo dopušteno samo onim vlasnicima zemlje, koji su imali zakonima propisanu i za racionalni uzgoj divljači dostatno veliku spojenu površinu zemljišnog posjeda. Svi ostali manji posjednici imali su doduše u tim državama pravo lova kao vlasnici zemljišta, ali toga prava nisu mogli izvršivati sami, nego je lov davan u zakup u njihovu neposrednu ili posrednu korist. Ovaj je potonji sistem utemeljen na iskustvima, stečenim već kratko vrijeme nakon 1848. godine, kada se na sve strane počelo loviti u tolikoj mjeri, da je prijetilo potpuno upropaštenje divljači i lovstva. Kako je pak u općem interesu da se lov sačuva kao grana narodne privrede, propisane su zakonima razne mjere, kojima je pravo lova pojedinih zemljovlasnika dovedeno u sklad sa tim javnim interesima.

Ne može biti nikakove sumnje da su činjenice dokazale prednost ovog t. zv. zakupnog sistema

⁶ Moyat.

pred svima drugima. U državama, u kojima je taj sistem proveden, broj je divljači nesrazmjerno veći nego u onima, gdje svaki vlasnik zemlje slobodno lovi na svome posjedu. Te države imaju danas razvijeno lovno gospodarstvo sa znatnom godišnjom produkcijom divljači koliko za potrebe zemlje, toliko za eksport. Osim toga vlasnici zemlje, na kojoj se lovi, imaju pravo da od zakupnika lova dobiju naknadu svake štete, koja im nastaje bilo od vršenja lova, bilo po samoj divljači. Konačno lov je pristupačan svima građanima podjednako, a ne samo vlasnicima zemlje, dakle i stanovnicima gradova jednako kao i seljacima. Ovo potonje naročito je važno u znatno napuštenim zemljama i obzirom na etičke vrijednosti lova (upoznavanje prirode i života divljači, kretanje po polju i šumi, odmor stanovnika velegrada u slobodnoj naravi itd.) i obzirom na koristi, što ih turizam lovaca donosi udaljenim i siromašnijim krajevima. Nasuprot tamo, gdje svaki može da lovi na svojoj zemlji, divljač je gotovo nestala, izuzev na velikim posjedima i tamo, gdje je nekima uspjelo uz nesrazmjerno znatne novčane žrtve sklonuti više manjih posjednika da dragovoljno dadu svoje pravo lova u zakup, kod čega dolazi do ucjenjivanja kad samo o jednome ili dvojici ovisi hoće li moći doći do ostvarenja takvog zakupa ili ne. Na taj je način primjerice uređeno danas pravo lova u Francuskoj, gdje je još u glavnome na snazi zakon iz godine 1844. i gdje faktično samo veleposjednici imaju uređena i doista dobra lovišta. Mali posjednici tu doduše imaju pravo lova na svojoj zemlji, ali im je od toga slaba korist kad nemaju što da love. Francuska s toga importira godišnje znatne količine divljači⁷ i ako bi po konfiguraciji tla i klimi mogla producirati i preko svojih potreba. Svakako je zanimivo da je u Alsasu i Loreni prigodom godine 1922. provedenog općeg glasanja općinskih zastupstva o tome, ima li

⁷ De Lesse.

se pridržati zakupni sistem ili uvesti francuski zakon od god. 1844., glasalo 965 općina da se pridrži sadašnji zakon, 375 općina da se pridrži uz neke promjene, a samo 360 općina da se uvede francuski zakon.⁸ Jednako i nastojanje vrhovne francuske organizacije St. Hubert Club de France ide za tim da se uvede zakupni sistem, a zagovaraju to osim spomenutih i drugi francuski autori kao Moyat, Nafziger itd.

II. Što se tiče krajeva današnje Jugoslavije valja razlikovati dva područja. Na onima, koja su bila dio Austro-Ugarske monarhije, pravo je lova prešlo sve faze od godine 1848. kao i u ostalim navedenim zemljama Europe. Nakon godine 1848. spojeno je pravo lova s vlasništvom zemlje, a zatim je proveden i zakupni sistem izuzev u Dalmaciji, gdje je lovljenje tek bilo zabranjeno bez naročite dozvole vlasnika zemlje (§ 3. zakona od 13. II. 1882.). Nasuprot na onim područjima Jugoslavije, koja su nekada bila potpala pod tursku vlast, pravo lova nije stoljećima bilo nikako uređeno. Turci su puštali da svatko lovi gdje i kako mu se sviđa, a kako su ti krajevi bili dosta rijetko naseljeni i obilovali nepreglednim šumama, tako da se divljač uvijek opet mogla množiti, nije ta opća sloboda lova do u novije vrijeme nanosila veće štete. Ipak su primjerice jeleni, kojih je nekada bilo u Bosni, tamo posvema nestali.

Prvi je knez Miloš uvidio potrebu da se spriječi prekomjerno tamanjenje divljači i izdao zapovjed od 25. IV. 1840., kojom je uređeno pitanje lovostaje i lov na neke vrste divljači potpuno zabranjen.⁹ Pravi zakon o lovu donesen je ipak tek 1898. godine i to osnovan na regalnom sistemu, po kojem je država naprosto prisvojila pravo lova bez ikakvog obzira na to čija je zemlja. Isto tako bila je

⁸ Delécraxe.

⁹ Marinović

učinila i Austrija nakon okupacije Bosne zakonom od god. 1883. i kasnije 1893., kojim su potonjim zakonom određeni rezervati za uzgoj divljači. U Crnoj Gori postojalo je također regalno pravo lova, ali je zakonom od 1907. godine već predviđeno da pojedina plemena i općine mogu lov davati u zakup.

U našoj je dakle državi sve do donošenja zakona o lovu od 5. decembra 1931. pravo lova bilo osnovano na dva sasvim različita i u sebi protivna sistema regalnom i dominalnom ili zakupnom. Novim je zakonom usvojeno u svoj Europi (izuzev jedino Italiju, gdje vlasnik zemlje može tek zabraniti lov na svojoj zemlji, i nekih kantona Švicarske) uzakonjeno načelo, da je pravo lova spojeno sa svojnom zemlje, te da pripada vlasniku zemlje.

III. Pitanje prava na divljač zadaje pravnoj teoriji već odavna dosta muke. Divljač se u slobodi kreće, ona dakle može prelaziti i granice zemljišnih posjeda, pa je sad tu sad tamo. Rimsko je pravo s toga divljač smatralo stvari ničijom, stvari, koju može svatko prisvojiti prama načelu: *res nullius cedit primo occupanti*. Ovo je i ovakovo shvatanje lova imalo u vrijeme rimsko bez sumnje mnogo opravdanosti. Lov kod Rimljana nije u gospodarstvu igrao nikakove uloge, pa mu se nije posvećivala ni pažnja. No tijekom stoljeća nazori su se u tom pogledu mnogo izmijenili, pokazala se potreba da se spriječi tamanjenje divljači i da se lov očuva kao grana narodne privrede, a da se ni ne spomene nastojanje, da se europska fauna spasi od propasti. Doneseni su s toga zakoni o lovu, kojima je određeno tko i kako smije vršiti lov, te koji propisuju i kazne za nedozvoljeno lovljenje. Ipak je teorija sve do u najnovije vrijeme ostala pod uticajem rimskoga prava, naročito nauke o pravu okupacije, pa nastoji na sve moguće načine objasniti tko i kako stiče vlasništvo divljači.

Najviše se u teoriji tvrdi da se vlasništvo divljači stiče okupacijom, (prisvojenjem), a okupaciju da može izvršiti tko mu drago, jer da svaki čovjek ima prirodno pravo okupirati sve *res nullius* (stvari ničije). Ova teorija u svojim konsekvencijama dovodi do toga da smatra da i divljač, što ju uhvati zvjerokradica, postaje aktom okupacije njegovom svojnom. On doduše može biti kažnjen, ovlaštenik lova da ga može tužiti i na naknadu štete, ali vlasništvo divljači da mu svakako ostaje.¹⁰ Ovo je čista primjena teorije rimskog prava, koje u opće nije poznavalo propisa o lovu, nego je samo pružalo zaštitu vlasniku zemljišta protiv svakog, tko bi bez njegove dozvole htio obilaziti njegovom zemljom. Druge teorije uzimlju u obzir da građanski zakoni većine zemalja ograničuju pravo okupacije. Tako primjerice § 382. o. g. z. određuje da »svaki član države može prisvojenjem steći stvari koje nisu ničije, ako to pravo nije ograničeno po zakonima političkim ili ako nekojim članovima ne pristoji preče pravo prisvojiti ih«. Pošto pak lovni zakoni ne samo ograničuju to opće pravo okupacije divljači, nego dapače to pravo pridržavaju izričito ovlašteniku lova, to predstavnici te teorije tvrde, da zvjerokradica ne može okupacijom steći vlasništvo divljači, ali da to vlasništvo ne stiče ni ovlaštenik lova, jer on uopće nije okupirao po zvjerokradici ulovljenu divljač. Iz toga bi onda proizlazilo da divljač, koju je zvjerokradica već i odnio iz lovišta, ostaje i dalje *res nullius*, stvar ničija, sve dok nebi došla u ruke ovlaštenika lova ili dok je nebi steklo treće lice u dobroj vjeri.¹¹ Do čega ova teorija dovodi vidi se po tome, što bi prama njoj divljač čak i u loncu zvjerokradice još uvijek bila stvari ničijom.

Da bi se izašlo iz zbrke ove teorije opet drugi ispravno navode da divljač u času, kad je zvjero-

¹⁰ Larcher.

¹¹ Dernburg, Bauer.

kradica ubije, postaje smjesta vlasništvom onoga, koji je ovlaštenik lova, ali to u stvari točno shvaćanje pogriješno tumače time, da se zvjerokradica imade smatrati nedragovoljnim zastupnikom ovlaštenika lova.¹²

Sve ove teorije međutim nisu shvatile stvar s prave strane. U nastojanju da sve navuku na kalup rimskog prava, čiji je privatno-pravni sistem preuzak da se u nj smjeste pravne tekovine novijeg ekonomskog i socialnog razvitka (jednako na pr. stoji stvar i sa pravom na ime, firmu, autorsko ili patentno pravo i t. d.), pustile su s vida koliko samu bit lova kao atributa vlasništva zemlje, toliko i razvitak pravnih odnošaja modernog doba.

Prije svega pogrešno je, kako to ispravno navodi Jaehner, da se sticanje vlasništva divljači prosuđuje s gledišta nekog prirodnog prava okupacije stvari ničijih, koje da svakome pripada, jer takovo pravo u istinu ne postoji. Haertl također naglašuje da sva ta teorija o pravu okupacije potiče samo od nedostatnog razlikovanja subjektivnog i objektivnog prava. Nema u opće subjektivnog prava pojedinca na okupaciju stvari ničijih, nego postoji samo ovlaštenje objektivnog prava da pojedinac može okupirati stvari ničije, pa i to samo u koliko se tome ne protive naročiti propisi. Čim pako zakon to ovlaštenje ograniči odredbom, po kojoj divljač na nekom zemljištu smije okupirati samo vlasnik toga zemljišta ili onaj, koji je naročito stekao ovlast lovljenja na tome zemljištu, tad istodobno svim drugim osobama uskraćuje to ovlaštenje i čini ih pravno nesposobnima da na tom zemljištu okupiraju divljač t. j. zakon ne priznaje da vlasništvo divljači mogu steći okupacijom i oni, kojima je naročitim propisom oduzeta sposobnost za akt okupacije.¹³ Iz ovoga slijedi da zvjerokradica ne može steći vlasništvo

¹² Ehrenzweig, Stubenrauch, Demelius.

¹³ Haertl, str. 29. i slj.

nepovlasno ulovljene divljači. Tko pako, kada i na koji način stiće vlasništvo divljači pokazat će slijedeća razlaganja:

IV. Za prosuđivanje ovih pitanja potrebno je da se razmotri sama bit lova kao atributa vlasništva zemlje, jer gotovo svi noviji zakoni, pa tako i zakon od 5. decembra 1931. (§ 1.) naročito ističu da je pravo lova spojeno s vlasništvom zemlje. Tu valja napomenuti da možda i nije teoretski ispravno govoriti o nekon naročitom pravu lova, bar tako dugo ne, dok lov izvršuje sam vlasnik zemlje, jer on to čini na osnovu svoga prava vlasništva, a ne na osnovu posebnog prava lova.¹⁴ Posebno pravo lova nastaje strogo uzevši tek onda, kada ovlaštenje izvršivanja lova prelazi s vlasnika zemlje na treće osobe, bilo to sad na osnovu privatno-pravne pogodbe (na pr. zakup izdvojenog lovišta), bilo na osnovu javnopravnog propisa (dražba općinskih lovišta). No kako se izraz »pravo lova« u običnom govoru udomaćio bez obzira na ovu distinkciju, upotrebljavat će se taj izraz i u ovim razlaganjima.

Haertl i Jaehner ispravno naglašuju da je vršenje lova samo jedan način gospodarskog iskorišćavanja zemlje, pa da se prama tome lovno gospodarstvo ima prosuđivati baš tako kao poljoprivredno ili šumsko gospodarstvo. Valja naime držati pred očima da se pod lovom ne razumijeva samo okupacija divljači, nego i čitav niz drugih djelovanja (§ 1. zakona od 5. XII. 1931.), a među inim i ovlaštenje divljač gajiti i razmnožavati. Vlasnik zemlje dakle može iz lova crpsti znatne materijalne koristi umnažanjem divljači i unovčenjem njenog mesa, kože i krzna, prodajom uhvaćene žive rasplodne divljači, davanjem lova u zakup itd. Uz to se se u posljednjih dvadesetak godina uobičajilo da se prodaje i t. zv. pravo odstrela jelena, srnjaka, divokoza itd., t. j. vlasnik lovišta dozvoljava uz stanovitu taksu po komadu drugome lovcu da u nje-

¹⁴ Haertl.

govom lovištu lovi i ubije određeni broj divljači. Kako se za takav odstrel plaćaju vanredno visoke svote, primjerice za kapitalnog jelena 20.000 dinara i više od komada, to je očito da se tu radi o osobito znatnom prihodu. Poznati su slučajevi u kojima pravo odstrela nosi vlasniku zemlje više no što iznosi prihod šume u kojoj taj odstrel prodaje. Poznato je dalje da se u mnogim racionalno upravljanim lovištima divljač i umjetno uzgaja, t. j. divljač se perad zatvara u voliere, odakle se kokošima za vrijeme leženja dnevno oduzimaju jaja, da bi ih se natjeralo da iznesu više nego normalni broj. Jaja se stavljaju u strojeve za izvaljivanje ili pod domaće kokoši, a izvaljeni se mladi hrane umjetno spremljenom hranom dok ne budu sposobni da ih se pusti na slobodu. Isto tako puštaju se u lovišta iz daleka nabavljeni zecevi, srne, jeleni, fazani itd. u svrhu da se postigne veći broj divljači, kako bi se onda u lovnoj sezoni, baš tako kao u polju za vrijeme žetve, iskoristio i prirodni i umjetni rasplod. Uz to se divljači postavljaju solišta, nosi se hrana preko zime, poduzimaju se najraznoličnije, često i veoma skupe mjere da joj se omogući nesmetani razvoj i pruži zaštita. Tu se dakle radi o djelatnosti, kojoj doduše s gledišta pojedinca može biti uzrokom želja za lovom kao sportom, no koja se s općeg gledišta ukazuje kao sasvim gospodarska djelatnost, jednaka onoj oko uzgoja peradi ili domaćih životinja. Ili zar se može opravdano poreći da onaj, koji u svoje lovište pušta i u njem stalno goji srne, zeceve, fazane itd., imade na njihov priplod anologno pravo kao i primjerice onaj naš turopoljski seljak na svinje, koje je istjerao u nepregledne šume, pa često ni sam nezna je li mu se krmača oprasila i sa koliko mladih? A uz to ovlaštenik lova mora platiti i svaku štetu, koju po njem uzgojena divljač počini. Konačno valja imati pred očima i to, da mnogi posjedi, koji radi svojih osebina u opće nisu podesni ni za poljopri-

vredu ni za šumarstvo, kao primjerice kameniti predjeli visokih planina, često vlasniku ođbacuju jedinu korist baš samo od lovnog gospodarstva, kako to vidimo kod mnogih lovišta divokoza, čiji su prihodi veći od prihoda najboljih alpskih pašnjaka. Doista sve u svemu danas više ne može biti sumnje o tom da je lov grana narodnog gospodarstva, te da je divljač kao prihod lova za pravo prihod od zemlje, dakle zemljišna renta.

Kad se prihod lova prosuđuje kao zemljišna renta sasvim je svejedno radi li se o vlasniku zemljišta, koji na osnovu § 4. zak. o lovu sam izvršuje lov, ili o vlasnicima, čija se zemljišta po § 5. združuju u općinska lovišta. I u jednom i u drugom slučaju pravo lova pripada vlasniku zemlje, samo ga u prvom slučaju vlasnik može sam i vršiti, dok je u drugom slučaju kao i u slučaju § 15. z. o. l. izvršivanje prava lova u javnome interesu očuvanja lovstva doduše ograničeno, ali i tu samo pravo lova ostaje ipak zemljovlasnicima. Da je tome tako vidi se iz toga, što svaki vlasnik zemlje može opet izvršivati svoje pravo ako udovolji uslovima §§ 4. i 15. z. o. l. (n. pr. ako ogradi svoju zemlju kao zvjerinjak, ako poveća posjed na 200 ha itd.), a i iz toga, što svaki vlasnik zemljišta po § 13. z. o. l. ima pravo na dio zakupnine, koji odgovara površini njegovog zemljišta, pa dakle svoju rentu prima u vidu zakupnine. Što se pako tiče onoga, koji bilo na osnovu privatnopravne pogodbe, bilo na osnovu javnopravnih propisa o lovu steče pravo vršenja lova na tuđoj zemlji, to njemu pripada pravo vodenja lovnog gospodarstva na toj zemlji i ubiranja prihoda od tog gospodarstva baš tako, kako primjerice uživaocu pripada pravo vodenja poljoprivrednog ili šumskog gospodarstva i ubiranja prihoda od ovih.

Ako se sad poblize posmotri odnos vlasnika zemlje spram divljači, pada prije svega u oči, da se divljač u svojoj prirodnoj slobodi kreće, pa da se

ona dakle tako dugo, dok je na slobodi, može i udaljiti sa zemlje pojedinog zemljovlasnika. U ovoj i leži razlog tolikih zabuna u teoriji, jer se iznosi da nitko ne može pokretnu divljač nazivati svojom. Tu je međutim pušteno s vida da se i ne radi o divljači dok je u prirodnoj slobodi, nego da je za prosuđivanje sviju pravnih odnosa, naročito prava vlasništva, odlučan čas, u koji divljač gubitku svoju prirodnu slobodu bilo prirodnim uginućem, bilo time, što je uhvaćena ili ubijena. Kod prosuđivanja pitanja kada se i čime stiče vlasništvo divljači ima se uvijek držati pred očima divljač, koja je izgubila prirodnu slobodu, jer ona tek time što je uhvaćena ili ubijena postaje pokretnom stvari u smislu građanskog prava (§ 295. o. g. z., § 187. srp. građ. zak.)¹⁵. Onim pako časom, kad je divljač postala pokretnom stvari u smislu građanskog zakona, ona se više ne može kretati, ona više ne može ostaviti zemljišta, na kome je svoju slobodu izgubila, pa dakle za nju u smislu današnjeg lovnog zakonodavstva, po kome pravo lova pripada isključivo vlasniku zemlje, vrijede isti principi, koji vrijede za pobrane plodove (*fructus separati*), t. j. oni postaju vlasništvom onoga, čija je zemlja ili koji ju ovlašteno uživa.

¹⁵ § 295. o. g. z. glasi: »Trava, stabla, plodovi i sve stvari, koje zemlja rada na svojem površju, ostaju dotle nepokretna imovina, dok nisu rastavljene od zemljišta i poda. I same ribe u ribnjaku, i divljač u šumi, postaju onda tekar dobro pokretno, kada su ribe ulovljene i divljač uhvaćena ili ubijena.«

§ 187. srp. građ. zakona glasi: »Trava, drva, plodovi i sve što zemlja izdaje, je nepokretno dobro, dokle god se od zemlje ne odvoji. I same ribe u vodi, i divljač u šumi postaju tek onda pokretnim dobrom, kad se riba ulovi i divljač uhvati ili ubije.«

Iz ovih se dakle propisa zakona vidi, da je zakonodavac očito htio istaknuti da je divljač u šumi, sve dok ne bude uhvaćena ili ubijena, baš tako pripadnost zemljišta, kao trava, stabla, plodovi i slično, te da ubijanje i hvatanje ima pravni učinak jednak onome separacije plodova.

Haerdtl (str. 31) kaže: »Sticanje vlasništva divljači jeste baš tako posljedica isključivog uporabnog odnosa spram zemlje, kao što je to i sticanje vlasništva poljskih plodova, voća itd. Divljač, odbaćeno rogovlje, jaja i slično postaju vlasništvo posjednika zemlje samim momentom hvatanja ili ubijanja, ma tko to izvršio, ili prirodnim uginućem divljači, a ne tek uzimanjem u posjed. Uhvaćena ili ubijena divljač nisu drugo no žetveni prihod lovnog gospodarstva«. Dalje: »Prihod lova jeste prihod zemlje. S ovog nacionalno-ekonomski ali i juridički opravdanog gledišta može se iskorišćivanje lova smatrati jedino gospodarskim iskorišćivanjem zemlje, kod čega divljač predstavlja prihod, produkt ili plodove zemlje.« Jaehner (str. 37) upozorava da je prihod lova u stvari zemljišna renta, pa da zato kod divljači jednako kao ni kod drugih dijelova zemljišne rente nije potreban neki naročiti akt uzimanja u posjed. Posjed u opće nije potreban da se uzmogne podići vlasnička tužba na pojedine komade zemljišne rente. Pa i onda, kad ovlaštenik lova ubije divljač, nije okupacija materijalno-pravni razlog sticanja vlasništva. Lov je izljev vlasništva zemlje, pa je dakle hvatanje ili ubijanje divljači samo način, po kome divljač postaje prihodom. Da pako onaj, koji je ovlašten vršiti lovno gospodarstvo podiže i odnosi ubijenu ili uhvaćenu divljač, nije nego izvršivanje već stečenog vlasništva baš tako, kao što je to podizanje i uzimanje poljskog ploda nakon separacije.

V. Ovakovom shvaćanju nije protivian nijedan propis o. g. z., ali jeste § 235. srp. građanskog zakonika, po kome je divlje zvjere šumsko onoga, ko ga uhvati ili ubije. Tu valja imati na umu da su tvorcii srp. građ. zakonika imali obzirom na lov pred očima stanje, po kome je divljač do godine 1840. svaki slobodno lovio gdje je htio, a i onda je tek propisano »kada i gdje nije slobodno loviti« (§ 235. srp. građ. zak.). I doista sve do donošenja zakona

od 5. XII. 1931. u Srbiji je lov po zakonu od god. 1898. pripadao državi, divljač je dakle bila in bono publico, vlasnik zemlje nije na lov ni na divljač imao nikakova prava, pa je s toga jasno da je divljač u času, kad je hvatanjem ili ubijanjem postala pokretnom stvari, bila res nullius i da je pripala onome, koji ju je ubio ili uhvatio. Ovo je stanje stvari međutim iz temelja promijenjeno zakonom o lovu od 5. XII. 1931. Po § 1. toga zakona »pravo lova spojeno je sa svojinom zemljišta i pripada sopstveniku zemljišta«. Divljač nije više in bono publico, pa se zato po načelu lex posterior derogat priori (kasniji zakon ukida predašnji) mora uzeti da je § 235 srp. grad. zak. derogiran zakonom o lovu te da će izgubiti važnost čim u smislu § 96. i slijedećih z. o. l. na teritoriju dosadašnjeg regala budu provedene odredbe Glave I. z. o. l.

U do sada navedenom prikazano je da se divljač po građanskom pravu imade smatrati pripadnošću zemlje jednako kao i trava, drvo, plodovi itd., te da njeno ubijanje ili hvatanje ima pravni učinak jednak onome separacije plodova. Pošto pak po zakonu o lovu pravo lova pripada vlasniku zemlje, to iz toga slijedi da je pravo lova atribut vlasništva zemlje: odnosno da: »iz vlasništva zemlje izvire isključivo ovlaštenje upotrebljavanja zemlje u svrhu lovnog gospodarstva dovodi i do isključivog sticanja vlasništva divljači baš tako, kako isključivo ovlaštenje uporabe zemlje u svrhe poljoprivrednog ili šumskog gospodarstva dovodi do isključivog sticanja vlasništva plodova i drva. Pravo na prihod od lova jednako je pravu na prihod od plodova, nastaje pak prihod od lova u času, kad divljač na ma koji način i po bilo kome izgubi slobodu, t. j. kad bude ubijena ili uhvaćena ili kad prirodnim načinom uginе.«¹

Uz ova teoretska razmatranja ne valja pustiti s vida ni faktično shvaćanje naroda u krajevima,

¹⁶ Haerdtl.

gdje je do sada važio dominalni sistem. U tim krajevima naš seljak znade da je divljač ovlašten loviti samo onaj, koji ima svoje izlučeno lovište na svojoj zemlji ili onaj, koji je uzeo lovište u zakup. On znade i to da mu je ovlaštenik lova dužan naknaditi svaku štetu, koju divljač počini, pa iz svega toga svojom jasnom logikom zaključuje da je divljač onoga, koji ju čuva i koji za nju plaća naknade štete. Ovome shvaćanju i unatoč tu i tamo iznošenih demagoških krilatica o općoj slobodi lova itd. seljak daje najboljeg izražaja kad dolazi vlastima ili ovlašteniku lova i traži da ovaj nadoknadi štetu, koju su počinili »n j e g o v i zecevi«, »n j e g o v i fazani itd.«, čime jasno označuje da divljač smatra njegovim vlasništvom.

VI. Iz svega ovoga bez sumnje slijedi da onaj, koji nepovlašteno uhvati ili ubije te prisvoji pojedini komad divljači, koji je u času kad je ubijen ili uhvaćen postao vlasništvom ovlaštenika lova, počinja krađu baš tako kao i onaj, koji ukrade plodove s polja ili drvo iz šume. Ne postoji kod nas nikakav naročiti zakon, koji bi ovakovo nepovlasno prisvajanje tude divljači izuzimao ispod udara § 314. kriv. zakonika, jer zakon o lovu kažnjava s mo akte lovljenja (§ 88. toč. 1.), t. j. proganjanje, hvatanje i ubijanje, a ne i prisvojenje ubijene ili uhvaćene divljači te upotrebljavanje iste u svoju korist. Nije s toga točno mišljenje, koje je iznešeno nakon donošenja novog krivičnog zakonika, da se prisvajanje divljači po zvjerokradici ima kvalificirati po § 322. kriv. zakonika, nego će se u pravilu raditi o kvalifikaciji § 314., dok će se § 322. imati primijeniti samo u iznimnim slučajevima, kad bude utvrđeno da nema prisvajanja u svrhu pribave imovinske koristi, kao primjerice ako zvjerokradica uzme samo lovačku trofeju (pero, rogovlje i slično). Takovi su pak slučajevi vanredno rijetki, jer je van svake sumnje da se u ogromnoj većini slučajeva bespravno lovljenja radi o čistom deliktu iz koristoljublja.

GLAVA I.

§ 1.

Pravo lova jeste isključivo ovlašćenje na određenoj teritoriji (lovištu) svu divljač progoniti, hvatati ili ubijati, prisvajati si njene odeljene upotreb-ljive delove (kao rogovlje i t. d., a kod divlje pe-radi jaja) te divljač zaštićenu lovostajom gajiti i razmnožavati, sve to u koliko ovim zakonom nije drugačije određeno.

Pravo lova spojeno je s pravom svojine zemlje i pripada sopstveniku zemljišta, no sopstvenik ga može vršiti ili se njime koristiti samo po odredba-ma ovoga zakona.

Razvitak prava lova prikazan je u uvodu ovog tumača, gdje je opširno razloženo, da je lov samo jedan način gospodarskog iskorišćivanja zemlje, te da prema tome iz samog prava na zemlju izvire i pravo lovljenja na toj zemlji.

Kad se govori o pravu lova valja lučiti pravo lova u subjektivnom i objektivnom smislu. Pravo lova u subjektivnom smislu jeste pravo na izvršiva-nje lova ili lovljenja, t. j. na svu onu djelatnost, koja se vrši u svrhu da se slobodna divljač traži i progoni ili da joj se postavljaju zamke i slična sred-stva, podobna da se divljač uhavti ili ubije. Za sam pojam lovljenja međutim nije potrebno da postoji namjera prisvojiti si uhvaćenu ili ubijenu divljač, jer se loviti može i samo iz zabave ili radi spriječa-vanja štete (Bauer). Pravo lova u objektivnom smislu jeste isključivo pravo na divljač, koja se na-lazi na nekom točno određenom teritoriju (lovištu).

Pravo lova odnosi se samo na divljač, t. j. na životinje, koje redovno žive u prirodnoj slobodi i to dok se u takovoj slobodi nalaze, ali se ne odnosi na iste vrste životinja, koje su zatvorene u trajno i čvrsto ograđenom prostoru ili koje su pripitomljene. Za takovu pripitomljenu divljač vrijedi propis § 384. o. g. z., po kome se ona ima smatrati opet divljom tek kad izminu 42 dana odkad je izmakla iz vlasti posjednika, dok po § 236. srp. grad. zakonika postaje predmetom lova čim »prirodu divljačine na sebe uzme i ispod vlasti naše izađe«.

U § 1. zakona dana je jasna definicija sadržaja prava lova koliko u subjektivnom, toliko i u objektivnom smislu, jer zakon pod pravom lova obuhvaća pravo proganjenja, hvatanja, ubijanja i prisvajanja divljači te prisvajanja njenih upotrebljivih dijelova, a uz to subsumira pod pravo lova još i isključivo ovlaštenje lovostajom zaštićenu divljač gajiti i razmnožavati. Iz propisa § 1. nedvoumno slijedi da si svu divljač, koja u nekom lovištu izgubi bilo kojim načinom prirodnu slobodu, smije prisvojiti jedino ovlaštenik lova. Kod toga je dakle sasvim svejedno da li je do mogućnosti prisvojenja došlo lovnom djelatnošću samog ovlaštenika prava lova ili treće osobe, ili s prirodnih razloga kao n. pr. uginućem divljači zbog starosti, elementarnih nepogoda ili sličnog. Tako primjerice ako ovlaštenik lova jednog lovišta puca na divljač te ona ranjena uteče u tuđe lovište i tamo uginu, strijelac nema prava da pođe za njom i da si je prisvoji, jer je ona uginućem u tuđem lovištu postala vlasništvom susjednog ovlaštenika lova (§ 34. z. o. l.). Povreda tuđeg prava lova nastaje i onda, kad lovac za nastrijeljenom divljači pusti psa u tuđe lovište da mu divljač donese. Zato i jeste običaj da se među vlasnicima susjednih lovišta o ovim pitanjima donose posebna utanačenja glede međusobnih prava potrage za nastrijeljenom divljači. Nasuprot gore

spomenutog nije povreda tuđeg prava lova ako ovlaštenik lova iz tuđeg lovišta vabljenjem (n. pr. srnjaka, lisice itd.) ili sličnim domami preko granice zdravu divljač i ubije je u svome lovištu, jer je ta divljač izgubila svoju prirodnu slobodu, odnosno postala stvari pokretnom (§ 295. o. g. z., § 187. srp. grad. zak.) tek u njegovom lovištu.

Pravo lova po izričitoj odredbi zakona spojeno sa svojinom zemlje i pripada vlasniku zemljišta. Uzakonjen je dakle t. zv. dominalni sistem, kako je to danas gotovo u svim zemljama Europe, a koji u najvećoj mjeri odgovara pravednosti i željama vlasnika, jer je opravdano da koristi od lova pripadaju onome, na čijoj zemlji divljač živi i nalazi hranu. No kako se divljač na slobodi kreće bez obzira na granice pojedinih zemljišnih posjeda, zakon ne dozvoljava vlasniku da se svojim pravom lova koristi po miloj volji, jer bi tako u kratko vrijeme bila uništena sva divljač, nego određuje u javnom interesu očuvanja lovstva kao grane narodne privrede da vlasnik zemlje može pravo lova izvršivati ili se njime koristiti samo uz stege određene zakonom. Tu dakle postoji slučaj ograničenja privatnog vlasništva u općem interesu, kakovih slučajeva imade u javnom pravu veoma mnogo: n. pr. ograničenje slobode građenja na svome zemljištu, sadržano u građevnim redovima, ograničenje uporabe vode i u privatnom potoku, zabrana sadenja duhana itd.

Podela divljač

§ 2.

Divljač deli se u tri kategorije:

- I. U divljač zaštićenu lovostajom (obustavom lova),
- II. u divljač nezaštićenu,
- III. u zverad.
 - I. U zaštićenu divljač ubraja se:

1) Dlakava divljač:

jelen (*Cervus elaphus*);
 jelen lopatar — jelen šarenjak — platan (*Cervus dama*);
 srna (*Cervus capreolus*);
 kozorog (*Capra ibex*);
 divokoza (*Rupicapra rupicapra*);
 divlja ovca — muflon (*Ovis musimon*);
 zec (*Lepus europaeus*);
 alpski zec (*Lepus variabilis*);
 zec kamenjar (*Lepus mediterraneus*).

2) Pernata divljač:

tetreb gluhan — divlji petelin (*Tetrao urogallus*);
 tetreb ruževac — mali tetreb — ruševac (*Tetrao tetrix*);
 fazan gnjetao (*Phasianus colchicus*) i ostale vrsti fazana;
 jarebica — leštarka — jareb (*Tetrao bonasia*);
 jarebica snežnica — snežna jarebica (*Lagopus mutus*);
 trčka — poljska jarebica (*Perdix perdix*);
 jarebica kamenjarka — jarebica grivka — skalna jarebica (*Caccabis saxatilis*);
 prepelica — pućpura (*Coturnix coturnix*);
 prdavac — rezovac — kozec (*Crex crex*);
 stepna kokoška (*Syrhaptus paradoxus*);
 divlji golubovi i grlice (*Columbidae*);
 droplje — potrci (*Otididae*);
 labudovi (*Cygnidae*);
 ždrali — žerjavi (*Gruidae*);
 vodene kokoške — liske — vodene putke (*Rallidae*);
 šljuke — bene — kljunači (*Scolopacidae*);
 vivci — pijukavci — pribe (*Charadriidae*);
 divlje patke — plovke — race (*Anatidae*);
 divlje guske (*Anseridae*);

II. U nezaštićenu divljač ubraja se:

1) dlakava divljač:

divlja svinja (*Sus scrofa*);
 lisica (*Canis vulpes*);
 jazavac (*Meles taxus*);
 čagalj (*Canis aureus*);
 kuna zlatica — grlica — gorovica (*Mustela martes*);
 kuna belica — kamenica — jamarica (*Mustela foinea*);
 tvor — hor — dehor (*Putorius putorius*);
 zrdav — nevestica — hermelin (*Putorius ermineus*);
 lasica — vladičica — podlasica (*Putorius nivalis*);
 vidra (*Lutra lutra*);
 vidra močvarica (*Mustela lutretia*);
 morski medo — morska medvedica (*Monachus albiventer*);
 kunić — kunac — kunec (*Lepus cuniculus*);
 veverica (*Sciurus vulgaris*);
 puh — polh (*Mioxus glis*);
 tekunica (*Spermophilus citillus*);
 hrčak — hrček (*crisetus crisetus*).

2) pernata divljač:

orlovi (*Aquila*);
 sokoli (*Falcones*);
 mišari — kanje (*Buteo, Archibuteo*);
 lunje — račvari — škarnjaci (*Milvus*);
 jastrebovi (*Astur*);
 kopci — kragulji (*Accipiter*);
 eje — lunji (*Circus*);
 sove (*Strigidae*);
 gavran — grktavac — krokar (*Corvus corax*);
 vrane (*Corvidae*);
 čaplje — gaci (*Ardeidae*);
 rode — štrkovi — štoklje (*Ciconidae*);

rondi — gnjurci (Mergidae);
 gušavci — nesiti (Pelecanidae);
 vrančevi — fendaci (Phalacrocoracidae);
 čigre (Sternidae);
 galebovi (Laridae i Stercorariidae);
 gnjurci — pondurke — potapljači (Colymbidae,
 Podicipidae, Alcidae).

III. Zverad.

Medved (Ursus arctos);
 ris (Felis lynx);
 divlja mačka (Felis catus);
 vuk — kurjak (Canis lupus).

§ 3.

Ovlašćenik prava lova, a po njegovoj dozvoli i druga lica, imaju pravo po propisima ovoga zakona loviti i prisvajati si svu divljač i zverad.

Pravo hvatati i ubijati nezaštićenu divljač (§. 2. — razdeo II) imaju i sopstvenik, zakupac ili uživatelj imanja u svojoj ograđenoj nastanbi ili ograđenom dvorištu. Zverad kao i divlje svinje može na području svog imanja svako tamaniti, ali sa vatrenim oružjem samo u krajevima koji su ugroženi od te vrste divljači.

Banovinskom uredbom u smislu čl. 90. Ustava objavljivaće se koji su krajevi proglašeni za ugrožene, i koju je vrstu divljači dozvoljeno ubijati vatrenim oružjem.

Ris, vuk, divlja svinja, jazavac, divlja mačka, tvor i hrčak pripadaju onome, ko ih ubije na način koji je zakonom dozvoljen. Sva ostala zverad i divljač pripada ovlašćeniku lova.

Vidi § 1. uredbe za savsku banovinu (str. 212) i čl. 1. uredbe za dunavsku banovinu (str. 241).

Klasifikacija razdiobe divljači u zaštićenu, nezaštićenu i zverad novum je u lovnom zakonodavstvu.

Očito je ta razdioba provedena prama tome, da li se pojedinim vrstama divljači obzirom na koristi, koje pružaju čovjeku, daje u javnom interesu naročita zakonska zaštita lovostajom (§ 17) ili im se takova zaštita ne pruža, jer njihovo održanje nije korisno, nego što više i štetno. Ipak svrstavanje divljači, kako je provedeno u § 2. nije sretno. Tako se n. pr. hrčak i tekunica nigdje ne smatraju divljači, nego poljskim štetnicima jednako kao i miševi. Svrtavanjem u nezaštićenu divljač dobile su ove poljskom gospodarstvu dosta štetne životinje indirektnu zaštitu, jer po § 3. nezaštićenu divljač smije svatko hvatati samo na svome ograđenom dvorištu ili nastambi, a tamo očito hrčaka neće biti. Kod noveliranja zakona bit će s toga potrebno da se ovakove životinje brišu iz § 2. II.

Medvjed, ris, divlja mačka i vuk označeni su napose kao zverad i ako se sa gledišta zoološke sistematike ni u čemu ne razlikuju od ostalih mesoždera (Carnivores) kao što su primjerice lisica, kuna, čagalj itd. Po svoj prilici ovo je učinjeno zato, da se označe kao čovjeku osobito štetni i da sa za njih uzmogne dozvoliti da ih svatko i u svako doba može tamaniti na svom posjedu. (§ 3.). Zašto je divlja mačka uvrštena među zverad nije nikako jasno, jer u pravilu divlje mačke prave štetu gotovo isključivo tamanjenjem divljači, dok seljaka tek rijetko oštećuju.

Bezuvjetno uskraćivanje zaštite makar i štetnoj divljači nije opravdano. Tu se prije svega namiče pitanje nije li potrebno da se tamo, gdje su pojedine vrste već veoma rijetke ili takovima postaju, (n. pr. neke vrste orlova, sokola itd.) poduzmu mjere da ih se sačuva od posvemašnjeg izumrijeća. To je pitanje t. zv. zaštite naravi, pa se u svim kulturnim zemljama danas već nastoji spriječiti nestajanje domaće faune. Ovo dakako vrijedi i za medvjeda i za risa, jer obe te životinje tamo, gdje ih ima još samo u sasvim neznatnom broju, nisu ni opas-

ne ni suviše štetne. Uz navedeno treba u pogledu nezaštićene divljači imati pred očima i to da svaka životinja ima u kompliciranom sistemu prirode svoje naročite zadaće. Praktično iskustvo i znanstvena istraživanja doveli su baš posljednjih godina do spoznaje, da je tamo, gdje se u prevelikoj mjeri potamnilo neke vrste t. zv. štetne divljači, da došlo do raznih bolesti među korisnom divljači, da su se umnožili štetni zareznici itd. pa je rezultat bio daleko gori no prije. Priroda je izvjesnim grabežljivcima povjerila funkciju neke vrste sanitarne policije: oni hvataju i uništavaju slabu i bolesnu divljač i sprječavaju tako širenje zaraza. Trebat će s toga da se i kod nas svrati pažnja na to, da se nezaštićena divljač, pa čak ni zvjerad ne uništava u prevelikoj mjeri, već da im se, kad postanu rijetki i manje štetni, pruži zaštita. To će se uvijek moći po § 18. zakona, po kome propisu ban može uvesti lovostaju i za nove vrste divljači, dakle i za takove, za koje u § 17. nije predviđena. Jednako moći će ban za određenu teritoriju, a ministar šuma i rudnika i za cijelu državu, odrediti zabranu lova na ma koju divljač, koja postaje rijetkom, jer § 18. zakona spominje samo općenito divljač, pod koji se pojam imadu svrstati sve zakonom navedene zaštićene i nezaštićene vrste i zvjerad, kao i takove vrste divljači, koje zakon nije spomenuo.

Po § 3. dozvoljeno je i svakome vlasniku, zakupniku ili uživaocu posjeda da u svojoj ograđenoj nastambi ili ograđenom dvorištu hvata i ubija nezaštićenu divljač. Ova zakonska ustanova kojom se normira iznimka od načela, da samo ovlaštenik prava lova ima pravo lovljenja, ima se kao svaka iznimka striktno tumačiti. Treba s toga prije svega utvrditi što je ograđena nastamba i dvorište u smislu ovog zakona.

Nastamba je, kako to proizlazi već iz same riječi, sve ono, što služi za stanovanje ljudi, dakle u užem smislu same kuće i zgrade, u širem smislu

zgrade i zemljište među njima. Dvorište je najbliži prostor oko zgrada, koji služi za ulaženje i izlaženje u i iz nastamba te sačinjava vezu između nastamba i gospodarskih zgrada. Prama tome se pod »dvorištem« ni u kom slučaju ne mogu razumijevati kućni vrtovi ma koje vrste, voćnjaci, cjepljnaci, rasadnjaci i slično, makar bili u neposrednoj vezi s kućom. To proizlazi i iz ustanove § 25., koji izričito luči »dvorišta« i »bašte«.

Nastamba ili dvorište moraju biti ograđeni. Zakon ne propisuje izričito kakova mora biti ograda, no svakako se pod ograđenim prostorom mora razumijevati samo prostor okružen ogradom sa sviju strana tako, da je ulaz predviđen samo kroz vrata. Ograda ne mora biti takova da divljač nebi mogla kroz nju. (Sravnj § 35.).

Vlasnik i uživaoc ima pravo hvatati i ubijati samo nezaštićenu divljač. Iz ovoga slijedi da nesmiije poduzimati nikakovo djelovanje, iz koga bi moglo proizaći da se uhvati ili da bude ubijena zaštićena divljač. Neće dakle smjeti postavljati gvožđa ili zamke primjerice za lisicu na takova mjesta (u otvoru ograde ili slično) gdje predvidivo može nadoći zec, a ako ovakovog nenamjerno uhvati, imat će ga odmah predati ovlašteniku ili njegovom punomoćniku, jer inače počinja krivicu.

Ubijati moće će vlasnik ili uživaoc na razne načine, ali nikako ne vatrenim oružjem. To slijedi iz propisa zakona, po kome je čak i zvjerad dozvoljeno ubijati vatrenim oružjem samo u krajevima, koji su oglašeni kao ugroženi. Ratio legis ove ustanove leži u tome, što bi se kod uporabe vatrenog oružja dešavale zloporabe ubijanjem zaštićene divljači i onemogućio svaki nadzor lovišta i sprečavanje krivolovstva, jer bi se svatko uvijek lako ispričao da je pucao na nezaštićenu divljač. Poznato je pak da, naročito zimi, divljač rado dolazi u blizinu kuća.

Zvjeradi divlje svinje može svatko tamaniti na području svoga imanja t. j. zemljišta. Tamanjenje moći će se u pravilu provoditi bilo nevatrenim oružjem, bilo postavljanjem raznih naprava za hvatanje, kao što su to vučje jame ili velika željeza za vukove, ograde providene pomičnim vratima i slično. Te naprave moraju dakako biti takve da ne ugrožavaju zaštićenu divljač (§ 21.). Trovanje smije provoditi samo ovlaštenik lova (§ 22.). Neće međutim biti zapreke da ovlaštenik lova na osnovu dobivene dozvole od vlasti dopusti i drugima, da na njegovu odgovornost vrše trovanje.

Na pitanje, može li i više vlasnika imanja, makar i u ugroženim krajevima, sebi izmjenice dati dozvole za tamanjenje zvjeradi ili divljih svinja, valja odgovoriti niječno. Po izričitom slovu zakona može svatko tamaniti zvjerad i divlje svinje samo na području svog imanja. Kad bi se pako više vlasnika međusobno dozvolilo da svaki tamani svagdje, onda pojedinac, koji bi tamanio na posjedu susjeda, nikako nebi tamanio na svome imanju. Preduvjet dakle za pravo tamanjenja zvjeradi i divljih svinja jeste vlastito imanje, dakle vlastita zemlja, a nikako ne tuđa, makar predležala i dozvola vlasnika te zemlje.

Sopstvena lovišta

§ 4.

Pravo lova na svome imanju može samostalno vršiti sopstvenik onog zemljišta čija površina u jednoj opštini ili srezu ili u više opština ili srezova iznosi barem 200 hektara neprekidnog zemljišta tako, da se po celom zemljištu može prolaziti s jedne čestice na drugu bez prelaza preko tuđeg zemljišta. Putevi, željeznice i za njih vezani objekti ne smatraju se za prekid zemljišta. Ostrva smatraju se kao da su spojena sa obalom.

Ne mogu se smatrati za sopstveno lovište zemljišta istog sopstvenika, ako su podeljena u više delova, a vezana su samo vodama ili putevima, koji između tih delova prolaze zemljištem drugog sopstvenika.

Površine, koje služe javnom saobraćaju (kao željeznice, kanali i t. d.) ne mogu se izdvojiti u sopstvena lovišta.

Izuzetno može samostalno vršiti pravo lova i sopstvenik zemljišta, koje je naročito određeno za uzgoj divljači (zverinjak). Zemljište mora biti trajno ograđeno tako, da je dlakavoj divljači nemoćuće prolaziti kroz ogradu.

Zverinjaci imaju se prijaviti opštoj upravnoj vlasti prvog stepena i moraju trajno služiti ovoj nameni, pa se tako smatraju za vlastito lovište u smislu ovog zakona.

Samostalno i neposredno vršenje prava lova, koje po § 1. pripada vlasniku zemlje dozvoljava zakon samo vlasniku onog zemljišta, koje u jednom kompleksu obasiže najmanje 200 hektara. Obrazloženje zakonske osnove iznosi za ovu zakonsku ustanovu slijedeće razloge: »Praksa je pokazala da su manji kompleksi nezgodni za racionalni uzgoj divljači. Divljač se mnogo kreće, pa tako ona divljač, što je uzgoji ovlaštenik na malenom kompleksu, prelazi međe i pada plijenom susjeda. Od toga radaju se ne samo neprestani sporovi ovlaštenika, naročito u pogledu dužnosti naknade štete od divljači, nego upravo nastaje neko međusobno natjecanje, tko će prije pobiti divljač uza među, da je nebi ubio susjed. Time dakako štetuje stanje divljači u cijelome kraju. Mnoga privatna lovišta s malenim površinama prekidaју cjelovitost općinskih lovišta i onemogućuju i u ovima naprednu lovnu ekonomiju, što se onda nepovoljno odražuje u iznosima zakupnina na štetu sviju ostalih općinara.« Zakonodavac odredio je dakle minimum po-

vršine za izdvojeno lovište očito zato, jer je ta površina toliko velika, da se naša domaća divljač u pravilu kreće unutar nje i tako vlasniku omogućuje racionalno gojenje divljači i ubiranje plodova uzgojnog rada.

Kod tumačenja § 4. zakona treba držati pred očima i ustanove § 6. jer su ova dva paragrafa u neposrednoj vezi i utvrđuju uslove, pod kojima može da postoji izdvojeno vlastito lovište.

Prije svega izdvojenje sopstvenog lovišta može tražiti samo vlasnik zemljišnog kompleksa od 200 ha, dakle ne i onaj, koji takav kompleks posjeduje s kojeg drugog pravnog naslova (kao n. pr. zakup). Pravo vlasništva mora se dokazati ispravama (§ 6.). Vlasnik može biti fizička ili pravna osoba (općina, zem. zajednica, dioničko društvo itd.), a može biti i više suvlasnika, ali samo onda, ako se suvlasništvo odnosi na čitavu površinu od 200 ha. Zakon naime izričito propisuje da se spajanjem zemljišta više raznih vlasnika ne može ostvariti pravo izdvojenog vlastitog lovišta (§ 6.), pa makar ta zemljišta i ležala jedno uz drugo.

Površina, na kojoj se traži izdvojeno vlastito lovište mora biti neprekinuta. Zakon jasno navodi šta se ima smatrati neprekinutim posjedom. Dostatno je da su pojedini dijelovi međusobno u vezi tako, da se s jedne čestice može preći na drugu a da se ne stupi na tuđe zemljište. Tude zemljište u smislu zakona jeste sve ono, što nije vlasništvo tražioca izdvojenog lovišta, jer se lovište može izlučiti samo na vlastitoj zemlji. Prema tome imaju se smatrati tuđim zemljištem i takove čestice, kod kojih je tražioc izdvojenog lovišta samo suvlasnikom uz druge suvlasnike, pa takove čestice ne mogu činiti spoja između njegovih ostalih samovlasnih čestica.

Putevi, željeznice i za njih vezani objekti ne smatraju se po zakonu prekidom zemljišta. Zakon međutim nema naročite odredbe u

pogledu rijeka, potoka i kanala. No ako se uvaži da zakon izričito propisuje da se »ostrva smatraju kao da su spojena sa obalom« valja zaključiti da se ni vode ne smatraju prekidom površine, što je i posve razumljivo, jer su u tom pogledu javne vode s pravnog gledišta jednake putevima. U ostalom to proizlazi i iz alineje II. § 4., po kome se ne mogu »smatrati za sopstveno lovište zemljišta istog sopstvenika, ako su podeljena u više delova, a vezana su samo vodama ili putevima, koji između tih delova prolaze zemljištem drugoga sopstvenika«. Argumento a contrario jasno je, da te vode ne kidaju spoj ako prolaze zemljištem samog molitelja izdvojenog lovišta. U zak. osnovi bilo je to jasno rečeno, ali je u konačnoj redakciji očito samo pomutnjom ispalo.

Zakon ne sadržaje izričite odredbe kome pripada pravo lova na površinama, koje po zakonu ne tvore prekida izdvojenog lovišta, dakle na putevima, željeznicama i za njih vezanim objektima, te rijekama, kanalima itd. Tu ima samo negativna odredba da se površine, koje služe javnom saobraćaju, ne mogu izdvojiti u vlastita lovišta (§ 4. stav III.). Razlog ove odredbe očito leži u tom, što je na dugačkim i uskim površinama, kako su to primjerice željeznice i kojima spadajući objekti, nemoguće racionalno gojiti divljač i vršiti lov. No kako zakon ne zabranjuje izvršavanje lova na takovim površinama, te kako za puteve, željeznice itd. izričito propisuje da se »ne smatraju za prekid zemljišta«, to valja takove javne površine smatrati sastavnim dijelom izdvojenog lovišta, koje presijecaju, i priznati vlasniku izdvojenog lovišta pravo lova na njima bez ikakove odštete, jer zakon takove nije predvidio. Ipak se kod izdvajanja vlastitog lovišta ovakove javne prometne površine neće moći uračunati u minimum od 200 ha, potreban da se izdvoji lovište, jer zakon traži da vlastita površina iznosi barem 200 ha. Nasuprot uračunat će se u minimum

od 200 ha površina privatnih puteva i voda, kojima je vlasnik molilac izdvojenog lovišta. Ako se između dva izdvojena lovišta nalazi rijeka, pravo lova na rijeci priznat će se obojici vlasnika izdvojenih lovišta srazmjerno prema načelima građanskog prava i zakona o vodnom pravu.

U općinskim lovištima bit će takove prometne površine sastavnim dijelom općinskog lovišta. Slijedom toga divljač, koja se nađe uginula na cestama, željezničkim objektima itd. (divljač prevezena automobilom ili željeznicom, divlja perad, koja se ubije naletom na telegrafске žice i slično) pripada jedino ovlašteniku lova (§ 34), a tko si takovu divljač prisvoji, čini se krivcem kažnjivog djela.

Zvjerinjak u smislu § 4. zakona jeste privatno zemljište bez obzira na površinu, koje je vlasnik naročito i trajno odredio za uzgoj divljači i prijavio kao takovo općoj upravnoj vlasti prvog stepena, a koje je trajno ograđeno tako, da je dlakavoj divljači nemoguće prolaziti kroz ogradu. Iz ovoga slijedi da samo vlasnik imade pravo da traži da mu se njegovo zemljište označi kao zvjerinjak, dok to pravo nemaju drugi, koji zemljište posjeduju s bilo kojeg pravnog naslova.

Zemljište zvjerinjaka mora biti trajno ograđeno, a ograda mora biti dostatno visoka, gusta i čvrsta da svoj dlakavoj divljači bez obzira na njenu veličinu bude onemogućen ulaz ili izlaz. Prama tome ne mogu se takovom ogradom smatrati grabe, makar i bile pune vode, niti žive ograde od grmlja (živice), niti ograde od letava, ako kroz njih može proći bilo koja dlakava divljač, a jednako niti niski zidovi, koje divljač može preskočiti. Zakonom određeno stanje ograde mora biti trajno, t. j. vlasnik je dužan da ogradu neprekidno uzdržava takovom, da dlakavoj divljači bude prolaz nemoguć. Da li ograda odgovara propisu zakona imat će se u konkretnom slučaju utvrditi uvidajem. (§ 101. Z. U. P.)

Divljač, koja se nalazi u ovako ograđenom zvjerinjaku, nije više u prirodnoj slobodi, jer joj je onemogućeno kretanje kroz ogradu. Vlasnik dakle može njome da raspolaže. U drugu ruku vlasnik zvjerinjaka, koji bi, znajući da mu ograda ne odgovara propisima § 4. zakona, ipak u njem izvršivao lov, učinio bi se krivcem prekršaja (istupa) § 88. toč. 1. zakona. Čim naime ograda ne odgovara propisu § 4., manjka zakonski uslov da se dotično zemljište smatra zvjerinjakom i ono se u tom slučaju ima smatrati sastavnim dijelom okolišnog lovišta. Pravo lova na njem pripada dakle samo vlasniku ili zakupniku lovišta, u kome se taj kompleks nalazi. U protivnom bi slučaju svatko lako ogradio zvjerinjak, a kasnije puštao tuđu divljač unutra.

Opštinska lovišta

§ 5.

Zemljišta onih sopstvenika kojima po §. 4. ovog zakona ne pripada pravo izdvojenog sopstvenog lovišta, združiće se na području svake opštine u opštinska lovišta. Ovakva lovišta daće se po odredbama ovoga zakona pod zakup u korist sopstvenika tih zemljišta.

Ako je područje opštine veće od 5.000 hektara, opšta upravna vlast prvog stepena, po saslušanju opštine kao i saveza lovačkih udruženja, može podeliti teritoriju opštine u dva ili više lovišta, ako to dopuštaju interesi lovstva. Ovako podeljena lovišta ne mogu biti manja od 2000 hektara.

Opštinsko lovište ne može biti manje od 500 ha. Opštinska područja manja od 500 hektara priključiće opšta upravna vlast prvog stepena opštinskom lovištu one susedne opštine, s kojom ona čine najprirodniju lovačku jedinicu.

Opšte upravne vlasti prvog stepena ovlašćuju se, da na zahtev jedne ili više opština, zakupaca opštinskog lovišta ili sopstvenika izdvojenog lovi-

šta, ili pak, po službenoj dužnosti, a vazda posle saslušanja saveza lovačkih udruženja isprave granice lovišta u svrhu arondacije.

Uz iste uslove može ban više opština, bez obzira na veličinu njihove teritorije, združiti u jedno lovište, koje ne može biti veće od 5.000 hektara.

Ako se od zemljišta združenih u opštinsko lovište kupom ili na koji drugi način ostvari površina dovoljna za izdvajanje sopstvenog lovišta, ili ako sopstvenik izdvojenog lovišta stekne delove opštinskog lovišta, onda se pravo sopstvenog lova koje se izvodi iz svojine tih zemljišta, obustavlja za sve vreme dok traje već postojeći zakup lovišta danih u zakup od strane opšte upravne vlasti prvog stepena.

Sva zemljišta, koja nisu izdvojena za privatna lovišta, imadu se prama područjima općina združiti u općinska lovišta. U obrazloženju zak. osnove prikazani su motivi propisa § 5. ovako: »Poznata je i po iskustvu utvrđena činjenica, da se na suviše malim površinama lov neda pravilno izvršivati, a kamo li gojiti. S toga zakon predviđa prinudno spajanje svih zemljišta, manjih od 200 ha, u zajednicu opć. lovišta. I ako je ovime pravo lova, koje pripada zemljovlasnicima, stegnuto i ograničeno u javnom interesu očuvanja divljači i podizanja lova kao grane narodne privrede, time su ipak pojedini sopstvenici zemljišta ostali vlasnici lova na svojoj zemlji, jer je na to zemljište otpadajući deo zakupnine za pravo lova ostao njihov. Ovakovo ograničenje u pogledu iskorišćivanja prava lova na malenim kompleksima neminovno traži privredni značaj lovstva, jer je praktički neprovedivo očuvanje divljači, kad bi se svakome dozvolilo da izvršuje lov na svome zemljištu. Naročito to ne ide kod malenih i nekomasiranih posjeda, gdje bi se proganjanjem divljači neprestano prelazile mede i stvarali sporovi«.

Združivanje malenih posjeda imade se provesti prama području općina, pod općinama imadu se razumijevati u p r a v n e (političke) općine, a ne možda porezne, imovne ili druge općine. U slučaju spora, kojoj općini koje zemljište pripada, imat će se to priključiti onoj općini, koja na njem izvršuje policijsku vlast.

Zakon očito favorizira velika lovišta i ide za tim da što više ograniči stvaranje malenih. Kod združivanja zemljišta u općinska lovišta imat će se od ukupne površine općinskog teritorija ponajprije odbiti površina svih u toj općini izdvojenih vlastitih lovišta. Ako nakon toga za općinsko lovište ne ostane najmanje 500 ha, imat će se provesti k o m a s a c i j a o p ć. l o v i š t a, t. j. imat će to lovište upravna vlast priključiti susjednom općinskom lovištu, s kojim ono čini najprirodniju lovačku jedinicu. To znači da će se imati utvrditi s kojim su susjednim lovištem najpovoljnije granice i s kojim se najbolje nadopunjuje i u pogledu površina i u pogledu kultura na njima tako da oba susjedna lovišta budu pružala najbolje uslove za lovnu ekonomiju. U slučaju spora imat će se to utvrditi vještacima, a odgovaralo bi duhu zakona da se sasluša i mišljenje saveza lovačkih udruženja, kako je to propisano prilikom arondacije.

Prigodom provedbe komasacije opć. lovišta, koja se u smislu § 110. zakona ima izvršiti tek nakon izmaka postojećih zakupnih ugovora, nastat će vjerovatno česti slučajevi, da će se, uslijed raznih postojećih zakupnih rokova, lovište ispod 500 ha, kome je zakup istekao, imati priključiti drugom većem lovištu, kome zakupni rok još traje. Ovo priključenje imat će se provesti odmah po samom propisu zakona. Nastaje sada pitanje da li je zakupnik toga većeg lovišta dužan primiti tu površinu manjeg lovišta i uz koju cijenu. Držim da on neće biti dužan primiti tu površinu, jer se na to kod sklapanja za-

kupa nije obvezao, no kako se neće moći protiviti imperativnom propisu zakona, imat će samo pravo da od zakupa većeg lovišta odustane. U tom slučaju imat će se oba komasirana lovišta dati u zakup novom dražbom. Bude li pak zakupnik većeg lovišta voljan preuzeti manje, koje se ima pridružiti, bit će najprirodnije da cijena toga manjeg lovišta do buduće dražbe komasiranog lovišta ostane ona ista, koja je bila u zadnjem zakupnom periodu.

Kod razdiobe površina opć. lovišta, koje nadmašuju 5000 ha (parcelacija opć. lovišta) ima se saslušati općina i kao predstavnik javnog interesa i kao predstavnik sviju vlasnika u opć. lovištu združenih zemljišta. Predmet saslušanja općine bit će da li je dioba u dva ili više lovišta u javnom interesu podizanja lovstva u općini te da li je u interesu vlasnika zemljišta, hoće li se predvidivo polučiti trajno veća zakupnina, a da se ne ošteti stanje divljači. Povećanje zakupnine uz cijenu oštećenja stanja divljači bilo bi samo kratkotrajne koristi, jer bi kasnije zakupnina spala daleko niže. Nitko naime neće licitirati upropašteno lovište. Savez lovačkih udruženja imat će se naročito saslušati o tome, da li je parcelacija u interesu lovstva.

Da se na nekom lovištu uzmogne racionalno gojiti divljač i vršiti lov potrebno je da granice lovišta teku više ravnim crtama. Uske izbočine jednog lovišta koje duboko zadiru u drugo lovište, čine da divljač mnogo prelazi granice, pa onda prirodno svaki od susjednih ovlaštenika lova samo nastoji da divljač ulovi dok je na njegovom lovištu, što dakako na kraju ide na štetu obojice i općeg stanja divljači. Zato je preduvjet valjane lovne ekonomije da granice lovišta budu arondirane. Arondaciju vrši upravna vlast po službenoj dužnosti prigodom razgraničavanja općinskih lovišta, no iz odredbe zakona da se arondacija može vršiti i na zahtjev u § 5. nabrajenih interesenata, među njima i zakupnika

opć. lovišta slijedi, da se postupak za arondaciju može povesti i nakon što je općinsko lovište dražbom dano u zakup. Zakon govori o arondaciji lovišta, dakle sviju lovišta, a ne samo općinskih. To znači da će se kod arondacije prama potrebama lovne ekonomije moći promijeniti granice koliko općinskih, toliko i vlastitih izdvojenih lovišta.

Ipak će se i kod arondacije imati respektirati stečena prava. Držim s toga da će se kod opć. lovišta za vrijeme trajanja zakupnog odnosa moći arondacija provesti samo onda, ako na to pristanu interesirane strane, t. j. vlasnici ili zakupnici onih lovišta, čije se međe arondiraju. Ako nema takovog pristanka, od općinskog će se lovišta moći oduzeti dijelovi u svrhe arondacije samo nakon izmaka zakupne periode. To zato jer je zakupnik na dražbi stekao pravo na izvjesnu površinu lovišta, a zakon ne sadržaje izričite odredbe da mu se za trajanja zakupa smije oduzeti dio te površine. U pogledu privatnih izdvojenih lovišta držim da bez privole vlasnika u opće vlast ne može radi arondacije oduzeti dio privatnog lovišta nego mu tek može radi izjednačenja međa priklopiti dio općinskog lovišta. Vlasnik zemlje ima primarno pravo lova na svojoj zemlji (§ 1.), dok zakupnik opć. lovišta to pravo stiče tek derivativno. Općinska su lovišta u pravilu veća od privatnih te manje osjećaju gubitak kojeg arondacijom otpalog dijela. Vlasnicima zemlje, od koje se sastoji općinsko lovište, ne nanosi se šteta, jer će oni po hektaru zemlje otpadajuću zakupninu i u slučaju, da se njihova zemlja arondacijom priklopi privatnom lovištu, primati od vlasnika ovog lovišta. Tu je svotu lako ustanoviti prama zakupnini, polučenoj dražbom za općinsko lovište. Nasuprot, kad bi se od vlastitog lovišta htjelo nešto oduzeti radi arondacije, moglo bi se dogoditi da ne preostane 200 ha. koji su potrebni za održanje vlastitog lovišta, a i inače bi se vlasniku mogla nanijeti grdna

šteta, koju on nije dužan trpiti, jer ima nesumnjivo pravo lova na cijeloj svojoj zemlji. Kako će kod arondacije, kadšto biti potrebne veoma osjetljive promjene u granicama opć. lovišta, ima se po zakonu vazda prije saslušati savez lov. udruženja kao stručni forum, koji će moći ocijeniti i obrazložiti da li je i zašto arondacija doista potrebna.

Ako se na teritoriju opć. lovišta stvore preduslovi za izdvojenje vlastitog lovišta, ovo se izdvojenje može provesti tek kad izmine zakup opć. lovišta. To zato jer je zakupnik opć. lovišta na javnoj dražbi (licitaciji) stekao pravo lova na izvjesnoj površini na određeno vrijeme, pa mu se dijelovi te površine ne mogu u privatnom interesu trećeg lica oduzeti dok zakupni odnos traje.

§ 6.

Sopstvenici zemljišta kojim po §. 4. ovoga zakona pripada pravo na izdvojeno sopstveno lovište, imaju to izdvojenje pre svakog davanja pod zakup opštinskog lovišta tražiti kod opšte upravne vlasti prvog stepena, na čijoj teritoriji se nalazi najveći dio imanja. Ako davanje pod zakup opštinskih lovišta dvaju ili više susednih srezova ne pada u isto vreme, izdvajanje tražiće se kod onog sreza, u kojem najpre dolazi do davanja pod zakup opštinskog lovišta. U tom se slučaju sopstveniku pravo lova priznaje odmah, ali će korisnu divljač moći loviti tek onda, kada mu bude predata površina od najmanje 200 ha.

Zahtev za izdvajanje sopstvenog lovišta sopstvenik će podneti opštoj upravnoj vlasti prvog stepena najkasnije šest meseci pre nego što bude prestao postojećij zakup opštinskog lovišta u kojem se nalazi to zemljište, odnosno najkasnije šest meseci pre davanja pod zakup opštinskog lovišta. Sopstvenik lovišta priključiće svome pismenom zahtevu isprave kojima će dokazati pravo svojine i

neprekidan posed (državinu). Ako sopstvenik ne bude podneo svoj zahtev u pomenutom roku, njegova će se zemljišta za idućij zakupni period priključiti opštinskom lovištu.

Ako se opseg izdvojenog sopstvenog lovišta prodajom, deobom ili kojim drugim načinom bude promenio tako, da više neće biti minimalnog kompleksa propisanog ovim zakonom (§. 4.), opšta upravna vlast prvog stepena po službenoj dužnosti će ga bez odlaganja pridati opštinskom lovištu uz srazmerno uvećanu zakupninu.

Spajanjem (komasacijom) dva ili više imanja raznih sopstvenika ne može se ostvariti pravo izdvojenog sopstvenog lovišta.

Vidi tumačenje kod § 4.

Pravo vlastitog lovišta imade vlasnik zemljišta (§ 4.) tražiti kod upravne vlasti. On dakle nema biti ni pozivan ni upozoravan, nego se ima sam skrbiti za ostvarenje prava, što je i razumljivo obzirom na to, što se izdvajanje privatnog lovišta vrši jedino u privatnom interesu samog vlasnika dotičnog zemljišta. Od ovoga izuzeta je jedino država za svoja imanja (§ 15.), koja se ureda radi izlučuju.

Tražiti ima se izdvojenje prije svakog izdavanja pod zakup opć. lovišta, dakle svakih 12 godina. Na pitanje ima li se podnositi zahtjev za izdvajanje i u onim slučajevima, kad prije izmaka redovite dvanajstgodišnje zakupne periode dode do ponovne dražbe opć. lovišta uslijed prekinuća zakupnog odnosa po §§ 12., 13. i 14. zakona, valja odgovoriti niječno. Prije svega svako ponovno traženje izdvojenja privatnog lovišta škopčano je za tražioca s izvjesnim trudom i troškom, a ne može se uzeti da mu je zakonodavac htio taj trud i trošak nametnuti radi krivnje trećih osoba, uslijed koje usljeđuje prekid zakupa opć. lovišta. Osim toga imat će se u slučajevima §§ 12., 13. i 14. lovište dati u

zakup samo za ono vrijeme, koje još manjka da se ispuni redoviti zakupni period od 12 godina. Zakon to doduše izričito ne određuje, ali to proizlazi iz dužnosti dotadanjeg zakupnika da do izmaka prvobitne zakupne periode plaća eventualnu razliku zakupnine (§ 13.), a uz to postoji i nesumnjivi interes da se lovišta općina istog sreza daju u isto vrijeme u dvanajstgodišnji zakup. (§ 6. pretpostavlja samo davanje pod zakup opć. lovišta dvaju ili više s r e z o v a ne pada u isto vrijeme), kako bi se omogućilo da si interesenti uzakupe dva ili više susjednih općinskih lovišta radi uspješnijeg uzgoja divljači i izvršivanja lova.

Rok za podnošenje traženja jeste šest mjeseci prije davanja pod zakup opć. lovišta. Taj je rok preklusivan i ne može se produživati, jer zakon imperativno određuje da se u slučaju zakašnjenja zahtjeva imadu zemljišta dotičnog vlasnika za idući zakupni period priključiti opć. lovištu.

Zahtjev za izdvajanje imade se podnijeti pismeno, a priložiti mu se imadu isprave kojima se dokazuje pravo svojine i neprekidan posjed. Tu će dakle trebati priložiti izvadak iz gruntovnih knjiga i katastralni posjedovni list, a uz to i nacrt čestica, koje se traži kao izdvojeno lovište, kako bi se iz nacrta razabralo da su čestice u neprekinutom spoju (§ 4.).

U slučaju izdvajanja privatnog lovišta, koje zasiže u područje više srezova ima se vlasniku, ako davanje lovišta u zakup u tim srezovima ne pada u isto vrijeme, pravo lova na postepeno izdvojenim česticama priznati odmah, ali korisnu divljač moći će loviti tek onda, kada mu bude predana površina od najmanje 200 ha ukupno. Ako dakle primjerice netko imade u jednoj općini ili srezu 120 ha, u drugoj 50, u trećoj 60, u četvrtoj 80, i ako mu ovakovim redom budu izlučivane površine, moći će pravo lova na korisnu divljač vršiti tek onda, kad mu bude izdvojena i

treća površina od 60 ha, jer tek s njome dolazi do ukupne površine od 200 ha, koja je preduvjet vršenja lova. Iz ovoga slijedi da je vlasnik dužan na predanim mu dijelovima namjestiti čuvare lova (§ 41.), da može gajiti i umnažati korisnu divljač i preduzimati za to potrebne mjere (§ 1.) te loviti nezaštićenu divljač i zverad (§ 3.) jednom riječju da ima sva prava i dužnosti ovlaštenika lova izuzev jedino pravo lovljenja zaštićene divljači, jer to pravo § 6. izričito čini ovisnim o površini od 200 ha.

Promjena u površini izdvojenog lovišta uslijed prodaje, diobe ili prestanka spoja čestica (§ 4.) povlači za sobom bezodvlačni gubitak vlastitog prava lova i pripojenje do sada izdvojenog lovišta općinskom lovištu. Ovo je opravdano s toga, što izdvojeno privatno lovište postoji jedino u privatnom interesu vlasnika i može trajati samo dok postoje uslovi § 4.

§ 7.

Ako se na teritoriji izdvojenog sopstvenog lovišta nalaze enklave, pravo lova na tim enklavama pripada sopstveniku izdvojenog lovišta uz srazmernu oštetu prema propisima §. 13. ovog zakona. Delovi opštinskog lovišta koji kao poluenklave zadiru u sopstvena lovišta, mogu se isto tako priključiti u srazmernu oštetu sopstvenim lovištima, ako to iziskuju interesi uzgoja divljači. Odluku o tome donose po saslušanju opštine kao i saveza lovačkih udruženja opšta upravna vlast prvog stepena.

Pod srazmernom oštetom u smislu §§ 6. i 7. ovog zakona podrazumeva se iznos koji odgovara površini i zakupnini dotičnog opštinskog lovišta.

Ako sopstvenik izdvojenog lovišta odbije da primi enklave ili poluenklave uz prednje uslove, oduzeće mu se i sopstveno lovište i izdati pod zakup po §. 15. stavu trećem ovog zakona.

Zakon luči enklave i poluenklave.

Enklave u smislu zakona jesu zemljišta jednog ili više vlasnika, koja nemaju dostatne površine da budu bilo izdvojena vlastita, bilo posebna općinska lovišta, a koja su sa sviju strana okružena vlastitim izdvojenim lovištem. Zakon propisuje da na enklavi, »koja se nalazi na teritoriju izdvojenog sopstvenog lovišta« pravo lova pripada vlasniku izdvojenog lovišta, a ne spominje, što ima da bude ako enklava leži između dvaju ili više izdvojenih vlastitih lovišta. Ne može biti sumnje da će se i po smislu i po duhu zakona morati i u takovom slučaju pravo lova na enklavi priznati vlasnicima vlastitih lovišta, koja ju okružuju i to u razmjeru prama tome, koliki je dio enklave okružen od pojedinog vlastitog lovišta. Da je tome tako vidi se iz obrazloženja zakona, koje glasi: »Propisi o enklavama doneseni su jedino zato da se omogućiti gajenje divljači i spriječe sporovi. Ako se naime unutar privatnog lovišta nalaze veće ili manje parcele drugih sopstvenika ili ako ovakve parcele zadiru u izlučeno privatno lovište, bilo bi koliko sopstveniku privatnog lovišta, toliko i zakupcu općinskog lovišta nemoguće gajiti lov, jer bi divljač, prelazeći ovamo onamo, bila sad u jednom, sad u drugom lovištu. Pošto pak u smislu načela izraženog u § 1. zakona sopstvenik izlučenog lovišta imade primarno pravo na lov, dok ga zakupac opć. lovišta stiče tek derivativno, morala se prvome obezbijediti mogućnost racionalnog gajenja divljači time, da mu je zakonom omogućeno da enklave dobije u svoje lovište, dakako uz pravednu naknadu. Pravedna naknada ustanoviće se tako, da mu se odredi po hektaru enklave platež onolike svote, kolika je na hektar općinskog lovišta licitacijom polučena zakupnina.« Priklapanje ovakove enklave općinskom lovištu bilo bi dakle sasvim protivno nakani zakonodavca. Sam tekst zakona nije u ostalom sretan, jer se »na teritoriji«, dakle na zemljištu izdvo-

jenog lovišta u opće ne mogu nalaziti enklave, već one mogu samo biti okružene teritorijem vlastitog lovišta.

Poluenklave jesu zemljišta jednog ili više vlasnika, koja su u neprekinutoj vezi s općinskim lovištem, ali zadiru u izdvojeno privatno lovište tako, da ih ovo u većoj ili manjoj mjeri okružuje. Poluenklava može biti i između dva ili više susjednih lovišta. Pravo lova na poluenklavama ne pripada po sili zakona vlasniku izdvojenog lovišta, kako je to kod enklave, nego se o priključenju poluenklava vlastitom lovištu imade povesti postupak. Inicijativu za taj postupak može poprimiti vlast u javnom interesu uzgoja divljači (§ 69. Z. U. P.), a može postupak pokrenuti i sam vlasnik izdvojenog lovišta traženjem da mu se poluenklava priklupi lovištu. Zakon ne određuje kada se imade donijeti odluka o poluenklavama, t. j. da li prije dražbe opć. lovišta ili poslije nje. Svakako bi trebalo da se ovakova pitanja riješe prije no što se raspiše dražba, jer se u dražbenom oglasu imade navesti površina, koja se daje u zakup, pa zakupnik dražbom stiče pravo na cijelu tu površinu, tako te bi kasnije mijenjanje značilo zadiranje u njegova stečena prava. Tu se može primijeniti analogija § 5., posljednja alineja, gdje zakon čak za slučaj da vlasnik izdvojenog lovišta stekne dijelove opć. lovišta, obustavlja njegovo pravo za sve vrijeme dok traje već postojeći zakup. Istina je da se priključivanje poluenklava vrši u javnom interesu omogućenja boljeg uzgoja divljači i unapređenja lova, no taj će interes rijetko biti tako znatan, da bi opravdavao zadiranje u već stečena prava.

Samo se po sebi razumije da se poluenklava neće morati priključiti izdvojenom lovištu, ako je ona tolikog opsega i takovog oblika, da je moguće na njoj racionalno gojiti divljač i vršiti lov. Ovo će se pitanje imati raspraviti i odlučiti po saslušanju vještaka, a preporučiti će se svakako saslušanje saveza lovačkih udruženja.

Glede poluenklava opć. lovišta, koje zadiru u druga općinska lovišta, neće se moći voditi postupak po § 7. nego postupak po § 5. stav IV. o arondaciji.

Davanje lovišta pod zakup

§ 8.

Pravo lova u opštinskim lovištima nadležna opšta upravna vlast prvog stepena daće javnom licitacijom pod zakup na 12 godina. Licitacija održaće se najkasnije četiri meseca pre isteka postojećeg zakupnog ugovora

Oglas licitacije ima se blagovremeno saopštiti savezu lovačkih udruženja i obznaniti najmanje 15 dana pre licitacije u banovinskom službenom listu, u Službenim novinama i oglasom u opštini.

Licitacija vršiće se usmeno u prostorijama opšte upravne vlasti prvog stepena u prisustvu predstavnika dotične opštine odnosno sopstvenika lovišta (§. 15.). Za sastavljanje zapisnika važe propisi zakona o opštem upravnom postupku.

Ponudač može da bude samo lice koje dokaže, da ima valjanu lovačku kartu, a nije od licitacije isključeno po propisima ovoga zakona. Strani državljani mogu učestvovati u licitaciji samo onda, ako udovolje propisima §. 27. ovog zakona i ako doprinesu pismeno odobrenje bana.

Pre početka licitacije svaki učesnik mora položiti kauciju u gotovom novcu u visini početne cene. Početnu cenu koja neće biti veća od jedne trećine ranije zakupnine, određiće opšta upravna vlast prvog stepena po saslušanju opštine odnosno sopstvenika lovišta. Ako se uz određenu početnu cenu ne bude javio ni jedan ponudač ponovna licitacija održaće se u roku od 8 dana. Na ponovnoj će se licitaciji primati ponude i ispod početne cene, što treba izrično navesti u oglasu.

Dostalac mora odmah platiti jednogodišnju zakupninu kao i na isti iznos uvećati položenu kau-

ciju. Isto tako dužan je u korist Banovinskog lovačkog fonda uplatiti 3 (tri) posto jednogodišnje zakupnine.

Kaucija može se položiti u gotovom novcu ili u papirima od vrednosti kojima je zvanično priznata sposobnost za kauciju, i to po berzanskom tečaju a ni u kom slučaju preko nominalne vrednosti. Kamate kaucije pripadaju sopstveniku. Ako se kauciji za vreme zakupa smanji vrednost, na poziv vlasti kaucija će se nadopuniti. Kaucija čuvaće se kod nadležne sreske poreske uprave. Opšta upravna vlast prvog stepena vratiće je sopstveniku u roku od 3 meseca posle isteka zakupnog odnosa.

Ako licitacija ne uspe ponovna licitacija će se odrediti odmah i održati u roku od mesec dana. Dotle, dok lovište ne bude pod zakupom, postaviće se za to lovište o trošku opštine odnosno sopstvenika lovišta zakleti čuvar lova (§. 41.) Za to vreme zabranjeno je loviti zaštićenu divljač.

Pobliže odredbe za održavanje licitacije doneće se Banovinskom uredbom u smislu čl. 90. Ustava.

§ 9.

Opšte upravne vlasti prvog stepena potvrdiće licitaciju najdalje u roku od 8 dana posle održane licitacije. Po pravilu prihvatiće se najbolja ponuda. Licitacija se neće potvrditi, ako bude bilo važnih i temeljnih razloga iz kojih će se moći zaključiti, da će biti dosuda lovišta najboljem ponudaču štetna po interese lovstva, kao i onda, ako je najbolji ponudač u vremenu poslednjih 5 godina opetovano kažnjen po propisima ovoga zakona.

Protiv odluke o licitaciji pripada pravo žalbe opštini odnosno sopstveniku lovišta i ponudačima.

Ban će doneti rešenje po žalbi najdalje u roku od mesec dana.

Ako se licitacija ne potvrdi, određiće se posle stupanja na snagu rešenja o uskrati potvrde ponovna licitacija koja će se održati najdalje za me-

sec dana posle stupanja na snagu rešenja o uskrati dosude.

Vidi § 2. uredbe za savsku banovinu (str. 212) i čl. 2 i slj. uredbe za dunavsku banovinu (str. 241).

Pravo lova na općinskim lovištima daje u zakup upravna vlast prvog stepena javnom dražbom (licitacijom). Vlasnici zemljišta, od kojih se sastoji opć. lovište, nemaju po zakonu nikakovu ingerenciju na davanje lovišta pod zakup. Njih u neku ruku zastupa općina, ali ni općina nema odlučna uticaja u stvari, ona se ne može usprotiviti davanju u zakup ni određivati modalitete zakupa, ni uticati na dražbeni čin. Općina biva samo saslušavana u pogledu početne (isklične) cijene i pozivana da po svom predstavniku prisustvuje dražbi. Cijeli postupak, koji predhodi dražbi kao i dražbu samu i njeno odobrenje obavlja prvostepena upravna vlast po službenoj dužnosti u javnom interesu. Imat će se s toga dražbu i njene posljedice posmatrati u prvome redu s gledišta javnog prava i točno lučiti gdje i kada nastupaju odnosi privatnog prava.

Dražba ima se održati najkasnije četrnaest mjeseca prije isteka postojećeg zakupnog ugovora. Upravna vlast bit će dakle dužna svršiti sve pripremne radnje (preispitanje razgraničenja opć. lovišta, odluke o izdvajanju lovišta, odluke o poluenklavama, raspis dražbenog oglasa itd.) tako, da uzmogne dan dražbe odrediti u zakonom propisanom roku. Pošto zakon određuje samo da se dražba ima održati najkasnije 4 mjeseca prije izmaka zakupnog roka, to ništa ne priječi da se dražba provede ranije, ali se u interesu očuvanja divljači u tome nebi smjelo ići predaleko. Prerana bi naime dražba mogla uzrokovati da dosadašnji zakupnik, ako lovište na dražbi dostane tko drugi, unatoč propisa § 10. prejakim odstrelom divljači ili zanemarenjem nadzora ošteti lovište u prevelikoj mjeri. Bit će s toga najpovoljnije da se dražba raspiše u roku od 5 do 6 mjeseci pred izminućem

dosadašnjeg zakupa. Ako je ikako moguće bit će povoljno da se dražba održi u proljeće, dakle u vrijeme lovostaje, da nebi zakupac, koji je izgubio na dražbi lovište, zadnjih mjeseci nanosio štete.

Dražba vrši se kod sreza u prisuću predstavnika općine, ako se dražbuje općinska lovišta, ili vlasnika, ako se dražbuje privatno lovište po § 15: Riječi »u prisustvu« znače da dotični moraju biti pravovaljano i pravovremeno pozvani a ne da njihov eventualni izostanak sprečava održanje dražbe. Zakon naime ne propisuje nikakovih prinudnih mjera, kojima bi se predstavnika općine ili vlasnika privatnog lovišta imalo prisiliti da na dražbu dodu. Oni bi dakle, naročito vlasnik privatnog lovišta, koje se po § 15. daje u zakup, mogli svojim izostajanjem u opće spriječiti dražbu, kad bi se uzelo da se dražba ne može bez njih održati. Ovakovo bi tumačenje dovelo ad absurdum i bilo bi u svakome pogledu protivno duhu zakona i intencijama zakonodavca. Uz to dolazak na dražbu znači za interesente veće ili manje troškove, pa bi nesigurnost o tome, hoće li se dražba održati ili ne, svakako uticala i na učestvovanje, što bi bilo na štetu rezultata dražbe.

Nema sumnje da se prije početka dražbe imadu interesentima staviti do znanja uvjeti, pod kojima se dražba održaje, odnosno sadržaj zakupnog ugovora, što ga zakon predviđa u § 10, jer će svi interesenti imati dražbovati prama uvjetima, a dostalac će imati da prihvati modalitete propisanog zakupnog ugovora.

Učesnici dražbe moraju položiti kauciju prije početka same dražbe. Iz ovoga slijedi da se od časa, kad je dražba započela, ne mogu više primati novi učesnici, koji su s bilo kojeg razloga zakasnili. Kaucija ima se obračunati po berzanskom tečaju u vrijeme dražbe.

Učestvovati može samo onaj, koji ima valjanu lovačku kartu i koji to može dokazati. Dokaz ima se provesti svakako prije početka same dra-

žbe da učesnik, ako bude pripušten dražbovanju, može položiti pravovremeno kauciju. Bit će dakle u pravilu moguć dokaz samo predočenjem same lovačke karte. Ipak se nebi moglo poreći pravo voditelju dražbe da uvaži i drugi dokaz (n. pr. uverenje nadležne vlasti o tom da je karta izdana itd.), kojim bi se bez zametanja posebnog postupka i bez gubitka vremena moglo utvrditi, da dotičnik doista ima lovačku kartu. Onoga, koji ne pruži dokaza ili koji je po izričitim propisima zakona isključen (§§ 13. i 14.), imat će voditelj dražbe isključiti od učestvovanja.

P o č e t n a c i j e n a jeste iznos kojim se počima dražbovanje. Početna cijena imat će se svakako uvrstiti u dražbeni oglas, da bi interesenti znali unapred koju svotu imadu položiti u ime kaucije. Ako se radi o lovištu, koje je već bilo uzakupljeno, početna cijena ne smije biti veća od trećine ranije zakupnine, ali ona može biti manja. Kod lovišta, koja prvi put dolaze na dražbu, imat će se početna cijena odrediti po bonitetu lovišta, uzevši u obzir i zakupnine okolišnih lovišta. Početnu cijenu ustanovljuje vlast po slobodnoj ocjeni nakon saslušanja općine odnosno vlasnika lovišta.

Ne nade li se nudioc uz početnu cijenu dolazi do p o n o v n e d r a ž b e. Zakon razlikuje dva slučaja ponovne dražbe i to jedan, kad se ne javi nijedan ponudač uz početnu cijenu i drugi »ako licitacija ne uspe«: Ova stilizacija nije najsretnija jer se mora smatrati da dražba nije uspjela već onda, kad nema nudioca uz početnu cijenu. Ipak nema sumnje da se § 8. ima tumačiti tako, da se ponovna dražba u roku od m j e s e c d a n a ima odrediti tek ako je druga dražba, održana 8 dana nakon prve, ostala bez uspjeha unatoč toga, što je bilo dozvoljeno stavljanje ponuda i ispod početne cijene.

U pogledu p r a v a i o b v e z a i z d r a ž b e n o g č i n a valja prije svega uočiti, da se pogodba o zakupu lovišta, koja nastaje dražbom, u mnogome ra-

zlikuje od zakupnih pogodbi, kakove redovno nastaju po privatnom pravu. Ovdje se ne radi o dvima međusobno jednakim kontrahentima, koji sporazumno utanačuju uvjete pravnog posla. Tu se interesent za zakup kao jedna stranka nalazi spram javne vlasti, koja propisuje uvjete dražbe i zakupni ugovor (§ 10.), tako da interesent imade samo pravo da uvjete dražbe i ugovor o zakupu u cijelosti prihvati, što čini stavljanjem ponude na dražbi, ili da ih ustezanjem od dražbe otkloni, ali nikada nema prava da o uvjetima diskutira ili da jedne prihvati, a druge da odbije. Ovakovih slučajeva ima u javnom pravu više, jer kolektivne osobe javnog prava redovno sklapaju pogodbe na ovakav način. Razlog tome leži u potrebi da se postavljanjem unapred točno određenih uvjeta obezbijede javni interesi.

Istaknuto je već ranije da općina nema nikakove ingerencije na dražbu opć. lovišta, jer sve obavlja upravna vlast. Nastaje s toga pitanje tko se u zakupnom odnosu, koji rezultira iz dražbe, ima smatrati zakupodavcem. Kod razmatranja ovog pitanja treba držati pred očima da pravo lova, koje se daje pod zakup, po § 1. zakona pripada zemljovlasnicima, kojima se ipak iz javnih interesa ne dozvoljava neposredno izvršavanje lova. Ti svi vlasnici zemlje, iz koje se sastoji opć. lovište, nisu odredbom zakona ujedinjeni u jednu pravnu osobu, nego kroz cijeli zakon kao predstavnik njihovih interesa nastupa općina. Tako se po § 7. ima saslušati općina kod priklipanja poluenklava privatnim lovištima, po § 8. kod određivanja početne cijene, po § 9. ima općina pravo žalbe protiv odluke o dražbi, po § 12. može tražiti razriješenje zakupa zbog devastacije, traži se njena privola za produženje zakupa bez dražbe itd. itd. Nema sumnje da u mnogima od ovih slučajeva općina nastupa i kao predstavnik javnog interesa (primjerice po § 12. kod devastacije), ali se ipak u glavnome radi o interesima zemljovlasnika, kojima po § 13. zakona pripada zakupnina za uzakupljeno pravo lova. Općina

dakle i ako nastupa u javnom interesu, nastupa ipak pretežno kao predstavnik i privatnih interesa zemljovlasnika, na čijoj se zemlji lovi. Iz ovoga može se zaključiti da općinu kao predstavnika interesa zemljovlasnika valja smatrati zakupodavcem, jer zakupodavac bez sumnje nije ni upravna vlast, koja raspisuje i vodi dražbu, a ni pojedini zemljovlasnik. Dakako da je općina kao zakupodavac dosta ograničena, jer joj ne pripada pravo odluke kod samog davanja u zakup niti pravo da prihvati ili odbije zakupnika, koga upravna vlast potvrdi.

U pogledu obveza nudioca kod dražbe vrijede načela građanskog prava. Svaka ponuda jedinog nudioca znači da on prihvaća dražbi izloženo pravo lova uz sve uslove, pod kojima se dražbuje, ali samo pod rezolutivnim uvjetom da se ne javi bolji nudioc. Čim drugi učesnik ponudi veću svotu, ispada onaj, koji je ponudio manje, iz svake obveze. Najbolji nudioc obvezan je i ne može jednostrano odstati. On će dakle biti dužan odmah, t. j. na licu mjesta i prije potpisa dražbenog zapisnika platiti jednogodišnju zakupninu i izvršiti ostale u § 8. stav VI. za dostalca propisane dužnosti. Da se pod riječju »dostalac« tu ima smatrati onaj, koji je na dražbi stavio najbolju ponudu i bez obzira na to, da li će ga vlast potvrditi ili ne (§ 9), proizlazi iz redosljeda zak. propisa, jer da je intencija zakonodavca bila ta, da se platež zakupnine, povećane kaucije itd. ima izvršiti tek nakon odobrenja, bila bi odredba § 8. stav VI. ušla u § 9., a ne u § 8. Opravdanost pak ove odredbe proizlazi iz činjenice da je najboljom ponudom preuzeta obveza, te da je ona za najboljeg nudioca perfektna. Ako najbolji nudioc nebi htio ili nebi mogao odmah na licu mjesta položiti određene svote, licitacija se ima odmah nastaviti, što je i u interesu sviju ostalih učesnika. No kako su najboljom ponudom svi ostali nudioni ispali iz obveza svojih ranijih ponuda, morat će se primiti i manje ponude, no što su ih licitanti već bili stavili. Svakako će onaj, koji

neudovoljenjem obveza nakon stavljene najbolje ponude bude kriv ovakovome nastavku dražbe, biti dužan da odgovara za svaku štetu u prvom redu svojom kaucijom, a onda i svojim inim imetkom.

Ovom ovako izloženom stanovištu moglo bi se prigovoriti, da vlast nije dužna nastaviti dražbu, nego da može najboljeg nudioca i pritjerati da izvrši preuzete obveze. Držim da bi ovakovo stanovište bilo štetno za javni interes održanja lova, jer bi za trajanja spora nastalo bez sumnje zanemarenje dotičnog lovišta. Uz to ostaje pitanje utjerivosti i konačno namiču se razni troškovi općini. Nasuprot nastavkom licitacije lovište odmah dobiva zakupnika, a eventualna šteta može se podmiriti iz kaucije i — ako se nađe za shodno — putem odštetne parnice.

Sa strane zakupodavca pogodba postaje perfektnom tek kad dražba bude odlukom potvrđena. Odluka ima se donijeti za 8 dana. Zakon određuje da se »po pravilu« ima prihvatiti najbolja ponuda, ali odmah navodi taksativno iznimke od toga pravila i to samo dvije: 1. Ako postoje važni i temeljni razlozi iz kojih se može zaključiti, da će dosuda najboljem nudiocu biti štetna po interese lovstva, i 2. ako je najbolji nudioc u vremenu posljednjih 5 godina opetovano kažnjen po propisima zakona o lovu. Samo u ova dva slučaja neće vlast potvrditi dražbu, dakle nikakvih drugih razloga za uskratno odobrenja valjano provedene dražbe ne može biti. Treba odmah istaći da će se odluka o potvrđi dražbe moći žalbom napadati samo radi gorenavedena dva slučaja kao i radi niština u postupku kod same dražbe, a ne i onda, ako se prihvaćena ponuda najboljeg nudioca učini kome nedovoljno visokom, ako bi tko nakon dražbe nudio veće iznose i slično. Vlast je zakonom obvezana primiti najbolju ponudu (u slučaju prve dražbe iznad početne cijene, u slučaju ponovne dražbe i ispod nje), pa najbolji nudioc, protiv koga ne predleži nijedan od dva u § 9. navedena prigovora, stiče pravo da mu se lovište preda i to mu

se pravo ne može naprećac uskratiti. Ako vlast bude držala da postoje »važni i temeljni razlozi da bi do sada najboljem ponuđaču bila štetna po interese lovstva«, ona će biti dužna da te razloge navede u odluci, kojom dražbu ne potvrđuje (§ 109. Z. U. P.) Da li su ti razlozi doista važni i temeljni prosuđuju upravne vlasti po slobodnoj ocjeni, koja se ne može napadati tužbom pred upravnim sudovima (§ 19. toč. 3. zak. o Drž. Savetu i uprav. sudovima), ali se može ustati takvom tužbom, ako razlozi u opće nisu navedeni.

§ 10.

**Obrazac za zakupni ugovor o lovu na opštin-
skim lovištima propisacé ban. Jedna trećina povr-
šine svakog lovišta po ugovoru staviće se u posled-
njoj godini zakupa pod zabranu lova. Površinu
ovog dela odrediće početkom poslednje godine opšta
upravna vlast prvog stepena.**

Obrazac zakupnog ugovora, što ga propisuje Ban, određuje zakon očito u svrhu da bi se u jednom pismenom aktu jasno i nedvoumno utvrdila prava i obveze, koje nastaju iz zakupnog odnosa. Praksa je pokazala da u dražbenim uvjetima, koji su više sumarni i različiti u raznim krajevima, ima mnogo manjkavosti i nejasnosti, iz čega onda izvire sporovi. Kako pak sporovi privatno pravne naravi, koji često izvire iz zakupnih odnosa, spadaju u nadležnost redovitih sudova, uputno je da se prava i obveze, u koliko nisu normirani već samim zakonom, fiksiraju ugovorom. Po odredbi zakona ima se u ugovoru propisati zabrana lova u zadnjoj zakupnoj godini na trećini površine svakog lovišta. Drugih odredaba o sadržaju ugovora nema, ali će svakako biti uputno da se u ugovor uvrsti broj lica, koja mogu izvršivati lov. (§ 11.), odredba što biva u slučaju smrti zakupnika itd. itd. Ugovor imat će potpisati zakupoprimalac i zakupodavac. Zakupoprimalac, t. j. najbolji nudioc prigodom dražbe, ima ugovor potpisati odmah nakon

dovršenja dražbenog čina. U ime općine kao zakupodavca imat će ugovor potpisati njezin predstavnik. No ako bilo s kojeg razloga nebi došlo do potpisa ugovora, neće to povući za sobom poništenje dražbe, jer zakon ne čini opstojnost zakupne pogodbe ovisnom o potpisu ugovora, a jednako se tu nebi mogao primijeniti ni propis § 884. o. g. z. jer među samim strankama nema naročito utanačenja o sastavu pismenog ugovora.

Veoma je važna odredba zakona, po kojoj se u posljednjoj godini ima zabraniti lov na jednoj trećini lovišta. Zakon određuje da se imade staviti pod zabranu »po ugovoru«, no tu ipak nema sumnje, da je ova odredba imperativne naravi. Imat će se s toga uvrstiti već u dražbene uvjete i provesti i onda, ako ma s kojeg razloga nebi došlo do potpisa ugovora.

Koja će se površina lovišta, t. j. konkretno koje zemljišne čestice staviti zadnju godinu pod zabranu, odlučuje upravna vlast prvog stepena, razumije se uz pravo žalbe interesiranih na višu vlast. Površina zabrana imat će obasizati jednu trećinu ukupne površine lovišta, no zakon ne određuje da ta trećina ima biti u jednome kompleksu.* Moći će s toga upravna vlast odrediti zabrane i na raznim stranama lovišta držeći kod toga pred očima intencije zakonodavca, da ovom ustanovom spriječi prekomjerni odstrel divljači za posljednje zakupne godine, na štetu općeg interesa i interesa zakupodavca. Ipak će upravna vlast kod određivanja površine zabrana imati stručno i pravedno ocijeniti stanje divljači i mogućnost lovljenja i paziti na to, da nebi možda stavila pod zabranu sve šume ili sva polja itd i time prekomjerno onemogućila zakupniku izvršivanje prava lova. Površina zabrana određuje se početkom posljednje godine očito s razloga, jer se promjenama u kulturi tla (pretvaranje šuma u oranice, osnivanje novih branjevina itd.)

* To određuje član 5. uredbe za dunavsku banovinu (str. 243).

promjenjuju i glavna zadržavališta divljači, pa bi bilo nemoguće više godina unapred znati, koje će površine biti u posljednjoj godini najpodesnije za zabranu lova i uzgoj divljači.

§ 11.

Lovište mogu uzeti pod zakup jedno ili više fizičkih lica, no broj zakupaca mora biti srazmeran veličini lovišta.

Poblize odredbe po ovome propisaće se Banovinskom uredbom u smislu čl. 90. Ustava.

Vidi § 3 uredbe za savsku banovinu (str. 216) i čl. 11 uredbe za dunavsku banovinu (str. 247).

Za pravilni uzgoj divljači i podizanje lovstva naročito je važno da broj zakupaca koji izvršuju lov na stanovitom teritoriju, bude u skladu s površinom toga teritorija. Ako bi naime primjerice na 200 ha lovišta lovilo 50—100 osoba, lov bi prirodno morao propasti uništenjem divljači i to tim prije, što lovište bude manje, a broj lovaca veći. Ovo pogotovo vrijedi u gusto naseljenim krajevima i tamo gdje se gaji visoka divljač (jeleni, divokoze itd.). Za lov kao i za svaku drugu granu gospodarstva vrijedi načelo, da se svake godine može kao maksimum iskoristiti samo broj divljači jednak priplodu one godine, dok sva ostala divljač imade ostati kao nepotrošivi kapital, koji i u buduće ima da nosi koristi. Čim je pak na nekom razmjerno malenom lovištu veliki broj zakupaca, oni će prirodno uloviti i više od godišnjeg priploda, smanjit će time u duljem ili kraćem roku divljač i dovesti do njenog posvemašnjeg uništenja. Kušalo se, istina, stvaranjem lovačkih društava sa strogim pravilima i odredbama o zabranama lova omogućiti da i mnogo lovaca lovi na malenom lovištu, ali ti pokušaji u pravilu nisu doveli do željenog uspjeha. Redovno se nalazi ljudi, koji se ne drže takovih pravila već ih nastoje na sve moguće načine izigrati, što ne samo dovodi do neprestanih sporova, nego i do oštećenja javnog interesa,

koji traži održanje divljači. Provedeno je s toga u mnogim zakonima ograničenje broja ovlaštenika lova. Tako je primjerice hrv. zakon o lovu od 1893. godine u § 9. propisao maksimum od 5 suzakupnika za jedno opć. lovište, pruski zakon od 1907. određuje svega 3 zakupnika itd. Tim je putem pošao i zakon od 5. XII. 1931., ali nije odredio broja zakupnika, nego je samo postavio načelo, da broj zakupnika mora biti u razmjeru s veličinom lovišta, dok je provedbu toga načela ostavio banovinama. Ovo je posvema u skladu s principima lovne ekonomije, jer broj zakupnika koji mogu raspolagati s lovištem i loviti, ovisi ne samo o površini, nego i o konfiguraciji tla, o klimatskim prilikama i o vrsti divljači. Tako će, primjerice, u ravnicama dunavske banovine, gdje se u glavnome radi o zečevima, moći na 500 ha loviti znatno veći broj lovaca nego u dravskoj banovini, gdje se u brdima goje divokoze i srne, koja se divljač ni izdaleka ne množi tako kao zečevi.

Tu treba naročito upozoriti da zakon ne govori o broju lovaca nego o broju zakupaca, dakle onih, koji imadu pravo raspoložbe s lovištem i koji love u svoje ime i u svoju korist. Broj lovnih gostiju dakle nije tangiran, a ako bi koji zakupac pozivanjem prevelikog broja gostiju i slično prekomjerno tamanio divljač primijenit će se odredbe § 12. zakona.

U skladu s iznesenim načelima zakon je propisao da zakupcem lovišta mogu biti samo fizička lica. Ne mogu dakle dražbovati pravna lica, kao što su to razna društva i ustanove. Ovo u ostalom proizlazi i iz propisa § 8., po kome »ponudač može biti samo lice, koje dokaže da ima valjanu lovačku kartu«, a to može biti samo fizičko lice.

Ako više fizičkih lica zajedno uzme u zakup općinsko lovište, tad među njima u pogledu izvršivanja prava lova na uzakupljenom lovištu nastaju odnosi, koji se imadu prosuđivati po načelima građanskog prava.

Tako kod suzakupa lovišta u svrhu zajedničkog izvršavanja i iskorišćavanja lova, nastaje u pravilu društvo u smislu § 1475. o. g. z. Društvo je ograničeno na članove, koji su ga sklopili i novi se član može primiti samo privolom sviiju ostalih. (§ 1186. o. g. z.) Kod primanja novih članova bit će potrebno i odobrenje upravne vlasti, što proizlazi iz § 11. zak. o lovu, koji propisuje, da broj zakupaca mora biti srazmjeran veličini lovišta, što dakako nadzire vlast. Dalje to proizlazi i iz § 14. zak. o lovu, kojim je određena kontrola upravne vlasti u pogledu pridolaska i izmjene lica u zakupnom odnosu.

U pogledu uprave odnosno iskorišćavanja zajedničkog prava zakupa imat će se primjenjivati propisi o zajednici vlasnosti (§§ 833.—842. o. g. z.), ako nije što drugo izričito ugovoreno (§ 1188. o. g. z.) Pošto pak posjed i upravljanje zajedničke stvari pripada svima dionicima zajedno (§ 833. o. g. z., § 218. srp. građ. zakona), to iz toga slijedi da pojedini suzakupnik nije ovlašten da izdaje lovne dozvole ili da u lov vodi goste, ako se ostali suzakupnici tome protive. Međutim sporove o tome imadu riješavati redovni sudovi, a upravne vlasti jedino onda, kad bi se radilo o pustošenju lovišta (§ 12. zak. o lovu).

Suzakupnici imadu pravo da međusobno utanače u kom će razmjeru plaćati zakupninu i kako će izvršivati pravo lova, ali to sve stvara prava i obveze samo među njima. Tako oni primjerice mogu utanačiti da će jedan loviti samo jednu, drugi drugu vrstu divljači, ili da će loviti samo zajedno itd. Oni mogu ugovoriti i to da si lovište razdjeljuju u naravi tako, da će svaki loviti samo u svome dijelu uz isključenje drugih. Takovo se utanačenje ne može smatrati nedozvoljenim cijepanjem samog lovišta, jer se tu radi jedino o ličnom ograničenju pojedinih suzakupnika u izvršavanju njihovog zajedničkog prava. U tome Bauer (str. 174) pravom vidi sasvim jednaki odnos, kako nastaje, ako više lica uzme u zakup od-

nosno najam čitavu kuću, pa im stoji na volju kako će si rasporediti uživanje.

Kako je već istaknuto sva su ovakova utanačenja skroz privatno-pravne naravi i ne tiču se upravnih vlasti dok god njima ne bude ugrožen koji javni interes, zaštićen zakonom o lovu. Neće s toga primjerice kod podjele uživanja lovišta u naravi onaj, kome bi drugi suzakupnik protivno utanačenju ulazio u njemu pripali dio lovišta, moći podnositi prijave upravnoj vlasti radi prekršaja § 88. toč. 1. z. o lovu, već će svoje pravo iz pogodbe moći oživotvoriti samo pred redovnim sudom.

§ 12.

Zakupno vreme traje 12 godina. U slučaju pustošenja lovišta od strane zakupca ili od njega ovlaštenih lovaca, banu pripada pravo da na zahtev interesovane opštine odnosno na izveštaj opšte upravne vlasti prvog stepena ili saveza lovačkih udruženja poništi ugovor o zakupu pre isteka zakupnog vremena i odredi novu licitaciju.

Na molbu zakupca, a po pristanku opštine odnosno sopstvenika lovišta, opšta upravna vlast prvog stepena moći će produžiti zakupno vreme za ceo zakupni period.

Molbu treba zakupac da podnese najkasnije šest meseci pre isteka zakupnog vremena.

Dvanajstgodišnji zakupni rok propisan je zakonom obzirom na utvrđenu činjenicu da je racionalni uzgoj divljači moguć samo onda, ako je zakupcu lovišta na dulje vrijeme osigurano pravo lova. U obrazloženju zak. osnove kaže se ovo: »ako je zakupno vrijeme najmanje 12 godina, zakupac ima interesa da investira, dapače da kroz koju godinu i sasvim obustavi ili bar ograniči lov, pa da onda u kasnijim godinama bere plod svoga rada. Naročito to važi kod srna, jelena, divokoza itd., gdje podizanje broja div-

ljači ide tek vrlo polagano«. Očita je dakle intencija zakonodavca da se favoriziranjem dugotrajnog zakupa podigne stanje divljači pa da se tako iskoriste dobra iskustva, koja su stečena u zemljama sa dugotrajnim zakupnim vremenom. Prama toj intenciji imat će se tumačiti i ustanova da je dozvoljeno produženje zakupa za cijeli daljnji zakupni period t. j. na 12 godina, nakon čega može uz uvjete zakona uslijediti opet daljnje produženje na 12 godina itd.

Za produženje zakupa potrebno je da općina dade svoj pristanak. Neće dakle biti dostatno da ju se samo sasluša t. j. ako se općina usprotivi produljenju, morat će se raspisati dražba. Nasuprot ako općina dade pristanak, mogla bi upravna vlast i uskratiti produljenje, ali će biti potrebno da za to postoje važni razlozi javnog interesa, a ne samo vjerojatnost, da bi se možda mogla dražbom postići bolja zakupnina. Ne valja naime pustiti s vida da se većom ili manjom zakupninom ne tangira javni interes, nego samo privatni interes pojedinih vlasnika zemljišta, koja sačinjavaju općinsko lovište, a koji vlasnici prama veličini svoga posjeda dijele zakupninu među sebe. Ako dakle oni po općini kao svome predstavniku dadu pristanak na produženje zakupa, može to biti ne samo s razloga jer im je dostatna postojeća zakupnina, nego možda i zato, što im konvenira način lovljenja dosadašnjeg zakupca, njegov postupak kod naknađivanja šteta itd. Vlast će s toga obzirom na gore istaknutu intenciju zakonodavca uskratiti produženje zakupa samo kad to traži javni interes, kao primjerice ako bi dosadašnji zakupac pustošio lovište, ako bi svojim načinom lovljenja dolazio u sukob sa zakonom itd.

Ban može poništiti zakupni ugovor u slučaju pustošenja lovišta (devastacije). Pod pustošenjem razumijeva se takav način izvršivanja lova i upravljanja s lovištem, po kome se brojčano stanje divljači u lovištu neprestano umanjuje tako, da prijeti pogibelj da će divljač u dotičnom lovištu nestati

ili postati rijetkom. U takovom slučaju povrijeđen je javni interes, koji traži uzdržanje divljači i lova, pa ban može u svrhu zaštite toga interesa poništiti zak. ugovor baš tako, kao što po § 18. može u slučaju da koja vrsta divljači postane rijetkom, zabraniti lov na tu divljač za izvjesno vrijeme i time zakupčevo pravo lova za to vrijeme i obzirom na dotičnu vrstu divljači učiniti iluzornim.

Poništavanjem zakupnog ugovora ipak se u velikoj mjeri zadire u stečena prava zakupčeva, pa se zato ova mjera neće smjeti upotrebiti bez prethodne opomene zakupca sa strane nadležne vlasti. Ovo slijedi i iz analogije posljednjeg stava § 15., po kome se akcionarnim i drugim društvima, koja su vlasnici izdvojenog lovišta, radi propusta mjera za racionalni uzgoj i čuvanje divljači može oduzeti izvršivanje njihovog prava lova samo nakon ponovne pismene opomene. U jednom i drugom slučaju oduzima se stečeno pravo lova na određenom lovištu, u jednom i drugom slučaju osniva se to na neracionalnom postupku i u očuvanju istog interesa pa dakle u jednom i drugom slučaju treba da predhodi opomena i ako je pustošenje lovišta s gledišta općeg interesa bez sumnje štetnije nego samo propuštanje mjera za uzgoj i čuvanje divljači. Kod toga još treba uzeti u obzir i to, da često neuki zakupac može i iz pukog neznanja ili nerazumijevanja stvari lov izvršivati tako, da dobije značaj pustošenja. Bit će s toga in concreto uvijek potrebno ispitati, da li zakupac prekomjerno lovi iz želje za dobitkom (što se vidi iz prodaje divljači), radi sukoba sa susjednim ovlaštenikom lova itd. ili da li možda samo griješi iz neznanja, pa ga treba shodno uputiti.

Za poništenje ugovora pretpostavka je zahtjev općine ili izvještaj upravne vlasti ili saveza lovačkih udruženja. U svakom slučaju morat će zahtjev odnosno izvještaj biti potkrepljen konkretnim činjenicama, iz kojih se može razabrati da do-

ista predleži pustošenje. Protiv odluke bana bit će mjestu žalbi na Ministra a ne tužbi na upravni sud, jer tu ban donosi rješenje u prvoj molbi (§ 114. Z. U. P.) Poništenje rada posljedicom iz § 12. zakona, t. j. zakupac odgovara za štetu.

§ 13.

Godišnja zakupnina za iduću godinu platiće se u opštinsku kasu mesec dana pre svršetka zakupne godine. Ako zakupac u roku od 15 dana posle opomene nadležne sreske vlasti ne bude ispunio svoju dužnost, ili ako bude zakupni ugovor po propisu § 12. poništen dotično lovište daće se javnom licitacijom o njegovu trošku iznova pod zakup. Na ponovnoj licitaciji dosadašnji zakupac neće moći učestovati, ali on će odgovarati za eventualnu razliku u zakupnini za sve ono vreme koje bi imao trajati prestali zakupni ugovor.

Zakupnina pripada sopstvenicima zemlje prema površini njihovih zemljišta koja sačinjavaju lovište.

Vidi § 13 uredbe za savsku banovinu (str. 239).

Propisu § 13. o načinu plaćanja zakupnine očito je svrha da onemogući oštećenje onih, kojima pripada zakupnina i da spriječi parnice. Budu li se naime točno održavali propisi § 13., nemože nikada doći do zaostatka zakupnine.

Po § 8. mora dostalac već kod dražbe položiti jednogodišnju zakupninu kao i kauciju u iznosu jednogodišnje zakupnine. Po § 13. mora zakupninu za iduću godinu uplatiti mjesec dana prije svršetka zakupne godine. Ne učini li to, općina, koja je dužna voditi evidenciju o uplati, jer se zakupnine plaćaju u opć. blagajnu, imat će smjesta obavijestiti o neplatežu sresku vlast, koja će nemarnog zakupca pozvati da za 15 dana položi novac. Na taj način još prije no što izmine tekuća zakupna godina ili će zakupac uplatiti zakupninu ili neće, u kom potonjem slučaju nastupaju posljedice § 13., t. j. lovište se na njegov trošak i pogibelj daje javnom dražbom u zakup. Ovo

znači da je on odgovoran za štetu u slučaju, ako se na novoj dražbi poluči manja zakupnina, pa da će biti dužan za sve trajanje zakupa, koje ne može biti dulje od prvobitno određenog zakupnog vremena, plaćati općini razliku. Postupa li se dakle po zakonu, ne može nastati šteta ni zaostatak, jer za sve vrijeme dok se raspiše i održi nova dražba itd. zakupnina se podmiruje iz kaucije.

Ako općina i upravna vlast propuste da postupaju po zakonu i ako uslijed toga dođe do zaostataka zakupnine, ti se zaostaci ne mogu utjerivati administrativnom ovrhom. Prava i obveze zakupca lovišta valja uvijek prosuđivati po tome da li su normirane izričitim propisima zakona o lovu, da li su dakle javno-pravne naravi, ili da li se imadu prosuđivati po propisima građanskog zakona o uporabnim pogodbama. I ako se naime sam akt davanja u zakup dražbom vrši po javnoj vlasti, sama se pogodba ipak ima prosuđivati po privatnom pravu u koliko zakon o lovu drugačije ne određuje. Tako su primjerice javno-pravne obveze zakupca opć. lovišta da položi kauciju (§ 8.), da srazmjerno umanji prekomjerno uzgojenu divljač (§ 20.), da namjesti čuvara lova (§ 41.), da plati naknadu štete od divljači (§ 50.) i slično. O tim obvezama odlučuju upravne vlasti i uporabljaju zakonom predviđena prinudna sredstva da se one izvrše. Nasuprot će redovni sudovi imati da odlučuju u sporovima radi neplateža zakupnine, o dužnosti zakupca da naknadi štete, nastale njegovo krivnjom, o zahtjevu zakupca da mu se umanji zakupnina (§§ 1104. i sl. o. g. z.) itd., jer o tome lovni zakon nije ništa odredio, pa vrijede propisi građanskog prava o uporabnim pogodbama.

Zakon određuje da zakupnina pripada vlasnicima zemlje prama površini njihovih zemljišta, koja sačinjavaju lovište, ali ne određuje kako se ima postupati da svaki dobije na njega otpadajući dio. U pravilu imat će dakako općinska vlast prama podacima kata-

stra ili drugim podacima izračunati koliko kome pripada i isplatiti svakome njegov dio. Kod toga se površine javnih puteva, voda željeznica itd. neće uzimati u obzir, a jednako ni zemljišta označena u § 35., jer ona ne sačinjavaju dijelove lovišta. Nebi se ipak protivilo zakonu da se postupi i drugačije, ako na to pristanu vlasnici zemlje. Tako će primjericice biti slučajeva da se u pojedinoj općini, koja je daleko od komunikacija ili u kojoj je lov sasvim zanemaren i malo vrijedan, poluči tek neznatna zakupnina. Očito je da u takovom slučaju nebi imalo smisla da se vlasnicima zemlje isplaćuju minimalni iznosi, jer tu trud opć. organa oko izračunavanja dijelova nebi stajao u nikakvom razmjeru sa koristima pojedinog interesenta. Ipak ni u takovom slučaju nebi općina mogla naprosto zaključiti da novac ostaje u opć. blagajni ili uvrstiti prihod u proračun općine, nego će prethodno morati oglasom obznaniti koliki dio zakupnine, odnosno koliko konkretno novaca otpada na jedan hektar (gdje je uobičajeno računanje po jutrima, na jedno jutro) kao i predlog, da se zakupnina radi uštede posla i neznatnosti pojedinih dijelova zadrži u opć. blagajni u javne svrhe. Ne bude li se povodom toga oglasa nitko protivio, moći će općina donijeti zaključak u koju se javnu svrhu općine imade zakupnina upotrebiti. Budu li nasuprot pojedinci ipak tražili da im se njihov dio isplati, morat će se tome zahtjevu udovoljiti, jer je po zakonu zakupnina njihovo vlasništvo, koje im pripada kao odšteta za njihovo lovno pravo (§ 1.), pa im se bez njihove izričite ili muče privole ne može oduzeti. Ako je pak kvota pojedinca tako malena, da mu se platiti ne može, uputit će ga se da čeka dok iz opetovane zakupnine ne naraste isplativa svota.*

* U § 76 financijskog zakona za godinu 1934./5. dodan je dodatak, prema kome općinski odbor može zaključiti uz odobrenje banske uprave da se dobivena zakupnina ne podeli vlasnicima zemlje, već da se knjiži kao prihod općine. Ova odredba zadire svakako u princip, da svakome vlasniku zemlje pristoji pravo tražiti na njega otpadajući dio prihoda

Samo se po sebi razumije da vlasnici izdvojenih privatnih lovišta ne participiraju na zakupnini opć. lovišta u pogledu onih parcela, koje su im izdvojene za privatno lovište.

§ 14.

Pazakupi kao i ostupanje prava zakupa (cesija) opštinskih lovišta dozvoljeni su jedino uz odobrenje opšte upravne vlasti prvog stepena, koja će po tome prethodno saslušati opštinu odnosno sopstvenika lovišta.

Broj pazakupaca zajedno sa zakupcima mora odgovarati površini lovišta (§. 11.).

Zakupci lovišta ne mogu bez dozvole opšte upravne vlasti prvog stepena za novac ili za drugu koju otštetu nikome izdavati lovne dozvolnice. Od ove zabrane izuzima se jedino dozvola za otstrel pojedinih jelena, divokoza, srndača i tetrebova.

Ako se utvrdi da je zakupac bez odobrenja opšte upravne vlasti prvog stepena dao lovište u pazakup ili da je za novac ili drugu koju otštetu izdavao lovne dozvolnice, i ako je zakupac već bio jednom kažnjen za ovu krivicu (§. 28.), opšta upravna vlast prvog stepena bez odlaganja će oglasiti njegovu zakupno pravo za ukinuto i izdati lovište na trošak i opasnost zakupca licitacijom u ponovni zakup za 12 godina, u smislu §. 13. ovog zakona. Ako se između više zakupaca samo neki od njih ogreše o gornji propis, isključiće se ovi od prava vršenja lova s time, da se oni ni u koliko ne oslo-

od prava lova, a uz to time korist od prava lova dolazi u dobro ne samo onim općinarima, koji su vlasnici zemljišta, nego i onim, koji zemlje u opće nemaju. Zakonodavac je ovu odredbu vjerojatno propisao u presumpciji, da općinski odbor zastupa sve općinare, pa dakle tako i volju onih, koji su vlasnici zemljišta i ovlaštenici na prihod od lova. Propisom, po kome taj zaključak mora biti odobren po banskoj upravi, dana je mogućnost onima, koji nisu sporazumni sa zaključkom opć. odbora, da svoje stanovište iznesu pred bansku upravu.

badaju obaveza koje potiču iz zakupnog ugovora. Prava ostalih zakupaca ostaju netaknuta.

Zakon luči »p a z a k u p« (podzakup) i »odstupanje prava zakupa« (cesiju).

P a z a k u p p r a v a l o v a nastaje kad zakupac prepušta uz naplatu trećoj osobi izvršavanje prava, što ih on ima po zakupu, ali time ne mijenja svojih obveza prema zakupodavcu. Pazakupom stvara se dakle samo obvezni odnos između zakupca i njegovog pazakupca, dok se ništa ne mijenja na pravnom odnosu između zakupca i prvobitnog zakupodavca (općine), tako da zakupac odgovara zakupodavcu i za štetu koja nastane krivnjom pazakupca (§ 1111. o. g. z. i § 698. srp. građ. zakona).

O d s t u p z a k u p a p r a v a l o v a (cesija), zapravo je i cesija (§ 1392. o. g. z.) i asignacija (§ 1400. o. g. z.), a nastaje kad zakupac sva svoja prava i obveze iz zakupnog odnosa prenosi na treće lice tako, da to treće lice na mjesto njega stupa u obvezni odnos za zakupodavcem, dok on sam iz toga odnosa potpuno ispada.

I pazakup i odstup dozvoljen je po § 14. zak. o lovu samo uz odobrenje upravne vlasti. Zakon ne traži privolu općine (§ 1402. o. g. z.) za valjanost asignacije, baš tako, kako ne traži privolu općine ni kod davanja u zakup. Upravna vlast tu nastupa samostalno i ona sama imade pravo odluke, dok se općina kao zakupodavac samo prethodno saslušava. U oba će slučaja upravna vlast imati prije svega ispitati da li lice, koje bi pazakupom ili cesijom imalo steći pravo lova, odgovara uslovima, što ih zakon određuje za zakupce lovišta, t. j. da li ima lovačku kartu i nije li po zakonu isključeno od licitacije lovišta. I pazakup i cesija jeste naime svakako način u z i m a n j a u z a k u p l o v i š t a, a to se po § 27. zakona ne može bez lovačke karte. Samo se po sebi razumije da se ne može dozvoliti da onaj, koji je po zakonu isključen od dražbe lovišta, obilaznim pu-

tem steče lovište kupom ili cesijom. Protivno tumačenje dovelo bi do pustog izigravanja zakona.

Ne nađe li vlast s gledišta javnog interesa opravdane zapreke i ne iznese li općina prigodom saslušanja doista važne razloge protiv odobrenja, vlast će u pravilu imati odobriti pazakup ili cesiju. Pravo je lova naime imovinsko pravo, s kojim ovlaštenik može raspolagati u granicama zakona dok god raspoložbom ne oštećuje javni interes. Sama pogodba između zakupca i pazakupca ili između cedenta i cesionara jeste privatno-pravna pogodba, koju upravna vlast nije zvana ispitivati, u koliko joj nebi došlo do znanja da uslovi pogodbe oštećuju javni interes. Nije dakle upravna vlast nadležna da ispituje uz koju je cijenu uslijedio pazakup odnosno odstup prava lova ili slično, ali će ona biti nadležna i dužna primjerice da utvrdi ne premašuje li broj zakupaca i pazakupca zajedno maksimalni broj, koji je dopustiv za površinu dotičnog lovišta (§ 11.).

Osim navedenog pazakupa i odstupa prava lova zakon poznaje još i daljnji način prenosa ovlaštenja lovljenja, a to je izdavanje lovne dozvolnice i davanje prava odstrela, oboje za novac ili drugu koju odštetu.

Pod lovnom dozvolnicom razumijeva se ovlaštenje, koje zakupac ili vlasnik lovišta, u pravilu pismeno, izdaje trećim licima, a kojim ih ovlaštuje, da u njegovu lovištu izvršuju lov. Ovakova lovna dozvolnica razlikuje se od pazakupa odnosno odstupa zakupa redovno u tome, što kod potonjih zakupac ili vlasnik lovišta sam više ne izvršuje lov, dok kod lovne dozvolnice izvršuju lov i on sam, i oni, kojima je izdao lovne dozvolnice.

Izdavanje lovnih dozvolnica uz naplatu sadržaje veliku pogibelj za opstanak divljači, jer se često događa da netko u spekulativne svrhe uzakupi lovište, pa da onda izdaje brojne lovne dozvolnice, tako da mu prihod od njih ne samo pokriva izdatak zakup-

nine, nego često još i nosi lijepu korist. Razumije se pak samo po sebi da oni, koji plate lovne dozvolnice, a koji redovno nisu obvezani na veći broj godina, pa dakle niti nemaju interesa na očuvanju lovišta, nastoje da pobiju što više divljači, da bi tako pokrili trošak dozvolnice i još stekli dobit. Ovakovo stanje stvari neminovno dovodi do uništenja lovišta, pa će s toga upravne vlasti imati najstrože bditi nad tim, da se lovne dozvolnice ne izdaju bez njihove dozvole. A i tamo, gdje iznimno budu dozvolile izdavanje dozvolnica, a to će moći biti samo u poznato dobro uređenim i racionalno uzdržavanim lovištima, imat će obratiti pažnju, da broj zakupaca, suzakupaca i pazakupaca, zajedno s onima, kojima se izdaje lovna dozvolnica, ne nadmašuje broj koji odgovara površini lovišta prema § 11. zakona. Ovo proizlazi iz očite intencije zakonodavca da razmjerno ograniči broj onih, koji love u svoje ime i u svoju korist. Nasuprot nema zapreke da ovlaštenik lova izdaje besplatno i bez ikakove druge oštete lovne dozvolnice. Za ovakove dozvolnice nije potrebno ni odobrenje vlasti. Sve to zato, što se premjeva da nijedan ovlaštenik lova neće besplatno ovlastiti druge na izvršavanje lova u tolikoj mjeri, da bi mu oni upropastili lovište. Takove su besplatne lovne dozvolnice isto što i poziv gostiju u lov, u čemu se ne smije suviše ograničavati sloboda ovlaštenika lovišta, jer će on u vlastitom interesu bditi nad tim, da mu se lovište ne upropasti. Ako se pak opazi prekomjerno lovljenje, koje bi moglo dovesti do oštećenja javnog interesa, primijenit će se propisi § 12. zak. o lovu o pustošenju lovišta.

Za dozvolu odstrela pojedinih jelena, divokoza, srndača i tetrebova nije potrebno odobrenje vlasti, makar ta dozvola bila dana i za novac ili drugu odštetu. Pod dozvolom za odstrel razumijeva se davanje prava na lovljenje određenog broja stanovite divljači unutar unaprijed određenog vremena, kod

čega u pravilu lovcu pripada jedino trofeja, dok divljačinu (meso) pridržaje — izuzev kod tetrebova — zakupac ili vlasnik lovišta. Obrazloženje zakonske osnove opravdava ustanovu slobodnog izdavanja dozvola za odstrel ovako: »Jedino za pojedine komade jelena, divokoza, srndača i tetrebova dozvoljeno je davanje »odstrela« za plaću i to zato, jer je to odavna uobičajeno i jer lov ove vrsti divljači ima znatnu imovinsku vrijednost, pa je pravedno da se ovlašteniku lova omogući unovčenje te vrednosti, kad to može biti bez štete po uzgoj divljači i kad je naročito uzgoj te divljači skopčan sa dosta troškova«.

Ogriješi li se koji zakupac opć. lovišta o zabranu § 14. u pogledu davanja lovnih dozvolnica, podzakupac i cesije, i ako je radi toga već bio jednoć kažnjen, razrešuje se s njime zakupni ugovor i lovište se prema propisu § 13. daje ponovno u zakup na njegov trošak i pogibelj. No ako se kod više suzakupaca lovišta samo jedan ili drugi ogriješio o zabranu § 14., lovište se neće dati ponovno na dražbu, jer bi se time dirala stečena prava nekrivih suzakupaca, nego će se samo krivac isključiti od vršenja prava lova. Krivac neće moći izvršivati lov niti sam niti po drugima, jer očito drugome ne može dozvoljavati vršenje prava, kojega sam više nema. Neće dakle moći dozvoljavati lov niti članovima svoje obitelji niti gostima ili bilo kome. Nasuprot njegove obveze (kao solidarna dužnost plaćanja suzakupnine, naknade štete od divljači itd.) ostaju i dalje te će se moći tih obveza osloboditi jedino na način, kakav je u opće predviđen za prestanak pogodbe, dakle sporazumom suzakupnika, privolom općine i odobrenjem upravne vlasti.

Lovišta države, javno-pravnih korporacija kao i društava

§ 15.

Državna imanja koja odgovaraju odredbama iz §. 4. ovog zakona opšta upravna vlast prvog ste-

pena po službenoj će dužnosti izdvojiti kao sopstvena lovišta.

Državna lovišta i lovišta krajiških imovnih opština izdvojena po § 4. ovog zakona davaće se licitacijom pod zakup ili će se upravljati drugačije prema odredbama Pravilnika za čije se donošenje ovlašćuje Ministar šuma i rudnika.

Izdvojena sopstvena lovišta svih javno-pravnih korporacija kao i lovišta opštinska, seoska, crkvena, vakufska, agrarnih ili zemljišnih zajednica i t. sl., sem onih kojima je uživatelj pojedino lice (crkveni velikodostojnik, paroh i t. d.), davaće se pod zakup javnom licitacijom kod opšte upravne vlasti prvog stepena. Za ovu licitaciju važe propisi, koji važe i za opštinska lovišta, no s tim da pripada sopstveniku pravo da najboljeg ponudioca ipak ne prihvati. U ovom slučaju odrediće se ponovna licitacija. Ako bude sopstvenik i kod ponovne licitacije odbio najboljeg ponudioca, o prihvatu ponude doneće konačnu odluku upravna vlast prvog stepena. Zakupnina ide u korist sopstvenika lovišta.

Odredba iz trećeg stava ovoga paragrafa može se primeniti i na izdvojena lovišta akcionarskih i drugih društava, u kojima se i pored ponovne pismene opomene opšte upravne vlasti prvog stepena ne preduzimaju mere za racionalan uzgoj i očuvanje divljači. Odluku o tome doneće opšta upravna vlast prvog stepena.

Ratio legis propisa § 15. prikazan je u obrazloženju zakona kako slijedi:

»Odredba u pogledu državnih lovišta sadržana je u gotovo svim evropskim zakonima o lovu. Državni erar kao najveći sopstvenik lovišta ima u našoj državi naročitih zadataka kod rukovanja svojim lovištima. Pored materijalnih prihoda, koje crpe državni fisk, državna lovišta imaju još i specijalne zadaće kao što su stvaranje državnih rezervata da budu ne-

presušive rezerve divljači, čuvanje specijalnih vrsta divljači radi naučnih ispitivanja i očuvanja rase, omogućavanje stručne lovačke izobrazbe slušateljima šumarskih fakulteta, reprezentacije države itd. Zakon ostavlja ministarstvu da donese pravilnik prama svrsi i načinu lovljenja u pojedinim lovištima.

Pod isti postupak svrstane su imovne općine kao najveći posjednici šuma iza erara i kao javno-pravne korporacije. Kako one imaju stručnu šumarsku upravu pod nadzorom ministra šuma i rudnika, ostavlja nacrt i glede njih ministru, da pravilnikom odredi način iskorišćavanja lova.

Za ostale javno-pravne korporacije, u koliko im nije uživatelj pojedino lice — predviđa se isti postupak kao i za općinska lovišta. To zato, jer su to u pravilu manji kompleksi, na kojima je po dosadašnjim iskustvima lov bio zanemaren na štetu svih okolnih lovišta, ili je opet ispod ruke bio davan u zakup uz nesrazmjerno malenu cenu kome uplivnom licu, sve to na znatnu štetu celine suvlasnika. Iz toga dolazilo je do sporova i nesuglasica, koje će u buduće javna licitacija onemogućiti.

Samim suvlasnicima takovih zajednica nemoguće je dozvoliti da oni svi izvršuju lov na svome zajedničkom zemljištu jedno s toga, što bi to dovelo do potpunog uništenja divljači, drugo s toga, što bi dolazilo do neprestanih sporova između suvlasnika, koji jesu lovci, i onih, koji to nisu, pa bi tako lovci jedini crpili korist od lova na štetu ostalih. Samouprava lovišta po većtacima, kako to imaju neki zakoni, nije prihvaćena u ovoj zakonskoj osnovi, jer je skupa i komplicirana, te nikako ne odgovara našim prilikama. Kako je pak u interesu korporacija javnog prava da svoju imovinu iskorišćuju što bolje, te kako je za njih sa najmanje tegoba i troškova skopčano da pravo dadu u zakup javnom licitacijom, a tako se i najbolje utvrđuje ekvivalent vrednosti toga prava, to je nacrt u članu 16. predvidio obligatorni zakup.

Takav je propis za urbarske općine do sada imao hrv. zakon o lovu.

Za pravna lica, kao akcionarska i druga društva, predviđeno je fakultativno to isto s razloga, jer je iskustvo pokazalo da naročito drvne industrije kupuju ogromne komplekse šuma, a da u opšte ne nameštaju čuvare lova, niti se ma kako brinu za lov. Ovakove moći će vlast opomenuti, a ne bude li opomena koristila, oduzeće im se pravo lova i dati licitacijom u zakup na njihovu korist.

Navedeni tekst obrazloženja zakona pokazuje intenciju zakonodavca, prama kojoj će se kod primjene propisa § 15. imati postupati.

Katastar lovišta

§ 16.

Opšta upravna vlast prvog stepena sastaviće spisak sviju sopstvenih lovišta, opštinskih lovišta i zverinjaka (§. 4.) sa potrebnim podacima, koji će se stalno držati u skladu sa stvarnim stanjem unošenjem svih promena (katastar lovišta). U ovaj katastar unose se i državna lovišta kao i rezervati (§. 108.).

Nadzor nad tačnim vodenjem katastra vodiće ban prema propisima koje će izdati Ministar šuma i rudnika.

Katastar lovišta imade znatnu važnost u prvome redu kao evidencija privatnih i općinskih lovišta, iz koje će javne vlasti i privatni interesenti moći u svako vrijeme utvrditi stanje lovnih prava, u drugom pak redu daje u vezi s propisima o statistici lovstva (§ 82.) mogućnost proučavanja gdje, kada i pod kojim uslovima stanje divljači napreduje te koja sredstva dovode do boljeg razvoja lovstva kao grane narodne privrede.

GLAVA II.

LOVNO-POLICIJSKE ODREDBE.

Lovostaja Izuzetci

§ 17.

Sledeće vrste divljači ne mogu se u dole naznačeno zabranjeno vreme niti loviti niti hvatati niti ubijati:

Kozorози: jarci od 1. decembra do 31. oktobra;
koze cele godine;

mufloni: ovnovi od 1. decembra do 31. oktobra;
ovce cele godine;

jeleni od 1. januara do 31. jula; košute od 16. januara do 31. oktobra;

jeleni šarenjaci od 1. januara do 30. juna; košute šarenice od 16. januara do 31. oktobra;

divlji jarci — divlji kozli od 1. januara do 31. jula; divokoze od 16. decembra do 31. avgusta;

srndaći od 1. decembra do 30. aprila; srne od 1. decembra do 30. septembra;

zečevi od 16. januara do 15. septembra;

tetrebovi gluhani (veliki) od 1. juna do 31. marta;

mali tetrebovi (ruževci) od 16. juna do 31. marta;

tetrebke velike i male — cele godine;

leštarke (jerebi) od 1. decembra do 15. avgusta;

kamenjarke (jarebice grivnje) od 1. januara do 31. avgusta;

fazani od 16. januara do 31. avgusta;

potrci (droplje) veliki i mali od 16. januara do 31. avgusta;

trčke (poljske jarebice) od 16. decembra do 31. avgusta;

divlje plovke, divlje guske, golubovi i grlice, barske ptice, vodarice svake vrsti od 1. marta do 15. juna;

šljuke svake vrste od 16. aprila do 31. jula;

prepelice i prdavci od 16. decembra do 31. jula.

Naznačeni prvi i posljednji dani računaju se u lovostaju.

Određbe ovoga paragrafa ne odnose se na zverinjake.

Kozorozi, mufloni, jeleni i košute, jeleni šarenjaci i košute šarenice, divlji jarci i divokoze mogu se u označeno vreme uopšte, a srndaći i srne do 30. septembra streljati samo zrnom (tanetom, kuršumom, kuglom). Mladunčad tih vrsta divljači zaštićeno je streljati u njihovoj prvoj godini.

Do donošenja naročitog zakona za zaštitu ptica zaštićuju se ovim zakonom za vreme cele godine: ptice pevačice, sve ptice korisne po poljoprivredno i šumsko gospodarstvo kao i njihova gnezda, jaja i mladunci. Spisak ovih ptica objaviće se Banovinskom uredbom u smislu čl. 90. Ustava. Loviti te ptice dozvoliće izuzetno ban.

§ 18.

Ban se ovlašćuje da posle saslušanja saveza lovačkih udruženja produži ili skрати lovostaju navedenu u § 17. (zabranjeno vreme) kao i da za nove vrste divljači uvede lovostaju za celu banovinu ili za pojedine srezove.

Ako bi se utvrdilo da je koja vrsta divljači postala retka, ban će po saslušanju saveza lovačkih udruženja zabraniti lov na tu divljač za izvesno vreme i za određenu teritoriju. Ministar šuma i rudnika može po saslušanju središnjeg saveza lovačkih udruženja odrediti i opštu zabranu lova.

Vidi § 4 uredbe za savsku banovinu (str. 216) i čl. 14 uredbe za dunavsku banovinu (str. 248).

Svrha je propisa o lovostaji t. j. o vremenu, unutar kojega je zabranjeno divljač loviti, hvatati i ubijati, da se divljači omogući nesmetano prirodno umnažanje u granicama, što ih postavljaju potrebe drugih grana narodnog gospodarstva.

Već po samoj razdiobi divljači u § 2. zakona odjeljene su one vrste, koje u lovnoj ekonomiji pred-

stavljaju veću vrijednost, od onih, koje su po svojoj naravi čovjeku više štetne no korisne. Prvima daje zakon zaštitu lovostaje, dok ju drugima uskraćuje. Tu međutim treba držati pred očima da zakon o lovu propisuje lovostaju samo s gledišta potrebe lovstva, dok se pitanje zaštite rijetkih životinja, t. zv. zaštita prirode ima riješavati posebnim propisima.

Zakon pruža nekim u § 17. poimence navedenim vrstama veće divljači osim lovostaje još i naročitu zaštitu time, što ih dozvoljava strijeljati samo zrnom (kugljom), dok je strijeljanje sačmom zabranjeno. Ratio legis ove ustanove, kakovu sadržaje više novijih zakona, očito leži u tome, što hitac zrnom daje više garancije protiv beskorisnog ranjavanja divljači. Zrno u jednu ruku ima jače djelovanje od sačme, u drugu ruku daje redovno daleko bolju mogućnost potrage za nastrijeljenom divljači, jer rana od zrna u najvećem dijelu slučajeva uzrokuje jako krvarenje i omogućuje slijedenje po krvavom tragu. Nasuprot hitac sačmom veoma često uzrokuje smrtnu ranu ali divljač može bježati još daleko ne ostavljajući krvava traga, tako da u velikom broju slučajeva ostaje za lovca izgubljenom i ugiba bez ičije koristi.

Zabrana lovljenja sačmom čini svaki prekršaj te zabrane kažnjivim, pa će prama propisu § 93. vlasti po službenoj dužnosti imati zametati postupak protiv prekršitelja, t. j. kad i gdje se zateče komad takove divljači na kome se vidi da nije ubijen zrnom nego sačmom, imat će se krivca povući na odgovornost i kazniti po § 89. zakona.

Obzirom na raznolikost pojedinih banovina u pogledu klime te konfiguracije i kulture tla zakon u § 17. propisuje vrijeme lovostaje za pojedine vrste divljači tako, kako to u glavnome odgovara potrebama nesmetanog njihovog razvoja i rasploda u cijeloj zemlji, dok u § 18. ovlašćuje bana da skрати ili produži lovostaju prama naročitim prilikama u dotičnoj banovini. Kod određivanja promjena zakonom

određenih lovostaja valjat će uvijek držati u vidu način života te vrijeme parenja, leženja i uzgoja mladunčadi pojedinih vrsta divljači kao i njihovu veću ili manju rijetkost. Uz to trebat će kod propisivanja dozvoljenog vremena lova uzeti obzira i na ekonomski momenat, dakle na to, u koje se doba godine divljač može najbolje iskoristiti, t. j. kada daje najviše i najboljeg mesa, kada se lako transportira, konzervira itd. U drugu ruku bit će potrebno ispitati da li interesi poljoprivrede i šumarstva dozvoljavaju da se nekoj vrsti divljači omogućiti maksimalno ili samo ograničeno množenje. Uvijek se po zakonu ima pret hodno saslušati savez lovačkih udruženja, koji će kao stručni forum moći da stavi obrazložen predlog odnosno da dade mišljenje na predloge, podnesene s druge koje strane.

Ban može po § 18. samo produžiti ili skratiti lovostaju, on je dakle ni u kome slučaju ne može sasvim ukinuti i tako od zaštićene divljači stvoriti nezaštićenu. Nasuprot zakon ovlašćuje bana da može »za nove vrste divljači uvesti lovostaju«. Pod novim vrstama imadu se u prvom redu razumijevati takove vrste, koje zakon ne spominje, a koje bi se mogle u zemlju uvesti i aklimatizirati. Pitanje je može li se pod »nove vrste« svrstati i takove vrste, koje je zakon stavio među nezaštićenu divljač. (§ 2.) Na ovo se pitanje može odgovoriti jasno. Zakon naime u § 18., stav drugi ovlašćuje bana da u slučaju, ako se utvrdi da je koja divljač postala rijetkom, može lov na tu divljač sasvim zabraniti za izvjesno vrijeme i za određenu teritoriju. Tu se naprosto spominje »divljač«, pa se dakle ovo odnosi i na zaštićenu i na nezaštićenu (§ 2.). Kad dakle ban može sasvim zabraniti lov na neku, makar i nezaštićenu divljač, tad se može uzeti da on ne mora čekati da neka divljač tek postane rijetkom, nego da može lov na nju djelomično zabraniti i prije, t. j. odrediti za takovu nezaštićenu divljač lovostaju. Time dakako ta divljač ulazi u zaštićenu divljač dok god traje propis o njenoj lovostaji.

Riječi »za cijelu banovinu ili za pojedine srezove« odnose se koliko na produživanje i skraćivanje lovostaje, toliko i na uvođenje lovostaje za nove vrste divljači. Potreba produživanja ili skraćivanja lovostaje mogu naime nastupiti i samo u jednom ili više srezova n. pr. radi uništenja divljači poplavama ili radi prekomjernog množenja neke vrste divljači na štetu poljoprivrede.

Odredbе o lovostaji i to koliko one po samome zakonu, toliko i one, što ih na osnovu zakona izdaje ban, spadaju među propise javnog prava, kakovi se ne mogu mijenjati dispozicijom interesenata. Ne može se dakle zakupnim ugovorom niti pogodbom među suzakupcima itd. za koju vrstu divljači skratiti propisana lovostaja. Nasuprot nema zapreke da se pogodbama utanači produženje lovostaje ili i posvemašnja zabrana lova na neku vrstu divljači, ali sporovi radi održanja takove pogodbe ne spadaju u nadležnost upravnih vlasti nego pred redoviti sud.

Nema sumnje da će u raznim banovinama prama propisima § 18. zakona doći do raznolikih propisa o lovostaji i u pogledu na jednu te istu vrstu divljači. Ipak nepoznavanje tih propisa prama principu »neznanje zakona ne ispričava« neće moći počinitelju prekršaja služiti kao isprika. Bude li stoga koji lovac uslijed nepoznavanja propisa o lovostaji u kojoj mu drago banovini povučen na odgovornost radi prekršaja lovostaje, moći će se to neznanje uzeti u obzir jedino kao olakotna okolnost kod određenja kazne.

Za vrijeme trajanja lovostaje nesmiye ovlaštenik lova ne samo loviti nego ni hvatati zaštićenu divljač. Ipak se u praksi pokazuju slučajevi gdje je potrebno da se i u lovostaji koji komad divljači ubije ili uhvati, primjerice ako ovlaštenik lova naiđe na srnu, koja si je prebila nogu ili na koji komad divljači, koji je očigledno bolestan, pa ga treba uhvatiti ili ubiti već zato, da se spriječi širenje bolesti. Zakon ovakovih slučajeva nije predvidio. Ima se s toga ubi-

janje ili hvatanje i u ovakovim slučajevima smatrati kažnjivim.

Za potrebe uzgoja divljači potrebne dozvole hvatanja i u lovostaji propisuje § 19.

§ 19.

Sopstvenicima izdvojenih ili zakupcima opštinskih i drugih lovišta koji se bave veštačkim uzgojem divljači, ban po saslušanju saveza lovačkih udruženja može dati dozvolu da hvataju živu divljač u određenom broju i vremenu i da tu divljač u cilju gajenja upotrebe, prodaju i razošilju. Poreklo ove divljači dokazaće se prilikom razošiljanja uverenjem nadležne opšte upravne vlasti prvog stepena.

U naučne svrhe kao i za zbirke prosvetnih zavoda ban može uz pristanak ovlašćenika lova dozvoliti lovljenje i hvatanje ograničenog broja određene divljači i za vreme same lovostaje.

Dozvolu za hvatanje žive divljači u uzgojne svrhe može dati samo ban po saslušanju saveza lovačkih udruženja. Bit će dakle radi bržeg postupka uputno da ovlašćenici lova svoje molbe za hvatanje podnose banu putem saveza lov. udruženja, koji će molbu sa svojim mišljenjem predložiti banu. U molbi mora biti tačno navedeno ime molitelja, u kojem lovištu, u koju svrhu, koliko komada, koje vrste divljači te u koje vrijeme želi hvatati. Pošto odredba § 19. dolazi u sklopu odredaba o lovostaji, ne može biti sumnje da ban može dozvoliti hvatanje i razošiljanje žive divljači izuzetno i u lovostaji. Da je tome tako proizlazi i iz § 20. po kome ban može radi gajenja divljači izuzetno dozvoliti i odstrel u vrijeme lovostaje. Ako se pak može dozvoliti ubijanje divljači u lovostaji tada se očito može dozvoliti u uzgojne svrhe i samo hvatanje. Uz to i § 24. koji govori o prodaji i razošiljanju divljači u lovostaji u stavu II. spominje divljač ulovljenu na osnovu na-

ročite dozvole (§ 19.). To se u ostalom jasno vidi i iz obrazloženja zakona, koje za taj propis navodi ovo: »Pošto se živa divljač za rasplodne svrhe često mora hvatati u vrijeme, kada je zaštićena lovostajom, predviđeno je da ban može dozvoliti takovo hvatanje u svako doba, no samo po saslušanju saveza lovačkih društava i samo za određeni broj divljači.«

§ 20.

Opšte upravne vlasti prvog stepena obraćaće pažnju da ovlašćenici lova ne gaje divljač prekomerno na štetu poljoprivrede i šumarstva. Gde se bude utvrdio preveliki priraštaj divljači, vlast će pozvati ovlašćenika lova da je u određenom roku srazmerno umanji.

Za slučaj da ovlašćenik lova i posle ponovnog poziva ne bi izvršio odstrel u dovoljnoj meri, opšta upravna vlast prvog stepena izvršiće odstrel pomoću ovlašćenih lovaca na trošak i opasnost ovlašćenika lova.

U tom cilju kao i radi potrebnog gajenja divljači (regulisanje srazmere polova i t. d.) ban će moći izuzetno dozvoliti odstrel izvesne divljači i u vreme lovostaje, no uvek uz tačnu naznaku broja komada kao i roka u kojem se ima izvršiti odstrel.

Ako se kod divljači pojavi koja zarazna bolest čije prijavljivanje podleži obavezi u smislu Zakona o suzbijanju i ugušivanju stočnih zaraza od 14. juna 1928. god., čuvar ili ovlašćenik lova prijaviće ovo opštini.

Propisom § 20. stavljeno je upravnim vlastima u dužnost da zaštite interese poljoprivrede i šumarstva od prekomjernog gojenja divljači. Da li se u nekom lovištu divljač goji prekomjerno, odnosno da li postoji preveliki priraštaj divljači, ima biti utvrđeno. Ako dakle vlasti stignu žalbe interesiranih lica radi prevelikog priraštaja divljači, ona

će u pravilu pokrenuti ispitni postupak (§ 70. Z. U. P.), u kome je ovlaštenik lova stranka. Ako bi pak vlast smatrala da javni interes traži bezodvlačno izdanje odluke, ona će moći i bez predhodnog ispitnog postupka izdati odmah odluku (§ 70. toč. 2, stav 2. Z. U. P.), ali u tom slučaju ovlašteniku lova pripada pravo da u roku od 15 dana po dostavi odluke podnese prigovor (§ 111. Z. U. P.) uslijed kojega će vlast biti dužna da pokrene ispitni postupak. Da li je priraštaj divljači prevelik ili ne nije stvar slobodne ocjene vlasti, nego to mora biti utvrđeno, dakle dokazano dokaznim postupkom, u kome će se uzeti u obzir površina lovišta, brojčano stanje divljači, vrst kulture tla itd. Svakako imat će se o tom saslušati vještaci (§ 96. Z. U. P.).

Ako se nakon pravomoćnosti odluke, kojom je ovlaštenik lova pozvan da srazmerno umanji broj divljači, ovlaštenik tome pozivu ne odazove, ima ga vlast ponovno pozvati, a tek ako se ni tada ne odazove, odredit će vlast odstrel pomoću ovlaštenih lovaca. Kao ovlašteni lovci u smislu ove zakonske ustanove imadu se smatrati svi lovci, koji imadu valjanu lovačku kartu. Odstrel ima se vršiti na trošak i pogibelj ovlaštenika lova, no divljač, koja bude ubijena, ostaje njegovim vlasništvom, jer zakon glede te divljači ništa ne određuje. Ovlašteni lovci, kojima bude povjereno vršenje odstrela, mogu to činiti samo u opsegu izdanog im naloga i odgovoraju za svaku štetu, koju bi nanijeli prekoračenjem ovlasti. Odstrel može se dozvolom bana vršiti i u vrijeme lovostaje, no zakon propisuje da ban takovu dozvolu daje samo izuzetno, iz čega slijedi da će to biti samo kod utvrđene hitne potrebe.

Jednako kao za zaštitu kultura ban može izuzetno dozvoliti odstrel u lovostaji i radi potreba uzgoja. Ovakova potreba nastaje primjerice kad treba dovesti u sklad razmjer spolova (preveliki broj srna spram srndača, košuta spram jelena, fa-

zanskih pijetlova spram koka itd.), kad se pojavi *z a r a z n a b o l e s t* (n. pr. šuga kod divokoza) ili slično. U većini slučajeva imat će se točno naznačiti broj komada i rok u kome se ima izvršiti odstrel, ali dakako kod zaraza to neće biti moguće. Držim s toga da će u slučajevima utvrđene zaraze ban moći dozvoliti i vanredno veliki broj, tako te će to u praksi biti jednako neograničenom broju.

Kako se u stavu III. § 20. dozvoljava iznimka, koja je svakako od znatne važnosti ne samo za neposredne interesente, nego i za stanje divljači dotičnog kraja, kako se tom iznimkom daje neki privilegij ovlaštenicima stanovitih lovišta da strijeljaju divljač, koju drugi ovlaštenici zbog lovostaje nesmiju strijeljati, te kako se, naročito u slučajevima regulacije razmjera spolova radi o posve stručnim pitanjima, držim da će i tu biti uputno da ban prethodno sasluša savez lov. udruženja kao stručni forum (§ 77.) i to tim više, što se tu zapravo radi o djelomičnom skraćenju lovostaje, i ako samo za izvjesno lovište, pa se preporuča analogija § 18. stav I.

U pogledu zaraznih bolesti zakon propisuje obavezu prijave općini, a da ništa poblize ne određuje što ima uslijediti na tu prijavu. U § 2. zakona o suzbijanju i ugušivanju stočnih zaraza od 14. juna 1928. navedene su stočne zaraze, ali se tu ujedno određuje da se pod stokom po ovome zakonu razumijevaju samo sve korisne domaće životinje, pernata živina, psi i mačke. Ipak taj zakon u § 56. toč. 4. propisuje da sreska vlast može odrediti »hajku protiv vukova i lisica, da se pobiju, ako među njima vlada bjesnilo«, dok u § 63. određuje da se uginula šugava divljač ima bezopasno ukloniti«. Imat će se dakle analogno i po mogućnosti ustanove ovog zakona primijenjivati i na zaraze kod divljači i to tim više, što se putem divljači može širiti prostrel (anthrax) te slinavka i šap (kod jelena) svinjska kuga, šuga bjesnoća itd.

Nedozvoljen način lovljenja

§ 21.

Zaštićena divljač (§. 2. razdeo D) može se loviti samo puškom, na konju ili sokolom, sa ili bez pasa. Lov hrtovima zabranjen je.

Psima brakircima zabranjeno je loviti od 15. januara do 30. septembra. Ban može po saslušanju saveza lovačkih udruženja zabraniti lov brakircima sasvim ili za neko vreme i za izvesnu teritoriju.

Zabranjeno je:

1. hvatanje zaštićenih ptica i zaštićene dlakave divljači zamkama, stupicama, gvoždjima, hranom kojoj su dodata omamljujuća sredstva, lepkom, mrežama i svima ostalim sličnim sretstvima. Isto tako zabranjeno je svakom privatnom licu izuzev registrovanom trgovcu, ovlašćeniku lova i njegovom osoblju i samo držanje ovakvih sprava za hvatanje zaštićene divljači;

2. hvatanje i teranje divljači i ptica za vreme velikih smetova, snegova i poplava te lovljenje jarebica, zečeva i fazana iz kola, automobila, saonica ili upotrebom reflektora;

3. Kvarenje i uništavanje legla i gnezda te vadjenje i uništavanje jaja mladih ptica. Vadjenje jaja slobodno je samo ovlašćenicima lova i to samo u cilju gajenja divljači.

Hvatanje divljači dozvoljeno je ovlašćeniku lova i mrežama ili drugim napravama ali samo za uzgojne i naučne svrhe (§ 19.).

Propis stava II. § 21., po kome je od 15. januara do 30. septembra zabranjen lov s psima brakircima imade očitu svrhu da divljač u vrijeme parenja i leženja zaštiti od uznemiravanja i gonjenja brakiraca.

Pod psima brakircima u smislu § 21. imat će se razumijevati svi dugonogi (visoki) psi, koji ustrajno tragom gone divljač. Dugonogi ili visoki

su psi po zasadama kinologije oni, koji su visoki od 48 cm pa na više. Ta se visina mjeri okomito od zemlje uzduž prednje noge do vrha hrpta. Vrsta dugonogih braka imade čitavi niz, tako: bosanski, istarski, balkanski, švicarski, njemački braki itd., no amo spadaju i svi ini psi raznih rasa, seljački psi itd., koji gone po tragu i koji su visoki 48 cm. Mogu se prama tome među zabranjene brakirce ubrajati i 48 cm visoki ptičari (prepeličari), ako gone po tragu. Nasuprot moglo bi se smatrati dozvoljenim lov s kratkonogim psima kao jazavčarima, spanielima i sličnima te sa ptičarima, koji ne gone divljač po tragu nego stoje pred njom.

Ustanova stava III. § 21. o zabrani hvatanja zaštićene divljači zamkama, stupicama itd., pa i samog posjedovanja ovakvih sprava za hvatanje zaštićene divljači dovesti će bez sumnje u praksi često do pitanja, da li je koja sprava namijenjena hvatanju zaštićene ili nezaštićene divljači. Ovu poptonju naime po § 3. zakona ima pravo hvatati svaki vlasnik, zakupac ili uživatelj imanja u svojoj ogradoj nastanbi ili ogradenom dvorištu, pa dakle smije i držati sprave za njihovo hvatanje. Imat će se s toga u svakom pojedinom sporu utvrditi čemu je sprava namijenjena, jer se to unapred i općenito ne da odrediti. Ipak će po samoj veličini i jakosti gvožđa i po sastavu stupice i po mjestu, gdje je postavljena, svaki lovni vještak moći u većini slučajeva označiti kojoj je vrsti divljači namijenjena. Još daleko jasnija i jednostavnija biva stvar onda, kad je sprava za hvatanje već postavljena. Tako primjerice zamke od žice, to najopasnije sredstvo krivolovaca, neće netko postaviti u ogradi radi hvatanja lisica ili kuna ili druge nezaštićene divljači, nego samo za hvatanje zečeva. Jednako male košarice s pomičnim krovom ili vratima služe za hvatanje fazana ili trčaka. Nasuprot se željeza dostatne jakosti rabe za hvatanje lisica, kuna

i tvorova, i ako naravno nije isključeno, da se njima uhvati i zec.

Zakon zabranjuje svako hvatanje zaštićene divljači ovakovim u § 21. navedenim spravama. Iz te dakle zabrane jasno slijedi, da se takove sprave nesmiju ni postavljati tamo, gdje bi se u njih mogla uhvatiti zaštićena divljač. Imat će se s toga u svakome slučaju, kad bude utvrđeno da su mreže, zamke, gvožđa itd. bila postavljena na mjestu, gdje redovno prolazi ili se inače u njima lako može uhvatiti zaštićena divljač, krivac povući na odgovornost po § 87. tačka 3. zakona, jer po ovome propisu potpada kazni svatko, tko divljač lovi zabranjenim sredstvima, dakle ne samo onaj, koji ju je doista već uhvatio. Postavljanje zamki i drugih sličnih sprava jeste već akt lovljenja, jer je time sa strane čovjeka sve učinjeno, što je potrebno da se divljač uhvati. Izgovor, da su zabranjena sredstva bila namijenjena nezaštićenoj divljači moći će se s toga uzeti u obzir samo u slučajevima sasvim naročitim, kada taj izgovor bude učinjen vjerojatnim osobitim okolnostima, kao n. pr. da lisica već neko vrijeme dolazi i čini štete itd. Vlast će tu uvijek imati držati pred očima, da za opstanak divljači i u opće za zakonom zaštićene interes lovstva nema veće pogibelji od ove, jer se sva divljač, naročito zimi, rado približuje nastambama i može lako pasti žrtvom nekolicine zamkara, čime se može u kratko vrijeme i dobro lovište sasvim uništiti.

U pravilu biti će kažnjiv svaki onaj, koji sa zamkama, stupicama itd. bude i samo zatečen u tuđem lovištu van ograđenih prostora (§ 3.), jer u tuđem lovištu nema prava hvatati ni nezaštićenu divljač. Iznimka od ovoga postojat će samo u slučaju, ako bude imao sprave za hvatanje zvjeradi, naročito željeza za hvatanje vukova, no te sprave po svojoj svrsi moraju biti toliko velike i jake, da se svrha može lako raspoznati. Jedino u

pogledu sprava za hvatanje divljih mačaka, koje zakon pogrešno također uvrštava u zvjerad, moći će doći u pitanje da li je koja sprava doista namijenjena hvatanju divljih mačaka. Ipak, kako su divlje mačke danas u najvećem dijelu države već dosta rijetke, a zadržavaju se samo po šumama, to će se i tu moći utvrditi in concreto ima li dotično lice svoje vlastite šume (§ 3.) te da li i koliko vjere zaslužuje tvrdnja, da spravama hoće hvatati divlje mačke. Odluku o svim tim pitanjima donosi uprava na vlast po svojoj slobodnoj ocjeni (§ 79. Z. U. P.), eventualno nakon saslušanja vještaka.

Zabrana, navedena u točki 2. § 21. odnosi se na slučajeve, kada uslijed elementarnih nepogoda divljač dolazi u stisku i ne može izmaći progonu kao u normalno vrijeme. Ne mora se raditi o nekoj katastrofalnoj poplavi. Dosta je da predleži snijeg ili poplava u tolikoj mjeri, da je divljač ograničena u svome slobodnom kretanju. Kao zabranjeno lovljenje i tjeranje imat će se smatrati i natjeravanje divljači u poplavljenom području na led u svrhu da ili izrani noge ili da padne, pa da ju se onda pobije.

Pod zabranjenim lovljenjem iz kola, automobila i saonica razumijeva se svaka djelatnost, koja ide za time, da se jarebice, zecevi ili fazani upotrebom tih prevoznih sredstava ubiju ili uhvate. Bit će dakle prama § 21. toč. 2. u vezi s § 87. toč. 3. jednako kažnjiv onaj, koji automobilom hotimice jurne za zecom na cesti da ga pregazi, kao i onaj, koji iz kola ili iz automobila puca na spomenutu divljač. Ovo je osobito važno s razloga, jer se sve to većom uporabom automobila sve to češće dešavaju slučajevi da automobilisti, naročito noću, hotimice jure za zecevima na cesti, gaze ih i odnose, što je i po nakani i po učinku jednako nepovlasnom lovljenju strijelnim oružjem.

Pod zabranjenom upotrebom reflektora razumijeva se svaka upotreba bilo koje vrste

umjetnog svjetla u svrhu da se zecevi, jarebice (trčke) i fazani zasljepe, uplaše ili pronađu radi ubijanja ili hvatanja.

Kvarenje ili uništavanje legla i gnijezda bezuvjetno je zabranjeno svakome, pa i ovlašteniku lova. U tekstu zakona nije izričito navedeno da se ova zabrana odnosi samo na gnijezda i legla zaštićenih ptica, no to bez sumnje proizlazi iz smisla i duha samog zakona. Nemože se naime nikako predmijevati da bi zakonodavac branio kvarenje gnijezda i legla nezaštićenih ptica kao što su primjerice i lovu i poljoprivredi štetne vrane, ili lovcu i seljaku štetni jastrebovi itd. Isto vrijedi i za vadenje i uništavanje jaja i mladih ptica. Pod »vadenjem« jaja razumijeva se uzimanje jaja iz gnijezda.

Kod prosuđivanja konkretnih slučajeva imat će vlasti posvetiti naročitu pažnju tome da se utvrdi da li je kvarenje ili uništavanje gnijezda i legla uslijedilo hotimice ili samo slučajno. Fazani, trčke (jarebice) itd. gnijezde u djetelini, visokoj travi i usjevima. Može se dakle lako dogoditi da se kod košnje ili žetve uništi gnijezdo slučajno, bez ikakve zle namjere. Zakon ne ograničuje uživaoca zemlje u njegovom pravu obavljanja poljskih poslova. On dakle smije kositi i žeti i ondje, gdje se nalaze gnijezda divljači bez obzira na to, hoće li to uzrokovati napuštanje gnijezda po kokoši i time propast legla. Ali uživaoc zemlje ipak nikada ne smije hotimice pogaziti ili na ma koji drugi način uništiti gnijezda ni jaja, jer inače potpada pod udar § 21. zak. o lovu.

Ovlaštenici lova smiju vaditi jaja samo u svrhe gajenja divljači: pod gajenjem razumijeva se da su dotična jaja namijenjena umjetnom ili prirodnom izležanju (strojem ili pod kokošima), da će dakle imati poslužiti umnoženju. Kod toga je irelevantno imadu li se jaja izleći u lovištu, kome su pobrana ili u kojem drugom lovištu, pa s toga nije zabra-

njeno da ih ovlaštenik lova u svrhe uzgoja prodaje i razašilje. Nasuprot je zabranjeno svako vadenje jaja zaštićene divljači u svrhu da se upotrebe kao hrana ili u ma koju drugu svrhu do uzgojne. Vadenjem jaja i uništavanjem gnijezda može se u najvećoj mjeri ugroziti i sam opstanak divlje perad. Imat će se s toga propis § 21. točka 3. striktno interpretirati i prekršitelji privući na odgovornost osjetljivim kaznama.

§ 22.

Trovanje nezaštićene divljači i zveradi dozvoljeno je samo ovlaštenicima lova uz naročitu dozvolu opšte upravne vlasti prvog stepena i to samo na mestima izrikom naznačenim u dozvoli.

Propisi o izdavanju dozvola za trovanje, o obaveštavanju sopstvenika zemljišta i naroda o trovanju, o naznačivanju mesta gde se postavlja otrov kao i o sabiranju otrovnih meka (vada, mamaka) doneće se Banovinskom uredbom u smislu čl. 90. Ustava.

Vidi § 5 uredbe za Savsku banovinu (str. 222) i čl. 15 slj. uredbe za dunavsku banovinu (str. 253).

Zakon izričito određuje da je trovanje dozvoljeno samo ovlašteniku lova, iz čega proizlazi, da bez njegovog ovlaštenja nasmije trovati nitko drugi, pa ni onaj, koji po § 3. imade pravo tamaniti zvjerad, ne može to činiti upotrebom otrova. Ovoj odredbi zakona očito je razlogom velika opasnost, koja za ljude i životinje može nastati uslijed nepreznog il nestručnog baratanja otrovom. Međutim pod riječima »samo ovlaštenicima lova« imade se svakako razumijevati i lovačko osoblje vlasnika ili zakupca lovišta, jer ono radi po njegovoj uputi i u njegovom interesu. Osim toga redovno su baš čuvari lova po zvanju i upućeni u način trovanja, oni stanuju u lovištu i imadu mogućnost da nadziru otrovane meke, dok vlasnik ili zakupac lovi-

šta, koji često stanuje daleko od lovišta, za to nema mogućnosti, a često ni znanja. Nema sumnje da će i vlast koja po § 22. izdaje dozvolu trovanja, moći u slučaju § 36. zakona odrediti naročitim stručnim licima da u općem interesu vrše i trovanje u § 36. navedene štetne divljači, dakako samo tako, da tim ne nastane šteta ni domaćim životinjama ni zaštićenoj divljači. Konačno moći će ovlaštenik lova pod svojom odgovornošću dozvoliti i trećim licima postavljanje otrovanih meka.

§ 23.

Lovljenje divljači zabranjeno je:

1. na oranicama sem okopavina: od 1. februara pa dok se ne poberu usevi;
2. na livadama: od 1. aprila pa dok se ne spravi seno i otava;
3. po vinogradima: od 1. februara pa dok se ne oberu;
4. po duvaništima, baštovandžinicama (vrtnim nasadima) i bostanima, dok se usevi ne uberu.

Propisu § 23. svrha je da zaštiti kulture od šteta, koje mogu nastati lovljenjem. Pod »lovljenjem« imat će se ovdje razumijevati samo takovo traženje i proganjanje divljači, dakle djelatnost lovaca, hajkača, lovačkih pasa itd., iz kojeg gaženjem usjeva i priroda može nastati veća šteta.

Na pitanje da li se po § 23. tač. 2. ima smatrati zabranjenim i vrebanje ili doček visoke divljači i srna, držim da treba odgovoriti niječno. Kod vrebavanja na visoku divljač upotrebom puške na zrno (kuglju) lovac u pravilu prolazi u zaklonu šume ili njezinim rubom i nastoji doći do hica na divljač, koja se nalazi na livadi. On dakle tek rijetko i iznimno stupa na samu livadu, osim kad mora njeome proći, da uzmogne produžiti put. Kod dočeka lovac sjedi u zaklonu i čeka da divljač izađe na livadu radi pašee. U jednom i u drugom slučaju o ka-

kovom obilaženju po livadi odnosno o iole osjetljivom oštećenju livade ne može biti ni govora. Lov vrebanjem i dočekom uobičajen je u svima državama, pa i naš zakon dozvoljava, i to samo zrnom, lov na srndače od 1. maja, na jelene od 31. jula itd., dakle u vrijeme, kad se u daleko najvećem dijelu lovišta mogu loviti samo vrebanjem i dočekom na livadama, jer se ta divljač danju zadržava u to vrijeme u gustoj šumi i tek je se u jutro i pod večer može naći na livadama. Ne može se s toga zakon tumačiti tako da daje izričitu dozvolu, koja bi u praksi ostala neostvarivom i sasvim nekorisnom.

Prodaja divljači — Uverenje o poreklu

§ 24.

Od dana od kad se prema odredbama iz §§ 17. i 18. ovoga zakona divljač uopšte ili pojedine vrste ne mogu loviti, zabranjeno je za vreme od 8 dana dotičnu divljač živu ili mrtvu kao i njene delove razasijljati, na prodaju raznositi, izlagati, nuditi, prodavati i kupovati. Za daljih 10 dana zabranjeno je divljač unositi u jelovnike i prodavati je spremnjenu za jelo u javnim lokalima.

Od ove zabrane izuzimaju se konzerve i divljač ulovljena na osnovu naročite dozvole (§ 19.) kao i divljač ulovljena u zakonom dozvoljeno vreme, koja je sačuvana u hladionama.

Sopstvenici hladiona podneće najkasnije 8 dana od početka zabrane lova na pojedine vrste divljači opštoj upravnoj vlasti prvog stepena tačan spisak dotične divljači koju u to vreme drže u hladioni. Opšta upravna vlast prvog stepena utvrdiće po svom izaslaniku tačnost spiska i označiti divljač plombom. Trošak ovoga postupka pada na teret sopstvenika hladione.

Naročiti propisi o držanju divljači u hladionama. o označivanju plombom i o stavljanju u sa-

braćaj doneće se Banovinskom uredbom u smislu čl. 90. Ustava.

Vidi § 6 uredbe za Savsku banovinu (str. 224) i čl. 22 uredbe za dunavsku banovinu (str. 257).

Obrazloženje zakonske osnove navodi k ovome zakonskom propisu slijedeće: »Propis uperen je protiv prodaje divljači u zabranjeno vrijeme, jer se jedino strogim kažnjavanjem prodaje i iskorišćivanja divljači može stati na put bespravnim lovcima, koji u ogromnoj većini slučajeva love samo zato da divljač unovče«. Iz ovoga jasno proizlazi intencija zakonodavca, koja je u zakonu donekle nejasno stilizirana. Zakon naime kaže: »Od dana zabranjeno je za vreme od 8 dana itd.«, pa bi to tko mogao i tako razumiti, kao da je baš u to vrijeme prvih osam dana nakon nastupa lovostaje zabranjeno, dok se faktično hoće i misli zabraniti nakon izmaka prvih osam dana iza nastupa lovostaje. Ovo je i sasvim prirodno, jer prvih osam dana nakon nastupa zabranjenog vremena mora se dozvoliti razošiljanje, prodavanje itd., da se uzmogne iskoristiti u dopušteno vrijeme ulovljena divljač. Kasnije, t. j. nakon što je prošlo 8 dana, to se više ne dozvoljava, da se spriječe zloporabe.

Zabrana § 24. odnosi se samo na zaštićenu divljač, bila ona živa ili mrtva, jer samo za nju postoji zabrana lova po §§ 17. i 18. Prama tome nema zapreke da se cijele godine prodaju i kupuju itd divlje svinje, divlji kunići i slično. Živa divljač u rasplodne svrhe moći će se stavljati u promet samo na osnovu uvjerenja, navedenog u § 19.

Zabrana obuhvata svu zaštićenu divljač izuzev samo one, koja je taksativno nabrojena u stavu II. § 24. t. j. 1. divljač u konzervama, 2. divljač, ulovljenu na osnovu naročite dozvole (§ 19.) i 3. divljač iz hladiona. Prama tome zabrana obuhvata i

divljač iz zvjerinjaka (§ 4.), što je potrebno da se spriječe zloporabe.

Po samoj naravi stvari zabrana se proteže na onaj teritorij, na kome je nastupila lovostaja. Pošto će po § 18. banovi moći skraćivati i produživati lovostaju za cijelu banovinu ili za pojedine srezove, to će prirodno nastati razlike u lovostajama i to koliko između pojedinih banovina, toliko i unutar jedne banovine. Lovostaja ipak obuhvata jedan točno određeni teritorij i na tom teritoriju (banovini ili srezu) nesmiye se vršiti nijedan propisom § 24. zabranjeni način raspolaganja živom ili mrtvom divljači (kup, prodaja, razošiljanje itd.), bez obzira na to da li divljač potiče iz teritorija, na kome je nastupilo vrijeme lovostaje, ili možda s kojeg drugog teritorija (banovine ili sreza), gdje još lovostaja nije započela. Ovo proizlazi koliko iz činjenice, da zakon među iznimkama stava II. § 24. ne spominje divljač sa drugih teritorija, toliko i iz same svrhe propisa § 24., da se naime ograniči na minimum prodaja divljači u lovostaji i omogući kontrola te time spriječi iskorišćivanje bespravno ulovljene divljači. Neće se prama tome moći uvoziti ni prodavati ni divljač iz inostranstva, osim ako se za nju ishodi naročita dozvola bana po analogiji § 19., i to samo za živu divljač u rasplodne svrhe.

Po zakonu zabranjeno je divljač i njene dijelove 8 dana nakon nastupa lovostaje razošiljati, na prodaju raznositi, izlagati, nuditi, prodavati i kupovati.

Pod razošiljanjem ima se razumijevati djelatnost, koja ide za tim, da posjednik divljači istu pošalje nekome drugome, bez obzira na to, da li se to vrši poštom, željeznicom, brodom, po glasniku ili drugim načinom, u isto ili drugo mjesto. Tu nastaje pitanje smije li si ovlaštenik lova dopremiti kući divljač, koju za vrijeme lovostaje na-

de uginulu, a koja je još uporabiva, kao n. pr. srna, koja prigodom hajke naleti na drvo i ubije se, divokoza, koju je ubila lavina i koja se smrzla itd. Držim da u ovakovim slučajevima nema zapreke, jer ako ovlaštenik lova sam sebi kući dopremi ovakovu divljač, time ne vrši razošiljanje, tek on tu divljač neće smjeti nikome poslati ni kao dar ni uz naplatu, jer inače vrši razošiljanje, koje je zabranjeno.

Na prodaju raznošenje, izlaganje i nudenje jeste svaka djelatnost, kojoj je svrha da se skrene pozornost trećih lica na to, da je divljač na prodaju. Kod toga je irelevantno, da li se sama divljač meće javno u izlog ili se drži u zatvorenoj prostoriji, ali se interesentima oglasom ili bilo kojim drugim načinom saopćuje da ju mogu kupiti.

Zakon zabranjuje ne samo prodaju nego i kupovanje, jer baš time, što i kupcu prijeti kaznom, hoće otegotiti prodaju bespravno ulovljene divljači. Prama tome čini se kažnjivim svatko, tko za vrijeme lovostaje bilo u dućanu, bilo kod svoje kuće ili ma gdje kupi divljač, za koju ne postoji iznimka stava II. § 24. Upoznanje te iznimke nije teško, jer se za upotrebu kao jelo smije u lovostaji prodavati i kupovati jedino mrtva divljač u konzervama i iz hladiona, koja potonja divljač mora biti providena plombom. Dozvola po § 19. odnosi se samo na živu divljač i samo za upotrebu, razošiljanje itd. u svrhe gojenja, pa bi dakle svaki kup takove divljači, ma bila ona ulovljena i uz naročitu dozvolu, bio kažnjiv ako se divljač kupuje u svrhu da je se upotrebi za jelo ili za ma što drugo doli uzgoja. Pod kupom ima se razumijevati i kupovanje divljači spremljene za jelo, no u koliko to biva u javnim lokalima, držim da će kupovanje biti kažnjivo samo ako je kupac znao da se radi o divljači, čija je prodaja po § 24. zabranjena. Zakon naime u jednu ruku određuje naročiti rok,

nakon izmaka kojega je zabranjeno divljač unositi u jelovnike i prodavati ju spremljenu za jelo u javnim lokalima, u drugu ruku pako u vezi s tim rokom spominje jedino prodavanje, a ne i kup. Kako se pak ne može predmijevati da bi zakonodavac htio da se gosti u javnim lokalima imadu uvjeriti, da li servirana divljač potiče iz hladiona ili ne, što bi bilo veoma teško, ako ne i nemoguće, to valja zaključiti da je kupac, t. j. gost nekažnjiv dok je god u dobroj vjeri, dakle dok god nezna da kupuje ono što je zabranjeno. Zakon ne statuiru u pogledu prodaje i kupnje iznimku glede divljači, koja bude zaplijenjena po vlasti. Tako se u §§ 90. i 95. predviđa uzapćenje i prodaja divljači u korist banovinskog lov. fonda, no kako zakon ovlašćuje ministra da pravilnikom propiše pobliže odredbe glede te prodaje, to će se pravilnikom moći predviditi i prodaju u lovostaji.

§ 25.

Od dana od kad se prema odredbama iz §§ 17. i 18. ovoga zakona ne mogu loviti košute, košute šarenice, divokoze i srne, zabranjeno je za vreme od osam dana razošiljati, na prodaju iznositi, izlagati, nuditi, prodavati i kupovati divljač kod koje se ne može sasvim sigurno utvrditi pol.

Stilizacija ovog paragrafa vrlo je nejasna, tako te se može tumačiti tek na temelju prvobitne osnove zakona i obrazloženja, koje glasi: »Propisi ovog paragrafa imadu sprečiti stavljanje u promet ženske visoke divljači u zabranjeno vrijeme, što se do sada prakticiralo tako, da se na ubijenom komadu odstranjivalo obeležja spola«. Radi se dakle o ustanovi, kakova je sadržana primjerice u § 44. pruskog zakona iz 1907. Propis § 25., po kome je osam dana nakon nastupa lovostaje na košute, košute šarenice, divokoze i srne zabranjeno razošiljati itd. »divljač kod koje se ne može sasvim

sigurno utvrditi spol«, odnosi se dakle samo na navedene vrste divljači, a ne i na drugu divljač, kako bi se to uslijed nejasne stilizacije moglo držati. Zakon nadalje ne normira izričito, kako je to u drugim zakonima učinjeno, da se ova zabrana odnosi samo na cijele komade dotičnih vrsta divljač, ali se i to mora zaključiti po samoj naravi stvari. Tako je n. pr. srnjake slobodno loviti već od 1. maja, a srne tek od 1. oktobra. Za vrijeme od 1. maja do 1. oktobra mogu se srnjaci prodavati, a mogu se prodavati i njihovi dijelovi, jer je nemoguće da bi zakonodavac htio odrediti da se smije prodavati samo cijeli srnjak ili cijeli jelen. To bi značilo onemogućiti iskorišćenje jelena, srnjaka i divljih jaraca, a svakako onemogućiti njihovu prodaju na javnome tržištu pojedinih konsumentima. Ako je dakle očito da se smiju prodavati i dijelovi te divljači, a na dijelovima se nikako ne može utvrditi spol, tad treba zakon tumačiti logično i to tako, da se zabrana § 25. odnosi samo na cijele komade u § 25. taksativno navedene divljači.

§ 26.

Lica koja nude na prodaju divljač ili njene delove, moraju svaki put uverenjem dokazati poreklo divljači. Kupci će moći divljač kupovati samo od prodavača koji mogu dokazati poreklo divljači uverenjem.

U uverenju treba da je naznačeno:

- 1. ime ovlašćenika lova i tačna naznaka sreza, opštine i lovišta iz kojega potiče divljač;**
- 2. broj i vrsta divljači, a kod jelena, divokoze i srna za svaki komad još i pol i težina;**
- 3. dan i mesec kada je divljač ulovljena (ispisano slovima);**
- 4. dan kada je izdato uverenje;**
- 5. svojeručni potpis ovlašćenika lova;**

6. potpis i pečat opštine koja overava istinitost potpisa ovlašćenika lova.

Uverenje izdaje sopstvenik izdvojenog ili zakupac (pazakupac) opštinskog lovišta iz kojega divljač potiče. Opština će overiti bez takse istinitost potpisa u bloku unapred. Izdavanje neistinitog uverenja kažnjava se po ovome zakonu (§ 87.).

Uverenje za divljač važi osam dana, a uverenje za kože divljači mesec dana, od dana kad je izdato.

Železnice, parobrodi i druga saobraćajna preduzeća mogu otpremu divljači preuzimati samo ako pošiljač podnese uverenje o poreklu divljači. Od prednjeg propisa izuzima se divljač koju lovac nosi uz se, ali je dužan na zahtev nadzornih organa pokazati lovačku kartu (§ 27.).

Hotelieri, restorateri i gostioničari i sva ona lica koja u javnim lokalima prodaju divljač spremnjenu za jelo, dužni su da na zahtev vlasti navedu, od koga su divljač nabavili.

Divljač za koju prodavač ne bi mogao pokazati uverenje o poreklu, nadzorni će organi (§ 47.) uzaptiti i prodati javnom licitacijom. Polovina licitacijom postignute kupovnine pripada Banovinskom lovačkom fondu.

Obrazloženje zakona navodi: »Da bi se spriječilo trgovanje sa protuzakonito ulovljenom divljači i njenim djelovima, propisano je kako se do kazuje porijeklo divljači i izdani su propisi o ograničenjima kod prometa.«

Zakon propisuje uvjerenje za divljač, koja se prodaje ili kupuje bez obzira na to vrši li se ta prodaja ili kupnja u lovostaji ili ne. U pogledu divljači iz hladiona nije ništa naročito određeno i ako takova divljač neće moći biti iz hladione razašiljana s uvjerenjem izdanim po ovlašćeniku lova, koje važi samo 8 dana. No kako posljednji stav § 24. daje ovlast, da se banovinskom uredbom donesu propisi i o stavljanju u saobraćaj divljači iz

hladiona, to će se oblik uvjerenja za divljač iz hladione imati propisati tom uredbom. Eventualno bit će umjesto uvjerenja dostatna i plomba, kojom divljač iz hladiona mora biti označena. Za divljač, koja bude po vlasti uzapćena i po vlasti prodana javnom licitacijom (§§ 26., 95.) izdat će uvjerenje vlast, koja divljač prodaje, a da neće trebati da potvrdi drugo no da je dotična divljač (naznaka broja i vrste, kod jelena, divokoza i srna još i spol i težina) prodana po vlasti.

Uvjerenje o poreklu potrebno je i kod prodaje i kupovanja koža od divljači. Takovo uvjerenje važi mjesec dana. Ipak će se ovaj propis odnositi samo na sirove kože od divljači, a ne i na učinjene i preradene, jer kože preradbom prestaje biti dijelom divljači i postaje produktom obrta ili industrije.

Na željeznicama itd. uvjerenje nije potrebno za divljač, koju lovac nosi uza se. Odredba nošenje uza se imat će se interpretirati onamo, da lovac nosi uza se svu divljač, koju sam otprema nakon lova, bez obzira na to, da li ju unosi u vagon ili ju predaje brzovozno za isti vlak, kojim se i sam vozi. Inače bilo bi primjerice nemoguće primijeniti propis § 26. na jelene, divlje svinje i drugu veću divljač. No ako lovac predaje divljač željeznici radi transporta drugim kojim vlakom, no onim, kojim sam putuje, trebat će da predloži uvjerenje.

Hotelijerima, gostioničarima itd. namiče zakon dužnost da na zahtjev vlasti navedu od koga su divljač nabavili. Oni se dakle neće morati iskazivati uvjerenjem o poreklu, jer takovo kod kupnje pojedinih komada divljači ili njenih dijelova u tržnici itd. neće moći ni dobiti, no oni će ipak morati voditi računa o poreklu divljači prigodom kupovanja od privatnih lica, tražiti na uvid uvjerenje i pribilježiti si u uvjerenju navedeno ime i boravište prodavaoca. Kako kupovati smiju samo od prodavalaca, koji mogu dokazati poreklo divljači uvje-

renjem (stav. I. § 26.), to se neće moći ispričati navodom, da im ime prodavaoca nije poznato, pa će potpasti pod kaznu § 86. toč. 1. zakona.

Divljač, za koju se prodavaoc nebi mogao iskazati uvjerenjem, imade nadzorni organ uzaptiti. Kod riječi nadzorni organ zakon citira § 47., pa se tu dakle razumijevaju kao nadzorni organi u prvom redu zakleti čuvari lova, dalje opće upravne vlasti, šumarski službenici i ostali organi javne bezbednosti. To dakle ovlaštenje pripada organima državne lovne i šumske policije, ali i općinskim organima, koji vrše bilo policijsku službu, bilo po specijalnim propisima nadzor nad trgovima.

Lovačka karta

§ 27.

Niko ne može uzeti lovište pod zakup niti može vršiti lov, ako nema propisanu lovačku kartu, koju izdaje nadležna opšta upravna vlast prvog stepena. Lovačke karte važe za teritoriju cele države. Propise o obliku, sadržaju kao i o načinu izdavanja lovačke karte doneće Ministar šuma i rudnika Pravilnikom.

§ 28.

Lovačku kartu ne mogu dobiti lica:

1. koja nisu navršila 18 godina, a posle navršene 18 godine pa do punoletnosti, ako nemaju dozvolu roditelja ili tutora;
2. koja su pod starateljstvom;
3. koja su sudom osuđivana za zločin uopšte ili za prestup učinjen iz koristoljublja, dok traju posledice kazne;
4. koja su osuđena kaznom gubitka časnih prava, dok ova kazna traje;
5. maloumna i ona, koja su notorne pijanice;
6. koja su kažnjena za krivicu po §§ 14., 17. i 88. ovoga zakona, a za vreme od šest godina. Lica

koja su tri puta kažnjena za ove krivice, gube pravo na lovačku kartu za vazda;

7. kojima je ugovor o zakupu lovišta poništen zbog pustošenja (§ 12.), za vreme od tri godine;

8. koja su kažnjena za krivicu iz § 85. tač. 3. i § 87. ovoga zakona, za vreme od dve godine;

9. koja su čuvari polja i vinograda, stalni šumski radnici, službenici finansijske kontrole sem činovnika, monopolski stražari i trošarinski službenici samoupravnih tela sem trošarinskih činovnika.

Čuvari državnih, samoupravnih i manastirskih šuma i dobara mogu dobiti lovačku kartu samo na pismenu molbu njihovih službodavaca; najzad

10. koja ne poznaju rukovanje lovačkim oružjem, potrebne mere opreza u lovu i bitne propise zakona o lovu. Ministar šuma i rudnika propisao Pravilnikom, u kojim će se slučajevima i na koji način ova odredba primenjivati.

Lovačka karta jeste javna isprava, kojom prvo-stepena opća upravna vlast imaocu karte potvrđuje da imade zakonom (§ 28.) propisane lične uslove da može izvršivati lov. Lovačka karta je određena u javnom interesu, koji traži, da se od izvršivanja lova isključe lica, za koja postoji predmjeva, da bi izvršivanjem lova ugrozila sigurnost ljudi ili imovine ili da bi bitno oštetila interese lovstva.

Lovačku kartu mora po zakonu imati svatko, tko hoće uzeti lovište u zakup ili koji hoće vršiti lov. Ne mora dakle imati lovačku kartu vlasnik izdvojenog privatnog lovišta, ako sam ne vrši lov, ali je mora imati onaj, koji uzima lovište u zakup, bez obzira na to radi li se o općinskom ili privatnom izdvojenom lovištu te da li će on sam izvršivati lov ili ne.

Vršiti lov onaj, koji divljač traži i progoni u svrhu da ju uhvati ili ubije. Dakle onaj, koga se u običnom govoru nazivlje lovcem. Nasuprot hajkači

i drugo pomoćno osoblje (n. pr. oni koji pomažu kod iskapanja lisica, koji izvidaju lovcu prolaze divljači itd.) ne izvršuju lov u smislu § 27. i ne trebaju lovačke karte. Za pojam vršenja lova irelevantno je da li se lov vrši s puškom, na konju, s psima ili sokolom ili ma kojim inim dozvoljenim ili zabranjenim načinom i sredstvima (§ 21.), jer je lovačka karta propisana za svako vršenje lova.

Iz odredbe § 28., po kojoj ne mogu dobiti lovačke karte u tom paragrafu taksativno nabrojena lica, slijedi, da izdanje karte vlast može uskratiti samo onim licima, koja potpadaju pod udar § 28. tačka 1—10. Svim ostalim licima morat će vlast izdati lovačku kartu kad je zatraže. Uskrata lovačke karte ne može se dakle naprosto obrazložiti slobodnom ocjenom vlasti. Kod same pak primjene koje od točaka 1.—10. § 28. bit će odlučna slobodna ocjena samo u pogledu točke 5. (pijanica) i točke 10. (poznavanje rukovanja oružjem itd.), dok će u svim ostalim slučajevima za uskratu lovačke karte vlast morati navesti konkretne činjenice iz kojih proizlazi opstojnost u zakonu navedenih razloga uskrate (§ 109. Z. U. P.).

Lovačku kartu može dobiti samo fizičko lice. Zakon toga doduše izrično ne navodi, ali to bez sumnje proizlazi iz smisla i duha propisa § 28. naročito točke 10.

Novum je odredba točke 1. da lovu kartu ne može dobiti maloljetnik do navršene 18. godine. Ovakove odredbe nema u drugim zakonima, ili ako postoji, određuje se za malodobne druga vrsta lovačke karte i eventualni nadzor kod izvršivanja lova. Obrazloženje ne navodi razloga zašto maloljetni ispod 18 godina nebi mogao izvršivati lov, ako mu to roditelji dozvole. Nema sumnje da je velika većina današnjih lovaca započela lovom prije navršene 18. godine, te da će ova odredba teško pogoditi ocele, koji vole da svoje sinove vode u

lov. Trebalo bi s toga prilikom ovu ustanovu izmijeniti.

Kada prestaju posljedice kazne za zločin i prestup (točka 3.) propisano je propisima kaznenog prava.

Gubitak časnih prava (toč. 4.) jeste sporedna kazna (§ 35. kriv. zak.), koja se izriče osudom uz glavnu kaznu, i to pri osudi na smrt ili robiju preko 5 godina gubitak časnih prava ima biti trajan, kod robije do 5 godina gubitak časnih prava izriče se od 1—5 godina, pri osudi na zatčenje traje taj gubitak samo za vrijeme izdržavanja kazne, a pri osudi na zatvor izreći će sud gubitak časnih prava od 1—3 godina samo u slučajevima, koji su naročito kriv. zakonom predviđeni (§ 46. kriv. zak.). Časna prava gubi osuđeni danom pravomoćnosti osude, ali vrijeme, na koje mu je osudom određen gubitak časnih prava, računa se od dana, kad je kazna izdržana, zastarjela ili oproštena (§ 48. kriv. zak.).

Razlozi uskrate lovačke karte uslijed izrečenih osuda nastupaju uvijek tek onda, kad osuda postane pravomoćnom, pa to dakako vrijedi i u slučajevima kada se radi o kazni ili odluci izrečenoj po upravnim vlastima (toč. 6., 7., i 8. § 28. zak. o lovu).

Veoma je korisna ustanova toč. 10. ovog paragrafa, po kojoj je preduvjet za dobivanje lovačke karte poznavanje rukovanja s oružjem, mjera opreza u lovu i bitnih propisa zakona. Kako se utvrđuje to poznavanje, odredit će ministar pravilnikom, a preporučalo bi se uvođenje t. zv. lovačkih ispita, kakovi postoje u drugim zemljama.

Posljedica uskrate lovačke karte jeste da dotično lice ne može uzeti lovišta u zakup i da mu je zabranjeno vršiti lov. Ogreši li se o tu zabranu potpada pod udar kazne § 86. toč. 3.

§ 29.

Lovačke karte izdaju se za jednu godinu, a važe od 1. januara do 31. decembra.

Pravo na besplatnu kartu pripada članovima Kraljevskog Doma, poslanicima i konzulima stranih država u koliko su strani državljani, a prema načelu uzajamnosti, i državnom stručnom šumarskom osoblju.

Opšta upravna vlast prvog stepena oduzeće lovačku kartu bez povratka naplaćene takse, ako posle izdanja nastupi koji razlog iz § 28. ovog zakona, ako se za takav razlog kasnije sazna, ili ako se utvrdi, da je učinjena zloupotreba u smislu § 32. ovoga zakona. Protiv oduzeća lovačke karte ima mesta žalbi.

Besplatne lovačke karte mogu se izdati poslanicima i konzulima stranih država samo uz dvije pretpostavke i to: 1. ako su oni strani državljani i 2. ako postoji reciprocitet, t. j. ako i naši poslanici i konzuli u dotičnoj državi imaju pravo na besplatnu lovačku kartu. Ne mogu s toga ni u kom slučaju dobiti besplatnu lov. kartu počasni konzuli stranih država, koji su naši državljani. Što se tiče reciprociteta valja spomenuti da veći dio zakona o lovu priznaje poslanicima i konzulima stranih država pravo na besplatnu lovačku kartu. Tako primjerice austrijski i pruski zakon, českoslovačka naredba od godine 1929., rumunjski zakon iz 1922., danski od 1931. itd. Nasuprot poljski zakon od 1927. propisuje da predstavnici stranih država dobivaju uvjerenje ministra inostranih dela, a ne lovačku kartu. To je međutim sporedno, jer je odlučno da li može izvršivati lov bez naplate. U slučaju sumnje da li postoji reciprocitet imat će se tražiti mišljenje ministarstva inostranih dela.

U skladu sa zabranom izdavanja lov. karte licima u § 28. zakon određuje da se lovačka karta

ima oduzeti onome, za koga se naknadno utvrdi opstojnost razloga, s kojeg mu se karta po § 28. nebi smjela izdati. Tu će biti osobito važna primjena točke 10. § 28. Kod izdavanja lovačke karte imat će se naime samo općenito ispitati, da li dotično lice poznaje ono, što je u točki 10. navedeno. No i ako mu se lovačka karta izda, vlast će uvijek moći tu kartu oduzeti, ako se konkretno iz načina rukovanja lovačkim oružjem ili zanemarenja opreza u lovu za neko lice utvrdi da mu to rukovanje ili opće mjere opreza nisu poznate, odnosno ako postupi protivno uobičajenim mjerama opreza. Propisu § 28. toč. 10. bez svake je sumnje svrha da obezbijedi sigurnost ljudi i imovine od neopreznih ili rukovanju oružjem nevjешtih lovaca. Ne može se s toga uzeti da je dostatno ako lovac samo poznaje rukovanje oružjem i mjere opreza u lovu, a radi protivno. Kad dakle vlast na osnovu konkretnih činjenica utvrdi nepoznavanje ili zanemarenje poznatih mjera opreza, ona će uz navod razloga moći oduzeti lovačku kartu. Da li se neki konkretni čin ili propust imade smatrati nepoznavanjem ili zanemarenjem mjera opreza u lovu i razlogom za oduzeće lovačke karte riješit će se u redovnom molbenom postupku.

Sa oduzećem lovačke karte nastupa za dotično lice zabrana vršenja lova. Tu se namiče pitanje ima li oduzeće lovačke karte za posljedicu i razrješavanje zakupnog ugovora. Na ovo pitanje držim da valja odgovoriti niječno. Pravo zakupa lova jeste imovinsko pravo i ono se može oduzeti samo kad to zakon izričito propisuje. Istina, zakon u § 8. određuje da p o n u d a č kod dražbe (licitacije) opć. lovišta može bivti samo lice, koje dokaže da ima lovačku kartu, dok po § 27. nitko ne može u z e t i lovište u zakup, ako nema lovačku kartu. No te odredbe valja striktno interpretirati pa dakle iz slova zakona proizlazi samo to, da je za stavljanje ponude, ili što je isto, za uzimanje lovišta u zakup,

potrebno imati lovačku kartu, a ne da ju treba imati i za cijelog trajanja zakupa. Može primjerice zakupac lovišta i oboliti tako da sam više ne vrši lov, pa onda sigurno nije dužan uzimati lovačku kartu samo da mu ostane zakup lovišta.

Oduzimanje lovišta, odnosno razriješenje zakupnog ugovora zakon izričito propisuje samo u slučajevima §§ 12., 13. i 14. zakona, dok toga za slučaj oduzeća lovačke karte ne propisuje. Iz § 28. točka 6., 7. i 8. proizlazi da se lovačka karta često oduzima samo na određeno vrijeme, koje je znatno kraće od redovnog dvanajstgodišnjeg zakupnog termina. Ne može se s toga opravdano tumačiti da je zakonodavac htio nekoga, koji primjerice pse namjerno ili iz nehata pušta u tuđe lovište (§ 85. toč. 3) i koji radi toga po § 28. toč. 8. gubi lovačku kartu na dvije godine, lišiti zakupa lovišta, koje je možda stekao tek nedavno, pa mu pripada još 10 godina i više. Konačno, kad bi se i uzelo da se zakup imade poništiti, manjkala bi svaka odredba o tome, što ima biti s lovištem i ono bi se imalo izvrći dražbi, a da dosadašnji zakupac nebi odgovarao ni za troškove dražbe ni za eventualnu razliku zakupnine, kako je to u §§ 13. i 14. propisano za tamo navedene slučajeve. Držim s toga da valja zakon tumačiti tako, da je zakupcu doduše uslijed oduzeća lovačke karte zabranjeno da on lično izvršuje lov, ali mu ostaje samo pravo zakupa i on može s njime raspolagati bilo da ga cedira ili dade u pazakup (§. 14), bilo da naprosto ne izvršuje lov za vrijeme, za koje mu je lov. karta oduzeta, bilo da izvršivanje lova dozvoli gostima.

Kako je gore spomenuto zakon određuje posjed lovačke karte samo u vrijeme stavljanja ponude, u vrijeme uzimanja lovišta u zakup. Bez valjane lov. karte ne može se ni dražbovati ni postati zakupnikom, lovačka karta jeste preduvjet valjanosti dražbe, preduvjet valjanosti zakupne pogodbe. Ako se naknadno ustanovi, da je zakupac u vrijeme uzi-

manja zakupa lovišta imao lovnu kartu protivno propisima § 28, te ako mu se lovna karta oduzme po § 29. («... ako se za takav razlog kasnije sazna»), onda ta njegova karta nije bila »valjana« (§ 8.), pa se ima smatrati ništetnim cijelo uzimanje u zakup, dakle dražbeni čin zajedno s odlukom, kojom je dražba odobrena. U takvom će se slučaju bez sumnje imati odlukom poništiti zakup, dok krivac po načelima građanskog zakona odgovara za svaku štetu.

§ 30.

Stranim državljanima koji ne borave stalno na teritoriji države, može se izdati samo mesečna lovačka karta. Ovu kartu izdaće ban zajedno sa dozvolom za držanje i nošenje oružja. Strani državljan, ako su zakupnici ili sopstvenici kojeg lovišta na teritoriji države, moraju biti članovi kojeg lovačkog udruženja organizovanog u središnjem savezu lovačkih udruženja (§ 76.).

Vidi § 14 uredbe za Savsku banovinu (str. 239).

Stalno boravi na teritoriju države onaj, koji ovdje imade svoj stalni nastan (domicil). Stalno boravljenje imade se dokazati prigodom traženja lovačke karte. Stranom državljaninu, koji u zemlji ne boravi stalno, može se izdati samo mjesečna lovačka karta, t. j. sa valjanošću ne preko mjesec dana. Dok se po § 29. godišnje lovačke karte izdaju sa valjanošću od 1. I. do 31. XII. u godini, bez obzira na to, u koje su doba godine izdane, za mjesečne lovačke karte nema u pogledu vremena valjanosti naročite odredbe, ali ne može biti sumnje da karta ima važiti mjesec dana od dana, kojeg je izdana. Dođe li strani državljanin po više puta u raznim mjesecima u lov, imat će svaki put uzeti mjesečnu lovačku kartu. Ovo doduše znači za stranca veći izdatak, no ako se odredbe zakona usporede sa odredbama o lovu stranaca i cijenama lovačkih karata

za strance u drugim zakonima, naš se ukazuje još prilično tolerantnim.

Strani državljan, koji hoće da uzmu u zakup opć. lovište ili koji su vlasnici privatnog izlučenog lovišta, moraju biti članovi u ma kome lovačkom udruženju, organizovanom u središnjem savezu lovačkih udruženja (§ 76.) Oni dakle ne moraju biti članovi udruženja baš u srezu ili banovini, gdje im je lovište. Strani državljan, koji dolaze u lov samo kao gosti ili da izvrše odstrel, ne moraju se začlaniti u lovačko udruženje.

§ 31.

Svaki lovac mora u lovu imati uza se lovačku kartu, koju će na zahtev nadzornih organa (§ 47.) ovlašćenika lova ili njegovog osoblja (§ 41.) pokazati i saopštiti porodično i rodjeno ime, zanimanje, godinu rođenja i mesto stanovanja.

§ 32.

Lovačku kartu sopstvenik ne može prodati niti je može drugome licu pozajmiti (§ 86. tač. 2.). Ako sopstvenik lovačku kartu izgubi, dužan je to u roku od 8 dana prijaviti opštoj upravnoj vlasti prvog stepena, koja je kartu izdala. Opšta upravna vlast prvog stepena ogласиće proglasom o trošku stranke izgubljenu lovačku kartu za nevažeću, a stranci će se odmah besplatno izdati duplikat lovačke karte.

Lovačka karta kao isprava vezana je o lice, kome je izdana. I ako zakon ne propisuje formu lovačke karte ni njezin sadržaj, već ovlašćuje ministra (§ 27.) da to propiše pravilnikom, prema propisu §. 32. ipak ne može biti sumnje, da lovačka karta mora glasiti na ime.

Hodanje s puškom po tuđem lovištu

§ 33.

Zabranjeno je hodanje s puškom po tuđem lovištu sem po javnim putevima.

Naročito je zabranjeno svakome, pa i poljskim i šumskim čuvarima, da bez dozvole ovlaštenika lova nose u lovištu puške malog kalibra sa slabim pucnjem (gluvare).

Obrazloženje zakona navodi slijedeće razloge, iz kojih se najbolje vidi intencija zakonodavca:

»Iz isključivosti prava lova, koje po ovome zakonu pripada sopstveniku ili zakupcu lovišta, proizlazi i njegovo pravo, da svakom trećem brani lov u svome lovištu, a i dužnost vlasti, da mu kod te obrane koliko shodnim propisima, toliko i pripomoću organa vlasti bude na pomoći. Jedan od najvažnijih propisa te vrste jeste zabrana sadržana u članu 33. osnove, po kojoj nitko nesme hodati s puškom po tuđem lovištu sem po javnim putevima. Bez ove zabrane nadzor je lova nemoguć, jer bi svako lice, koje bi bilo zatečeno s puškom u lovištu, naprosto moglo reći da tek prelazi lovištem i da ne lovi. Zato je ovakova ustanova sadržana u svima zakonima, koji se baziraju na dominalnom sistemu, pa je uzeta i u ovu zakonsku osnovu.«

Tuđe lovište je svako općinsko ili privatno lovište, na kome netko nema prava izvršivati lov. Javni putevi jesu takovi putevi, koji neosporno stoje u javnoj porabi, t. j. kojima se svatko smije služiti. Po javnim putevima dozvoljeno je hodati s puškom, ali dakako nije dozvoljeno strijeljati iz nje.

Puške malog kalibra sa slabim pucnjem jesu sve vrste t. zv. flobert-pušaka za patrone kalibra 6 i 9 mm, zatim razne puške Cal 6 mm za patrone long, long-rifle itd., (kao što su to puške sistema Walther, Browning, Mauser itd.) i slično. Ovamo spadaju i

obične puške, na kojima je naprava za pridušivanje (slabljenje) pucnja, jer su to »gluvare« u pravom smislu riječi.

§ 34.

Ne može se poći u poteru za divljači koja je ranjena u sopstvenom lovištu, ako utekne u tuđe lovište.

Jednako ne može niko sem ovlašćenika lova prisvojiti divljač, koja se nadje u lovištu ranjena ili uginula.

Prema načelu teritorijalnosti prava lova, izraženom u § 1., ovlaštenik lova može divljač progoniti, hvatati i ubijati samo na određenom teritoriju (lovištu). Divljač, koja, makar i ranjena, iz jednog lovišta pređe u drugo, izlazi iz pravne sfere ovlaštenika nekog lovišta onim časom, kad je prešla među. Pa i ako divljač odmah preko mede padne i uginu, onaj koji ju je u svome lovištu ranio, nema prava da pode za njom i da si ju uzme, jer je divljač, čim je pala i izgubila prirodnu slobodu kretanja, postala vlasništvom ovlaštenika onoga lovišta, u kome je pala. I ako to proizlazi iz same biti u §. 1. označenog prava lova, zakon to ipak još i naročito određuje u § 34.

Iz istih razloga zakon izričito utvrđuje i isključivo pravo ovlaštenika lova na divljač, koja se u lovištu nade ranjena ili uginula. (vidi o ovim pitanjima pobliže u uvodu ove knjige i kod § 1.)

§ 35.

Na dvorištima, u baštama (vrtovima) i na zemljištima, koja su trajno ogradjena tako da su dlakavoj divljači pristupačna samo kroz vrata — sem zverinjaka (§ 4.) — ne mogu loviti ni ovlašćenik lova ni sopstvenik zemljišta, sem ako se obojica sporazume. Za štetu koju divljač načini u ovako

ogradjenim zemljištima, ne odgovara ovlašćenik lova.

Na zemljištima, navedenim u § 35. lov miruje, t. j. bez naročitog sporazuma između vlasnika tamo označenih zemljišta i ovlašćenika lova ne smije lovitii ni jedan ni drugi. Obrazloženje zakona navodi za to slijedeće razloge:

»U trajno ograđenim vrtovima, dvorištima i zemljištima, gdje dlakava divljač može da ude samo kroz vrata, lov je obustavljen. Ovlašćeniku lovišta ne može se dozvoliti da tu lovi, jer bi takovo lovljenje značilo preveliki zahvat u pravo svojine onoga, čije je ograđeno zemljište. Jednako ne može se lovljenje dozvoliti ni sopstveniku zemljišta, jer bi inače raznim smicalicama, sađenjem hranivih biljki ili bacanjem hrane mogao da unutar ograde namami divljač izvana i da ju pobije na štetu ovlašćenika lova. I jedno i drugo dovodi vazdan do sporova i procesa, kojima je u interesu samih stranaka najbolje izbjeći odredbom, da je na takovim zemljištima lov uopšte zabranjen. Dakako da interesenti slobodnim sporazumom mogu i u ovome pogledu utanačiti inače, te sopstvenik ograđenog zemljišta može ovlašćeniku lova dozvoliti da tamo lovi, a i ovlašćenik lova može to dozvoliti sopstveniku. Dok ovlašćenik lova nesme loviti u ograđenom prostoru, nije dakako ni odgovoran za štetu od divljači. Takove štete u ostalom, dok ograda odgovara članu 35., od dlakave divljači ni ne može biti, osim ako sopstvenik zemljišta sam ostavi vrata otvorena, pa je onda i sam kriv šteti«.

Kako se vidi iz ovoga obrazloženja, jasna je intencija zakonodavca da se zabrani lov u opće. Slijedi dakle da je zabranjeno loviti koliko zaštićenu, toliko i nezaštićenu divljač. Tu na prvi pogled izgleda da postoji protuslavlje s odredbom §. 3., po kojoj vlasnik, zakupac ili uživaoc imanja imade pravo u svome ograđenom dvorištu hvatati i ubijati nezašti-

ćenu divljač. Ipak je to protuslovlje tek prividno, jer se u § 3. radi naprosto o svakom ograđenom dvorištu, dakle takovom, koje može biti ograđeno i samo živicom, trnjem ili sličnim, u koje dakle može ulaziti i lisica i tvorac i druga vlasniku imanja štetna nezaštićena divljač. U § 35. pako radi se samo o dvorištu, baštama i zemljištima, koja su trajno ograđena tako, da je dlakavoj divljači pristup moguć samo kroz vrata. Tu dakle nema istih kriterija kao u § 3. i tu si je posjednik sam kriv ako ostavi vrata otvorena tako, da mu ude štetna nezaštećena divljač.

U pogledu dlakave nezaštićene divljači stvar je dakle jasna, pa nastaje pitanje, može li posjednik u §. 35. navedenih nekretnina ubiti pernatu nezaštićenu divljač. U načelu on toga prava nema, no iz toga ipak ne slijedi, da posjednik ne bi smio ubiti primjerice jastreba, koji mu se zalijeće u dvorište ili baštu, da mu ugrabi piliće. Tu se naime imade svaki pojedini slučaj napose prosuđivati prema okolnostima, pod kojima je nastao, pa će se moći primijeniti načela kaznenog prava, koje isključuje kažnjivost u slučaju nužde. Po §. 25. krivičnog zakonika »ne će se kazniti ko učini kakovo delo da od sebe ili koga drugoga otkloni istovremenu, na drugi način neotklonivu neskrivljenu opasnost za život, telo, slobodu, čast, imovinu ili koje drugo dobro, ako povreda, koju je on tim delom učinio, nije veća od opasnosti; u protivnom slučaju sud može ublažiti kazan po slobodnoj oceni«. (§. 72.) Ipak valja skrenuti pažnju na to, da nužda predleži samo onda, kad se koje djelo počinja istovremeno sa opasnošću za imovinu.

Prevelik broj štetne divljači — Hajke

§ 36.

Ako se divlje svinje, lisice, jazavci, divlje mačke, tvorovi i hrčkovi ili zverad u nekom lovištu preko-

merno umnože, opšta upravna vlast prvog stepena na zahtev interesenata ili susednih ovlašćenika pozvaće sopstvenika ili zakupca dotičnog lovišta, da broj te divljači u odredjenom roku umanji.

Prodje li taj rok bez uspeha, opšta upravna vlast prvog stepena narediće hajku na divlje svinje i zverad i izdati druge potrebne mere za umanjenje broja jazavaca, divljih mačaka, tvorova i hrčaka.

§ 37.

Opština će na zahtev opšte upravne vlasti prvog stepena odmah odrediti potreban broj lovaca i hajkača koji ne mogu biti mlađji od 18 godina. Hajkom upravlja lice koje je vlast odredila. Lovci i hajkači dužni su da se pozivu odazovu kao i da se pokoravaju odredbama upravljača hajke.

U hajci je slobodno ubijati samo divlje svinje i zverad, a ubijena divljač pripada onome ko istu ubije.

Lovcu koji van hajke ubije risa ili kurjaka, daće se nagrada.

Propisi za održavanje hajki kao i visinu nagrada za ubijenu štetnu divljač i zverad doneće se Banovinskom uredbom u smislu čl. 90. Ustava.

Vidi § 7 uredbe za Savsku banovinu (str. 227) i čl. 23 uredbe za Dunavsku banovinu (str. 259).

Kao što je u § 20. vlastima stavljeno u dužnost da paze, da se korisna divljač ne umnoži na štetu poljoprivrede i šumarstva, tako po propisu §. 36. imade na zahtjev interesenata poprimiti mjere i da se umanji broj divljih svinja, zvjeradi, lisica jazavaca, divljih mačaka, tvorova i hrčaka.

Kod ove odredbe prije svega pada u oči neobično isticanje divljih mačaka i ako su one po §. 2. II. već svrstane u zvjerad. U opće se u zakonu stalno posvećuje neka osobita pažnja divljim mačkama, kao da su to neke naročito pogibeljne životinje, pa sve to ispada sa stručnog lovačkog gledišta nerazumljivo.

U pogledu divljih svinja i zvjeradi određuje zakon kao mjeru za umanjenje njihovog broja hajku. Ovakove se po vlasti određene hajke t. j. lovovi s većim brojem ureda radi pozvanih lovaca i hajkača, određuju u općem interesu, iz čega slijedi, da ovlašćenici prava lova u lovištima, u kojima se hajka određuje, nisu dužni snositi nikakovih troškova hajke. Zakon im takove dužnosti nigdje ne namiče, a uz to ovo proizlazi i iz same naravi zvjeradi (u prvom redu vukova) i divljih svinja, koje se mnogo i daleko kreću, tako te pojedini ovlašćenik lova redovno ni uz najveći trud i nastojanje nije u stanju da sam umanji njihov broj.

Nastaje pitanje da li lovci, koji su po općini određeni u hajku i koji su dužni da se pozivu odazovu (§ 37.) moraju imati lovačku kartu. Držim da je ne moraju imati, jer oni u zvaničnoj hajci ne vrše lov u svoje ime ni kao granu privrede ni kao sport, nego se tek pokoravaju pozivu vlasti da učestvuju i pomažu kod tamanjenja divljih svinja i zvjeradi, određenog u općem interesu. Činjenica, da im po zakonu ima pripasti ono, što ubiju, ne mijenja ništa na stvari, jer se to imade smatrati jedino obećanjem nagrade za njihov trud.* Nasuprot bez sumnje moraju svi učesnici imati oružne listove, izdane po nadležnoj vlasti prema propisima zakona o držanju i nošenju oružja od 14. VI. 1928., jer bez oružnog lista nesmiju oružje nositi.

Hajkači mogu biti sva lica starija od 18 godina. I oni se moraju pozivu odazvati bez naplate, jer se tu radi o javnopravnoj dužnosti, o službi, koju namiče zakon ne u interesu ovlašćenika lova, nego u interesu pučanstva dotičnog kraja, koje je po divljim svinjama ili zvjeradi ugroženo u svojoj imovini ili životima.

U pravilu će se zato hajkači morati rekrutovati iz interesiranih sela. Ipak će vlast prije određenja

* Ipak Uredba Savske banovine propisuje lovnu kartu (§ 7 str. 228).

hajke imati temeljito ocijeniti da li su štete ili po-
gibelji tolike, da je doista opravdano pokrenuti ve-
liki aparat lovaca i hajkača za zvaničnu hajku.

Osobito je važan propis zakona da je u hajci do-
zvoljeno ubijati samo divlje svinje i
zvjera d. U hajkama se naime često događalo da
se pucalo na sve što se kreće, pa da se tako, osobito
u lovištima gdje ima jelena i srna, nanosila hajkom
grdna šteta lovovlasniku. Propisom §. 37. ovo je
izričito zabranjeno, pa će stoga onaj, koji upravlja
hajkom, imati sve prisutne naročito upozoriti na ovu
zabranu kao i na to, da će onaj, koji bi ipak pucao
na drugu divljač, potpasti pod kaznu označenu u §.
86. toč. 5. zakona (globa od 50—500 din ili zatvor
od 1—14 dana) i morati platiti odštetu za
svaki komad ubijene divljači po §. 92. zakona.

Dok je ovako u pogledu divljih svinja i vukova
— jer hajki na medvjede, risove i pogotovo divlje
mačke neće biti — jasno što ima vlast odrediti da
se njihov broj umanji, mnogo je teže odgovoriti na
pitanje, kakove će izdati »druge potrebne mjere za
umanjenje broja lisica, jazavaca, divljih mačaka,
tvorova i hrčaka«. Lisice moći će se tamaniti bilo u
manjim, naročito u tu svrhu određenim lovovima,
bilo iskapanjem, bilo stavljanjem otrova i željeza po
imenovanim stručnjacima, u prvome redu izvježba-
nom lovačkom osoblju samog ovlaštenika lova. Kod
toga će se naravno imati postupati tako da se ne
ugrozi zaštićena divljač, jer bi svako oštećenje zašti-
ćene divljači povuklo za sobom odgovornost i duž-
nost naknade štete. Jazavci moći će se također iska-
pati iz jazbina ili hvatati u željeza. Glede divljih ma-
čaka držim da u opće ne može nastati slučaj, koji bi
iziskivao intervenciju vlasti. U koliko bi to ipak bilo,
imat će se divlje mačke pomoću pasa ili tragom po
snijegu potražiti u šumi i pobiti puškom, eventualno
i otrovanom mekom. Za tvorove i hrčke stvar je da-
leko teža. Tvor živi bilo sakriven u šumi u šupljem

korijenju, bilo u raznim zgradama, šupama, sjeni-
cima itd. Ako je u zgradama, može ga vlasnik hva-
tati po § 3. zakona i bez intervencije vlasti. Ako je
u šumi, tek će rijetko uspjeti da ga se uhvati u že-
ljezo ili klopku, osim ako se u šumi nalazi fazanerija
sa naročito udešenim stazama ili ako se može usta-
noviti gdje se sakriva. No u takovim slučajevima
sam će ovlaštenik lova nastojati da tvorove pobije,
pa sigurno neće trebati intervencije vlasti. Hrčci
obitavaju u zemlji u jamama, koje si kopaju na po-
ljima. Jedina mjera, kojom im se može uspješno
statu na put jeste da ih se iskopa ili zalije, pa to
vlasnici zemljišta od uvijek i čine, ako se hrčci suviše
umnože. Sada im je to uvrštenjem hrčaka u nezašti-
ćenu divljač u načelu zabranjeno, dokaz više, da
hrčke uopće nije trebalo uvrštavati u divljač. Mjera
dakle, koju će vlast moći poduzeti, sastoji se u tome,
da svim vlasnicima zemljišta po ukazanoj potrebi
na osnovu § 36. zakona izda raspisom naročitu do-
zvolu da smiju hrčke iskapati i tamaniti, čemu se
bez sumnje neće protiviti nijedan ovlaštenik lova.

Psi i mačke skitnice

§ 38.

**Sopstvenici i zakupci lovišta i lovačko osoblje
imaju pravo u svome lovištu ubijati pse koji se
skiću po lovištu, kao i mačke koje se zateknu
više od dvesta metara od najbliže kuće.**

**Nije dozvoljeno ubijati lovačke pse, koji su u
pratnji ovlašćenog lovca ili ako za vreme lova odr-
žanog u dopušteno vreme, goneći divljač predju
granice lovišta.**

**Ako se poljski miševi umnože u velikoj meri
opšta upravna vlast prvog stepena može zabraniti
streljanje mačaka na polju. Zabrana može se odre-
diti samo za jednu godinu.**

Propisi o pravu ovlaštenika lova da ubija pse i
mačke, koji se skiću po lovištu, osnovani su na za-

sadama građanskog prava, po kojima svatko imade pravo na samovlasnu pomoć u slučajevima pravedne obrane, jer »tko sam sebe brani, taj ne prekoračuje granice vlastitog pravnog djelokruga, ne posije u tuđe pravo, već brani svoje« (Derenčin).

Psi, koji se skiću i mačke, koje obilaze poljima, spadaju među najveće štetočine u lovnoj ekonomiji, jer te životinje, naročito psi, ne samo uništavaju sve vrste divljači, nego ih samim obilaženjem i proganjanjem uznemiruju u tolikoj mjeri, da divljač napušta dotični kraj i seli na daleko, samo da izmakne tome uznemiravanju. Utvrđeno je u bezbroj slučajeva, da su samo 2—3 psa, koji se opetovano skiću i love po nekom lovištu, kadra da u vrlo kratko vrijeme lovište sasvim očiste od korisne divljači. Mačke pako, koje tiho i nečujno obilaze poljima, napadaju sve vrste divlje peradi te zeceve i njihovu mladunčad, a poznati su i slučajevi, gdje je mačka zaklala mladu srnu.

Na osnovu ovih opažanja odavna je ovlaštenicima lova priznato pravo da se zaštićuju od šteta, koje im nanose psi ili mačke, pa je to njihovo pravo normirano bilo u građanskom zakoniku, bilo izrično u propisima lovnih zakona.

Naš zakon to pravo daje u § 38. Pravo ubijati pse i mačke imadu sopstvenici i zakupci lovišta te lovačko osoblje. To zato jer oni imadu pravo da zaštite svoju, odnosno njihovoj paski povjerenu divljač od šteta, koje nastaju od tih životinja. Lovački gosti nemaju sami toga prava, no ako ih ovlaštenik lova izričito ovlasti da to čine u njegovo ime, smjeti će ih i oni ubijati.

Ubiti smije se psa koji se skiće po lovištu. Dalj je pas ubijen u skitnji ili ne pitanje je, koje se ima u svakom konkretnom slučaju napose izviditi. Općenito može se reći da se skiće onaj pas, koji

obilazi lovište bez gospodara ili toliko udaljen od gospodara, da je van dohvata njegove vlasti. Da li je pas u vlasti gospodara u judikaturi je veoma raznoliko prosuđivano. Tu će svakako mnogo ovisiti o tome, koliko je pas udaljen od gospodara. Pravom navodi primjerice Delius, da ovlaštenik lova ne može znati ni utvrditi da li će se pas htjeti vratiti gospodaru, ako ga ovaj zovne ili mu zazviždi. Jednako lovopazitelj, koji u šumi zateče psa, često ne može znati da li se gospodar nalazi u blizini ili ne, a nema ni vremena da to istražuje, jer će mu inače pas pobjeći i nastaviti nanašanjem štete. U takovim će slučajevima redovno vlasnik psa sam biti kriv što je psa pustio daleko od sebe. Imat će se dakle svaki slučaj ocijeniti prama prilikama.

Kraj navedenoga mora u pravilu predležati i pogibelj da pas ovlašteniku lova nanese štetu. Ipak takova pogibelj ne predleži samo onda, kad pas faktivno tjera koju divljač, nego uvijek već i onda, kad on obilazi poljem ili šumom, jer sama pojava psa tamo, gdje se divljač redovno zadržava, uzrokuje uznemirivanje divljači, znatnu smetnju u doba gniježdenja (n. pr. fazanka, koja je potjerana s gniježda, rijetko se vraća i leglo propada) i slično. Nasuprot pas, koji se samo mirno cestom vraća kući, neće se smjeti ubiti, jer tu ne predleži ni jedna pretpostavka njegove štetnosti. Jednako neće ovlaštenik lova smjeti ubiti psa, koji je već izašao preko međe njegovog lovišta, jer izvan svoga lovišta nema uopće prava iz § 38. Treba konačno u konkretnom slučaju još ispitati i krivnju ili nemarnost vlasnika psa, uslijed koje je psu bilo moguće da zađe u tuđe lovište (§ 1304 o. g. z.) Posebni propisi policajne, veterinarske itd. naravi određuju držanje kućnih pasa na lancu, zabranu obilaženja nevezanih pasa itd. Ako se vlasnik psa ogriješio o koji od ovih propisa, pa je psa ubio lovopazitelj, valjat će — osim propisa § 38. — ispitati, nije li lovopazitelj

kao organ javne straže po kome drugom propisu bio ovlašten ili dužan da psa ubije. Tako primjerice zakon o stočnim zarazama propisuje kada se imadu pobiti psi u slučajevima utvrđene bjesnoće u nekom kraju. U savskoj banovini propisano je za područje bivše zagrebačke oblasti raspisom vel. župana od 11. II. 1928. broj 6.033/1928. da su lugari, poljari, pa i čuvari lova radi suzbijanja bjesnoće pasa dužni ubiti svakog psa, koji nema valjane pseće marke, a tako i psa s markom, koji se klatari bez gospodara po cestama, livadama, poljima itd. Jednako je i raspisom kr. ban. uprave od 11. VIII. 1931. broj 59899/III.-1931. naređeno ubijanje pasa i upućene su vlasti, da zakupnike lovišta i lovačko osoblje pozovu da u svom lovištu bezuvjetno ubijaju sve pse i mačke koji se skiću. Ovakovih propisa ima bez sumnje i u drugim banovinama.

Zakon isključuje od prava ubijanja lovačke pse, koji su u pratnji ovlaštenog lovca. Ova je odredba u stvari suvišna, jer psa, koji je u pratnji, u opće neće biti slobodno ubiti po § 38., pošto se za njega ne može uzeti da se skiće. Nije nadalje dozvoljeno ubiti lovačke pse, ako za vrijeme lova, održanog u dopušteno vrijeme, goneći divljač pređu granicu lovišta. Ova se iznimka odnosi dakle samo na lovačke pse. Pod lovačkim psima imadu se razumijevati psi ptičari svake vrste, braki svake vrste, jazavčari spanijeli i foksterrieri. Hrtovi se ovamo neće moći ubrojiti, jer je lov s njima u opće zabranjen (§ 21). Uz navedene vrste pasa moći će se smatrati lovačkim psima i drugi psi, koji se naročito upotrebljuju za tjeranje divljih svinja, ali ne i svi mogući psi najraznovrsnijih rasa, koji često također tjeraju divljač, ali koje nije moguće raspoznati kao lovačke pse.

Ovlašteniku lova, odnosno lovačkom osoblju nije dozvoljeno ubiti lovačke pse kad za vrijeme lova goneći divljač pređu granicu. Ovo »za

vrijeme lova« znači za vrijeme trajanja nekog lova, koji se upravo vrši u susjednom lovištu, a ne možda »dopušteno vrijeme« (od 30. IX. do 15. I. svake godine, § 21.), jer zakon u istoj izreci određuje da se taj lov mora vršiti u »dopušteno vrijeme«. Ako ovlaštenik lova ipak ubije takovog psa, na njemu će biti samo da dokaže to, da je psa ubio u svome lovištu i pod takovim okolnostima, da je mogao opravdano držati da se pas skiće, t. j. da je bez gospodara. Nasuprot će vlasnik psa, koji podnosi tužbu radi nedozvoljenog ubijanja psa, imati dokazati za krivnju odlučnu činjenicu, da je okrivljeni znao ili znati morao da se u to vrijeme održaje lov i da se radi o psu, koji je za vrijeme lova prešao granicu. Zato će onaj, koji lovi s psima, učiniti dobro da pravodobno obavijesti ovlaštenike susjednih lovišta o vremenu i kraju, gdje će loviti, jer će samo u tom slučaju biti siguran, da mu susjedi neće moći nekažnjeno pobiti pse. Samo se pak po sebi razumije da s lovačkog gledišta nije nikako korektno ubijati tuđe lovačke pse.

U stavu II. § 38. određena iznimka valja samo ako psi za vrijeme lova u dopušteno vrijeme goneći pređu granice lovišta. Ako bi dakle netko lovio s lovačkim psima u vrijeme lovostaje ili u vrijeme, kada je bilo po zakonu (§ 21.) bilo po naročitoj naredbi zabranjeno loviti s brakircima, moći će mu susjedni ovlaštenik lova ubiti psa, koji loveći pređe granicu lovišta, no dakako samo ako se inače steku uslovi, pod kojima je po stavu 1. slobodno ubiti psa.

U pogledu mačaka zakon određuje da ih je slobodno ubiti ako se zateknu više od 200 metara od najbliže kuće. Ova ustanova nije nikako sretna te bi bilo daleko bolje, da se za mačke kao i za pse uzeo kriterij skitanja, kako je to primjerice bilo u hrv. zakonu o lovu. Ovakva odredba zakona dat će bez sumnje povoda mnogim sporovima. Prije svega

vrlo je teško ocijeniti udaljenost na metre. A još će biti teže tačno odrediti mjesto, gdje je mačka bila, kad se na nju pucalo. Poznato je naime da su mačke veoma žilava i tvrda života, tako te i smrtno ranjena mačka vrlo često bježi još daleko. Kako će pak u pravilu bježati prema kući, to će i uginuti ili u samoj kući ili bliže k njoj, no što je bila, kad se na nju pucalo. Dakako da je po zakonu odlučno ono mjesto, gdje je mačka bila u času hitca. No to će mjesto biti teško utvrditi, a još teže kasnije dokazati. Onaj dakle, koji puca na mačku na mjestu odakle se lako može približiti kući, učinit će dobro ako smjesta označi mjesto, kamo je pucao i ako prizove kojeg svjedoka da mu pokaže tragove (krvi, dlake itd.)

Zabrana ubijanja mačaka na godinu dana pretpostavlja da su se poljski miševi umnožili u velikoj mjeri. Trebat će dakle o tome povesti izvide uz saslušanje poljoprivrednih stručnjaka, kod čega će bez sumnje valjati saslušati i mišljenje saveza lovačkih udruženja u smislu § 77. zakona.

§ 39.

Zabranjeno je po tuđem lovištu voditi pse sem po javnim putevima; izuzetno dozvoljeno je pastirima većih stada voditi pastirske pse. U krajevima u kojima je po dosadašnjim zakonima bilo dozvoljeno voditi pastirske pse samo sa drvenim klipom obešenim o vrat, ostaju ovi propisi na snazi s tim, da ovaj klip mora visiti psu neposredno ispod kolena prednjih nogu i nesme biti tanji od 3 cm., niti kraći od 25 cm.

Banovinskom uredbom prema propisu čl. 90. Ustava mogu se i za druge krajeve ili predele propisati iste odredbe.

Vidi § 8 uredbe za Savsku banovinu (str. 228).

Dok se propisi § 38. odnose na pse, koji se skiću, dakle koji su zatečeni bez gospodara, u §

39. zabranjuje se gospodarima pasa da pse vode po tuđem lovištu. Voditi može se psa vezana ili nevezana, ako ide s gospodarom. Vođenje dozvoljeno je samo po javnim putevima t. j. takovima, koji stoje u javnoj porabi i kojima se smije svatko služiti. Ne mogu se s toga voditi psi po poljskim ili šumskim putevima, koji služe samo vlasnicima ili uživaocima šume i polja u gospodarske svrhe. Iz dozvole vođenja po putevima slijedi, da i pas mora biti na samome putu, a ne da trči lijevo ili desno od puta. Posljedica prekršaja ove zabrane ipak nije ta, da bi ovlaštenik lova ili lovopazitelj smio ubiti psa, koji zade s puta — osim ako prilike opravdaju mišljenje da je pas sam i da se skiće — nego gospodar psa potpada kazni po § 85. toč. 3. i uz to dakako odgovara za svu štetu, koja nastane ovlašteniku lova.

U pogledu pastirskih pasa zakon dozvoljava iznimku kad se radi o većim stadima, koja pas treba da čuva. Bit će dakle potrebno da se u slučaju spora utvrdi da li se doista radilo o većem stadu. Pod pastirskim psima imat će se razumijevati svi psi, kakovi se redovno upotrebljavaju za čuvanje stada, t. j. psi, koji domaće životinje obilaze, pritjeravaju u hrpu itd., što će se sve in concreto imati naročito ustanoviti. Nije dakle pastirski pas svaki kudrov, koji naprosto trči za pastikom ili stadom, a faktično ne služi ni čuvanju ni održavanju stada na okupu.

Drveni klipovi, kakove propisuje zakon, imadu svrhu da psu onemoguće tjeranje divljači. Ovakovi su klipovi bili propisani i prije bilo zakonom (§ 16. lov. zakona, koji je vrijedio u Vojvodini, §. 17. lov. zakona za Bosnu) bilo naredbama (u Hrv. i Slavoniji, u savskoj banovini najzad raspisom od 11. VIII. 1931. broj 59899/III. ex 1931.)

GLAVA III.

NADZOR I ZAŠTITA LOVA.

Javni nadzor nad lovom

§ 40.

Pravo nadzora nad vršenjem lova kao i rad oko opšteg unapredjivanja lovstva pripada banu, a vrhovni nadzor Ministru šuma i rudnika.

Čuvari lova

§ 41.

Sopstvenici i zakupci lovišta dužni su o svome trošku i pod svojom odgovornošću namestiti i opštoj upravnoj vlasti prvog stepena prijaviti kao čuvaru lova izučene lovce ili bar takva lica koja poznaju potrebne propise, a kojima je vlast priznala sposobnost za to zvanje.

Opšte upravne vlasti prvog stepena staraće se da čuvari lova budu namešteni u svakome lovištu najkasnije tri meseca posle stupanja na snagu ovoga zakona. U svim lovištima izdatim pod zakup, zakupci će postaviti čuvaru najkasnije tri meseca posle odobrenja licitacije lovišta.

Ako sopstvenik ili zakupac lovišta ne namesti čuvaru u odredjenom roku, opšta upravna vlast prvog stepena postaviće ih na njegov trošak i opasnost posle pismene opomene.

§ 42.

Čuvari lova treba da su pismeni i da odgovaraju uslovima označenim u § 28. tač. 1. do 8. ovog zakona.

Broj čuvara lova treba da odgovara površini lovišta i mesnim prilikama. Odluku o tome donosi opšta upravna vlast prvog stepena.

§ 43.

Čuvari lova nosiće u službi pušku, legitimaciju o položenoj zakletvi (§ 45.) i naročiti službeni znak čuvara lova. Poblize odredbe propisaće Ministar šuma i rudnika Pravilnikom.

§ 44.

Čuvari lova polažu pred prvostepenom upravnom vlasti službenu zakletvu sledećeg sadržaja:

»Ja N. N. zaklinjem se svemogućim Bogom, da ću vladajućem Kralju Aleksandru I. biti veran i da ću dužnost svoju po zakonima i naredbama tačno vršiti. Napose se zaklinjem da ću lovna prava poverena mome nadzoru verno i pomno nadzirati, da ću svim silama nastojati da po propisima zakona hvatam lica koja bi ma kojim načinom povredila ili pokušavala povrediti lovna prava. Zaklinjem se da neću svesno nedužnoga krivo tužiti ni sumjčiti, da ću koliko budem mogao, sprečavati svaku štetu, počinjenu već štetu prijavljivati i procenjivati a po zakonu tražiti naknadu; da ću savesno odmah prijaviti nadležnim zapažene zarazne bolesti kod divljači; da se nikad bez znanja i dozvole svoga lovnog poslodavca neću uklanjati svojim dužnostima i da ću o poverenom mi dobru uvek onako kako valja, polagati račun.

Tako mi Bog pomogao«.

Pre polaganja zakletve vlast će proveriti, da li dotično lice poznaje propise o držanju i nošenju oružja, upotrebi oružja i o lovu.

Zakleti čuvari uživaju zaštitu javnih organa po § 78. zakona o unutrašnjoj upravi.

§ 45.

Opšte upravne vlasti prvog stepena vodiće tačnu evidenciju zakletih čuvara lova. Posle položene zakletve izdaće se čuvarima lova uverenje koje im

ujedno služi kao legitimacija i kao dozvola za držanje i nošenje lovačkog oružja.

Obrazac zakletve sa svojeručnim potpisom, s fotografijom overenom od strane opšte upravne vlasti prvog stepena kao i s potpisom poslodavca, čuvar će lova u službi vazda nositi uza se.

Čuvari lova mogu loviti nezaštićenu divljač, a zaštićenu divljač mogu loviti samo u prisustvu svoga poslodavca; u tom slučaju moraju imati lovačku kartu.

§ 46.

Svako je dužan pokoriti se odredbama zakletog čuvara lova, koje on izdaje vršeći svoju službu po propisima ovoga zakona.

§ 47.

Pravo i dužnosti vršiti nadzor nad lovom imaju sem zakletih čuvara lova:

1. opšte upravne vlasti;
2. šumarski službenici pomenuti u § 136. zakona o šumama kao i ostali organi javne bezbednosti.

§ 48.

Zakleti čuvari lova kao i organi navedeni u § 47. ovog zakona imaju pravo od svakog lica koje zateknu u lovu, tražiti na uvidjaj lovačku kartu (§ 27.) a od lica koja prodaju ili nose divljač, uverenje o poreklu divljači (§ 26.). Isto tako imaju pravo, da ova lica pitaju za porodično i rodjeno ime, zanimanje, godinu rođenja i iz kojeg su mesta.

Ako se dotično lice ne bi moglo valjano legitimisati ili ako postoji sumnja, da je lovačka karta lažna ili tuđa, ima mu se oduzeti lovačka karta, lovačko oružje i pribor kao i divljač, koja se kod njega nadje. O tome će organi za nadzor lova sastaviti prijavu i predati je zajedno s oduzetim oružjem i lovačkim priborom najkasnije za 48 sati opštoj upravnoj vlasti prvog stepena, mesnoj policijskoj vlasti ili žandarmerijskoj stanici.

Obrazac prijave, postupak u pogledu uzapćenog oružja, pribora i divljači i t. d. propisaće Ministar šuma i rudnika Pravilnikom.

§ 49.

Ako zatečeno lice zataji svoje ime ili ako se pretnjom ili silom odupre službenom radu, može ga organ za nadzor lova uhvatiti i predati najbližoj mesnoj policijskoj vlasti, žandarmerijskoj stanici ili opštini.

Odredbama glave III. o nadzoru i zaštiti lova predviđeno je da pored organa državne vlasti, navedenih u § 47., nadzor i zaštita lova pripadaju još i posebnim privatnim namještenicima, kojima zakon u tu svrhu daje naročita prava i zaštitu.

Održanje lovstva kao grane narodne privrede, a prema tome i održanje propisa zakona o lovu, kojima je svrha da se lovstvo održi, leži kako je to već istaknuto ranije, u javnome interesu. No isto tako leži ovo i u privatnome interesu vlasnika privatnih i zakupaca općinskih lovišta, jer o nadzoru i zaštiti lova ovisi i uspjeh njihove lovne ekonomije. Zakon je stoga ispravno odredio da su i vlasnici i zakupci lovišta dužni starati se o nadzoru i zaštiti lova, pa je odredio i način, kako će toj dužnosti udovoljiti, t. j. naredio im je da namjeste o svome trošku čuvar lova. Time je polučena dvostruka korist i to: 1. rasterećen je budžet (državni ili banovinski) od troškova, što bi ih iziskivalo postavljanje državnih ili banovinskih čuvara lova i 2. osiguran je intenzivniji nadzor i zaštita lova. Ne može naime biti sumnje da privatni namještenici, koji ovisi o svome službodavcu, i koji prema tome znadu da će ostati u službi samo dok valjano vrše dužnost, imadu daleko veći neposredni lični interes na savjesnom izvršivanju dužnosti, no što bi ga imali državni ili banovinski čuvari lova. Dok su naime privatni namještenici pod neprestanom kontro-

lom svojih poslodavaca, koji su u stvari interesirani i kojima moraju polagati računa o svojoj djelatnosti, javni službenici (čuvari lova) su pod kontrolom samo u koliko bi ih tko prijavio radi neispravnog vršenja dužnosti, pa dakle nisu ni iz daleka tako aktivni kao privatni namještenici.

Čuvari lova prema propisima zakona o lovu jesu doduše privatni namještenici, ali oni bez sumnje vrše javnu službu. Njihovo postavljanje nalaže zakon (§ 41.), njihovu kvalifikaciju ispituje upravna vlast (§§ 41. i 42.), oni su dužni u službi nositi oružje (pušku) i naročito službeni znak (§ 43.), polažu zakletvu pred upravnom vlasti (§ 44.), uživaju zaštitu javnih organa po § 78. zak. o unutrašnjoj upravi, imaju pravo sumnjiva lica legitimirati, zaplijeniti im oružje, pribor i divljač (§ 48.), te dapače i uhititi ih (§ 49.). Po § 46. svatko je dužan pokoriti se njihovim odredbama, izdanim u vršenju službe.

Propis § 14. točka 3. krivičnog zakonika glasi:

»Kao »državni službenik« smatra se pored lica, koje je u državnoj službi po zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima građanskog reda i lica, koje je u službi kod državne ili samoupravne vlasti ili vrši po zakonskom ovlaštenju kakovu trajnu ili privremenu javnu službu, a ne dolazi pod zakon o činovnicima«.

Ne može dakle prema gore istaknutom biti sumnje, da se zakleti čuvari lova imaju smatrati »državnim činovnicima« u smislu krivičnog zakona, pa da dakle oni koji ih spriječe ili im se usprotive u vršenju službene radnje padaju pod udar propisa glave XIII. (§§ 127, 128 i 130) krivičnog zakonika. U drugu ruku čuvari lova, koji bi postupili protiv svoje službene dužnosti, imat će odgovarati po propisima glave XXVIII. krivičnog zakonika (§§ 384., 385. primanje mita, § 386. gaženje

zakona na korist ili štetu kojeg lica, i naročito § 393: propust vršenja dužnosti u namjeri da koga sačuva od kazne zakonom zapriječene).

Po izričitom propisu § 44. zakleti čuvari uživaju zaštitu javnih organa po § 78. zakona o unutrašnjoj upravi.*

Čuvari lova treba da su izučeni lovci. Izučenim lovcima imat će se smatrati oni, koji su s uspjehom svršili kakovu školu ili tečaj (lugarski, lovpaziteljski tečaj, predviđen u § 84. zakona itd.) u kome naučni plan sadržaje i nauku o lovstvu. Kako je takovih za sada na području države bez sumnje veoma malo, zakon dozvoljava da čuvari lova budu i lica, kojima je vlast priznala sposobnost za to zvanje. Tu je dakle vlasti dano pravo slobodne ocjene. Svakako će vlast biti dužna da kandidata za čuvara lova ispita, jer joj to izrično nalaže zakon u § 44. riječima: »Pre polaganja zakletve vlast će proveriti da li dotično lice poznaje propise o drža-

* Taj zakonski propis određuje ovo:

1. Državne vlasti opće uprave dužne su da zaštite ugled organa javne uprave kako državnih, tako i samoupravnih.

2. Svatko je dužan da u službenom opštenju sa organima pomenutim u prednjem stavu sačuva pristojnost i pažnju, koja odgovara njihovom javnom položaju.

3. Ovim organima stavlja se u dužnost, da u službenom opštenju čuvaju dostojanstvo svog položaja, da se prema svakome ponašaju pristojno i da mu izlaze u svom djelokrugu po mogućnosti u susret. Zbog povrede ovog propisa interesovano lice može se žaliti starešini nadležstva, kome je dotični organ potčinjen, ili starešini upravne vlasti.

4. Ko se ogreši protiv propisa drugog stava ovog člana time, da u službenim molbama vređa, ili se prema javnom organu, kad isti vrši službenu dužnost, namerno i pored prethodne opomene ponaša uporno ili se opire, da se odazove njegovom pozivu, može se kazniti novčanom kaznom od 10 do 500 dinara, a za slučaj da se ova kazna ne može naplatiti, zatvorom od 1 do 10 dana.

5. Za kažnjavanje po prednjem stavu nadležna je prvostepena državna opšta upravna vlast bez obzira na sudsko postupanje.«

nju i nošenju oružja, upotrebi oružja i lovu«. O držanju i nošenju oružja sadržaje propise zakon od 14. VI. 1928. sa izmjenama, o uporabi oružja §§ 24. i 25. krivičnog zakonika, a o lovu zakon o lovu.

Čuvari lova moraju biti namješteni u svakom lovištu, što znači u svakom pojedinom privatnom ili općinskom lovištu. Vlast će po § 42. imati odlučiti da li je potrebno, da za svako pojedino lovište bude namješten jedan ili više čuvara, ili da li i jedno lice dostaje da bude čuvarom u dva ili više lovišta. Odluku o broju čuvara donosi vlast nakon provedenog postupka i, prema potrebi, nakon saslušanja vještaka.* Naročitu će pasku međutim imati vlast obratiti na to, da se imenovanje čuvarom lova ne zlorabljuje u svrhu izigravanja propisa o broju suzakupaca (§ 11.), te da se ne namještaju brojni i suvišni čuvari lova, koji su u stvari samo kompanjoni zakupca. Imat će se stoga in concreto uvijek ispitati, da li namješteni (§ 41.) čuvar lova od svoga poslodavca (§ 45), prima plaću i koliko, te da li postoje preduvjeti, iz kojih se daće zaključiti, da doista postoji neki službeni odnos. Ne može se doduše poreći da svatko imade pravo i besplatno preuzeti dužnost čuvara lova, ali će vlast svakako morati sprečiti slučajeve, kakovih je do sada bivalo, a gdje su »namješteni čuvari lova« još i plaćali zakupcu lovišta ili im je ovaj u ime nagrade za njihovu »službu« davao neograničeno pravo lovljenja. U svim ovakovim slučajevima snosila je trošak te pogodbe divljač, koju su ti »čuvari« nemilice tamanili.

Postavljanje čuvara lova na trošak i pogibelj nemarnog ovlaštenika lova (§ 41. III.) znači, da će potonji morati plaćati po vlasti postavljenim čuvarima plaću, kakovu im je vlast odredila i da neće imati pravo da se žali radi štete, koju bi mu oni mogli nanijeti, izuzev dakako odštetni zahtjev prema njima za takove štete, za koje svatko jamči

* Vidi čl. 5 toč. 5 uredbe za Dunavsku banovinu (str. 244).

prema propisima građanskog prava. Dužnost ovako dntim čim vlasnik ili zakupac sam namjesti čuvara i čim ga vlast zaprisegne.

Iz teksta zakletve, propisanog u § 44., proizlazi da se čuvar lova zaklinje pred vlašću da će: »svim silama nastojati da po propisima zakona hvata lica, koja bi ma kojim načinom povredila ili pokušala povrediti lovna prava«. Tu dakle ono, na što §§ 48. i 49. ovlašćuju čuvar lova, postaje njihovom dužnošću. Svako nevršenje te dužnosti jeste prekršaj položene zakletve, pa stoga od čuvara lova valja tražiti da svoju dužnost izvrši. Ne može se stoga od čuvara lova pretpostavljati da će bježati ili sakriti se, ako naide na prekršitelje zakona koji bi mu se možda mogli ili htjeli i oduprijeti, nego je on baš nasuprot dužan da na svaki način postupi po svojoj službenoj zakletvi. U takovim slučajevima dakako može doći i do sukoba između čuvara lova i zvjerokradica, pa valja razmotriti mogućnosti, koje iz takovih sukoba mogu nastati:

Zakleti čuvari lova nemaju po zakonu o lovu nikakovog naročitog prava uporabe oružja. Za njih kao i za sve druge građane vrijedi da oni mogu upotrijebiti oružje samo u nužnoj obrani. Krivični zakonik u § 24. propisuje ovo:

»Ono delo, koje neko učini u nužnoj odbrani, nije protivpravno. Nužna je odbrana ona odbrana, koja je potrebna da se od sebe ili koga drugoga odbije istovremeni protivpravni napadaj. Ako učinilac prekorači granice odbrane, sud mu može ublažiti kaznu po slobodnoj oceni (§ 72), a neće ga kazniti, ako je on prekoračenje učinio usled jake razdraženosti, prepasti ili straha«.

Preduvjeti dakle nužne obrane u konkretnom slučaju bit će: 1. istovremeni napadaj protiv čuvara lova sa strane zvjerokradice, t. j. takova djelatnost

zvjerokradice, iz koje je nastala pogibelj za čuvara lova. 2. protupravnost napadaja, koja će u svakom slučaju postojati, jer je svaki otpor protiv čuvara lova u vršenju službe protupravan. 3. obrana u tolikoj mjeri, koja je potrebna da se odbije napadaj. Bude li obrana prekoračila tu mjeru, ona je kažnjiva, no ako je prekoračenje uslijedilo uslijed jake razdraženosti, prepasti ili straha, može ostati i bez kazne.

Da li u konkretnom slučaju predleži nužna obrana ili njezino prekoračenje ovisi isključivo o ocjeni suda. Nema sumnje da je vanredno teško dulje vremena nakon događaja objektivno utvrditi tok događaja, pravo stanje stvari i naročito psihičke momente (razdraženost, prepast, strah). Jednako je činjenica da je u dosadašnjoj praksi dolazilo do pomutnja pojmova, jer su poznati slučajevi, gdje se kod sukoba zvjerokradica i lovopazitelja protiv obrane potonjih iznosilo, da su radi »jednog zeca« posegli za oružjem i da su se mogli sklonuti, pa ne bi bilo došlo do sukoba sa zvjerokradicom! Treba stoga naglasiti da ovakovo shvaćanje nema nikakvog pravnog oslonca i da je protivno pozitivnom zakonu.

Sasvim je irelevantno s kojih je razloga čuvar lova uređivao, ako je njegovo uređivanje osnovano na zakonu. Irelevantno je da li se tu radilo o zecu ili jelenu, o postavljanju zamki ili o traženju lovačke karte i slično. Svatko je dužan pokoriti se odredbama čuvara lova izdanih u vršenju službe (§ 46.), pa je dakle svaki otpor protupravan. Ako se zvjerokradica ne pokori, nego ako se što više još i silom odupre uređivanju i napadne čuvara lova, tad se više ne radi ni o zecu ni o zamkama itd., nego se radi o protupravnom napadaju, od koga se svaki građanin ima pravo braniti, a pogotovo javni organ, »državni činovnik« u smislu § 14. krivičnog zakona, koji vrši svoju zakonom mu naređenu i zakletvom preuzetu dužnost i kome se si-

gurno zato ne može osporiti da vrši pravo, koje pripada svakome građaninu, da naime takav napadaj na svoju osobu odbije primjerenom silom. U ovakovim je slučajevima uvijek u pitanju osobni integritet, a vrlo često i život čuvara lova, ier valia držati pred očima, da sukob sa zvjerokradicama u 99% slučajeva znači sukob s naoružanim kršiteljem zakona ili s više njih, te da se tu radi o strijelnom oružju, a sve to u šumi, u brdima, na osami i u pravilu bez svjedoka, gdje su dakle prilike za čuvara lova osobito teške i pogibeljne i gdje je faktično već veliki broj čuvara lova platio životom vršenje dužnosti.

Čuvari lova dakako moraju postupati s najvećim oprezom i naročito nikada ne uporabiti oružja, ako ne predleži napadaj i istovremena pogibelj sa strane krivolovca. Nije im s toga podmopošto dozvoljena upotreba oružja ako krivolovac hoće bijegom da izmakne legitimiranju ili uhapšenju (§ 49.). Dakako da će i u takovim slučajevima imati sud prosuditi, nije li postojala vjerojatnost, da krivolovac bježi samo zato da bi se domogao zaklona da iz njega on upotrebi oružje protiv čuvara lova. Sama činjenica, da krivolovac nije odbacio vatreno oružje na poziv nego da je s njime potrčao prama debelom drvetu ili inom zaklonu, smatrana je u judikaturi opetovano velikom pogibelji za čuvara lova. Svakako treba sve te momente uvijek tačno utvrditi, jer mogu biti od najveće važnosti.

Ako se čuvar lova nađe u takovoj pogibelji, da smatra da mora upotrebiti oružje u svoju obranu, nesmiije toga nikad činiti u većoj mjeri, no što je neophodno potrebno, pa i onda mora po mogućnosti nastojati da sačuva sve tragove i dokaze i da smjesta podnese prijavu najbližoj vlasti, kako bi se bezodvlačnim očevikom na licu mjesta moglo utvrditi objektivno stanje stvari. Pravo nužne obrane dakako ima i vlasnik lovišta, ako bude lično napadnut.

Za lovljenje zaštićene divljači propisuje zakon čuvarima lova lovačku kartu. Čuvari lova dakle, koji bi lovili korisnu divljač bez lovačke karte, učinili bi se krivcima prekršaja § 86. toč. 3.

Nije jasna odredba zakona da čuvar smije loviti korisnu divljač samo u prisustvu svoga poslodavca. Razlog ovakovoj odredbi teško je razumjeti, osim ako se možda time htjelo onemogućiti zloporabe, jer vlasnik ili zakupac lovišta imade bez sumnje pravo da ovlasti ma koje lice, koje imade propisanu lovačku kartu, da lovi u njegovom lovištu, pa s toga ne može biti razloga da se takovo ovlaštenje uskrati baš samo njegovom namješteniku, čuvaru lova. Ipak, pošto je zakon tu odredbu donio, držim da ju treba interpretirati tako, da poslodavac treba da bude ili sam lično prisutan, ili da bude prisutan po svome punomoćniku. Prisutan bit će poslodavac ili njegov punomoćnik onda, kad se nalazi u lovištu, pa dakle neće trebati da baš stoji kraj čuvara lova. Ovakova istina nešto ekstenzivna interpretacija ukazuje se neophodno potrebnom, naročito u lovištima s krupnom divljači, gdje u pravilu baš lovskim čuvarima kao stručnjacima, koji poznaju divljač lovišta, prinadleži dužnost da izvršuju odstrel jalovih i prekobrojnih srna, košuta itd. Nemoguće je tražiti da se taj posao, koji često iziskuje vanredno mnogo vremena i truda, obavi sav u ličnoj prisutnosti na licu mjesta samog poslodavca, vlasnika ili zakupca lovišta.

Treba izričito primijetiti da zakon samome vlasniku ili zakupcu lovišta ne daje izričito pravo da onome, koga zatekne u svome lovištu, oduzme divljač, lovačko oružje i lovački pribor. To ovlaštenje međutim ovlaštenik lova ima po principima građanskog i kaznenog prava. U smislu §§ 19. i 344. o. g. z. samovlasna pomoć dopuštena je svakome, da svoje pravo brani, ako nema vremena da pozove radi zaštite javnu vlast ili ako bi ova prekasno stigla. To isto proizlazi i iz § 25. krivičnog zakona po kome

se neće kazniti djelo, počinjeno da se otkloni ne-skrivljena opasnost za imovinu ili drugo koje dobro, ako povreda, koja je tim djelom učinjena, nije veća od opasnosti. Tko se s puškom nalazi u tuđem lovištu i tamo bez dozvole ovlaštenika lovi, čini zakonom zabranjeni (§§ 83. i 88. toč. 1. zak. o lovu), dakle protupravni napadač na prava i imovinu ovlaštenika lova. Bit će dakle dopuštena i shodna mjera obrane, ako ovlaštenik lova dotičnom nepovlasnom lovcu oduzme pušku ili sprave, dakle sredstvo, kojim ovaj ugrožava njegovo pravo lova i imovinu. Pogotovo pak to vrijedi za divljač, koju si je krivolovac na štetu ovlaštenika lova prisvojio i koju si ovaj uzima da se zaštiti od štete, koja bi mu nastala, kada bi nepoznato lice divljač odnijelo. Dakako da će se u takovim slučajevima imati smjesta podnijeti prijava vlasti.

GLAVA IV.

NAKNADA ŠTETE OD LOVA I ŠTETE OD DIVLJAČI.

Naknada štete

§ 50.

Ovlaštenik lova dužan je naknaditi:

1. štetu što je radi vršenja lova načine: on sam, njegovi čuvari, pomoćnici, sluge i njegovi gosti lovcu, kao i svu štetu nanetu od njihovih lovnih pasa (lovna šteta);

2. po pravilu svaku štetu što je u njegovom lovištu načini lovostajom zaštićena divljač (§ 2. razdeo I.) na zemljištima i na proizvodima koji se nalaze na tim zemljištima (šteta od divljači).

Prama općim načelima građanskog prava štetu dužan je naknaditi onaj, koji je štetu skrivio. U pogledu šteta, počinjenih po životinjama § 1320.

o. g. z. (§ 815. srp. građ. zakona) propisuje da za takove štete odgovara onaj, koji je živinče na to natjerao, nadražio ili čuvati ga zanemario. Kod šteta što ih počini divljač, ne postoji nijedna od pretpostavki građanskog zakona jer tu nema krivnje, a jednako ne može biti ni govora o slučajevima § 1320. o. g. z. Pošto pravедnost ipak zahtijeva da vlasnici zemlje, kojima je zakonom o lovu ograničeno odnosno oduzeto izvršavanje lova na njihovoj zemlji, budu odštećeni za štete, koje im nastaju bilo uslijed izvršavanja lova, bilo po divljači, to zakon o lovu izričitom odredbom namiče ovlašteniku lova dužnost naknade tih šteta. To je dakle obveza, koja nastaje iz samoga zakona, a koja je prama francuskim piscima osnovana na teoriji risika t. j. onaj, koji iz nekog stanja povlači koristi, dužan je snositi i rizik, koji proizlazi iz tog stanja. Slijedi dakle da lice, koje ima koristi od eksploatacije lova, mora snositi i rizik, koji nastaje iz te eksploatacije, naročito štete počinjene po divljači. Jednako je primjericice sa željezničkim poduzećima, koja bez obzira na krivnju jamče za štete, koje nastaju susjedima uslijed njihovog prometa itd. Njemački pisci opet smatraju da je propisom zakona o dužnosti naknade štete od divljači (§ 823. njem. građ. zakona) ta šteta uvrštena među t. zv. quasidelikte. No bio sad teoretski osnov koji mu drago, svakako se šteta ima naknaditi, a kod toga se u slučajevima primjene odredaba o naknadi lovne štete imadu u pomanjkanju izričitih propisa zakona o lovu shodno primjenjivati propisi građanskog zakona (poglavlje XXX. o. g. z. odnosno glava XXX, srp. građ. zakonika).

Štetu je dužan naknaditi ovlaštenik lova, t. j. onaj koji je ovlašten izvršivati lov na zemljištu, na kome je nastala šteta. Izvan svake je sumnje da je kod uzakupljenih lovišta zakupac lova onaj, koji je dužan naknaditi štetu. Jednako je van sumnje da vlasnik izdvojenog privatnog lovišta mora naknaditi štetu, koja je nastala na enklavama ili polu-

enklavama (§ 7.) kao i na zemljištu, koje je arondacijom lovišta (§ 5.) dodijeljeno njegovom lovištu. U praksi tek dolazi do sporova o tom, tko je dužan naknaditi štetu ako je izdvojeno privatno lovište dano u zakup. Za pravilno riješenje takovih sporova treba uvijek držati pred očima, da je ratio legis §§ 50. i 51. ta, da se vlasnicima zemlje, kojima je u javnom interesu oduzeto izvršavanje lova na njihovoj zemlji (§ 1.) obezbijedi naknada štete od divljači. To je opravdano naročito i time, što njima nije slobodno da broj divljači na svojoj zemlji umanje i da se tako brane od štete, nego se nasuprot broj divljači na njihovoj zemlji može uzgojnim radom ovlaštenika lova i povećati. Zato zakupac opć. lovišta, koji izvršuje pravo lova na tuđoj zemlji i mora naknadivati štete. Sasvim je drugačija stvar s vlasnikom izdvojenog privatnog lovišta. On na svojoj zemlji ne samo ima pravo lova nego ga može po svome nahodjenju i vršiti. Ako dakle to svoje pravo vršenja lova daje u zakup putem privatnopravnog ugovora trećem licu, njegova je stvar da si u tome ugovoru utanači ili ne utanači naknade štete. Upravne vlasti nisu nadležne da uređuju glede lovne štete i štete od divljači, nastale na zemlji, koja je izdvojena kao privatno lovište, izuzev jedino slučaj, ako je takovo lovište putem javne dražbe po propisu § 20. zakona dano u zakup, pa dakle nastaje analogno stanje, kao i glede zemljišta, uključenih u opć. lovišta.

Vlasnik izdvojenog privatnog lovišta može prema gore navedenom od onoga, kome je sam dao lovište u zakup, tražiti naknadu štete samo onda, ako je to izričito ugovoreno u zakupnom ugovoru, a tražit će ju pred redovnim sudom na osnovu ugovora. Nasuprot će vlasnici zemlje, uključene u enklave ili poluenklave itd. tražiti naknadu štete od vlasnika izdvojenog privatnog lovišta, u koje su njihove zemlje uključene, jer se njih ne tiču njegove privatno

pravne pogodbe sa njegovim zakupcem. Jedino u slučaju § 20. tražit će naknadu od zakupca.

Ovlaštenik lova mora naknaditi lovu u štetu (§ 50. toč. 1), t. j. štetu koja je nastala vršenjem lova, i štetu od divljači (§ 50. toč. 2), ali i jedno i drugo u pravilu samo u koliko je nastala u njegovom lovištu. To § 50. toč. 2. propisuje izrično, dok se to u točki 1. nije trebalo spomenuti, jer loviti dakako smije samo u svome lovištu. Iznimka od ovog pravila postoji samo glede štete od divljih svinja (§ 51.), te u onim slučajevima, gdje to zakon izričito određuje (§§ 35., 56. itd.).

Šteta od divljači naknada se samo ako potiče od lovostajom zaštićene divljači (§ 2. I.) Ovlaštenik lova dakle nikako ne može biti pozivan da naknadi štetu počinjenu po zvjeradi (§ 2. III.) ili po nezaštićenoj divljači (§ 2. II.), izuzev jedino divlje svinje. Neće se dakle moći tražiti naknada štete, počinjene od kunića, jazavaca, hrčaka, lisica itd. Po mome mišljenju nije opravdano da se ne nadoknađuju štete od kunića (*lepus cuniculus*), jer oni tamo, gdje se umnože, mogu doista počinuti grdne štete. Na sreću ima ih u Jugoslaviji vanredno malo, tek u nekim krajevima Podravine. Bude li ipak šteta postala osjetljivijom, imat će upravna vlast postupati po § 20., jer taj zakonski propis govori općenito o divljači, a ne samo o zaštićenoj divljači.

Šteta od divljači naknada se samo ako je nastala na zemljištima i na proizvodima, koji se nalaze na tim zemljištima. Pod zemljištem razumijeva je jednako polje kao i šuma. Šteta od divljači je svaka šteta, tj. svako umanjenje vrijednosti zemljišta ili koristi od njega. Na zemljištima nalaze se proizvodi (žito, voće itd.) tako dugo dok nisu spremljeni u zato određena spremišta. Tako na pr. sijenc, dok je složeno u hrpe na livadi, jeste još na zemljištu, no čim je spremljeno u štagalj ili inu građevinu, makar se ona nalazila i na livadi i bila otvorena, nema se više smatrati kao

da je na zemljištu. Tu treba već sada primjetiti da će onaj, koji bi protivno valjanom gospodarenju ostavljao prirodu na zemljištima dulje no što je to običaj, moći djelomice izgubiti pravo na naknadu štete uporabom § 1304. o. g. z. ili § 805. srp. građ. zakonika, po kome propisu oštećenik, koji je također kriv šteti, snosi razmjerni dio štete.

Štetu, koju počinjaju grabežljivci (lisica, vuk, tvor, kuna, jastrebovi itd.) na domaćim životinjama nije ovlaštenik lova ni u kome slučaju dužan nadoknaditi.

Pravo tražiti naknadu štete ima svaki vlasnik ili uživatelj zemljišta, u opće svatko, kome je lovljenjem ili po divljači načinjena šteta na zemljištu ili prirodu zemljišta, izuzev jedino onoga, koji na svome zemljištu ima pravo izvršivanja lova, kao i onoga, kome zakon izričito uskraćuje pravo naknade (§ 35.).

Naknade štete u smislu zakona obuhvaća štetu i izmaklu dobit. Ovo proizlazi ne samo iz § 50. toč. 2., gdje je propisano da se ima naknaditi »u pravilu svaka šteta«, nego i iz propisa § 57., po kome se procjena vrši konačno u doba berbe ili žetve. Naknada sastoji se u tome da se oštećenome dade procjenbena vrijednost za onu korist, koju bi bio dobio, da šteta nije prouzročena. Tu dakle mora biti utvrđeno, da li bi oštećeni doista imao korist da nije nastao događaj, koji je uzrokovao štetu (oštećenje po lovcima ili divljači) i kolika bi ta korist faktično bila. Naknada štete ni u kome slučaju ne smije biti izvorom neopravdane koristi, bezrazložnog obogaćenja. O tome pobliže kod tumačenja § 67.

§ 51.

Za štetu od divljih svinja u iznosu do 300 dinara, nanetu izvesnom zemljištu u posljednja dva meseca, odgovaraju u svakom slučaju sopstvenik ili zakupac lovišta u čijem se području nalazi ovo zemljište:

Ako šteta iznosi preko 300 dinara, a na tome se lovištu divlje svinje stalno ne zadržavaju, plaćaju oštetu po polovini sopstvenik odnosno zakupac lovišta, na kojemu je šteta naneta, te sopstvenik ili zakupac najbližeg lovišta, u kojemu se divlje svinje stalno zadržavaju. Za slučaj da takovih lovišta ima više, a ne može se utvrditi iz kojeg su lovišta divlje svinje došle, odgovaraju za ovu polovinu štete sopstvenici i zakupci istih po ravnim delovima, osim ako se utvrdi da divlje svinje nisu došle iz ovih lovišta. U tom slučaju isplatiće se taj deo oštete iz sredstava Banovinskog lovačkog Fonda.

Obzirom na vanredno osjetljive štete, što ih mogu počinuti divlje svinje, zakon je iznimno od propisa § 50. toč. 2. glede njih odredio naknadu štete, koju imadu platiti u cijelosti ili djelomice vlasnik i zakupac lovišta. Pitanje o dužnosti i načinu naplate štete, počinjene po divljim svinjama, u lovnom je zakonodavstvu raznih država veoma različito tretirano, no držim da je riješenje toga pitanja u § 51. od sviju riješenja najmanje sretno. Nije naime zakon uopće zabranio gojenje divljih svinja izvan ograđenih zvjerinjaka, kako je to, primjerice, bilo određeno u § 21 hrv. zakona od 1893. ili § 65. štajerskog od 1906., u § 64. pruskog zakona od 1907. itd., već samo određuje naknadu šteta od njih, i to kod šteta preko 300 dinara prema kriteriju stalnosti zadržavanja divljih svinja, iz čega će nastati brojni sporovi i parnice.

Šteta do 300 dinara mora biti nanijeta »izvesnom zemljištu«, dakle nekom tačno određenom zemljištu (oranici, livadi, šumskoj parceli) u »posljednja dva mjeseca«. Ne vidi se iz toga od kada do kada se ima računati taj dvomjesečni rok, no svakako je smisao taj, da ako na izvjesnom tačno određenom zemljištu tečajem dvaju mjeseca počinjena sveukupna šteta iznosi do 300 dinara, odgovara za tu štetu onaj, koji je na tome

zemljištu ovlašten vršiti lov. Kad dakle nastane šteta od n. pr. 150 dinara i oštećenik zatraži naknadu, imat će se šteta utvrditi, ali se ne će moći dosuditi ni utjerati od ovlaštenika lova dok ne izminu dva mjeseca od dana nastale štete, jer ako bi unutar ta dva mjeseca nastala još jedna ili više šteta na istome zemljištu u ukupnom iznosu od primjerice 180 dinara, tad će sve ustanovljene štete iznositi $150 + 180 = 330$ dinara, pa više neće biti mjesta primjeni prvog stava § 51., nego stava drugog, po kome su drugi obvezanici naknade. U tome je dakle zakonom određena iznimka od pravila § 67., jer tu sud za naknadu štete ne će moći donijeti odluku odmah nakon utvrđene prve štete, nego tek nakon dva mjeseca.

Kod šteta preko 300 dinara imat će se naprije utvrditi, da li se u lovištu, unutar kojega se nalazi zemljište, na kome je šteta, divlje svinje stalno zadržavaju ili ne. Ovo će se moći lako utvrditi, ako se radi o lovištu, u kome nema šuma, pa će dakle biti jasno da su divlje svinje, koje se danju uvijek povlače u šume, morale doći iz nekog šumskog lovišta. No ako se bude radilo o lovištu, u kome ima i većih šuma ili makar i manjih ali gustih branjevina, bit će utvrđenje o stalnom zadržavanju svinja veoma teško. Jer zakon izričito traži da se svinje u nekome lovištu zadržavaju stalno, t. j. da su uvijek ili bar redovno u tome lovištu. Stalnost zadržavanja jeste stoga po zakonu odlučna za prosuđivanje da li i u koliko koga ovlaštenika lova tereti dužnost naknade štete. Divlje svinje međutim od sviju vrsta divljači jedna su od najpokretnijih. One su danas na jednome mjestu, sutra možda već na desetke kilometara daleko. Stalno zadržavanje divljih svinja u nekome lovištu moći će se utvrditi samo ondje, gdje se radi o nekome neobično prostranom lovištu, u kome uvijek ima svinja. Teret dokaza, da se u nekome lovištu stalno zadržavaju divlje svinje, pripadaleži onome, koji to tvrdi. Kako će se takav do-

kaz provesti veliko je pitanje, jer tu neće biti dosta da su svinje u lovištu opetovano vidili ili da svinje opetovano prave štetu, jer to još nikako nije dokaz stalnog zadržavanja. Kako se vidi bit će veoma teško, često nemoguće dokazati stalnost zadržavanja divljih svinja u nekome lovištu. To će možda biti još teže kad se radi o više lovišta, jer će se za svako pojedino morati dokazati ta stalnost. Kod šteta preko 1000 dinara spada stvar pred redoviti sud, imat će se dakle voditi dokaz prema građanskom sudskom postupku, trebat će vještačkih očevida, eventualno pokusnih hajki itd. itd., što bi sve iziskivalo daleko veće troškove, no što je sama šteta. Posljedica ovakovog postupka bila bi in fine ta, da bi oštećenik ili ostao bez naknade ili ju dobio tek nakon dugotrajnog parničenja. Bit će dakle u interesu samih oštećenih, da se postupa kako slijedi:

1. Ovlaštenik lova, na kome je nastala od divljih svinja šteta preko 300 dinara, imat će u svakome slučaju platiti polovicu štete.

2. U pogledu druge polovice neće se u pravilu moći utvrditi jedno ili više lovišta, u kojima svinje stalno borave. Prema tome dužnost plateža tek će iznimno pasti na ovlaštenike lova tih lovišta. Ne bude li jasno, da se bez velikih troškova i uz stanovitu sigurnost uspjeha može provesti dokaz, bit će ispravno smatrati da se ne može utvrditi da se svinje stalno zadržavaju u tim lovištima. Tad treba da drugu polovicu odštete plati banovinski lovački fond.

§ 52.

Ako pravo lova u jednom lovištu pripada dvojici ili više lica, ova lica odgovaraju solidarno kako za lovne štete tako i za štete od divljači.

§ 53.

Sopstvenik ili zakupac lovišta, koji je dužan naknaditi lovnu štetu po § 50. i 51. ima pravo re-

gresa protiv neposrednog krivca po načelima Opšteg građanskog zakonika.

Propisi §§ 52. i 53. jasni su. Solidarna odgovornost znači da se kod više lica obvezanih na naknadu ta naknada može tražiti od kojeg mu drago (§ 891. o. g. z.) Pravo regresa moguće je u prvome redu kod lovne štete (§ 50. 1.) protiv onoga, koji je štetu počinio na pr. jedan od gostiju lovovlasnika počini prigodom izvršivanja lova nerazmjerno veliku štetu. Naknadu morat će platiti ovlaštenik lova, ali može tražiti regres od gosta. U drugom redu kod štete od divljači, ako ova nastane dokazanom krivnjom koga drugoga (na pr. vlasnik zvjerinjaka, u kome ima mnogo divljih svinja, otvori vrata te svinje počine znatnu štetu u poljima okolišnog lovišta).

§ 54.

Lice, čijem zemljištu pretila šteta od divljači ovlašćeno je ograditi zemljište, goniti divljač sa svoga zemljišta i plašiti je vatrom i galamom pomoću naročitih stražara ili drugim načinom, ali time nesme naneti štetu zaštićenoj divljači.

Zakon spominje samo lice čije je zemljištu prijeti šteta, pa bi se iz toga moglo izvesti, da to pravo pripada samo vlasniku zemljišta. Projekt zakona bio je u tome pogledu mnogo jasniji, jer je glasio: »Svatko, kome na gospodarstvu prijeti šteta od divljači, vlastan je itd.«. Razlog, s kojega je stilizacija promijenjena, nije mi poznat, no držim da nikako nije mogao biti taj, da se uživaocu ili zakupcu zemljišta uskrati izvršivanje zaštitnih mjera, jer to ne bi bilo opravdano ni u javnom interesu, ni u interesu ovlaštenika lova, ni u interesu uživaoca. Po općim pravnim načelima svatko je vlastan braniti se od štete, koja mu prijeti i odgovara samo u toliko, u koliko bi svojom obranom neopravdano oštetio tuđi interes (§ 19. o. g. z.) Tako i § 54. uvje-

tuje ovlaštenje uporabe obranbenih sredstava time, da se ne smije nanijeti šteta zaštićenoj divljači, pa tu dakle nije određeno ništa drugo do li ono, što je slobodno svakome uživaocu zemlje. Imat će se stoga § 54. tumačiti tako, da je i svaki zakupac ili uživaoc zemljišta ovlašten da podigne spomenute zaštitne mjere.

Iz odredbe zakona da se ne smije nanijeti štete zaštićenoj divljači proizlazi da će in concreto povodom pritužbe ovlaštenika lova upravna vlast imati ispitati, da li se i u koliko nekom mjerom oštećuje divljač. To će naročiti biti u slučaju postavljanja ograde od bodljikave žice, koja može dovesti do znatnog oštećenja divljači (n. pr. srna), dok bi ograda od obične žice, ako je postavljena kako treba, mogla udovoljiti svrsi.

§ 55.

Ovlašćenik lova može na osnovu dozvole opšte upravne vlasti prvog stepena u svom lovištu ograditi tuđa zemljišta ili ih od oštećenja po divljači zaštititi drugim kojim načinom, ali samo tako da sopstvenik zemljišta usled toga ne trpi štetu.

No i u ovom slučaju odgovara ovlašćenik lova za štetu nastalu od ograđivanja kao i za štetu od divljači (§§ 50. i 51.) sem ako dokaže da je oštećenik sam kriv što preduzete mere za zaštitu nisu uspele.

Poduzimanje u § 55. predviđenih mjera vezano je o dozvolu upravne vlasti. Ona će s toga, ako se vlasnik ili uživaoc zemljišta usprotivi mjerama ovlaštenika lova, imati provesti kontradiktorni postupak i donijeti obrazloženu odluku.

§ 56.

Štetu što je divljač nanosi po voćnjacima, kućnim vrtovima i rasadnicima i na pojedinim mladim voćkama, ovlašćenik lova moraće naknaditi samo onda, ako se dokaže da su bile preduzete sve mere

kojima razuman gospodar po pravilu štiti takve nasade.

Takve su mere naročito: ograde vrtova i rasadnika u visini od 2 m., krećenje, postavljanje plašila, omotanje voćaka i stabala slamom do najmanje 1.50 m visine i tome slično.

Ustanovom § 56. statuirana je iznimka od pravila, po kome vlasnik ili uživaoc zemljišta nije dužan da poduzima neke naročite mjere da svoje zemljište i produkte na njem zaštiti od divljači. Zakon mu doduše ne nalaže izravno poduzimanje mjera, ali mu uskraćuje pravo na naknadu štete ako ne uzmogne dokazati, da su bile preduzete sve mjere, kojima razuman gospodar u pravilu zaštićuje voćnjake, kućne vrtove, rasadnike, i pojedine mlade voćke. Teret dokaza dakle tu pada na oštećenoga, jer on time tek utemeljuje svoje pravo na naknadu.

Zakon u § 56. spominje kućne vrtove. Valja s toga utvrditi razliku između kućnih vrtova po § 56. i bašta (vrtova) po § 35. Pod kućnim vrtom može se po samoj naravi stvari razumijevati samo vrt uz kuću, dakle vrt, kakovih imademo svagdje po selima, a u kome vlasnik u pravilu uzgaja sebi potrebno povrće i slično. Bašta, kako je spomenuta u § 36., može također biti kućni vrt, ali može biti i veći, od kuće udaljeniji prostor, koji služi za uzgoj raznog vrtnog bilja. Ipak temeljna razlika pojma iz § 35. i onoga iz § 56. leži u tome, što § 35. pretpostavlja trajnu ogradu, tako da je dlakavoj divljači ulaz moguć samo kroz vrata, dok je po § 56. dostatna i samo privremena ograda.

Pod mjerama razumnog gospodara imat će se razumijevati udesbe u tolikoj mjeri i opsegu, da se prema redovnom iskustvu može opravdano držati, da će biti dostatne da divljači spriječe počinjanje štete. Razuman gospodar ovdje je pojam jednak onome dobrog kućedomaćine (sicut bonus pater familias) iz građanskog prava. Trebat će da-

kle utvrditi da je dotičnik za zaštitu svojih nasada, voćaka itd. postupao s takovom pažnjom, kakovom bi bio postupao kad nitko nebi bio dužan da naknadi štetu.

Zakon navodi kao primjer neke zaštitne mjere, no to ne znači da je vlasnik zemlje udovoljio propisu § 56. ako upotrebi ma koju od navedenih mjera, već će imati upotrebiti onu mjeru, od koje se može opravdano isčekivati dostatnu zaštitu. Tako primjerice onaj, koji bi u voćni rasadnjak naprosto postavio plašilo, nebi mogao ustvrditi da je postupao kao razuman gospodar, jer svatko zna da se plašilom neće odvratiti zecevi od voćaka. Za zaštitu rasadnjaka trebat će ograda, jednako trebat će voćke omotati slamom ili ih zaštititi inače. Da li je koja mjera dostatna, imat će se prosuditi od slučaja do slučaja. Vidi i tumač § 67.

§ 57.

U vinogradima, na žitu ili na drugim poljskim plodovima, gde se lovna šteta ili šteta od divljači može utvrditi istom u vreme berbe ili žetve, šteta će se konačno proceniti u doba berbe ili žetve.

Ustanova § 57. osobito je važna, jer iz nje proizlazi ne samo dužnost naknade štete prama rezultatu procjene za vrijeme žetve ili berbe, nego i eventualni gubitak prava na naknadu štete (§ 62.), ako oštećenik propusti pravovremeno zatražiti tu procjenu.

Propis § 57. odnosi se samo na vinograde, na žito i na poljske plodove i to na takove, koji se beru ili žanju, a glede kojih se šteta može utvrditi istom u vrijeme žetve ili berbe. U to se vrijeme ima izvršiti konačna procjena, što znači da pred njom već ima jedna procjena, da se dakle prva procjena ima vršiti u doba, kad je oštećenje nastalo. (§ 62.).

Pravo staviti zahtjev da se šteta procijeni za žetve ili berbe pripada oštećeniku

i onome, koji je dužan naknaditi štetu. Oštećenik ju mora tražiti (§ 62.), jer inače gubi naknadu, no sve to ipak samo onda, ako se stranke inače ne sporazume. I ako naime zakon određuje ponovnu procjenu u imperativnoj formi, to ne može prečiti da se oštećeni i ovlaštenik lova sporazumno odreknu ponovne procjene. Tu se naime ne radi o javnom nego samo o privatnom interesu, pa dakle nema zapreke da se uvaži dispozicija stranaka.

Ponovna je procjena od znatne važnosti, jer štete veoma često isprva izgledaju mnogo znatnije, nego što doista jesu. Tako n. pr. zeleni usjevi, koje divljač popase, često urode baš tako kao da te paše nije ni bilo, mnoge se biljke uslijed dobre zemlje također u velikoj mjeri oporavljaju od oštećenja. Kako je već istaknuto, naknada štete ima da nadomjesti onu razliku u imovini oštećenika, koja se utvrdi prama stanju te imovine u vrijeme nastale štete, te stanju, koje bi postojalo da šteta nije nastala. Ako bi se dakle u vrijeme berbe ili žetve utvrdilo da je prirod na oštećenom zemljištu normalan i jednak onome na istovrsnom i jednako obrađenom zemljištu, na kome nije bilo štete od divljači, onda štete u opće nema pa nema ni dužnosti naknade.

U pogledu vremena, kada se ima staviti zahtjev za konačnu procjenu vidi kod tumača § 68.

Sud za naknadu štete

§ 58.

Zahteve za naknadu lovne štete ili štete od divljači do iznosa od 1000 dinara rešavaće sud za naknadu štete, koji se osniva kod opština, a sastoji se od predsednika odnosno njegovog zamenika i dva člana. Zahteve za naknadu štete iznad 1000 dinara rešavaće redovni sudovi.

Zahtjeve iznad 1000 dinara riješavaju redovni sudovi. Nije dakle uzakonjen predlog osnove zakona,

po kome je štete preko 1000 din imala raspravljati upravna vlast u redovnom molbenom tečaju, ali sa znatno skraćenim rokovima, čime bi se u velike ubrzao postupak. Držim da je upućenjem svih tih sporova pred redovne sudove seljacima zemljovlasnicima u velike otegoćeno da dođu do naknade štete. Redovni sudski postupak nije ni brz ni jeftin. Samo podnošenje tužbe, sudski očevid na licu mjesta s vještacima, komplicirani dokaz i vođenje procesa naprtit će oštećeniku toliko troškova, da će u velikom dijelu slučajeva rade odustati od samog traženja naknade. Sve će to bez sumnje uzrokovati mnogo opravdanog nezadovoljstva i dovesti za sobom potrebu, da se promjenom zakona prihvati nadležnost upravnih vlasti. U ostalom praksa je i u drugim državama pokazala neshodnost sudskog postupka u ovim predmetima, pa s toga svi noviji lovski zakoni određuju nadležnost upravnih vlasti, koje su i brže i manje formalne i jeftinije.

Za nadležnost redovnih sudova po zakonu je odlučna visina zahtjeva za naknadu štete. Čim dakle oštećenik traži u ime naknade svotu veću od 1000 dinara, neće nadležna općina smjeti primiti njegovog zahtjeva (§ 62.) nego će ga uputiti na sud. O tome pobliže kod § 62.

§ 59.

Pretsjednika suda za naknadu štete kao i njegovog zamenika postavlja na tri godine za jednu ili više opština opšta upravna vlast prvog stepena po prethodnom saslušanju opštine i saveza lovačkog udruženja.

Pretsjednika suda za naknadu štete zamenjuje njegov zamenik u slučaju sprećenja ili ako postoje razlozi isključenja ili izuzeća (§ 65.).

Pretsjednikom i zamenikom mogu se postaviti samo nepristrasna, neporočna (§ 28. tač. 2—8) i pismena lica koja tačno poznaju poljsku i šumsku privredu i lov.

Pretsednik i njegov zamenik poloziće kod opšte upravne vlasti prvog stepena zakletvu, da će svoju dužnost vršiti savesno i nepristrano.

Ime i stan predsednika i njegovog zamenika opšta upravna vlast prvog stepena saopštiće opštini kao i sopstvenicima i zakupcima lovišta, a opština objaviće ih na način, u njoj uobičajen.

Pretsedniku i pojedinim članovima suda za naknadu štete pripada pravo na naknadu dangube i stvarnih putnih troškova.

Zakon ne određuje ništa u pogledu boravišta predsjednika suda za naknadu štete, no iz okolnosti, da ga u slučaju § 63. općina ima obavijestiti u roku od 3 dana, slijedi, da će vlast trebati voditi računa o tome da predsjednik bude na dohvata t. j. da mu boravište bude u blizini općina, za koje je određen. Ovo će biti poželjno već i radi uštede troškova.

Kod postavljanja predsjednika i njegova zamjenika ima se prethodno saslušati općina i savez lovačkih udruženja, t. j. njima se imadu saopćiti imena lica, koja srez kani imenovati. I općina i savez moći će srezu podnijeti svoje razloge, s kojih drže da dotična lica nisu podesna. Ti razlozi mogu u prvome redu biti takovi, koji stavljaju u sumnju nepristranost kandidata, a onda i prigovori njihovoj upućenosti u poljsku i šumsku privredu i lov.

Predsjednik suda za naknadu štete, odnosno njegov zamjenik, izvršuju po zakonskom ovlaštenju javnu funkciju, imenovani su po vlasti i polažu zakletvu. Oni se dakle imadu u okviru svoga djelokruga smatrati »državnim službenicima« u smislu § 14. točke 3. krivičnog zakonika (vidi tekst kod tumača § 41.). Iz toga proizlazi da im pripada zaštita prema propisima glave XIII. kriv. zakonika, ali i to, da u slučaju nesavjesnog vršenja svoje dužnosti imadu odgovarati po propisima glave XXVIII. kriv. zakonika, naročito zbog primanja mita (§§ 384., 385. i 387. k. z.) ili gaženja zakona u namjeri da kome pribave

koristi ili nanese štetu (§ 386. k. z.). Pod gaženjem zakona razumijeva se povreda propisa materijalnog i formalnog prava. Nema sumnje da će biti uputno da prigodom polaganja zakletve upravna vlast kandidata izričito upozori na ove propise.

Zakon ne propisuje nikakav formalni dokaz osposobljenja za službu predsjednika suda za naknadu štete. Ovisit će dakle o slobodnoj ocjeni upravne vlasti da li neko lice smatra nepristrasnim i da li mu priznaje da dostatno poznaje poljsku i šumsku privredu kao i lov. Ipak će, bude li upravna vlast imenovala koje lice unatoč prigovora općine ili saveza lov. udruženja, imati to učiniti obrazloženom odlukom. Protiv odluke moći će se žaliti i općina i savez i onaj, koji je u dotičnoj općini obvezan na naknadu štete (zakupac lovišta), jer prvima zakon izričito priznaje interes time, što određuje njihovo sasiušanje prigodom imenovanja, dok zakupnik lovišta ima neposredni lični interes da predsjednikom suda ne bude imenovano lice, koje za to nema kvalifikacije.

Predsjedniku i članovima suda pripada naknada dangube i stvarni putni troškovi. Zakon ne određuje visinu tih troškova, pa će se u konkretnim slučajevima imati odrediti. Pošto sud donosi i riješenje o troškovima postupka, to će odrediti visinu troška, ali je protiv te odluke dopuštena žalba na upravnu vlast. (§ 73.) Svakako imat će vlast obraćati pažnju na to da troškovi ne budu previsoki, jer je nesumnjiva intencija zakonodavca da postupak pred sudom za naknadu štete bude brz, sumaran i jeftin.

Uredbom za Savsku banovinu (§ 9.) određene su dnevnice za predsjednika suda i njegovog zamjenika sa 60 dinara, za članove 40 dinara, za zapisničare 20 dinara kod cjelodnevnog uredovanja (str...)

§ 60.

Opšta upravna vlast prvog stepena smeniće predsjednika suda za naknadu štete ako bude utvrdila,

da svoju dužnost ne vrši savesno i nepristrasno. Isto važi i u pogledu predsednikovog zamenika.

Bude li predsjednik ili zamjenik smenjen po upravnoj vlasti radi pristranosti ili nesavjesnosti ne prestaje time njegova kazneno-pravna odgovornost, u koliko predleže kriterija kažnjivog čina po propisima krivičnog zakonika.

§ 61.

Ovlašćenik lova, koji ne boravi stalno u srezu gde mu je lovište, dužan je opštoj upravnoj vlasti prvog stepena označiti svoga punomoćnika koji stanuje u srezu, kome će se dostavljati sva obaveštenja i rešenja u postupku pred sudom za naknadu štete. Opšta upravna vlast prvog stepena saopštiće ime i stan punomoćnika opštini kao i predsjedniku suda za naknadu štete.

Ako ovlašćenik lova ne udovolji ovoj odredbi, vlast će ga na predlog predsjednika suda za naknadu štete pozvati, da u roku od osam dana imenuje punomoćnika. Ako ovlašćenik lova ni ovom pozivu ne udovolji, opšta upravna vlast prvog stepena sama će mu postaviti skrbnika i o tome obavestiti ovlašćenika lova kao i predsjednika suda za naknadu štete.

Postavljenom skrbniku pripada položaj skrbnika po § 25. Zakona o opštem upravnom postupku dotle, dok ovlašćenik lova opštoj upravnoj vlasti prvog stepena ne označi svog punomoćnika.

Razlog propisu § 61. leži u tome da se obezbijedi brzina postupka. Zakupac lovišta naime često stanuje daleko, pače i u inostranstvu, pa bi dostava poziva u postupku radi naknade štete bila skopčana s teškoćama, a svakako bi onemogućila pravovremeni očevid.

§ 62.

Oštećenik mora naknadu štete čiji iznos nije veći od 1000 dinara (§ 50., 51. i 58.) zatražiti pismeno ili

usmeno u zapisnik kod nadležne opštine u roku od osam dana od kada je saznao za štetu, a najkasnije u roku od šest meseci od kad je šteta nastala. Zemljište na kome je šteta naneta i iznos otštete koja se traži, treba tačno označiti.

U slučajevima označenim u §§ 50., 51. i 57. ovog zakona, oštećenik mora istovremeno zatražiti i procenu štete. S toga treba zatražiti naknadu štete još za doba dok se šteta može videti i oceniti, a svakako pre početka berbe ili žetve.

Ne zatraži li oštećenik naknadu štete u pomenu- tom roku odnosno ako propusti tražiti procenu u slučaju §§ 50., i 51. i 57. ovog zakona, gasi se svako pravo na otštetu.

§ 63.

Pretsednik opštine obavestiće u roku od tri dana ovlašćenika lova ili njegovog punomoćnika (§ 61.) o stavljenom zahtevu na otštetu, a za daljih pet dana odrediće ročište za pokušaj poravnanja, na koje će pozvati oštećenika i ovlašćenika lova.

Ne uspe li pokušaj poravnanja, opština će u roku od tri dana obavestiti predsednika suda za naknadu štete.

Naknadu štete ima zatražiti oštećenik, dakle onaj, koji je nastalom štetom lično oštećen. To će biti vlasnik, zakupac ili ma koji uživaoc zemljišta, na kome je šteta nastala. Ako je oštećenik malodoban ili slično, imat će zahtjev staviti njegov zakoniti zastupnik. Ako je zemljište u suvlasništvu, može zahtjev staviti svaki suvlasnik. Nema zapreke da se zahtjev stavi po punomoćniku.

Zahtjev stavlja se bilo pismeno, bilo usmeno u zapisnik kod nadležne opštine. Nadležna je ona opština, u čijem području leži zemljište, na kome je nastala šteta. U osnovi zakona bilo je predviđeno, da se zahtjev stavlja bez takse, da bi se tako zemljoradniku što više izašlo u susret. Pošto je u za-

konu ta odredba otpala, imat će se zahtjev redovno taksirati kao i drugi opć. vlasti podneseni podnesci. Zahtjev se može odnositi na naknadu samo takove štete kakova je predviđena u § 50., 51., pa se dakle zahtjev na naknadu štete počinjene po nezastićenoj divljači — izuzev divlje svinje — ili zahtjev naknade štete, počinjene na domaćim životinjama ima ureda radi otputiti kao nedopustiv.

Rok stavljanja zahtjeva određen je sa 8 dana od dana, kada je oštećenik saznao za štetu. Prama tome se onaj dan, kojeg je oštećenik saznao za štetu, ne računa u rok. (§ 61. Z. U. P.). Ako zadnji dan roka pada u nedelju ili blagdan rok ističe slijedećeg dana (§ 62. Z. U. P.). Ako se pismeni zahtjev za naknadu štete šalje poštom, vrijedi kao dan predaje općini onaj dan, kojega je pismo predano na poštu, no to samo ako je pismo predano preporučeno (§ 64. Z. P.), dok se kod običnih pisama računa kao dan primitka onaj, kojega je pismo doista stiglo općini.

Osamdnnevni rok po § 62. zakona imade svrhu da dovede što brže do postupka i da omogući konstataciju na licu mjesta, da li je šteta doista nastala i od čega je nastala. Svaki će oštećenik moći lako unutar osam dana nakon saznanja štete staviti zahtjev, dakle u njegovom je interesu da to učini što prije, kako bi se prilikom očevida našli tragovi divljači, koja je štetu počinila. Ako pak oštećenik propusti u ovome roku zatražiti naknadu, nastupa subjektivna zastara, t. j. on gubi svako pravo na odštetu i ne može to pravo više oživotvoriti ni pred redovnim sudom, pred kojim bi, da nema ovog zakonskog propisa, po § 1489. o. g. z. zastara nastupila tek za 3 godine. Ovaj je dakle rok iz § 62. z. o. lovu prekluzivan, njime se propisuje materijalno pravo, pa s toga nema ni mjesta povratu u prijašnje stanje prama § 124. Z. U. P.

Osim osamdnnevne subjektivne zastare zakon propisuje još i šestmesečnu objektivnu zastaru, t. j.

ako oštećenik kroz 6 mjeseci od kako je šteta nastala nije za nju saznao i nije zatražio naknadu, gubi pravo na naknadu. Rok od 6 mjeseci svakako je obilno odmjeran, jer se mora predmjevati da će svaki vlasnik zemljišta unutar toga vremena saznati za nastale mu štete.

Onaj, koji tvrdi da je nastupila bilo subjektivna, bilo objektivna zastara, ima to dokazati. Tu se sad namiče pitanje pred kim će izvesti prigovor zastare i tko ima da o tome odluči. Kod štete preko 1000 dinara bit će to svakako redovni sud. Kod šteta pako ispod 1000 dinara neće se u to pitanje moći upuštati predsjednik općine, i ako on po § 63. održaje prvo ročište stranaka, jer se na tome ročištu ima raspravljati samo o nagodi i ni o čem drugom. Po općim pravnim načelima pitanja kao što su ona zastare i slično riješava onaj organ, koji donosi odluku u glavnoj stvari. Po § 58. zahtjev za naknadu ispod 1000 din. riješava sud za naknadu štete, pa će dakle samo on moći riješavati o prigovorima zastare i ako to u § 67. nije izričito navedeno, kao što nije navedeno ni to, da će morati prosuđivati pitanje da li nije oštećenik i sam kriv šteti (§ 1304. o. g. z., § 805. srp. gr. zak.) i druge važne momente, koji mogu za rasprave iskrsnuti. Odluka dakle o nastupu zastare pripada samo sudu za naknadu štete, koji će biti dužan da navede razloge (§ 70.), s kojih drži da jeste ili nije nastupila zastara. U praksi će se nesumnjivo često događati da oštećenik podnese zahtjev za naknadu i nakon već nastupile zastare. Ako to bude iz njegova zahtjeva jasno vidljivo, držim da će i općinsko poglavarstvo prigodom primanja zahtjeva i predsjednik općine prigodom ročišta za pokušaj nagode dobro učiniti, ako oštećenika upozori na neostvarivost njegova zahtjeva i da mu predoči troškove, kojima se izvrgava ako kod zahtjeva ustraje.

U zahtjevu ima se točno označiti zemljište na kome je šteta nastala. Pod tačnim označe-

njem ima se dakako u prvome redu razumjeti gruntnovna ili katastralna oznaka, no držim da će zakonu biti udovoljeno i onda, ako se zemljište označi prama nazivu rudine ili prama ma kojem u dotičnom selu uobičajenom nazivu tako, da bude isključena svaka sumnja o kome se zemljištu radi. Svakako morat će se navesti način gospodarskog iskorišćivanja zemljišta n. pr. oranica, vinograd i slično, kao i to, u čemu je šteta nastala (oštećen ili srušen kukuruz po jelenima, iskopan i uništen krumpir po divljim svinjama, itd.) Zakon doduše ne određuje izričito da se mora u zahtjevu navesti od kakove je divljači šteta počinjena, no kako se zahtjev može staviti samo u pogledu divljači, navedene u §§ 50. i 51. i kako će oštećenik imati dokazati da se radi o šteti od takove divljači, bit će shodno da se divljač, koja je štetu počinila, navede već u zahtjevu.

Iznos odštete, koja se traži, imat će se navesti u novčanoj svoti, jer to proizlazi koliko iz riječi »iznos«, toliko i iz činjenice, da se nadležnost vlasti, koja će imati riješavati o zahtjevu, osniva na novčanoj visini zahtjeva.

Stilizacija posljednjeg stava § 62. nije posve jasna, jer su tu nepotrebno citirani §§ 50. i 51., pošto se samo u slučajevima iz tih paragrafa u opće može tražiti odšteta i procjena. Ipak je bez sumnje intencija zakonodavca ta, da oštećenik u svakome slučaju, kad god nastaje za njega pravo na naknadu štete, imade odmah izričito tražiti procjenu, a ako se radi o šteti, navedenoj u § 57., da imade tražiti još i procjenu u vrijeme berbe ili žetve.

Procjenu po zakonu vrši sud za naknadu štete, dakako ako se radi o zahtjevu ispod 1000 dinara, inače redovni sud. Procjena nije drugo do li ustanovljenje obstojnosti i novčanog ekvivalenta štete, a oboje u § 67. zakon izričito stavlja u dužnost sudu za naknadu štete, koji o tome donosi odluku na licu mjesta. Ne mogu dakle valjanu procje-

nu u smislu zakona o lovu vršiti procjenitelji poljske štete ni ma tko, osim suda.

Tu sad nastaje pitanje neće li sud z. n. štete prekasno stići na lice mjesta, tako te se možda više neće moći raspoznati tragovi i znaci, po kojima bi se dalo utvrditi kako je šteta nastala. Dok naime predsjednik općine obavijesti ovlaštenika lova i odredi ročište za pokušaj nagode, može po § 63. proći 8 dana, a dok onda bude obaviješten predsjednik suda za naknadu štete te dok on raspiše raspravu na licu mjesta, može i opet proći 8 dana. U 14 dana pako mogu vremenske prilike dovesti i do iščeznuća tragova, tako da sud često neće imati podloge da na osnovu neposrednog opažanja stvori odluku po § 67. toč. 1. Bit će s toga u interesu oštećenika da on što prije prijavi štetu, a jednako će i predsjednik općine i predsjednik suda z. n. š. imati postupati što brže i određivati što kraće rokove, kako bi do rasprave došlo što prije. U ostalom prama općim postupovnim propisima sud z. n. š. moći će kod rasprave uvažiti sva dokazala (Glava VII. Z. U. P.) koja mu budu stranke predlagale u pogledu relevantnih činjenica. Moći će s toga oštećenik i tuženi ili njegov punomoćnik još i prije rasprave na licu mjesta sakupiti dokazna sredstva, koja će onda predložiti sudu, a ovaj ih ocijeniti, po slobodnom uvjerenju (§ 66.).

U § 63. navedeni rok od tri dana ima se razumjeti tako, da unutar 3 dana ovlaštenik lova ili njegov punomoćnik već moraju biti obaviješteni, a ne da predsjednik općine u roku od 3 dana tek ima odaslati obavještenje. Kako punomoćnik ili skrbnik (§ 61.) zakupnika lova mora boraviti u srezu, neće u pravilu biti zapreka da im se pravovremeno dostavi obavještenje, ako samo predsjednik općine bude hitno uredovao. Ročište za pokušaj nagode ima se odrediti »za daljnjih 5 dana« t. j. ono se mora održati najkasnije osmi dan računajući od dana, kada je

kod općine oštećenik zatražio odštetu. Vrijeme poziva ima se dakle udesiti tako, da od dana poziva do dana ročišta svima pozvanima bude moguće doći lično na ročište ili odrediti punomoćnika.

Na ročištu pred predsjednikom općine ima se pokušati poravnaje (nagoda). Pod poravnanjem razumije se sporazumno utanačenje stranaka (oštećenog i tuženog) lično ili po punomoćnicima u pogledu naknade štete bez daljnjeg posredovanja vlasti (suda z. n. štete). Predsjednik općine imat će kod pokušaja nagode svakako skrenuti strankama pažnju na propis § 69. zakona, prama kome će njihove izjave kod pokušaja nagode biti odlučne u stvari nošenja troškova. Na ročištu ima se sastaviti zapisnik u kome će se utvrditi da je predsjednik općine pozvao stranke da se nagode (poravnaju) te da li je i pod kojim uslovima nagoda sklopljena. Ako do nagode ne dođe, imat će se zabilježiti u zapisnik, što je oštećenik tražio i što je tuženi nudio kod pokušaja nagode, jer to može biti odlučno za dosudu troškova postupka. Pokušaj poravnanja pred predsjednikom općine jeste obligatoran, pa bi propust određenja ročišta za taj pokušaj značio ništinu u postupku.

§ 64.

Predsjednik suda odrediće raspravu na licu mesta i pozvaće ovlašćenika lova kao i oštećenika, da na to ročište odrede svaki svoga člana suda.

Ovlašćenik lova i oštećenik nisu dužni da prethodno obaveste predsednika suda o licima koja su izabrali u sud za naknadu štete, a moraju, ako sami ne učestvuju u raspravi svojim članovima suda predati valjano punomoćije.

Ovlašćenik lova ili njegov punomoćnik (§ 61.) kao i oštećenik mogu prisustvovati raspravi suda za naknadu štete, ali njihovo osustvo ne sprečava da se provede rasprava. Obe stranke imaju pravo, da o svom trošku pozovu na raspravu i poljopri-

vredne, šumarske ili lovačke stručnjake radi veštačenja pred sudom za naknadu štete. Obe strane imaju pravo služiti se i pravnim zastupnikom ali moraju same snositi troškove zastupnika — punomoćnika.

Ako stranka propusti odrediti svoga člana suda ili ako ovaj pridode bez valjanog punomoćija, a dotična stranka ne imenuje bez odlaganja i za isti pretres drugo lice, tada će pretседnik opštine odrediti člana suda za tu stranku.

Predsjednik suda za naknadu štete određuje raspravu na licu mjesta, t. j. na onome zemljištu, na kome je štete nastala. Zakonske ustanove o imenovanju sudaca, o prisustvovanju stranaka itd. jasne su. Na žalost nije tako s odredbom posljednjeg stava, po kojoj u slučaju da sudac jedne stranke ne dođe na raspravu, a ona ne imenuje drugo lice, suca za nju imenuje predsjednik općine. U tome je pogledu zakon promijenio odredbu zakonske osnove, u kojoj je bilo predviđeno da takovog suca na licu mjesta imenuje sam predsjednik suda z. n. štete, jer je to potrebno da se uzmogne odmah provesti rasprava. Tako to određuje češki zakon u § 46. štajerski u § 83., novi poljski zakon u § 61. itd. Ovaj će propis posljednjeg stava § 64. uzrokovati mnogo teškoća u praksi, jer će strankama biti omogućeno da sabotiraju rad suda z. n. štete time, da jednostavno ne pošalju svoga suca na raspravu. Kako predsjednik općine, koji u takovom slučaju ima odrediti suca, redovno neće biti na licu mjesta, to će se rasprava imati odgoditi i ureći ponovna rasprava nakon što predsjednik općine suca odredi. Dakako da je sve to skopčano s troškovima i da se time protivno svrsi zavlači postupak i otegoćuje ustanovljenje stanja stvari.

Ovako, kako je sada po zakonu, nastaje pitanje što će biti onda, ako na ponovnu raspravu stranka, čiji sudac nije došao na prvu raspravu, dođe sa svojim sucem, a ujedno dođe i sudac, koga je odredio

predsjednik općine. Držim da bi bilo ispravno da se u takovom slučaju prizna samo po predsjedniku općine imenovani sudac, jer je stranka tim faktom, da na prvoj raspravi nije imala svoga suca, po zakonu izgubila pravo da ga imenuje za novu raspravu i to je pravo, odnosno ta dužnost imenovanja suca prešla na predsjednika općine. Time se na neki način dobiva sankcija zbog neizasljanja suca na prvu raspravu, a uz to izbjegavaju se nedogledne komplikacije, što je tim važnije jer nemože biti sumnje, da je i ratio legis i intencija zakonodavca da postupak suda za naknadu štete bude brz i jednostavan.

§ 65.

Pretседnik suda za naknadu štete isključuje se od rada u slučajevima previdenim u § 15. Zakona o opštem upravnom postupku. Kad postoji koji od tih razloga pretседnik ili njegov zamenik po službenoj dužnosti izvestiće opštu upravnu vlast prvog stepena. Iz istih razloga mogu stranke tražiti njihovo izuzeće kod opšte upravne vlasti prvog stepena, koja konačno odlučuje.

§ 66.

Sud za naknadu štete donosi odluku većinom glasova i po slobodnom uverenju. Ako se glasovi podele u pogledu iznosa oštete na više od dva mišljenja, tako da ni jedno nema apsolutne većine, onda će se glasovi dati za najveću svotu pribrojati glasovima datim za najbližu manju sve dok na taj način ne bude postignuta apsolutna većina glasova. Ako bude razlike u mišljenjima o tačnosti glasova, kako je to pretседnik utvrdio, odlučiće o tome plenum suda za naknadu štete.

Cijela je stilizacija ovog paragrafa nejasna. Propis je jasan smo dotle dok određuje da se kod podijeljenih glasova onaj glas, koji je dan za najvišu svotu, ima pribrojiti glasu, danom za najbližu manju. Čim je to učinjeno, postignuta je većina i odluku

ka je stvorena, jer u svemu glasaju samo tri lica. Nije s toga sretna stilizacija zakona o nekom pribrojavanju sve dok ne bude postignuta apsolutna većina. Nije jasno što se htjelo reći s »razlikama u mišljenjima o tačnosti glasova, kako je predsjednik utvrdio«. Svaki sudac daje svoj glas, a kako su svega trojica, ne mogu nastati razlike u mišljenju o tome, ko je i za što glasao. Jednako nije jasno što se ima razumijevati pod riječju »plenum suda za naknadu štete« kad taj plenum suda sačinjavaju ona ista trojica, među kojima se eventualno porodila razlika u mišljenju. Valja to s toga razumjeti tako, da u slučaju razlika u mišljenju odlučuje apsolutna većina.

§ 67.

Predsjednik suda za naknadu štete nastojeće da se stranke poravnavaju kako u pogledu oštete tako i u pogledu troškova postupka. Ako poravnanje ne uspe, sud će na licu mesta doneti po ovome odluku:

1) da li je šteta doista načinjena vršenjem lova (lovna šteta) ili po divljači (šteta od divljači) i po kakvoj divljači;

2) da li su tačni navodi stranaka u pogledu činjenica koje po §§ 55. i 56. ovoga zakona utiču na pitanje naknade štete, i najzad

3) kolika je stvarna šteta.

Na osnovu ovako utvrđenog stanja stvari sud za naknadu štete doneće odluku o zahtevu za naknadu štete i visini iznosa naknade, kao i o troškovima postupka. Odluke suda za naknadu štete ne podleže nikakvoj taksi.

Prije početka rasprave na licu mjesta imat će predsjednik suda ponovno pozvati stranke da se poravnaju (nagode), no sada se više ne radi samo o šteti, nego i o troškovima, nastalim dolaskom suda na lice mjesta. Propust ovog pokušaja nagode, koji je važan obzirom na propis § 69. tvorio bi ništinu u postupku. Ima se zato pokušaj

nagode upisati u zapisnik uz naznaku koliko je oštećeni tražio a tuženi nudio.

Ako nagoda ne uspije, ima sud z. n. štete pristupiti meritornom riješavanju stvari, pa tu ima prije svega riješiti prigovor zastare, ako je stavljen ili ureda radi, ako se to pokaže iz navoda oštećenikovih, a onda ispitati da li šteta postoji i od čega je nastala.

Ako se radi o lovnnoj šteti (§ 50., 1.) morat će oštećenik dokazati da su tu štetu počinili: onaj, koji ima pravo vršiti lov, njegovi čuvari, pomoćnici, sluge, gosti lovci ili lovni psi. Uz to će morati dokazati da su spomenuti štetu počinili radi vršenja lova. Nebi prama tome ovamo spadala šteta, što bi ju počinio čuvar lova vozeći se kolima preko tuđih usjeva na svoju zemlju da ju obradi, ili šteta, što bi ju počinio zakupac lova, koji bi jašio na šetnju po tuđim livadama itd.

Ako se radi o šteti od divljači (§ 50. 2) imat će se prije svega utvrditi, da li je šteta učinjena na zemljištima ili na proizvodima, koji se nalaze na tim zemljištima. Pod proizvodima može se razumjeti samo ono, što zemlja proizvodi (vidi o tome kod § 50.)

Najvažnija je dakako djelatnost suda z. n. štete kad utvrđuje da li je šteta u opće od divljači i od kakove divljači (§ 67. toč. 1).

I. Ispitati se ima: a) je li štetu počinila divljač ili koja domaća životinja. b) ako je divljač, radi li se o zaštićenoj divljači (§ 50.) ili divljim svinjama (§ 51) ili o nezaštićenoj divljači i drugim životinjama, koje se ne ubrajaju u divljač. Konačno: c) ne potiče li šteta istovremeno od zaštićene i nezaštićene divljači ili drugih životinja.

Koja je divljač počinila štetu vidi se najbolje po tragovima i izmetinama. Trag jelena jasno se razlikuje od traga domaće toke. Širina traga kretat će se oko 5—7 cm, duljina od 6—8 cm, kod ja-

kih komada dakako više. Svakako jelenji trag izgleda uvijek uži i produljeniji od govedeg. Izmetine jelena sasvim se razlikuju od onih domaće stoke i sastoje se od mnogih manjih komada veličine lešnjaka do trešnje. Pojedini komadići imaju oblik žira, kod muškog jelena imaju jasni šiljak.

Trag srna širok je 20 do 32 milimetra, dugačak 30 do 45 mm. Tragovi domaćih koza, svinja i ovaca razlikuju se od tragova srna po tome što je njihov trag dulji od srnećeg, a uz to kod njih u tragu redovno papci stoje rašireni, dok su kod srna i jelena papci za mirnog hoda stisnuti i raširuju se samo u trku. Izmetine srna slične su onima jelena, dakako znatno manje, ali su ipak veće od izmetina domaćih ovaca i koza.

Tragovi i izmetine zečca poznati su svakome gospodararu.

Trag fazana jednak je tragu veće kokoši. Izmetine u pijevca mogu se od septembra do marta vrlo lako raspoznati, jer su u pravilu sjajne crne boje. Izmetine kokoši te pijevca od marta do septembra slične su izmetinama domaćih kokoši.

Osim tragova i izmetina sud može uzeti u obzir i brojčano stanje neke vrste divljači i njene životne navike kao i način, na koji je šteta počinjena. Šteta od divljači imade naime često karakteristične osebine, po kojima se može lako prepoznati. U slijedećem navedene su te osebine prama pojedinim rastlinama, koje kod nas najčešće dolaze u obzir:

U kukuruzima počinjaju štete jeleni, divlje svinje i fazani. Uz to znadu mnogo štete činiti vrane, jazavci i druge životinje. Kod jelena i divljih svinja šteta je koliko od ogrizavanja klipova, toliko i od rušenja i trganja stabljika. No isto takovu štetu počinja i domaća stoka i domaće svinje. Tu će se dakle krivac imati u prvom redu utvrditi po tragu i izmetinama, a zatim i po slijedećim karakterističnim oznakama: jelen osobito voli kukuruz dok je mliječan. Redovno odgrizava samo

vrhove ili najviše do polovice klipa, dok domaća stoka trga cijele klipove. Kad se kukuruzi zasiju, daleko najveću štetu počinjanu vrane, donekle miševi, a i fazani, ako je kukuruz zasijan u blizini njihovog redovnog zadržavališta. U vrijeme klijanja kukuruza vrane čine osobito znatnu štetu, jer im slatkasto-mliječna sadržina osobito prija te jer u to vrijeme imaju mlade i trebaju za njih mnogo hrane. U zreлом kukuruzu prave štetu i fazani i vrane. Šteta se dosta lako raspoznaje po tome što fazani redovno oštećuju klipove, koji su nisko, blizu zemlje, tako te ih mogu doseći. Ako su pak klipovi više, pa fazan mora uzletiti do njih, onda je redovno klip slomljen, jer ga fazan svojom težinom, kad sjedne na njega, lomi. Vrane nasuprot u prvome redu oštećuju više klipove. Kako vrane sjede na klipu dok perušinu trgaju, to je klip oštećen više na vrhu, dok fazani trgaju perušinu u dugačkim trakovima i postepeno zoblju kukuruz s cijelog klipa. Šteta od jazavaca lako se raspoznaje i po tragu i po načinu štete.

U pšenici, raži, zobu, ječmu itd. prave štetu jeleni na taj način, da tek veoma malo potrgaju vlaču (slamu) tamo gdje prolaze, dok lijevo i desno odgrizaju klasje te izgleda kao da je škarama odrezano. Ovo je toliko karakteristično, da se lako prepoznaje. U pšenici znadu dosta štete počinuti šojke (kreštelice). Šteta se poznaje po tome što šojke samo ljušte zrna iz klasja, tako te se nalaze hrpice izgrizenog klasja i naokolo polomljeno ili istrzano vlaču. Vrane čine dosta štete u raži. Sve te usjeve mnogo oštećuju naročito miševi.

Dosta se često događa u praksi da rano zasijani ječam trpi od vlage ili zime, pa da onda izgleda slab i žučkast, a ako nadode odulja suša, ne raste kako treba. To se onda pripisuje zecevima, koji su ga tobože ogrizli. Slično se događa i kod zobu. Utvrđena je međutim činjenica da zimskim usjevi-

ma ne škodi ako ih divljač u jeseni ili zimi popase. Dapače, ako su usjevi suviše bujni, običava se na velikim gospodarstvima pustiti ovce da ih popasu, kako nebi predugački došli pod snijeg i onda sa-gnjili. Jednako ne škodi ni ako divljač pase u rano proljeće. U kasnijem pako proljeću, kad žito klasa, vlat je tvrda, tako da u to doba divljač pretpostavlja drugu pašu. Hodanje divljači ne pravi opažljive štete, jedino tamo, gdje ima mnogo srna i gdje se i preko dana zadržavaju i leže u žitu (naročito zobu), može šteta od njih i njihovih ležaja biti osjetljiva.

U krumpirima prave štetu gotovo isključivo jeleni i divlje svinje. Kod toga jeleni nikada ne iskapaju krumpir redom, uzduž brazda, nego mjestimice, tu i tamo.

Repu također napadaju jeleni i divlje svinje, pa tu glede jelena vrijedi isto, što i glede krumpira. Tek kod repe počinjaju dosta štete i grčice (ličinke hrušteva), za kojima mnogo idu vrane, pa i one oštećuju repu. Jednako na repi čini veoma znatnu štetu neka vrst puževa (*Limax agrestis*) i kukac *Silva astrata*, koji u vrijeme sadenja i neposredno iza njega izgrizu repino lišće i nagrizuju i samu repu, na kojoj se tada vide dugoljaste ili okrugle školjke i izgrizena mjesta. Sve to se često sasvim neopravdano pripisuje srnama, zecevima i fazanima.

U vinogradima počinjaju štetu zecevi, ali ju počinjaju i miševi, koji osobito vole glodati oka trsova. Tu se prepoznaje razliku po tome što miš izdube oko sasvim čisto, dok zec ne može a da ne ošteti i koru naokolo oka. Na ogrizotini može se također razlikovati da li su zubi od miša ili zeca. Međutim zimi šteta redovno izgleda većom no što doista jeste, pogotovo ako je visok snijeg. Zecevi naime zimi izgrizavaju u pravilu ona oka, koja se u proljeće i onako obrezuju, dok do najvrijednijeg dijela trsa, koji se zimi najvećim dijelom na-

lazi još pod zemljom ili snijegom, zec ni ne može doprijeti. (Vidi o tome opširno konkretne pokuse u knjizi: E. v. Dombrowski: *Der Feldhase, seine Hege und Jagd*, Wien 1908.)

Što se tiče voćaka, naročito mladih, tu zec može počinuti veoma znatne štete, pa je zato i uobičajeno da se voćke omataju slamom. No voćke mogu ogristi i ovce, a i miševi znadu oglodati drva.

U šumama nastaju štete od jelena i srna ogrizavanjem pupova i mladih izbojaka, a uz to i struganjem rogova. U nekim krajevima jeleni gule koru s drveća. Dok je ovo potonje dosta karakteristično, pa to od drugih životinja čine samo konji, čiji se zubi prepoznavaju po širini, ogrizavanje pupova i izbojaka veoma često dolazi i od domaće stoke. Bit će s toga potrebno u ovakovim slučajevima osobito pažljivo prosuđivati po tragovima i izmetinama koje su životinje počinile štetu, a moći će se to donekle poznati i po tome, što srne odgrizavaju oštro, kao škarama, dok domaća stoka više trga.

Na livadama šteta će u pravilu biti veoma neznatna. Jedino tamo, gdje je broj srna i jelena nesrazmjerno velik, može od njihovih ležaja nastati opažljivija šteta, dok paša i kretanje zeceva ne čini gotovo nikakove štete.

II. Kad je utvrđeno da je šteta učinjena po divljači, za koju ovlaštenik lova odgovara, sud za naknadu štete ima ispitati, da li postoje razlozi §§ 55. i 56. z. o lovu, iz kojih proizlazi da je oštećenik svojoj šteti sam kriv. Tu valja odmah naglasiti da su §§ 55. i 56. u § 67. zakona naročito spomenuti zato, što se tu radi o sasvim specijalnim odredbama zakona o lovu, ali se iz toga ipak nebi moglo izvesti, da bi sud imao ocijenjavati eventualnu krivnju oštećenoga samo po §§ 55. i 56. z. o lovu, a da nebi imao uzeti u obzir možda iznesene prigovore ovlaštenika lova, bazirane na propisima

gradanskog prava. Po § 1304 o. g. z. odnosno § 805. srp. građ. zak.: ako je šteti kriv i oštećenik, snosi razmjerno štetu. Ova opća odredba građanskog zakonika nije nikako tangirana po § 67. toč. 2 zak. o lovu. Tako će primjerice oštećenik biti također kriv šteti, ako je protivno razumnom gospodarstvu ostavio usjeve nepožete i plodove nepobrane daleko dulje, no što je to potrebno i uobičajeno, pa ako od toga nastane znatna šteta. »Vlasnik zemlje, koji kultivira kraj šume plodove koje divljač naročito traži, čini neopreznost, koja može biti uzeta u obzir u pravcu smanjenja odštetnog iznosa«. ¹ Dalje: »Nije naime dužnost svakoga građanina samo u tome, da ne vrši zahvate u tuđu pravnu sferu, već svaki uredni i razumni čovjek treba da po mogućnosti čuva od štete i sebe i svoje imovinu«. ² Uz to su u judikaturi i literaturi poznati vanredno mnogi slučajevi u kojima su vlasnici zemljišta upravo doložno postupali u svrhu da nastane šteta od divljači da tako na račun ovlaštenika lova postignu znatne odštete. Sve ovakove i mnoge slične prigovore, ako budu stavljeni na raspravi, ima ispitati sud i donijeti o njima odluku po svojoj slobodnoj ocjeni, držeći kod toga pred očima načelo, da vlasnik zemlje treba da dobije pravednu naknadu štete, ali da ta naknada nesmiije služiti kao vrelo neopravdanog obogaćenja na račun ovlaštenika lova niti kao nagrada za spekulaciju na tuđu štetu.

III. Konačno sud pristupa ustanovljenju kolika je stvarna šteta, t. j. ima utvrditi činjenično stanje. Imat će se dakle utvrditi kolika je površina parcele zasijane žitom, u kojem je omjeru na toj površini žito oštećeno, koliko je biljki kukuruza isčupano ili koliko klipova nagri-

¹ Nafziger: La chasse en Alsace-Lorraine, Pariz 1929 str. 133.

² Riješenje pruskog vrhovnog upravnog suda, cit. u Delius: Das Jagdrecht in der gerichtlichen Praxis, Berlin 1930, str. 181.

ženo, koliko je trsova ili voćaka naglodano itd. Kod ustanovljivanja te štete na oranicama i sličnim zemljištima imat će se uzeti u obzir ono stanje, u kome bi se zemljište bilo nalazilo, da rast biljki nije bio smetan ili spriječen od divljači. No kod toga će svakako trebati držati pred očima kvalitet zemlje i način obradbe, jer bolja i intenzivnije obrađena zemljišta daju dakako bolje rezultate. Jednako imat će se uzeti u obzir i vremenske prilike. Za povoljnog se vremena sve biljke bolje razvijaju nego za suhog, mrzlog i vjetrovitog, a pogotovo je velik uticaj mrazova, ako je takovih bilo. Elementarne nepogode kao tuče, poplave, dugotrajne kiše itd. mogu također biti razlogom lošem stanju usjeva.

U teoriji je sporno da li se kod ponovne procjene imadu uzeti u obzir elementarne štete, koje su nastale iza prve procjene i konstatacije štete. S jedne se strane tvrdi — a ima i takovih judikata — da je pravo oštećenika nastalo u času oštećenja, pa da dakle kasnije elementarne nepogode ne mogu više uplivati na njegovo pravo na naknadu. S gledišta našeg zakona neće to biti tačno, jer § 57. određuje za neke rastline, da se šteta ima procijeniti u vrijeme berbe ili žetve, dakle prema faktičnom stanju, u kome se u to vrijeme vinogradi, usjevi itd. nalaze. Na istome stanovištu stoje i sasvim teoretski mnogi pisci. Tako jedan od najboljih poznavalaca lovnog prava, sindicus J. Bauer navodi ovo: »Odlučan je uspjeh žetve u dotičnom kraju u opće. Ima se dakle uvažiti da li je u tome kraju žetva dobra, srednja ili loša. Uticaj suše, mokrine, tuče i drugih štetnih događaja umanjuje i štetu od divljači. Pravo i pravednost ne dozvoljavaju da manjak žetve, uzrokovan sasvim drugim razlozima, bude nadoknađivan kao šteta od divljači. Naknada štete od divljači jednako kao i osiguranje, nema davati dobitka ni obogaćenja oštećenome. On bi ipak bio obogaćen kad bi mu se

dala puna naknada, i ako on s drugih razloga nebi bio došao u mogućnost da žanje ono što mu se plaća. Gospodar, kome je divljač nanijela štetu, ne može s ovoga razloga doći u povoljniji položaj od drugog gospodara, koji je bio pošteđen od takove štete.«¹

Izračunavanje štete, t. j. prva procjena imade ići za tim da ustanovi koliko je stvarno umanjena vrijednost. Samu vrijednost valja kod plodova uzimati prama stanju za vrijeme žetve ili berbe, što se onda imade točnije utvrditi kod ponovne procjene u to vrijeme, jer se vrlo često događa da priroda sama štetu u većoj ili manjoj mjeri nadoknadi. No i kod prve procjene valja navesti kolika se šteta smatra vjerojatnom. U tu svrhu imat će se predviditi prirod na neoštećenim zemljištima i usporediti ga s predvidljivim prirodom na oštećenima tako, da se primjerice navede da je prirod oštećen u cijelosti, u polovici, u trećini itd. Kod mnogih se rastlina daje šteta izračunati točno, kod drugih približno. Tako se n. pr. kod djeteline, trave itd. može izmjeriti visina neoštećenih biljki i onih, koje su oštećene — naravno prosječno — pa ako se onda s razlikom visine pomnoži površina na kojoj je šteta utvrđena, dobiva se količina manjkajućeg krmiva. Ako sud nije na čistu o vrijednosti ili o načinu izračunavanja štete, imat će bez svake sumnje pravo da si prizove stručnjaka. Ovo će naročito biti potrebno kad se bude radilo o štetama u šumi, jer takove štete može u većini slučajeva ispravno procijeniti samo šumarski stručnjak. Jednako trebat će stručnjak i onda, kada sud bude u sumnji od čega je šteta nastala.

Kod procjene i donošenja odluke o šteti imat će sud držati pred očima slijedeće momente:

Oštećenik ima nesumnjivo pravo na potpunu naknadu. On ne smije zbog toga

¹ Bauer: Die Jagdgesetze Preussens str. 361.

što je nastala lovna šteta ili šteta od divljači trpiti nikakvih loših posljedica, njegova se imovina nismije uslijed tih šteta nikako umanjiti. No u drugu ruku te štete nismiju mu služiti ni za obogaćenje, t. j. on nismije iz njih vući neopravdane koristi, nismije natovariti ovlašteniku lova umanjenje svoga piroda, uzrokovano ma kojim drugim razlogom, nismije s naslova naknade štete imati ni ušteta ni dobitaka.

Iz ovih načela slijedi da se kod ustanovljenja neke štete imadu od iznosa naknade odbiti svi oni troškovi, koje bi oštećeni prije no što spremi prirod bio imao daljnjom potrebom obradivanja, berbom, žetvom, voženjem itd. Jer u cijeni pobranog ploda svi su ti i slični troškovi sadržani. Jednako ima se od iznosa naknade štete odbiti sve ono, što je oštećenik faktično na dotičnoj oštećenoj površini pobrao ili požeo. Konačno, ako je oštećenome za štetu na nekom zemljištu dopitana naknada za cijeli prirod, pa ako on na tome istome zemljištu ponovno zasije ili zasadi kakovo bilje, njemu se u toj istoj gospodarskoj periodi ne može za isto zemljište dopitati i opet naknada štete, koja bi možda mogla nastati, jer je za cijelo redovno gospodarenje na tom gospodarskom objektu i za tu gospodarsku periodu već primio vrijednost.

Odluka, koju sud za naknadu štete donosi, ima se osnivati na utvrđenom stanju stvari. Kod donošenja odluke članovi suda za naknadu štete nismiju pustiti svida da oni u sudu nisu ni punomoćnici ni zastupnici onih, koji su ih u sud imenovali, nego da imadu po svom najboljem znanju i po svojoj savjesti nastupati kao nepristrani suci bez obzira na to, da li je to na korist ili na štetu onoga, koji ih je imenovao. Predsjednik suda učinit će s toga dobro da ovo odmah u početku ras-

prave, a po potrebi i kasnije, članovima suda naročito objasni i da ih na to opomene.

U odluci ima biti navedeno:

a) da li postoji šteta na označenom zemljištu i u čem se sastoji,

b) od čega je šteta nastala, naročito od koje vrste divljači je nastala šteta,

c) koliki je iznos štete u novcu,

d) da li je i u kojoj mjeri utvrđena obstojnost činjenica, koje po §§ 55. i 56. zak. o lovu utiču na pitanje dužnosti naknade,

e) imade li možda kakovih drugih momenata koji na to pitanje utiču,

f) tko je dužan naknaditi štetu, kome ju je dužan naknaditi i u kojem iznosu. Odluka se ipak neće moći uvijek donijeti odmah nakon provedene rasprave. Tako se u prvome redu neće moći donijeti onda, kada se radi o kulturama, navedenim u § 57. i ako koja od stranaka zatraži ponovni očevid u vrijeme berbe ili žetve. Ne će se dalje moći donijeti odluka ni onda, kad se bude radilo o naknadi štete, počinjene po divljim svinjama, ako ta šteta iznosi ispod 300 din. U takovom će se naime slučaju imati čekati, neće li možda kroz daljnja dva mjeseca nastati ponovna šteta od svinja, tako te bi ukupna šteta unutar dva mjeseca možda premašila 300 din., jer u takovom slučaju za nju nebi odgovarao samo ovlaštenik lova na oštećenom zemljištu, nego i ostala u § 51. navedena lica. Tek kad prođu 2 mjeseca od prve štete i ako za to vrijeme ne bude daljnjih šteta preko 300 din., moći će se izreći odluka na osnovu prije provedene rasprave.

§ 68.

Ako bi se iznos štete prema mišljenju suda za naknadu štete tačno mogao utvrditi tek za vreme berbe ili žetve, sud će na zahtev koje od stranaka odložiti raspravu i ponoviti uvidaj na licu mesta pred berbom ili žetvom.

U § 57. zakon imperativno određuje da će se u vinogradima, na žitu ili na drugim poljskim plodinama, gdje se šteta može utvrditi istom nakon berbe ili žetve, šteta konačno procijeniti u to vrijeme. Tu dakle ne ovisi o ocjeni suda, hoće li se provesti ponovni očevid ili ne, taj se očevid mora provesti.

U § 68. zakon prepušta sudu da za druge vrste rastlina — dakle ne za one, navedene u § 57. — ocijeni može li se tačno utvrditi iznos štete odmah ili tek za vrijeme berbe ili žetve. Stvar je dakle sasvim jasna u pogledu vinograda i žita, ali nije jasno koje druge poljske plodine spadaju pod § 57., a koje pod § 68. Bit će s toga shodno da sud za naknadu štete odredi ponovni uvidaj na licu mjesta u vrijeme berbe ili žetve kad to sam bude smatrao potrebnim i kad to koja stranka zatraži, jer će svakako ponovni uvidaj omogućiti bolju ocjenu štete.

U koliko se radi o kulturama, navedenim u § 57. ponovnu procjenu ima tražiti oštećenik (§ 62.) Zakon ne određuje kada se ima tražiti ponovna procjena, no jasno je da će se taj zahtjev imati staviti kod prve rasprave suda z. n. štete. Sud će na to imati uputiti oštećenika da pravodobno prijavi kada bude vrijeme za ponovnu procjenu. Oštećenik naime ima stalno pred očima stanje svojih usjeva i znade, kada će im biti vrijeme berbe ili žetve. On dakle ima voditi i brigu o tome, da pravodobno obavijesti predsjednika suda da treba provesti ponovnu procjenu, a ako to propusti učiniti, gubi pravo na naknadu.

Kad predsjednik primi zahtjev oštećenika, odredit će ponovni uvidaj. Tu nastaje pitanje koga on ima obavijestiti o uvidaju t. j. ima li obavijestiti samo oštećenika i ovlaštenika prava lova ili ima li pozvati i suce, koje su oni bili imenovali za prvu raspravu. Držim da će imati pozvati samo interesirane stranke uz uputu analognu propisu § 64.

zakona, jer stranke imaju slobodnu raspoložbu u pogledu toga, koga će imenovati za svoga suca. To proizlazi iz § 64., po kome stranka ne treba unapred ni priopćiti koga određuje za suca, a može i na samoj raspravi odmah imenovati drugoga, ako joj ne dođe onaj, koja je bila prvobitno odredila. Stranke se dakle imaju brinuti zato da na raspravu, odnosno ponovni uvidaj dođu za njih suci, pa je s toga dostatno da se pozove njih uz napomenu, da za uvidaj odrede svaka svoga člana suda. U interesu je samih stranaka da na ponovnu procjenu dođu oni isti suci, koji su kod prve rasprave predmet već upoznali, ali neće dakako biti zapreke da dovedu druge. Ako kod ponovne procjene koja stranka nebi imala suca, imenovat će joj ga predsjednik općine. Ako je na prvoj raspravi za jednu stranku suca imenovao predsjednik općine (§ 64.), kod ponovne će procjene stranka moći odabrati tog istog suca, ali će moći dovesti i drugoga, jer je ona u smislu § 64. bila izgubila pravo imenovanja suca samo za prvu raspravu. Istina, moglo bi se obzirom na pomanjkanje zakonskih odredaba u ovom pitanju zastupati i mišljenje, da imaju kod ponovne procjene biti isti suci, koji su bili na prvoj raspravi. No ovakovo bi stanovište dovelo do čitavog niza komplikacija u slučaju, ako koji od prvobitnih sudaca s bilo koga razloga ne može doći. S toga držim da je ispravnije i u skladu s intencijom zakonodavca, koji je očito rad suda za naknadu štete htio što više osloboditi formalnosti i ostaviti široko polje dispoziciji stranaka, da se prihvatiti gore razloženo tumačenje.

Kod ponovne procjene ima se samo procijeniti šteta, t. j. utvrditi novčani iznos. (§§ 57. i 68.). Tu se dakle ne vodi nova rasprava o tome, od čega je šteta nastala ni u pogledu drugih činjenica, koje su utvrđene na prvoj raspravi. Zato u zapisniku prve rasprave mora činjenično stanje biti jasno navedeno tako, da može

služiti podlogom za drugu procjenu i da se kod ove samo utvrdi da li je faktična šteta veća ili manja od one, koja je bila predviđena kod prve procjene. Nakon obavljene druge procjene donijet će sud konačnu odluku, kojom riješava spor.

§ 69.

Lične troškove (§ 169. zakona o opštem upravnom postupku) snosi svaka stranka sama. Posebne troškove vlasti (§ 168. zakona o opštem upravnom postupku) gde ulaze i pristojbe članova suda za naknadu štete (§ 59. stav 6. ovoga zakona), snosi ona stranka po čijoj je krivici prouzrokovan ceo postupak ili neki njegov deo.

Ako sud za naknadu štete ne dosudi nikakvu otštetu, posebne troškove vlasti ima da snosi onaj koji je tražio naknadu štete.

Ako sud za naknadu štete dosudi otštetu u većem iznosu od onoga što je ovlašćenik lova nudio prilikom pokušaja poravnjanja (§§ 63. i 67.) lice osuđeno na naknadu štete snosiće sve pomenute troškove. Ako sud dosudi otštetu u jednakom ili manjem iznosu nego je ovlašćenik lova nudio prilikom pokušaja poravnjanja, snosiće ih lice koje je tražilo višu otštetu.

Lični su troškovi (§ 169. Z. U. P.) oni, koji su samoj stranci uzrokovani postupkom, kao što su troškovi dolaženja, dangube i plaćanje zastupnika-punomoćnika. Troškovi po strankama imenovanih članova suda za naknadu štete amo ne spadaju, jer oni nisu zastupnici ni punomoćnici ni predstavnici interesa stranaka, koje su ih imenovale.

Posebni troškovi vlasti (§ 168. Z. U. P.) jesu izdaci vlasti u gotovom kao: putni troškovi predsjednika i članova suda i po sudu prizvanih vještaka, pristojbe svjedoka itd.

Krivica u smislu stava I. § 69. ne može biti u tome, što je nastala šteta od divljači, jer takovoj šteti nije nitko kriv. Tu se može samo razumijevati krivica onoga, koji je uzrokovao da nije došlo do nagode (poravnanja) na ročištu pred predsjednikom općine (§ 63.). Do toga ročišta naime nema troškova, jer oni tek nastaju raspravom na licu mjesta (§ 64.). Krivica će se u pravilu sastojati u tome, što je oštećenik previše tražio u ime naknade, odnosno ovlaštenik lova premalo nudio. Prama ovom kriteriju zakon u stavu II. i III. i propisuje tko ima da troškove snosi.

§ 70.

O raspravi pred sudom za naknadu štete sastaviće se zapisnik u kome treba navesti dan rasprave, imena pretседника i članova suda, stranke koje su pretstale sudu, kratak sadržaj njihovih predloga, uspeh pokušaja poravnanja i uvida ja na licu mesta. Dalje ima se u zapisnik zabeležiti obrazložena odluka.

Zapisnik koji ujedno važi kao odluka, potpisace pretседnik i članovi suda. Ako koji član suda uskrati potpis zapisnika, to će se oznakom razloga zabeležiti u zapisnik.

Posle svršene rasprave pretседnik suda predaće zapisnik opštini.

Zapisniku o raspravama suda z. n. štete ima se posvetiti osobita pažnja. Taj je zapisnik jedini dokumenat koji se sastavlja u postupku pred sudom, on treba da pruža vjernu sliku sviju konstatacija suda, sviju predloga i prigovora stranaka, dokaznih sredstava itd. Zapisnik je važan ne samo kao podloga za eventualnu kasniju procjenu u vrijeme berbe ili žetve, nego i kao isprava, po kojoj će redovni sud povodom tužbe koje stranke (§ 73.) ocijeniti, da li je počinjena niština u postupku u smislu § 691. zakona od 13. jula 1929. o sudskom postupku u grad. parnicama. Predsjednik suda z. n. štete mora

s toga držati pred očima da se konstatacije, koje sud vrši kod prve procjene, kasnije ne mogu više ponoviti, pa da je s toga bolje, da je zapisnik makar i nešto opširniji. Tako će se uspjeh uvida ja na licu mjesta imati opisati detaljno i to duljina i širina po divljači oštećenog zemljišta, broj oštećenih trsova, voćaka i sličnog, a ako će biti potreban ponovni očevid u vrijeme berbe, treba u zapisniku navesti i položaj tih trsova ili voćaka (u kome redu vinograda ili voćnjaka i koliko) da se spriječe kasnije makinacije. Ima se dalje u zapisniku navesti kakove je tragove ili druge znakove divljači i koje divljači sud našao.

Odluka suda, koja se ubilježuje u zapisnik, ima biti obrazložena, t. j. sud ima navesti momente, koji su bili odlučni u dotičnom sporu i osvrnuti se na njih. Tako će se navesti zašto je uvažen ili nije uvažen prigovor zastare, na osnovu čega je sud stekao uvjerenje da je štetu počinila izvjesna divljač, a ako je utvrđeno, da šteta potiče i od divljači, navedene u §§ 50. i 51. i od drugih životinja, imat će se navesti koji dio štete sud pripisuje divljači iz §§ 50. i 51. i zašto. Dalje se ima navesti da li je sud uvažio ili nije uvažio, u kojoj mjeri i zašto prigovore o krivnji oštećenika po § 55., 56. i slično. Konačno spada u obrazloženje navod kako je šteta procijenjena t. j. mišljenje suda ili prizvanog vještaka o tome, koliko bi plodova izraslo na oštećenoj površini da nije bilo štete, koju je vrijednost sud uzeo za te plodove, koliko je uslijed oštećenja manje plodova, koliko iznosi taj manjak u novcu, jesu li od tog iznosa odbijeni kakovi troškovi daljnjeg obrađivanja, žetve, odvoza i slično, koji bi bili potrebni da nije došlo do štete itd. itd.

Obrazloženje ravnat će se prama propisima Z. U. P. (§ 109.), pomanjkanje obrazloženja povlači za sobom ništenost odluke. Odluka suda ne podleži nikakovoj taksi (§ 67. z. o. 1.).

§ 71.

Strankama dostaviće se po jedan otpravak odluke potpisan od svih članova suda za naknadu štete, po propisima o ličnom dostavljanju (§ 48. Zakona o opštem upravnom postupku).

§ 72.

Član suda koji bez važnih razloga ne bi hteo da vrši primljenu dužnost snosiće sve troškove postupka koji su njegovom krivicom nastali. Sem toga odgovara i za svu drugu štetu po propisima Opšteg građanskog zakonika.

Odluku o snošenju troškova postupka doneće na zahtev koje od stranaka opšta upravna vlast prvog stepena.

§ 73.

Odluke suda za naknadu štete u koliko se odnose na traženu oštetu izvršne su.

Protiv izreke o troškovima imaju stranke pravo žalbe po opštim propisima na opštu upravnu vlast prvog stepena, čija je odluka konačna.

Protiv odluke suda za naknadu štete dozvoljena je tužba radi poništenja redovnom sudu prema propisima § 692. Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama, a s razloga navedenih u § 691. istog Zakona, a do stupanja na snagu ovog zakonika prema sadašnjim odnosnim zakonskim propisima.

§ 74.

Odluke suda za naknadu štete opšta upravna vlast prvog stepena izvršuje administrativnim izvršenjem (§ 137. Zakona o opštem upravnom postupku).

§ 75.

Banovinskom uredbom (čl. 90. Ustava) doneće se poblize odredbe o proceni lovne štete od divljači po ovome zakonu kao i o postupku pred sudom za naknadu štete.

Vidi § 9. uredbe za Savsku banovinu (str. 229) i čl. 28. i slj. uredbe za Dunavsku banovinu (str. 261).

Odluka suda ima se dostaviti strankama (§ 71.). Iz toga slijedi da se odluka ne uručuje odmah na licu mjesta, nego kad predsjednik poslije svršene rasprave preda zapisnik s odlukom općini (§ 70.), ima ova da obavi dostavu lično strankama prama § 48. Z. U. P.

Otpravak odluke, koji se strankama dostavlja, ima biti potpisan po svima članovima suda za naknadu štete. To je dakle odredba jednaka propisu § 688. grpp. Iz ove ustanove slijedi da odluka, koja nije tako potpisana nema vrijednosti. Zakon međutim u § 70. predviđa da koji član suda može i uskratiti potpis i određuje za taj slučaj samo to, da se uskrata sa navodom razloga uskrate imade ubilježiti u zapisnik, što je i sasvim ispravno, jer predsjednik suda z. n. štete nema mogućnosti da člana suda primora na potpis. Nastaje s toga pitanje što biva onda, ako koji član suda bude uskratio potpis na otpravku odluke. Držim da će se u tome slučaju imati primijeniti propis građanskog parbenog postupka (§ 688. stav IV.). I ako je naime sud za naknadu štete organ sui generis, osnovan kod općine (§ 58. z. o. lovu) koji se u svome postupku rukovodi propisima o općem upravnom postupku (sravni §§ 61., 65., 69. i 71. z. o. 1.), ipak je u pogledu izricanja i važnosti odluke izjednačen izabranim sudovima u smislu građ. parb. postupka, jer zakon o lovu izričito određuje u § 73. da je protiv odluke suda za naknadu štete dozvoljena tužba radi poništenja redovitom sudu po § 692. grpp. Ako dakle koji član suda ne bude htio da potpiše odluku, interesirana stranka imat će se obratiti na redovni sud označen u § 677. grpp. t. j. na onaj sud, koji bi bio u prvome stepenu nadležan za pravni spor, kad ovaj nebi potpadao pod sud za naknadu štete. Ovome se tumačenju ne protivi ni propis § 72. z. o. 1., po kome upravna

vlast donosi odluku o snošenju troškova postupka, koji nastanu uslijed toga, što koji član suda nebi htio da vrši primljenu dužnost. Tu se naime pod vršenjem primljene dužnosti razumijeva slučaj, kad član suda, koji je prihvatio izbor i došao s valjanom punomoći na raspravu (§ 64.), nebi htio učestvovati u radu ili bi se udaljio. U takovom slučaju nema mjesta imenovanju drugog člana po predsjedniku općine (§ 64.), već će se imati odrediti ponovna rasprava i ponovno pozvati stranke da imenuje svoje članove suda. Radi uslijed toga nastalih troškova presudit će suca, koji je to skrivio, upravna vlast na nošenje istih, dok će za svu drugu eventualno uzrokovanu štetu odgovarati pred redovnim sudom.

Odluka suda za naknadu štete u koliko se odnosi na samu odštetu, izvršna je, t. j. ona stvara jus inter partes i ne može se pobijati nikakvim pravnim lijekom. Jedino ako postoje razlozi § 691. grpp. može se podići tužba pred redovnim sudom po propisu § 692. grpp.*

* Ovi zakonski propisi glase:

§ 691.

Presudu izabranog suda poništiće sud po tužbi:

1. ako uopšte nema ugovora o izabranom sudu ili ako taj ugovor nije bio punovažan, ili ako je pre donošenja presude izabranoga suda izgubio snagu ili je ostao nevažan za pojedini slučaj;

2. ako stranci, koja tvrdi da presuda ne važi, u postupku pred izabranim sudom nije bilo dato da svoje pravo brani ili ako koja stranka nije bila u postupku zastupana nikako ili je nije zastupao zakonski zastupnik gdje je to po zakonu bilo potrebno, u koliko vođenje parnice nije naknadno po propisima zakona bilo odobreno;

3. ako je u pogledu sastava izabranog suda ili u pogledu odlučivanja povredeno kakovo naređenje ovoga zakona ili ugovora o izabranom sudu, ako presuda protivno propisu § 688. st. 1. nije obrazložena ili ako izvornik presude i otpisnici nisu potpisani od svih izabranih sudija; a ovaj se nedostatak nije mogao ukloniti u roku iz trećeg stava § 688.;

Odluka suda za naknadu štete o troškovima može se napadati žalbom na opću upravnu vlast prvog stepena. Zakon navodi da je odluka te upravne vlasti, donesena povodom žalbe, konačna, no držim da se tu ima razumijevati samo to, da nema mjesta žalbi na višu upravnu vlast. Ovo je u skladu sa principom dviju instancija (§ 114. Z. U. P.). Ne može se međutim riječ »konačna« tumačiti tako, da protiv ovakove odluke upravne vlasti nebi bilo mjesta tužbi na upravni sud (§ 18. z. o drž. savjetu i uprav. sudovima). Tu stvarno

4. ako izabrani sud neopravdano odbaci izuzeće izabranog sudije;

5. ako izabrani sud prekorači granice svoga zadatka;

6. ako je presuda u svojoj izreci nerazumljiva ili izreka sama sebi protivreči;

7. ako se presuda protivi prinudnim pravnim propisima;

8. ako izabrani sud osudi stranku na kakovu zakonom nedopuštenu ili uopšte zabranjenu radnju;

9. iz razloga obnobljenja postupka po § 624. br. 1—6.

§ 692.

Tužbu, kojom se traži poništenje presude izabranog suda, treba predati sudu označenom u § 677. i to u strogom roku od mesec dana. Ako se ona oslanja na koji od razloga označenih u § 691. br. 1 do 8, taj rok računaće se od dana, kojega je presuda dostavljena stranci, no ako se za razlog pobijanja (§ 691. br. 1 do 8) sazna tek docnije, onda od onoga dana, kad je stranka saznala za razlog pobijanja. U slučaju pak § 691. br. 3 druga rečenica, rok će se računati od tada, kad protekne rok određen izabranom sudiji po § 688. st. 3.

U slučaju br. 9 § 691. vrede u pogledu roka za tužbu naređenja § 628. br. 3, 4 i 5.

Kad proteče deset godina od dana, kojega je presuda postala pravosnažnom, tužba za poništenje presude izabranog suda ne može se više postići, izuzevši slučaj spomenut u br. 2. § 691.

Na osnovu blagovremeno predate tužbe za poništenje presude izabranog suda postupit će se po opštim propisima ovoga zakona; dockan predatu tužbu sud će zaključkom odbaciti po službenoj dužnosti.

postoje riješenja dviju instancija (sud za naknadu štete i upravna vlast), pa će svakako biti dozvoljena tužba na upravni sud.

GLAVA V.

UNAPREĐIVANJE LOVSTVA.

Lovačka udruženja

§ 76.

Gajenju divljači i unapređivanju lovstva, stručnom prosvjećivanju i organizovanju lovaca kao i što boljem i savesnijem izvršivanju zakona i propisa o lovu, služe lovačka udruženja. Lovačka udruženja moraju pripadati savezima lovačkih udruženja a savezi lovačkih udruženja udružuju se u Središnjem savezu lovačkih udruženja Kraljevine Jugoslavije.

Savezi lovačkih udruženja imaju se osnovati za svaku banovinu, a Središnji savez lovačkih udruženja u Beogradu. Za teritoriju grada Beograda doneće odluku Ministar šuma i rudnika po predlogu Središnjeg saveza lovačkih udruženja.

Za jednu banovinu može se priznati samo jedan savez lovačkih udruženja, a za celu teritoriju države jedan Središnji savez lovačkih udruženja Kraljevine Jugoslavije.

§ 77.

Savezi lovačkih udruženja i Središnji savez lovačkih udruženja dužni su na traženje upravnih i sudskih vlasti davati mišljenja po pitanjima lovstva, a ovlašćeni su podnositi vlastima predloge za unapređenje lovne privrede i celokupnog lovstva.

Obrazloženje zakonske osnove iznosi kod Glave V. ove momente:

»U zakonskoj osnovi dovoljno su istaknuti zadaci zbog kojih se osnivaju banovinski savezi i središnji savez lovačkih udruženja. Misao za zakonsko uređenje tih organizacija uzeta je iz srpskog zakona o lovu. Ove organizacije lovačkih interesenata i

stručnjaka imadu vlastima davati svoja mišljenja po mnogim pitanjima, a pridržana im je i inicijativa u pogledu predlaganja raznih mjera potrebnih za unapređenje i nadzor lovstva.

»U smislu ove zakonske osnove lovačka udruženja nisu samo takova, gdje su se članovi sastali u cilju zajedničkog izvršivanja lova, nego i ona, koja imadu jedinu i isključivu svrhu da unapređuju lov i lovačku literaturu pa da svojim članovima daju poduke te pravna i stručna mišljenja kao i inu pomoć u svim pitanjima i predmetima, koji se odnose na lovstvo. Pod pojam lovačkih udruženja u širem smislu ulaze dakle koliko razna sreska i druga udruženja, toliko i lovački klubovi, društva zakupnika više lovišta te društva za zaštitu i gojenje lova. Sva ova udruženja mogu da rade svako za sebe, ali ipak sva moraju biti začlanjena u banovinske saveze i preko njih u središnjem savezu lovačkih udruženja. Ovakova je organizacija neophodno potrebna ako se hoće da lovci saraduju kao savetodavni organi vlasti, da im se povere sredstva iz lovačkog fonda i dadu razne funkcije kod nadzora nad lovom.«

Savezi lovačkih udruženja imadu po zakonu da vrše mnoge važne djelatnosti (§§ 5., 7., 12., 18., 19., 59. i 77.), u kojima nastupaju i kao predstavnici interesa lovstva i kao stručni forumi za razna pitanja, koja se na lov odnose.

§ 78.

Pravila lovačkih udruženja kao i saveza lovačkih udruženja odobrava ban odnosno Upravnik grada Beograda, a pravila Središnjeg saveza lovačkih udruženja odobrava Ministar unutrašnjih poslova u sporazumu s Ministrom šuma i rudnika.

§ 79.

Savez lovačkih udruženja dužan je da primi za člana svako lovačko udruženje, čija su pravila saobražena propisima iz § 78. ovoga zakona. U slučaju,

da savez ne primi koje lovačko udruženje ili isto isključi, uprava dotičnog lovačkog udruženja ima pravo žalbe na Središnji savez lovačkih udruženja.

Protiv odluke Središnjeg saveza dozvoljena je žalba na Ministra šuma i rudnika.

§ 80.

Lovačko udruženje ne sme ni na kakav način ograničavati svoje članove u pogledu slobode učešća na licitacijama lovišta.

Za zloupotrebe u tom pogledu kazniće se po ovom zakonu krivac kao i onaj koji mu svesno pomogne da učini zloupotrebu.

Pošto je u interesu sviju vlasnika zemlje u pojedinim općinama da se na dražbi lovišta postigne što veća zakupnina, dakle da bude što više natjecatelja, zakon izričito zabranjuje lovačkim udruženjima da svoje članove ograničuju u pogledu učešća na dražbama lovišta. Kazna za zloupotrebe u tome pogledu jeste po § 87. toč. 5. globa od 100 do 1000 dinara i zatvor od 1—10 dana ili jedna od ovih kazni.

§ 81.

Savezi lovačkih udruženja i Središnji savez lovačkih udruženja podleže u svom poslovanju sem nadzoru redovnih nadzornih vlasti takode i nadzoru Ministra šuma i rudnika i dužni su mu podnositi godišnje izvještaje o svome radu.

Lovna statistika

§ 82.

Sopstvenici i zakupci lovišta, kao i lovačka udruženja dužni su da u cilju prikupljanja podataka za lovsku statistiku podnose u dva primerka tačan spisak svekolike na njihovom lovištu u predašnjoj kalendarskoj godini ubijene ili uhvaćene divljači, kao i ostale propisane statističke podatke. Ovi se podaci podnose svake godine najdalje do konca fe-

bruara opštini, na čijem se području nalazi njihovo lovište odnosno sedište društva. Jedan primerak spiska poslaće opština državnom statističkom uredu, a drugi primerak opštoj upravnoj vlasti prvog stepena koja će podatke sabrati za celi srez i podneti banu.

Obrasce kao i ostale odredbe za lovnu statistiku propisaće Ministar šuma i rudnika Pravilnikom.

Odredba o podnašanju podataka novum je u našem lovnom zakonodavstvu. Ova je odredba bez sumnje veoma dobra, jer će se na osnovu valjano vodene statistike o lovu moći ne samo utvrditi koristi ove grane narodne privrede za općenitost, nego i dobiti podaci, na osnovu kojih će se moći poprimiti shodne mjere u svrhu podizanja lovstva.

Dužnost podnošenja statističkih podataka namiče zakon vlasnicima i zakupcima lovišta, te lovačkim udruženjima. Lovačka udruženja u smislu ovog paragrafa jesu ona, koja se nalaze na području spomenutom u § 97. zakona. Tu naime nema zakupa lovišta, pa dakle nebi ni bilo koga, tko bi podnosio statističke podatke. Na onome području države, na kome se općinska lovišta daju u zakup, lovačka udruženja ne mogu imati svoja lovišta, jer po § 11. lovišta mogu uzeti u zakup samo fizička lica, dakle ne udruženje kao takovo, jer je ono pravno lice. Zato će i u slučaju ako se više suzakupaca lovišta udruži u udruženje radi zajedničkog izvršavanja lova, podatke imati davati uvijek oni pojedinci, koji su upisani kao zakupci pojedinih lovišta. Neudovoljavanje propisu § 82. kažnjava se po § 86. toč. 7. zakona.

Lovački fond

§ 83.

Ban rukuje »Banovinskim lovačkim fondom«, koji se osniva u svakoj banovini i služiće unapredivanju lovstva dotične banovine.

U cilju unapređivanja lovstva na teritoriji cele države osniva se kod Ministarstva šuma i rudnika »Središnji lovački fond«.

U banovinski lovački fond ulaze:

1) 10 dinara, koji se iznos naplaćuje povrh državne takse od svake lovačke karte po § 29. ovoga zakona, a 150.— dinara od svake lovačke karte po § 30. ovog zakona;

2) taksa od 3%₁ naplaćena prigodom licitacije opštinskih lovišta (§ 8.);

3) polovina novčanih kazna dosuđenih za krivice po ovom zakonu (Glava VI.);

4) iznos po presudi oštete za bespravno ulovljenu divljač (§§ 87. tač. 1. i 92.);

5) kupovina postignuta prodajom uzapćenog oružja, lovačkog pribora i divljači (§§ 26. i 95.);

6) cena dopuštenja za lovljenje (§ 102.), kao i

7) eventualni drugi prihodi.

§ 84.

Novčana sredstva u § 83. pomenutih fondova ne smeju se upotrebiti u druge ciljeve do za unapređivanje lovstva, lovnu literaturu, naučna istraživanja u oblasti lovstva, novčane pripomoći lovačkim savezima i Središnjeg saveza, tamanjenje štetne divljači, sprečavanje zaraznih bolesti divljači, održavanje tečajeva za izobrazbu lovačkog osoblja i oštetu za štetnu divljač po odredbama ovoga zakona.

8%₁ od godišnjih prihoda Banovinskog lovačkog fonda ustupiće se u Središnji lovački fond kod Ministarstva šuma i rudnika.

Pravila za upotrebu i rukovanje Banovinskog lovačkog fonda propisaće se Banovinskom uredbom (čl. 90. Ustava). Za Središnji lovački fond izdaće pravila Ministar šuma i rudnika.

Vidi § 10 uredbe za Savsku banovinu (str. 235) i čl. 32 i slj. uredbe za Dunavsku banovinu (str. 264).

GLAVA VI.

KAZNE NE ODREDBE.

Kazne

§ 85.

Da se kazni novčanom kaznom od 30 do 300 dinara; ili zatvorom od 1 do 10 dana;

1) lovac koji ne pokaže lovačku kartu na zahtev zvaničnih organa za nadzor lova;

2) ko uradi protivno odredbama iz § 33. ovoga zakona;

3) ko radi lova namerno vodi psa u tuđe lovište ili za vreme zakonom zabranjeno lovi sa psima (§ 21.); ko pse namerno ili iz nehata pušta u tuđe lovište ili ko uradi protivno odredbama § 39. ovog zakona;

4) ko protivno propisu iz drugog stava § 3. ovog zakona upotrebi vatreno oružje.

§ 86.

Da se kazni novčanom kaznom od 50 do 500 dinara; ili zatvorom od 1 do 14 dana;

1) ko uradi protivno odredbama iz §§ 25. i 26. sem slučaja § 87. tač. 2. ovoga zakona;

2) ko lovačku kartu proda ili istu drugome na poslugu ustupi (§ 32.);

3) ko vrši lov, a nije uopšte nabavio lovačku kartu;

4) ko sopstvenika ili zakupca lova ili onoga, koji lovi njegovom dozvolom, neopravdano smeta u vršenju lova ili ga napada;

5) ko u hajci namerno ubije divljač koja zato nije određena (§ 37.), a pored toga da plati oštetu po § 92;

6) ko neovlašćeno mladu zaštićenu divljač hvata ili kvari gnezda i vadi jaja iz gnezda;

7) ko protivno propisu iz § 82. blagovremeno ne podnese propisane podatke za lovnu statistiku.

Ne opravdano smetanje u vršenju lova (§ 86. 4) može nastati na dva načina i to: 1. ako netko ovlaštenika lova ili onoga, koji lovi njegovom dozvolom, izravno priječi u vršenju lova i 2. ako se namjerice bukom i galamom ili drugim načinom razgoni divljač i tako spriječava vršenje lova (primjerice: postavljanje smrdljivih tvari, od kojih divljač bježi, vika ili galama u svrhu da se onemogući lov vrebanjem ili na čeki itd.).

§ 87.

Da se kazni novčanom kaznom od 100 do 1000 dinara i zatvorom od 1 do 10 dana ili jednom od ove dve kazne:

1) ko divljač zaštićenu lovostajom lovi za vreme lovostaje odnosno ko lovi u zabranima, makar i na sopstvenom lovištu (§§ 10. i 97.), a pored toga da plati otštetu po § 92. ovog zakona; ako to učini sam ovlašćenik onda cela otšteta ide u Banovinski lovački fond;

2) ko izda neistinito uverenje o poreklu divljači (§ 26.);

3) ko divljač zaštićenu lovostajom lovi zamkama, mrežama, stupicama ili drugim nedopuštenim načinom (§ 21.) u koliko zato nema naročitog ovlašćenja (§ 20.);

4) ko uradi protivno odredbama iz § 14. ovoga zakona;

5) ko uradi protivno odredbama iz § 80. ovoga zakona;

6) onaj za koga se dokaže, da je sa učiniocima kažnjivog dela pod tač. 1. ovoga paragrafa stajao u sporazumu, služio mu kao hajkač ili mu pomagao na koji god način.

K tački 1.: Lovi u vrijeme lovostaje onaj, koji proganja, hvata ili ubija divljač protivno svrsi lovostaje, koja leži u tome, da se divljač u vri-

jeme parenja, leženja, gniježdenja, uzgoja mladih itd. pruži zaštita potrebna za umnoženje vrste. Prama tome neće se učiniti krivcem prekršaja § 87. 1. onaj ovlašćenik lova koji bi u svrhu da ih zaštiti i uzgoji uhvatio mladunčad, kojoj je grabežljivac ubio majku, ili ovlašćenik lova, koji bi uhvatio bolesni komad divljači zato da ga izliječi i pusti opet u lovište. No ovakova nakana mora biti utvrđena, jer bi inače i suviše lako došlo do zloporeba. Lica, koja nisu ovlašćenici prava lova ili namještenici takovih, te koja dakle nemaju neposrednog interesa na očuvanju divljači niti prava na uzgojne mjere (§ 1.), nesmiju divljač ni pod kojim uslovom hvatati ni u dozvoljeno vrijeme, a još manje u vrijeme lovostaje. Ovakova se lica dakle nebi mogla izgovarati s tobožnjom namjerom da divljač spasu. Neznanje vremena lovostaje ne ispričava. Zabranjivo je po § 10. područja, u kojima je izvršavanje lova zabranjeno u posljednjoj zakupnoj godini. Ovdje je pogrešno citiran u zak. tekstu § 97., jer taj u opće nema veze sa zabranima.

§ 88.

Da se kazni novčanom kaznom od 150 do 1500 dinara i zatvorom od 5 do 14 dana ili jednom od ove dve kazne:

1) ko bez dozvole sopstvenika ili zakupca lovišta svesno lovi u njihovom lovištu, a pored toga da plati za ubijenu divljač otštetu po § 92. ovoga zakona;

2) da uradi što ovaj zakon zabranjuje, a kod toga se maskira, ili ko organu za nadzor lova zataji svoje ime ili navede lažno ime, ili mu se odupre pretnjom ili silom, u koliko u delu nije sadržano koje teže krivično delo.

Kazni po § 88. tač. 1. potpada onaj, koji svjesno lovi u tuđem lovištu bez dozvole vlasnika ili zakupca lovišta. Kažnjava se dakle samo lovlje-

n je. Pod lovljenjem u smislu ovog paragrafa ima se razumijevati svaka zakonu protivna djelatnost koja ide za tim da se divljač proganja, hvata ili ubija i to bez obzira na uspjeh, t. j. bez obzira na to je li faktično kakova divljač uhvaćena ili ubijena. Neće se dakle ovamo ubrojiti proganja-nje, hvatanje i ubijanje nezaštićene divljači ili zvje-radi na takovom mjestu i na takav način, kako to zakon dopušta i licima, koja nisu ovlaštenici lovišta. (§§ 3. i 4. stav IV.) Lovljenje u tuđem lovištu mora biti svijesno, što znači da dotičnik zna-de da lovi u tuđem lovištu. Neće se dakle kazniti onaj, koji dokaže ili bar učini vjerojatnim da je tek nehotice i bez svoga znanja prekoračio grani-ce lovišta.

Zakon određuje kaznu jedino za lovljenje, a ne sadržaje nikakove odredbe za slučaj ako prekrši-telj ne samo divljač ulovi, nego si ju i prisvoji. Prisvojenje dakle divljači iz tuđeg lovišta ne kažnjava se po zakonu o lovu, već tu vrijede propisi krivičnog zakonika, koji se prama izričnoj ustanovi posljednjeg stava § 91. z. o. l. imaju pri-mjenjivati paralelno s kaznenim odredbama zakona o lovu.

Kako je već поближе razjašnjeno u uvodu divljač onim časom, kada gubi svoju prirodnu slobodu, t. j. kad je bilo uhvaćena, bilo ubijena po čovjeku ili po prirodnoj sili, postaje vlasništvo onoga, koji je vlasnik ili zakupac dotičnog lovišta. Uhvaćena ili ubijena divljač je pokretna stvar (§ 295. o. g. z.), pa onaj, koji ju oduzme vlasniku ili zakupcu lovišta u namjeri da sebi ili drugome njenim prisvojenjem pribavi imovinsku korist (animus furti, animus sibi habendi) počinja krađu u smislu § 314. kriv. zakoni-ka. Ako je pak divljač samo ubio u namjeri, da si prisvoji trofeju (rogovlje srnjaka, divojarca ili je-lena, pero tetreba itd.), pa ako si doista prisvoji samo trofeju, a divljač samu ostavi, tada će u po-

manjkanju kriterija imovinske koristi predležati slučaj iz § 322. kriv. zakonika. U oba će dakle slu-čaja doći do idealnog sticaja (konkurencije) po upravnim i po sudskim vlastima kažnjivog djela i svaka će od ovih vlasti imati zasebno provesti po-stupak i zasebno izreći kazan baš tako, kako se to primjerice čini u slučaju, kad netko zlostavi jav-nog državnog organa u vršenju službe, pa predleži idealni sticaj kažnjivog djela iz § 128. kriv. zak. i § 78. toč. 4. zakona u unutrašnjoj upravi.

Ne može se dakle dosta naglasiti da zakon o lovu kažnjava jedino i isključivo ne-dopušteno izvršivanje lova, dok sa-mu krađu divljači ne kažnjava nika-ko, nego taj po samoj naravi stvari teže kažnjivi čin ostavlja sudskoj nadležnosti. Mišljenje, koje se tu i tamo čulo nakon proglašenja novog zakona o lovu, a po kome u buduće nebi bilo mjesta sudskoj kazni radi krađe nego samo kazni po upravnoj vlasti, neodrživo je, kako to pokazuje slijedeći praktični primjer: Ako bi netko slučajno našao u tuđem lovištu jelena, koji je uginuo od rane, pa ako bi si toga jelena prisvojio i odnio, nema sumnje da bi bio kažnjiv radi krađe, jer ovaj u opće nije lovio. Jednako bi bio kriv radi krađe i kažnjiv po sudu onaj, koji bi si prisvojio u klopi uhvaćenu kunu zato, da unovči njeno vrijedno krzno. No kad bi on sam u tom tuđem lovištu lovio te ubio i pri-svojio si jelena ili kunu, onda po mišljenju, koje je gore navedeno, nebi bio kažnjiv radi krađe ne-go samo po § 88. zak. o lovu. Očito je dakle da je ovakovo mišljenje netačno i da se ne može nikako dovesti u sklad s propisima zakona o lovu ni ka-znenog zakona, već valja lučiti nedozvoljeno lov-ljenje, kažnjivo po zakonu o lovu, i nedopušteno prisvojenje divljači, tuđe pokretne stvari, radi pribavljenja imovinske koristi, kažnjivo po krivičnom zakoniku.

Uz novčanu kaznu i kaznu zatvora zakon u § 88. propisuje i platež odštete po § 92. u korist oštećenika, u koliko ovaj stavi odštetni zahtjev pred upravnom vlasti. Tu postoji nejasnost u zakonu, koja bi mogla dovesti do krive primjene protivno izraženim intencijama zakonodavca. U § 88. toč. 1. navodi se naime da onaj, koji svijesno lovi u tuđem lovištu, ima da »plati za ubijenu divljač odštetu po § 92.« Međutim § 92., koji specijalno propisuje ovu odštetu, određuje: »pored kazne, predviđene ovim zakonom krivac će se na račun oštećenika osuditi, da za svaki komad ubijene, povredene ili uhvaćene divljači u ime odštete plati vrijednost jednog živog komada itd.«. S jedne strane dakle postoji imperativni propis § 92., po kome se pored kazne ima suditi i za povrijeđenu i za uhvaćenu divljač, s druge strane pako pak § 88. toč. 1. spominje samo ubijenu divljač, ali se pozivlje na § 92. U obrazloženju zakonske osnove navedeno je ovo:

»Onaj koji bespravno ubije ili ulovi divljač, nanosi tim svojim činom ovlašteniku lova štetu i ta se šteta sastoji u tome, što je iz lovišta izuzet jedan komad žive za rasplod sposobne divljači. Po opštim načelima o naknadi štete onaj, koji je dužan da štetu naknadi, ima to učiniti tako, da uspostavi stanje, koje je postojalo prije no što je šteta počinjena (restitutio in integrum), Imao bi dakle bespravni lovac da u lovište, gdje je protuzakonito ubio ili ulovio divljač, ispusti isto onakav komad divljači, kakav je bio onaj, što ga je ulovio. Kako to u pravilu neće biti moguće, imaće krivac dati novčani ekvivalent. dakle vrijednost jednog živog komada dotične divljači«.

Iz ovog obrazloženja jasno proizlazi intencija zakonodavca, da baš bespravni lovac, dakle onaj koji bez dozvole lovi u tuđem lovištu, ima da dade in integrum restitutionem, pa dakle ne može biti sumnje da se kod kažnjavanja po § 88. toč. 1. upo-

rabom § 92. ima krivac osuditi da plati vrijednost živog komada ne samo za ubijenu, nego i za povrijeđenu ili uhvaćenu divljač.

Sama činjenica da je zakon radi bržeg postupka ostavio upravnoj vlasti da po unapred određenom cijniku određuje krivcu platež odštete u iznosu vrijednosti živog komada dotične divljači, ne tangira ni u kome pogledu kažnjivost krivca radi eventualne krađe, i ako je bez sumnje u vrijednosti živog komada sadržana i vrijednost ubijene odnosno prisvojene divljači. Krađa je delikt, koji se progoni ex officio, pa krivac u smislu propisa § 321. kriv. zakonika može biti oslobođen kazne samo onda, ako je dragovoljno povratio oštećeniku stvar ili naknadio njenu vrijednost prije pokrenutog postupka, a ne i onda, ako mu je dužnost naknade nametnuta kaznenom presudom upravne vlasti. Uz to ova odredba zakona ima u vidu ne samo naknadu štete, nego i omogućenje uspostave u prijašnje stanje. Poznata je činjenica da veliki broj ovlaštenika lova pušta u lovište živu rasplodnu divljač i to tim više, što je lovno gospodarstvo u kome kraju ili lovištu razvijenije. Dopitanje odštete po § 92. omogućuje dakle ovlašteniku lovišta da bespravnim lovljenjem iz lovišta oduzetu divljač nabavi i u lovište vrati, što je u javnome interesu uzgoja divljači. (Vidi i kod § 92.).

Stilizacija 2. tačke § 88. nije jasna. Tu se naime određuje da upravne vlasti kažnjavaju onoga, koji se prigodom vršenja po lovnom zakonu zabranjenog djela maskira, ili onoga, koji organu za nadzor lova zataji svoje ime ili navede lažno ime, ili konačno, onoga, ko se organu za nadzor lova odupre pretnjom ili silom »u koliko u delu nije sadržano koje teže krivično delo«. Valja dakle viditi u kojima od spomenutih čina može biti sadržano teže krivično delo. Samo maskiranje ili zatajenje imena nisu u opće krivična dela. Tu dakle ne može biti sadržano teže krivično delo i to će uvijek kažnja-

vati upravna vlast. Nasuprot odupiranje silom ili prijetnjom organu za nadzor lova, koji je u smislu § 47. z. o. l. uvijek javni organ, bit će u svakome slučaju i beziznimno teže krivično delo, jer ovakovo odupiranje silom ili prijetnjom javnome organu u vršenju njegove službene radnje sadržaje kriterija § 127. krivičnog zakonika bilo u izvršenom djelu, bilo u pokušaju. Valjat će s toga u § 88. toč. 2. dodatak »u koliko u delu nije sadržano koje teže krivično delo« tumačiti tako, da je zakonodavac htio istaknuti, da takova »teža krivična dela« izuzetno od trećeg stava § 91. kažnjava samo sud. Ovo je i posvema opravdano, jer u stvari siloviti otpor javnome organu, ma tko to bio, i nema naročite veze s lovom, time se ne povređuje nikakav naročiti interes, šticeo specijalno zakonom o lovu, kako je to primjerice u § 88. tač. 1., gdje se kažnjava bespravno lovljenje, nego se tu počinja krivično djelo protiv javnog reda i drž. vlasti, predviđeno u glavi XIII. kriv. zakonika.

§ 89.

Ko učini koje drugo delo koje nije navedeno u §§ 85. do 88. ovoga zakona, a koje je po ovome zakonu zabranjeno — kažnjava se novčanom kaznom od 30 do 1000 Dinara.

Visina novčanih kazna predviđenih u §§ 75. do 89. može se smanjiti ili uvećati zbog izmenjenih ekonomskih prilika Banovinskom uredbom (čl. 90. Ustava).

Propis § 89. sadržaje generalnu kaznenu sankciju za ma koji prekršaj zakonom izrečene zabrane, u koliko nije određena naročita kazna po §§ 85.—89. Određena je novčana kazna a da nisu doneseni u zakonskoj osnovi predviđeni propisi glede supletorne kazne zatvora u slučaju neutjerivosti. Ovo je nezgodna praznina u zakonu baš tako kao i pomanjkanje svake odredbe o nastupu zastare kažnjivih djela, o djelima u sticaju itd. Nema

sumnje da se kod posljednje redakcije zakona, kada su brisane sve te u osnovi zakona predviđene odredbe, računalo sa skorim donošenjem posebnog zakona o istupima, kojim bi se imalo regulirati sve ono što se odnosi na kazneni postupak upravnih vlasti. U praksi će svakako ova praznina do donošenja zakona o istupima uzrokovati dosta teškoća i raznolikih primjena zakona. Upravne vlasti imat će se poslužiti u raznim krajevima zemlje važećim propisima, a u pomanjkanju takovih i analogijom.

§ 90.

Pored kazne predviđene ovim zakonom, ima se presuditi:

1) na gubitak uzapćene divljači u slučajevima § 86. tač. 1., 3. i 6., § 87. tač. 1., 2. i 3. i § 88;

2) na gubitak lovačkog oružja i pribora kojim je delo učinjeno, u slučajevima § 86. tač. 6., § 87. tač. 1. i 4. i § 88;

3) na gubitak lovačke karte u slučajevima navedenim u §§ 28. i 29. ovog zakona.

Tu su nabrojene nuskazne, na koje se krivac ima osuditi. Nuskazne su obligatorne. U tekstu zakona potkrala se očita pogreška, jer se u točki 2 propisuje gubitak lovačkog oružja, s kojim je djelo počinjeno, za slučaj § 87. toč. 4. Međutim se po § 87. toč. 4. kažnjava onaj, koji protivno § 14. lovište dađe u pazakup i slično. Ne može s toga biti sumnje da se tu radi o pogreški štampe i da je umjesto § 87. toč. 4. imalo biti § 87. toč. 3., t. j. u slučaju lovljenja zabranjenim sredstvima.

Nadležnost

§ 91.

Kazne po ovom zakonu izriče opšta upravna vlast prvog stepena u čijem je području krivica učinjena.

Ako je krivica učinjena u područjima više vlasti, nadležna je ona upravna vlast prvog stepena, kojoj je krivica najpre prijavljena.

Kažnjavanje po propisima ovog zakona ne sprečava gonjenje po Krivičnom zakoniku.

Kako je već navedeno kod § 88. zakon izrično propisuje da u slučaju idealnog sticaja, t. j. ako je jednim te istim djelom povređen i zakon o lovu i krivični zakonik, kažnjavanje toga djela po pravnoj vlasti ne preči kažnjavanje i po sudu, izuzevši jedino slučaj § 88. toč. 2. gdje zakon naročito propisuje, da upravna vlast sudi samo u koliko u delu nije sadržano koje teže krivično delo.

Ošteta

§ 92.

Pored kazne predviđene ovim zakonom, krivac će se na račun oštećenika osuditi, da za svaki komad ubijene, povređene ili uhvaćene divljači plati u ime oštete vrednost jednog živog komada isto takve divljači prema Cenovniku. Za divljač, koja je imala svrhu rasplodenja ili koju drugu posebnu svrhu, predviđa se u Cenovniku naročita vrednost.

Cenovnik ošteta će se doneti, a prema promjenim lovnim i tržišnim prilikama i menjati Banovinskom uredbom u smislu čl. 90. Ustava.

Na područjima onih banovina, koje su navedene u § 98. kao i u poslednjem slučaju § 87. tač. 1. ovoga zakona uplaćena ošteta ide u Banovinski lovački fond.

Ovlašćeniku lova, koji nije stavio pred upravnim vlastima zahtev za oštetu po ovom zakonu ostaje pravo da tuži krivca za naknadu štete pred redovnim sudom.

Vidi § 11 uredbe za Savsku banovinu (str. 237) i čl. 34 uredbe za Dunavsku banovinu (str. 266).

U pogledu ošteta za iz lovišta izuzetu divljač glavno je već rečeno kod tumačenja § 88. toč. 1.,

gdje je citirano i obrazloženje zakonske osnove k § 92.

Ošteta ima se dosuditi pored kazne, predviđene zakonom o lovu, kad god je kažnjivim djelom ubijen, povređen ili uhvaćen komad divljači. U najvećem dijelu slučajeva imat će se ošteta dosuditi na zahtjev ovlaštenika lova, no zakon predviđa i slučajeve, gdje se krivac osuđuje i bez takovog zahtjeva, a to je onda, kada ovlaštenik lova sam prekrši zakon. (§ 87. toč. 1.). U takovom slučaju ošteta ide u banovinski lovački fond. Ovo jednako kao i odredba III. stava opravdano je time, što je kažnjivim djelom povrijeđen opći javni interes uzdržanja lova, pa kazna ide u fond, koji ima da služi podizanju lova.

Nejasna je odredba zakona da se u cenovniku ima predvideti naročita vrednost za divljač, koja je imala svrhu rasplodenja, jer svaka živa divljač u lovištu beziznimno i uvijek ima svrhu rasplodenja. Držim da se tu mislilo na takovu divljač, koja je naročito nabavljena t. j. importirana u lovište bilo da se uvede nova vrsta divljači, bilo radi osvježenja krvi. No u takovim slučajevima bit će teško predvideti vrijednost unapred cjenovnikom, već će oštećenom biti priličnije da se posluži ustanovom zadnjeg stava § 92. te da svoju štetu dokaže pred redovnim sudom.

Ako djeca skrive štetu, moći će oštećenik tražiti naknadu štete pred građanskim sudom po §§ 1309. i 1310. o. g. z.

§ 93.

Kad opšta upravna vlast prvog stepena primi prijavu ili kad sama dozna za koju krivicu po ovom zakonu, pokrenuće postupak po službenoj dužnosti bez odlaganja. Na pretres će se osim prijavljivača i okrivljenog lica pozvati i ovlašćenik lova.

Propisom § 93. naredeno je gonjenje prekršaja zakona o lovu ex officio. Postupak ima se pokre-

nuti bez odlaganja, dakle odmah. Činovnik, koji nebi tako postupao ogriješio bi se o svoje službene dužnosti i bio odgovoran disciplinski po § 183. zakona o činovnicima od 31. III. 1931. Uz to bi po § 78. čin. zakona odgovarao i za štetu, koju bi propustom dužnosti nanio ovlašteniku lova.

Prijavu radi kažnjivog djela mogu podnijeti vlasnik ili zakupac lovišta, svi organi za nadzor lova (§ 47.) i u opće svaki građanin bez obzira na to, ima li on u stvari kakav neposredni lični interes. No bio prijavljivač tko mu drago, na pretrese ima uvijek pozvati i ovlaštenik lova, što u dosadašnjim zakonima nije bilo izričito određeno, a što je za ovlaštenika lova svakako od znatne važnosti već zato, da uzmogne staviti odštetni zahtjev po § 92.

§ 94.

Ako se o zakon ogreši više lica zajednički, jamče solidarno za naknadu štete.

§ 95.

U presudi radi istupa, koji se kažnjavaju po ovom zakonu uvek će se izreći: odredba o kazni (§§ 85. do 89. i 103.), o uzapćenju divljači, oružja, lovačkog pribora i lovačke karte (§ 90); o otšteti (§ 92.) kao i o troškovima postupka.

Uzapćene stvari u koliko se nemaju poništiti, prodaće se u korist Banovinskog lovačkog fonda. Poblize propise doneće Ministar šuma i rudnika Pravilnikom.

Ako oštećenik nije pred upravnom vlasti stavio zahtjeva na odštetu. (§ 92.) imat će se i to navesti u presudi.

GLAVA VII.

PRELAZNA NAREĐENJA.

§ 96.

Banovinsko će veće u smislu čl. 90. Ustava banovinskom uredbom doneti odluku o tome, kada i na koji način će se propisi Glave I. ovoga zakona, po kojima se pravo lova na opštinskim lovištima daje pod zakup, primeniti i na ona područja u njihovim Banovinama na kojima je po dosadašnjim zakonima pravo lovljenja pripadalo državi.

Vidi § 12 uredbe za Savsku banovinu (str. 238) i čl. 35 uredbe za Dunavsku banovinu (str. 268).

Zakon o lovu uzakonio je za cijelu državu t. zv. dominalni sistem, po kome je pravo lova spojeno s pravom svojine na zemlju (§ 1.). Kako je ipak u velikom dijelu države po ranijim zakonima, postojao regalni sistem, po kome je pravo lova pripadalo državi, to je zakonodavac vodio računa o raznolikim prilikama i iz njih nastalim običajima i prepustio banovinskim vječima da u smislu § 90. Ustava donesu uredbu i njome odluče kada će i kako propisi Glave I. zakona biti protegnuti na krajeve dosadašnjeg regala.

Nikakav rok nije propisan za prelaz od regalnog na dominalni sistem. Sve je to ostavljeno slobodnoj rasudi banovinskih vijeća, jer će ona najbolje poznati prilike i potrebe u dotičnoj banovini.

Treba ipak naročito upozoriti na to, da banovinske Uredbe imadu donijeti odluku samo glede primjene onih odredaba glave I. zakona, po kojima se pravo lova na opštinskim lovištima daje pod zakup«. Ostale odredbe glave I. stupaju na snagu, tako primjerice § 2.

§ 97.

Na područjima Banovina, u kojima je po dosadašnjim zakonima pravo lovljenja pripadalo državi, sopstvenicima neprekidnog zemljišta u smislu §§ 4.

i 15. ovoga zakona pripada pravo zatražiti kod nadležne opšte upravne vlasti prvog stepena, da im se ovo zemljište izdvoji kao privatno lovište i unese u katastar lovišta.

Ovim se zakonskim propisom određuje iznimka od § 96. u korist onih, koji imaju neprekinuti zemljišni posjed u smislu §§ 4. i 15. zakona. Jer i ako država može uvođenje propisa Glave I. u pogledu zemljišta, koja se udružuju u općinska lovišta ostaviti na odluku banovinskim vijećima kao predstavnicima pučanstva, nije ipak mogla uskratiti pojediniim vlasnicima kompleksa od 200 ha pravo da si, u koliko to budu želili, odmah dadu izdvojiti svoja zemljišta kao privatna lovišta, jer bi inače bila povređena jednakost građana pred zakonom. Kako pak zakon u § 97. navodi i zemljišta u smislu § 15. to slijedi da državna imanja preko 200 ha imade upravna vlast odmah izdvojiti po službenoj dužnosti, čim zakon stupi na snagu, dok će ostali vlasnici zemljišta navedeni u § 15. (javno-pravne korporacije itd.) imati sami odlučiti, hoće li tražiti izdvojenje ili ne, a u koliko to budu učinili, imat će se postupiti po § 15.

§ 98.

Na područjima banovina, dok ne budu prema odredbama iz § 96. ovog zakona izdata opštinska lovišta pod zakup, moći će vršiti lov samo ono lice koje pored lovačke karte propisane u § 27. ovoga zakona, ima još i naročitu ispravu, zvanu »dopuštenje za lovljenje«.

U prvome retku ovog paragrafa očito je pogreškom iza »Banovina« ispušteno »u kojima je po dosadašnjim zakonima pravo lovljenja pripadalo državi«. To se vidi i iz teksta § 97.

Obrazloženje zakonske osnove navodi k ovojme paragrafu slijedeće:

»U svima krajevima države, gdje već postoji dominalni sistem, izvršivanje lova vezano je uza po-

sed lovačke karte još i na to, da imalac lovačke karte ima i pravo lovljenja u nekom lovištu. U krajevima sa dosadašnjim regalom nema lovišta u smislu zakonske osnove (i ako postoje rezervati), nego je pravo izvršivanja lova bilo vezano uz posed lovačke isprave, za koju se plaćala naročita taksa. Uvedena je s toga ovom osnovom zakona, uz lovačku kartu, koja važi jednako za celu državu, još i posebna isprava »dopuštenje za lovljenje«, na osnovu kojega se stiče pravo lova u krajevima, koji su pod regalom.«

§ 99.

Na područjima banovina označenih u § 97. ovog zakona a u vreme tamo pomenuto ne mogu dobiti lovačku kartu ni dopuštenje za lovljenje lica, koja nisu članovi kojeg lovačkog Udruženja, organizovanog u Središnjem savezu lovačkih udruženja Kraljevine Jugoslavije (§§ 76. i 105.).

§ 100.

Dopuštenje za lovljenje na tim područjima izdaju opšte upravne vlasti prvog stepena na godinu dana.

Dopuštenje za lovljenje izdaje se:

- 1) za lovljenje na području sreza;
- 2) za lovljenje na području banovine;
- 3) za lovljenje na području više banovina.

Dopuštenje za lovljenje ne daje pravo lovljenja na područjima gde su lovišta izdana pod zakup niti na izdvojenim sopstvenim lovištima (§ 97.), što mora biti naznačeno na dopuštenju za lovljenje.

Pobliže odredbe o dopuštenju za lovljenje propisaće Ministar šuma i rudnika Pravilnikom.

Svi propisi ovog zakona koji se odnose na nošenje lovačke karte, na dužnost pokazivanja iste organima za nadzor lova kao i na kažnjavanje zbog nedozvoljene upotrebe lovačke karte, važe i u pogledu dopuštenja za lovljenje.

Na dopuštenje za lovljenje odnose se po § 100. propisi §§ 31., 32., 85. toč. 1. i 86. toč. 2. i 3.

U pogledu stranih državljana zakon ne propisuje nikakovog ograničenja. Oni će dakle moći dobiti dopuštenje za lovljenje pod istim uslovima kao i naši državljanjani, ali će dakako morati imati lovačku kartu po § 30.

§ 101.

Dopuštenje za lovljenje sem lica nabrojanih u § 28. ovog zakona ne mogu biti ni čuvari državnih, opštinskih, seoskih i manastirskih šuma i dobara na području sreza u kojem služuju.

§ 102.

O dopuštenjima za lovljenje opšte upravne vlasti prvog stepena vodiće naročiti spisak. Prihodi od dopuštenja za lovljenje idu u Banovinski lovački fond (§ 83.).

§ 103.

Na područjima banovina, navedenim u § 98. kao i za tamo označeno vreme dopušteno je prodavanje divljači samo licima, koja se mogu legitimisati dopuštenjem za lovljenje. Preprodavci divljači i svi oni koji divljač spremljenu za jelo prodaju u javnim lokalima, dužni su na zahtev vlasti označiti lice od koga su divljač kupili. Ko protivno uradi kazniće se po § 86. tač. 1. ovog zakona.

Lovno-policijske odredbe iz Glave II. ovog zakona imaju se shodno primenjivati i na te krajeve.

Prodavanje divljači dozvoljeno je samo licima koja se mogu legitimirati dopuštenjem za lovljenje. Tu dakle postoji razlika od odredbe § 26., po kojoj onaj koji nudi divljač na prodaju, mora imati uverenje o poreklu. Zakon je prodaju divljači prema teritorijama valjanosti raznih sistema uredio raznoliko, pa valja utvrditi koliko to utiče na promet s divljači. Držim da neće biti nikakove zapreke da se na teritoriju banovina, spomenutih u §§ 97. i 98. prodaje divljač iz drugih krajeva, koja će se tamo moći poslati ili unijeti uz uverenje o poreklu (§ 26.). Preprodavaoci dužni su po § 103. navesti

od koga su divljač kupili, što će im uz predočenje uverenja o poreklu lako biti moguće. Sasvim je drugačija stvar s divljači iz banovina navedenih u §§ 97. i 98., ako se ta divljač hoće slati u teritorij, na kome su na snazi propisi Glave I. zakona, dakle i § 26. Takova bi se divljač smjela prodavati, kupovati itd. samo uz uverenje o poreklu, pa ni željeznice, ni saobraćajna preduzeća nesmiju otpremu divljači preuzimati bez takovog uverenja, koje ima podnijeti odašiljač. Tu dakle postoji praznina zakona. Držim da bi se toj praznini dalo doskočiti na taj način, da si oni, koji bi iz banovina ozn. u § 98. htjeli otpremati divljač, dadu poreklo divljači potvrditi uverenjem nadležne prvomolbene upravne vlasti, pa će to uverenje kao javna isprava moći suplirati privatnu ispravu, predviđenu u § 26.

Važna je ustanova § 103. kojom određuje da se lovno policijske odredbe iz Glave II. imadu shodno primijenjivati i u banovinama, označ. u § 98. Te su lovno policijske odredbe ove:

- a) lovostaja (§ 17. i 18.), a kod slučajeva predviđenih u § 97. i ustanove §§ 19. i 20.;
- b) nedozvoljeni način lovljenja (§ 21.);
- c) trovanje (§ 22.);
- d) zaštita kultura (§ 23.);
- e) propisi o prodaji i kupovanju za lovostaje (§ 24.);
- f) Hodanje s puškom po tuđem lovištu (§ 33.) u slučajevima predviđenim u § 97.;
- g) proganjenje divljači u tuđe lovište (§ 34.) ako je divljač utekla u po § 97. izdvojeno lovište;
- h) mjere glede umanjenja štetne divljači (§ 36. i 37.);
- i) ubijanje pasa i mačaka skitnica (§ 38.). Ovo će pravo pripadati ne samo vlasnicima po § 97. izdvojenih lovišta unutar njihovih lovišta, nego i javnima organima za nadzor lova svagdje;
- j) vođenje pasa po tuđim lovištima (§ 39.).

§ 104.

Na područjima banovina navedenim u § 98. ovog zakona kao i za tamo označeno vreme propisi ovoga zakona o naknadi štete neće se primenjivati, osim za otštetu propisanu u § 92. ovoga zakona. Ove otštete idu u Banovinski lovački fond (§ 83.).

Prama izričitom propisu zakona nemaju se na području regala primjenjivati propisi ovoga zakona o naknadi štete (lovna šteta i šteta od divljači). Tu dakle nijedan lovac nije dužan naknadivati te štete. Ipak se ovom odredbom zakona o lovu ne tangiraju propisi građanskog prava, po kojima je svatko dužan naknaditi štetu, koju je skrivio. Ako dakle koji lovac u izvršivanju lova nanese kome opazljivu štetu. n. pr. gaženjem usjeva ili slično, moći će ga oštećenik tužiti za naknadu pred redovitim sudom. Isto tako bila bi dopuštena tužba redovitom sudu protiv lovca ili lovačkog udruženja, koje bi umjetnim načinom umnožilo koju divljač tako, da bi ona počinjala znatnije štete na zemljištima. Oštećenik imao bi tu dokazati svoju štetu od divljači i krivnju lovaca, t. j. na koji su način oni doprinijeli tome, da se divljač znatno umnožila.

§ 105.

Sadašnja Središnja uprava saveza lovačkih udruženja Kraljevine Jugoslavije u Beogradu vršiće privremeno funkcije određene ovim zakonom za Središnji savez lovačkih udruženja Kraljevine Jugoslavije (§ 76), isto tako i postojeći Savezi lovačkih udruženja u Beogradu, Ljubljani, Novom Sadu, Sarajevu, Splitu i Zagrebu zadržavaju svoja dosadašnja područja i funkcije saveza lovačkih udruženja dok se u pojedinim banovinama ne osnuju ovim zakonom predviđeni banovinski savezi.

Banovinski savezi moraju najdalje za tri godine od obnarodovanja ovog zakona podneti nadležnom banu svoja pravila na odobrenje. Čim se pojedinom

banovinskom savezu odobre pravila, postaje on zvaničnim samostalnim savezom u smislu § 76. ovoga zakona.

Ministar šuma i rudnika izvestiće odmah posle stupanja na snagu ovoga zakona kako banske uprave tako i Upravu grada Beograda, koji se savez lovačkih udruženja ima u njihovom području smatrati privremeno zvaničnim savezom lovačkih udruženja kome pripadaju funkcije po odredbama ovoga zakona.

§ 106.

Na području banovina navedenim u § 98. ovoga zakona može ban izdati potrebne prelazne naredbe glede broja i teritorije lovačkih udruženja u pojedinim mestima.

§ 107.

Zemljišta velikih poseda koja su po Zakonu o agrarnoj reformi odvojena i predata u posed interesentima agrarne reforme, opšta upravna vlast prvog stepena združiće po zvaničnoj dužnosti u roku od tri meseca po stupanju na snagu ovoga zakona sa opštinskim lovištima, gde takva postoje.

Zakupac opštinskog lovišta biće dužan da za tako dobivenu površinu plati srazmerno uvećanu zakupninu (§ 7.).

Kod primene ovoga propisa ima se postupiti shodno odredbama iz § 5. i § 13. stav 2. ovoga zakona.

Ako usled združenja zemljišta navedenih u stavu 1. ovoga paragrafa sa opštinskim lovištem veleposjedniku ne bi preostalo 200 ha neprekidnog zemljišta, združiće se i ovo zemljište sa opštinskim lovištem.

Za agrarnom reformom oduzete zemlje, koje se po § 107. imadu odmah po službenoj dužnosti priklopiti općinskim lovištima, dužan je zakupac općinskog lovišta plaćati zakupninu. Zakupninu mu

određuje upravna vlast odlukom. Zakupnina ima biti srazmerna, pa pošto tu zakon citira § 7., to znači da će se za svaki hektar po § 107. opć. lovištu priklopljenog zemljišta imati platiti toliko, koliko iznosi zakupnina po hektaru opć. lovišta.

Odredba § 107. jeste imperativna, tu dakle nije dozvoljena dispozicija stranaka. Ipak, i ako se površine zemljišta, palih pod agrarnu reformu, u svakome slučaju imadu priklopiti opć. lovištu uz razmjernu zakupninu, držim da će zakupac opć. lovišta imati pravo da se odrekne zakupa čitavog opć. lovišta, ako ne bude htio primiti te nove površine i s njima skopčane troškove. Zakupac je naime obvezan da drži u zakupu samo onu površinu i samo uz onu zakupninu, kako je preuzeo obvezu na dražbi. Porast površine i zakupnine bit će dakle razlog za razvrgnuće zakupne pogodbe, pa će se u tome slučaju cijelo opć. lovište imati izvrći dražbi.

Bude li veleposjedniku i nakon izlučenja zemljišta po § 107. ostalo dostatno zemljište za vlastito lovište, imat će se shodno primijeniti propisi § 7. koji se odnose na enklave i poluenklave, t. j. agrarna zemljišta, koja sačinjavaju enklave, imat će se vazda priklopiti izdvojenom lovištu uz srazmjernu odštetu, a poluenklave uz saslušanje općine i saveza lovačkih društava. To zato jer je jasna intencija zakonodavca da se zaokruže lovišta radi racionalne lovne ekonomije i jer nebi imalo smisla da se enklave prigodom uređivanja po § 107. priklone opć. lovištu, kad ih ovlaštenik izdvojenog lovišta imade pravo tražiti po § 7. zakona, a njihovim se priključivanjem privatnom lovištu ne vrijeđaju dražbom stečena prava zakupca opć. lovišta.

§ 108.

Postojeći rezervati lova (zabrane) na tudjem zemljištu ostaju na snazi, ali se novi rezervati više ne mogu stvarati, sem na državnim dobrima. Na zahtev sopstvenika opterećenog zemljišta mogu se

otkupiti rezervati lova na tudjem zemljištu. Način otkupa i određivanje visine otkupnine regulisaće se Banovinskom uredbom (čl. 90. Ustava).

Zakon ima u vidu rezervate lova, koji su nastali time, što su feudalni veleposjedi svojevremeno otkupili servitutna prava predajom izvjesne površine zemljišta ovlaštenim seljacima uz priuzdržaj prava lova, ili tako, da si je država kao ovlaštenica lova po regalnom pravu pridržala isključivo pravo lova u nekim krajevima. Prvih slučajeva ima u dravskoj banovini, drugih najviše u banovinama Bosne i Hercegovine. Ovakovi su rezervati lova u protimbi s principom, izraženim u § 1. po kome je pravo lova vezano s pravom svojine na zemlju, pa zato zakon predviđa otkup. Nejasna je odredba da se »novi rezervati više ne mogu stvarati sem na državnim dobrima«, jer ako su državna dobra vlasnost države, pripada joj isključivo pravo lova po §§ 4. i 15., pa se ne mogu ni ne trebaju na njima tek stvarati rezervati, nego će državna uprava iskorišćivati lov po svome nahodanju.

§ 109.

Rezervati lova na tudjem zemljištu smatraju se u svemu izjednačeni sa sopstvenim lovištima u smislu § 4. ovoga zakona. Sopstvenik rezervata lova odgovara za lovnu štetu kao i za štetu od divljači po propisima ovoga zakona, ali uživa i punu zaštitu koja po ovom zakonu pripada sopstveniku izdvojenog lovišta.

§ 110.

Ovim zakonom ne menjaju se rokovi postojećih zakupnih ugovora, odobrenih od strane opšte upravne vlasti prvog stepena. Ova odredba ne važi za sopstvena lovišta navedena u stavu 2. ovoga paragrafa.

Sopstvena lovišta koja nemaju uslova po § 4. ovoga zakona bez odlaganja će se priključiti opštin-

skim lovištima u smislu § 6. stava 3. ovoga zakona. Inače i za postojeće zakupne ugovore važe propisi ovoga zakona.

Zakupi općinskih lovišta ostaju na snazi do izmaka zakupnog vremena. Privatna lovišta, koja nemaju uslova § 4. gube svojstvo izdvojenih lovišta i priključuju se općinskom lovištu. Ako je takovo privatno lovište bilo dano u zakup, prestaje po sili zakona zakupni odnos. Zakonodavac je tu očito imao pred očima da zakupac ne može imati više prava no sam zakupodavac, jer kad sam zakupodavac smjesta gubi pravo izdvojenog lovišta, ne može to pravo biti pridržano zakupcu, koji ga je stekao tek od zakupodavca privatno-pravnim ugovorom.

Provedba § 110. dovesti će u praksi bez sumnje do komplikacije. Ima naime slučajeva u krajevima, gdje je do sada za privatno lovište bilo dostatno 115 ha, da vlasnici i većih kompleksa nisu izlučivali cijele svoje komplekse, nego samo dijelove ležeće u jednoj općini. Tako primjerice ako netko imade u jednoj općini do sada izlučeno lovište od 170 ha, u drugoj općini neizlučenih 40 ha, makar sve to bilo u jednome kompleksu, on bi restriktivnim tumačenjem § 110. odmah izgubio lovište na onih 170 ha, jer potrebnih mu daljnjih najmanje 30 ha iz druge općine ne može po § 5. odmah preuzeti, pošto je ono uklopljeno u opć. lovište te druge općine i već dano u zakup. Držim da će se u takovim slučajevima imati zakon tumačiti ekstenzivnije i primjeniti analogijom § 6. tako, da će se dotičniku priznati pravo lova na onih 170 ha, ali će korisnu divljač smjeti po § 6. loviti tek kada mu nakon izmaka zakupa lovišta druge općine, u kojoj ima 40 ha, bude predana i ta površina.

§ 111.

Prema odredbama dosadašnjih zakona izdate lovačke karte važe do 31. decembra 1932. godine bez posebne nadoplate na taksu.

GLAVA VIII.

ZAVRŠNE ODREDBE.

§ 112.

1. U pogledu regulisanja odnosa koji su u ovom zakonu prema čl. 90. Ustava zadržana za banovinska veća (§§3., 8., 11., 17., 22., 24., 37., 39., 75., 84., 89., 92., 96. i 108. ovog zakona) ovlašćuje se na teritoriji Uprave grada Beograda Ministar šuma i rudnika za donošenje Uredbe sa zakonskom snagom.

2. gde se spominju ban i banovinski lovački fond, podrazumeva se za područje grada Beograda Upravnik grada Beograda i lovački fond uprave grada Beograda.

§ 113.

Ovaj zakon stupa u život danom obnarodovanja u Službenim Novinama, a dobija obaveznu snagu u pojedinoj banovini jednovremeno sa banovinskom uredbom, kojom se regulišu odnosi lova pomenuti u prvom stavu § 112. ovog zakona, odnosno na području uprave grada Beograda jednovremeno sa uredbom izdatom od strane Ministra šuma i rudnika.

Banovinske uredbe imaju se doneti najdalje u roku od šest meseci nakon obnarodovanja ovoga zakona.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju u dotičnoj banovini odnosno na području uprave grada Beograda važiti svi dosadašnji zakoni i pro-

pisi o lovu kao i odredbe drugih zakona, u koliko su protivne odredbama ovoga zakona.

5. decembra 1931.

Beograd.

ALEKSANDAR s. r.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar Unutrašnjih poslova,

P. R. ŽIVKOVIĆ s. r.

Ministar Šuma i Rudnika
Dr. STANKO ŠIBENIK s. r.

Video i stavio Državni pečat
Čuvar Državnog pečata
Ministar pravde,

Dr. DRAG. S. KOJIĆ s. r.

Tekst § 113. zakona, ovako kako je donesen u posljednjoj redakciji, uzrokom je da je došlo do zabune na sve strane te da zakon nije mogao stupiti na snagu. U zakonu je naime propisano da stupa na snagu, kad budu donesene banovinske uredbe. Te pak uredbe imala bi bila donijeti banovinska vijeća, koja su doduše predviđena ustavom, no koja u vrijeme donošenja zakona o lovu u opće nijesu postojala, pa ni sada još ne postoje. Nastao je dakle filius ante patrem, nemoguće pravno stanje, kome je očito razlog u tome, što se u času stiliziranja § 113. bilo mišljenja, da će banovinska vijeća biti posebnim zakonom obrazovana. Uslijed ovakovog stanja stvari nije preostalo drugo no da se posebnim zakonom umjesto nepostojećih banovinskih vijeća ovlaste postojeća banska vijeća, da ona donesu uredbu. Doista je — nakon više od dvije godine — u finansijskom zakonu za god. 1934./5. donesen slijedeći propis:

§ 76.

1. Ovlašćuju se Banska veća da donesu uredbu spomenutu u stavu 1. § 112. zakona o lovu od 5. decembra 1931. godine; sa danom obnarodovanja te uredbe u »Službenim novinama« dobiva obaveznu snagu zakon o lovu od 5. decembra 1931. godine u pojedinoj banovini.

2. Strani lovci pozvani od zemaljskih lovačkih organizacija dobiće po prethodnom odobrenju Ministarstva šuma i rudnika besplatnu lovačku kartu, a dozvoljeno im je u Kraljevini Jugoslaviji slobodno od carine uneti dve lovačke puške i pet stotina patrona (naboja) od osobe.

Besplatne lovačke karte izdaje Ministarstvo šuma i rudnika.

3. Članu 13. zakona o lovu od 5. decembra 1931. dodaje se: Opštinski odbor Opštine na čijoj teritoriji se nalazi zemljište, koje je izdato pod zakup, može po odobrenju banske uprave doneti zaključak da se dobivena zakupnina za lov ne podeli sopstvenicima zemlje već da se ista knjiži kao prihod opštine.

Gornjom odredbom finansijskog Zakona derogiran je Zakon o lovu u toliko, što sad uredbe, po kojima Zakon o lovu stupa na snagu, nemaju više donijeti banovinska veća prema članu 90 Ustava, nego sadašnja banska veća.

Kr. banska uprava savske banovine
u Zagrebu,

Poljoprivredno odelenje III.

Otsek za šumarstvo 7.

Broj 2470-III-7 — 1935.

Na osnovu § 113 Zakona o lovu od 5. decembra 1931. god. i § 76 Finansijskog Zakona za godinu 1934./35. od 28. marta 1934. god. Bansko Vijeće Savske Banovine u svojoj sjednici održanoj dne 7. februara 1935. u Zagrebu, donijelo je sljedeću

U R E D B U

kojom se regulišu odnosi lova obzirom na propise §§ 3, 8, 11, 17, 22, 24, 37, 39, 75, 84, 92 i 108 Zakona o lovu od 5. decembra 1931. god.*

§ 1.

(K §-u 3 Zakona o lovu).

Proglašenje stanovitih krajeva ugroženima.

Ovlašćuje se Ban, da prema utvrđenoj potrebi proglasi stanovite krajeve za ugrožene od zvjeradi i divljih svinja, u kojima će biti dozvoljeno svakome na području svoga imanja ubijati navedenu divljač vatrenim oružjem.

§ 2.

(K §-u 8 Zakona o lovu).

Licitacija lovišta.

Sreska načelstva odnosno gradska poglavarstva sprovode i odobravaju javnu licitaciju prava lova u općinskim lovištima u smislu § 8 i 9 Zakona o lovu, kao i u izdvojenim vlastitim lovištima svih javno pravnih korporacija, kao i u lovištima općinskim, seoskim, crkvenim, vakufskim, agrarnih ili zemljišnih zajednica i tome slično, osim onih kojima je uživatelj pojedino lice (crkveni velikodostojnik, paroh itd.) po §-u 15 Zakona o lovu.

* Obnarodovano u »Službenim Novinama« broj 36. od 12. februara 1935.

Licitacija ima se održati najkasnije 4 mjeseca prije isteka postojećeg zakupnog ugovora.

Oglas licitacije ima se obznaniti u službenom listu Savske Banovine (Narodnim novinama), u Službenim Novinama i oglasom u općini, u kojoj leži lovište, koje dolazi na licitaciju tako, da taj oglas bude obnarodovan najkasnije 15 dana prije licitacije. U istom vremenu ima se oglas dostaviti i Savezu lovačkih udruženja Savske banovine.

U oglasu licitacije mora biti sadržano:

a) srez, upravna i porezna (katastarska) općina, u kojoj lovište leži,

b) točna površina lovišta iskazana u hektarima,

c) površina vlastitih lovišta (u ha), kao i ime i boravište vlasnika izdvojenog lovišta, ako takovog ima, ili ako je takovo izdvojenje zatraženo u poreskoj općini, u kojoj se općinsko lovište daje u zakup,

d) godina, mjesec, dan i sat kao i mjesto gdje će se licitacija vršiti,

e) trajanje zakupnog vremena,

f) početna (isključna) cijena — (§ 8 Zakona o lovu),

g) iznos kaucije, koju je svaki licitant dužan položiti u gotovom novcu ili u papirima od vrednosti, kojima je zvanično priznata sposobnost za kauciju i to po berzanskom tečaju, a ni u kom slučaju preko nominalne vrednosti. Ujedno napomena, da se nakon početka licitacije daljnje kaucije neće primati,

h) da je svaki licitant dužan imati lovnu kartu valjanu za tekuću godinu (§ 27 zakona o lovu),

i) dužnost zakupca, da gaji zaštićenu divljač, tamani štetnu divljač i zvjerad (§ 1, 9 i 36 zakona o lovu),

j) dužnost dostalca da odmah plati jednogodišnju zakupninu i na isti iznos uveća položenu kauciju (§ 8 zakona o lovu),

k) dužnost dostalca (zakupca) da plati sve propisane takse i doprinose,

l) da će se u slučaju, ako se ne bude na prvoj licitaciji javio niti jedan ponuđač, licitacija održati u roku od osam dana, na kojoj će se licitaciji primati ponude i ispod isključne cijene. Ovdje valja odmah naznačiti i mjesto, dan i sat, kada će se ova ponovna licitacija održati,

m) da će se u slučaju, da ni ponovna licitacija ne uspije, održati treća licitacija u roku od mjesec dana, za koju će se izdati ponovni oglas,

n) da se dostalac (zakupac) ima točno pridržavati svih propisa zakona o lovu i ove Uredbe,

o) zakupac ili pazakupac dužan je začlaniti se u koje lovačko udruženje, koje je član Saveza lovačkih udruženja Savske banovine, te samo kao takav može izvršivati pravo lova.

U slučaju, da se kod prve licitacije ne javi niti jedan ponuđač uz određenu početnu cijenu, ima se odmah putem službenog lista Savske banovine (Narodnih Novina) i Službenih Novina obznaniti, da licitacija obnarodovana oglasom od dana, pod brojem (valja naznačiti datum i broj oglasa) nije uspjele, te da će se u roku od 8 dana održati ponovna licitacija (valja naznačiti dan, sat i mjesto) pod istim uvjetima, time, da će se na istoj primati i ponude ispod isključne cijene. Ovaj ponovni oglas valja istodobno dostaviti i Savezu lovačkih udruženja Savske Banovine.

U slučaju da ni ponovna licitacija u roku od 8 dana ne uspije, ima se odmah raspisati nova licitacija sa potpunim oglasom sa napomenom, da će se primati svaka ponuda.

Ovu licitaciju valja oglasiti na isti način i u vremenu kako je to propisano ovim paragrafom.

Oglasi licitacija daju se u Službeni list Savske banovine i u Službene novine samo u kratkom izvodu sa napomenom, da potpuni oglas licitacije stoji interesentima na uvid kod nadležnog sreskog načelstva (gradskog poglavarstva) i općinske uprave, u kojoj lovište leži.

Licitaciji se ima pozvati predstavnik upravne općine u kojoj leži lovište, odnosno vlasnik izdvojenog lovišta, koje se iznaša na licitaciju. Pozivi ovim osobama imaju se odaslati istodobno kada se razaslije i oglas o licitaciji. U pozivu valja izričito naglasiti, da će se u slučaju izostanka pozvanog, licitacija održati i bez njegovog prisuća.

U slučaju, da je pozvanim osobama nemoguće osobno pristupiti, (teška bolest, odsutnost iz mjesta stanovanja) zastupaće općinu drugo po zakonu ovlašteno lice, dok vlasnika izdvojenih lovišta mogu zamjeniti po njima valjano opunomoćene druge osobe.

Licitacije lovišta vrše se u prostorijama opšte upravne vlasti prvog stepena, na čijem teritoriju lovište leži. Licitacijom rukovodi političko upravni činovnik dotične upravne vlasti prvog stepena, kojemu može biti dodijeljen šumarski referent i zapisničar.

Licitacija počima čitanjem dražbenih uvjeta, odnosno zakupnog ugovora (§ 10 zakona o lovu).

O licitaciji (uspjeloj ili neuspjeloj) ima se sastaviti zapisnik po propisima zakona o opštem upravnom postupku (§§ 35—40).

U zapisnik valja naročito upisati točno vrijeme početka licitacije, čitav tečaj licitacije, kao i imena svih licitanta, sa točnom naznakom i vrijednošću po njima položene kaucije, kao i svaku ponudu, koja bude stavljena. Naročito valja istaknuti konačni polučeni uspjeh, te ime, prezime, zvanje i boravište najboljeg nudioca. Nadalje valja u zapisnik zabilježiti, da je najbolji nudioc položio jednogodišnju zakupninu, da je svoju kauciju nadopunio do visine jednogodišnje zakupnine i da je položio sve propisane takse i doprinose, koje valja poimence nabrojiti, kao i to, da je ostalim licitantima, položena kaucija potpuno vraćena, što oni potvrđuju svojim potpisom na zapisniku.

Konačno valja u zapisniku istaknuti, da najboljeg nudioca ponuda veže odmah, dok se isti proglašuje zakupnikom tek po odobrenju licitacije.

Zapisnik o licitaciji predaje voditelj iste u glavni urudžbeni zapisnik, a novac u blagajnu opšte upravne vlasti prvog stepena, kod koje se licitacija vršila. U roku od 8 dana od dana licitacije, opšta upravna vlast će donijeti odluku o licitaciji u smislu § 9 zakona o lovu. Za rok potpisa zakupnog ugovora važi propis Zakona o opštem upravnom postupku (§ 108 stav 4.).

Troškovi licitacije imaju se naplatiti iz polučene zakupnine.

§ 3.

(K §-u 11 Zakona o lovu).

Broj zakupaca na jednom lovištu.

Na jednom lovištu, koje se daje javnom licitacijom u zakup, dozvoljava se najviše onoliki broj zakupaca, koliki se broj dobije, ako se površina cijelog lovišta u hektarima razdjeli sa 150 (jednastotinaipedeset).

§ 4.

(K §-u 17 zakona o lovu).

Zaštita ptica pjevica i ptica korisnih po poljoprivredno i šumsko gospodarstvo.

Do donošenja naročitog zakona za zaštitu ptica, zaštićuju se ovom uredbom sve ptice pjevice, koje su korisne po poljoprivredno i šumsko gospodarstvo, te je zabranjeno kroz cijelu godinu iste ubijati, hvatati bilo kojim načinom, razarati njihova gnijezda, te vaditi njihova jaja ili mlade.

Hvatanje ptica navedenih u ovom članku, može dozvoliti Ban u izuzetnim i opravdanim slučajevima.

Isto tako može Ban zabraniti ubijanje, hvatanje i uništavanje onih korisnih ptica, kojih kod nas za sada nema, ali bi se mogle kod nas pojaviti i zadržati.

Tko uradi protivno ovom članku kazniće se po § 89 zakona o lovu.

Pod zaštitu ovoga člana spadaju slijedeće ptice:

Korisne ptice:

Zeba bitkavica (z. prosta), *Fringilla coelebs* (L)

Zeba nikavica (z. žuta), *Fringilla montifringilla* (L)

Zelendur zelenac (zelentarka) *Chloris chloris* (L)

Zelenčica ovčica (čižak, cvrčak), *Chrysomitris spinus* (L)

Češljugarka (štiglic), *Carduelis carduelis* (L)

Žutarica obična, *Serinus serinus* (L)

Juričica obična (konopljarka crvena) *Acanthis cannabina* (L)

Juričica lanarica, *Acanthis linaria* (L)

Juričica južna, *Acanthis rufescens* (Vieill)

Zimnica mala (zimka), *Pyrrhula europaea* (Vieill)

Zimnica velika (zimka), *Pyrrhula pyrrhula* (L)

Strnadica crnoglava, *Emberiza melanocephala* (Scop)

Strnadica žutovoljka (žutka), *Emberiza citrinella* (L)

Strnadica brkašica (zelenkasta strnjarka), *Emberiza cirrus* (L)

Strnadica vrtna, *Emberiza hortulana* (L)

Strnadica čikavica, *Emberiza cia* (L)

Strnadica močvarica (ritski vrabac), *Emberiza schoeniclus* (L)

Ševa čevrljuga, *Melanocorypha calandra* (L)

Ševa kratkoprsta, *Calandrella brachydactyla* (Leisl)

Ševa poljska, *Alauda arvensis* (L)
 Ševa vidulinka (š. šumska), *Galerita arborea* (L)
 Ševa krunica (š. krunata), *Galerita cristata* (L)
 Trepteljka žvrljinka (t. postrnjačka), *Anthus campestris* (L)
 Trepteljka cikuša (t. livadska), *Anthus pratensis* (L)
 Trepteljka rusogrla, *Anthus cervinus* (Pall)
 Trepteljka strljekavica (t. šumska), *Anthus trivialis* (L)
 Trepteljka pojarica, *Anthus spinoletta* (L)
 Pliska žuta, *Motacilla flava* (L)
 Pliska bijela (p. govedarka), *Motacilla alba* (L)
 Pliska gorska (p. pepeljuga), *Motacilla melanope* (Pall)
 Bjeloguza obična (Bjelorepka, kamenjar ob.), *Saxicola oenanthe* (L)
 Bjeloguza prdavica (kamenjar p.), *Saxicola spazina* (L)
 Bjeloguza crvenka (kamenjar o.), *Saxicola rufa* (Brehm)
 Bjeloguza crnobjela (kamenjar d.), *Saxicola melanoleuca* (Güldst)
 Stjenjak crveni, *Mantichla saxatilis* (L)
 Stjenjak modrokos, *Monticola solitaria* (L)
 Kos crni (kosović), *Merula merula* (L)
 Kos grivasti (k. bjelovrati), *Merula torgnata* (L)
 Drozd pjevač (d. pravi), *Turdus musicus* (L)
 Slavulj mali, *Aedon luscinioides* (L)
 Slavulj veliki, *Aedon philomela* (Bechst)
 Čučka crvendać (crvenovoljka), *Erithacus rubecula* (L)
 Modrovoljka bjelogrla, *Cyanecula cyanecula* (Wolf)
 Modrovoljka žutogrla, *Cyanecula suecica* (L)
 Crvenorepka klanjalica (c. šumska), *Ruticilla phoenicurus* (L)
 Crvenorepka planinka, *Ruticilla titis* (L)
 Batić crnogri, *Pranticola rubicola* (L)

Batić samotnjak, *Pranticola rubetra* (L)
 Grmuša pjegava (g. prugata), *Sylvia nisoria* (Bechst)
 Grmuša staglić (g. mrkoglava), *Sylvia orphaea* (Temm)
 Grmuša pjenica (g. prosta), *Sylvia sylvia* (L)
 Grmuša čevrljinka (g. medjarica), *Sylvia curruca* (L)
 Grmuša bjelobrka, *Sylvia subalpina* (Bon)
 Grmuša crnoglava, *Sylvia atricapilla* (L)
 Grmuša smokvarica (g. sivasta ili vrtljarka), *Sylvia salicaria* (L)
 Grmuša crnkuša, *Sylvia melanocephala* (Gm)
 Žviždak šumski, *Phylloscopus sibilator* (Bechst)
 Žviždak kovačić, *Phylloscopus trochilus* (L)
 Žviždak gorski, *Phylloscopus Bonelli* (Vieill)
 Žviždak obični, *Phylloscopus rufus* (Bechst)
 Voljić žuti, *Hypolais philomela* (L)
 Voljić kratkokrili, *Hypolais polyglotta* (Vieill)
 Voljić maslinar, *Hypolais olivitorum* (Strickl)
 Voljić praskavac, *Hypolais pallida* (Hempr. et Ehrbg.)
 Trstenjak mlakar (ritača, mlakarka, blatarka), *Acrocephalus palustris* (Bechst)
 Trstenjak cvrkutić (trstenjak), *Acrocephalus streperus* (Vieill)
 Trstenjak droščić (ritski drozd), *Acrocephalus arundinaceus* (L)
 Trstenjak rogožar (rogoroza), *Acrocephalus schoenobaenus* (L)
 Trstenjak ševar (ševarka), *Acrocephalus aquaticus* (Gm)
 Trstenjak čvrčić, *Locustella naevia* (Bodd)
 Strijež palčić (carić), *Anorthura troglodytes* (L)
 Trstenjak potočar (potočarka), *Locustella fluviatilis* (Wolf)
 Popić gluhi, *Accentor collaris* (Scop)
 Popić sivi, *Accentor modularis* (L)

Kraljić zlatoglavi (strižić zl.), *Regulus regulus* (L)
 Kraljić vatrogglavi (strižić v.), *Regulus ignicapillus* (Brehm)
 Sjenica plazica, *Aegithalus pendulinus* (L)
 Dugorepica bjeloglava (dugorepa), *Acredula caudata* (L)
 Dugorepica ružičasta, *Acredula rosea* (Blyth)
 Sjenica brkata, *Panurus biarmicus* (L)
 Sjenica velika, *Parus major* (L)
 Sjenica jelova, *Parus ater* (L)
 Sjenica plavetna, *Parus caeruleus* (L)
 Sjenica vrbova, *Parus salicarius* (Brehm)
 Sjenica močvarna, *Parus palustris* (L)
 Sjenica žalobna, *Parus lugubris* (Natt)
 Sjenica krunata, *Lophophanes cristatus* (L)
 Brglijez obični (puzavac plavi), *Sitta caesia* (Wolf)
 Puzavac kljukavac, *Certhia familiaris* (L)
 Brzelj zidarčac (puzavac postjeni), *Tichodroma muraria* (L)
 Vuga zlatna, *Oriolus galbula* (L)
 Muharica grlasta (muvar bjelovrati), *Muscicapa collaris* (Bechst)
 Muharica crnoglava (muvar crni), *Muscicapa atricapilla* (L)
 Muharica siva (muvar veliki), *Muscicapa grisola* (L)
 Muharica crvenovljka (muvar mali), *Muscicapa parva* (Bechst)
 Lastavica vilečarka, *Hirundo rustica* (L)
 Lastavica bjelogrla, *Chelidon urbica* (L)
 Bregunica (bregunica lasta), *Clivicola riparia* (L)
 Bregunica hridna, *Clivicola rupestris* (Scop)
 Čiopa crna (pištara lasta), *Micropus apus* (L)
 Čiopa kosalka, *Micropus melba* (L)
 Leganj mračnjak (kozodoj), *Caprimulgus europaeus* (L)

Djetao crni, *Picus martius* (L)
 Djetao veliki, *Dendrocopus major* (L)
 Djetao šareni, *Dendrocopus leuconotus* (Bechst)
 Djetao srednji, *Dendrocopus medius* (L)
 Djetao mali, *Dendrocopus minor* (L)
 Djetao troprsti, *Picoides tridactylus* (L)
 Žuna zelena, *Gecinus viridis* (L)
 Žuna siva, *Gecinus canus* (L)
 Vijoglav mravar, *Jynx torquilla* (L)
 Kukavica obična, *Cuculus canorus* (L)
 Zlatovrana modrulja (smrdovrana), *Coracias garulla* (L)
 Pupavac božijak (futač, grebedjed), *Upupa epops* (L)
 Sova drijemavica (sova žuta), *Strix flammea* (L)
 Sova huktača, *Syrnium aluco* (L)
 Sova jastrebača (sova jastrebača), *Syrnium uralsense* (Pall)
 Čuk gačaš, *Nyctala Tengmalmi* (Gm)
 Sova utina (sova šumska), *Asio otus* (L)
 Sova močvarica (sova ritska), *Asio accipitrinus* (Pall)
 Kukuviija smrtna (sova noćna), *Carine noctua* (Retz)
 Čuk lulavac, *Pishorina scops* (L)
 Škanjac gačaš (gačavi mišar), *Archibuteo lagopus* (Brünn)
 Škanjac mišar (prosti mišar), *Buteo buteo* (L)
 Vjetruša klikavka, *Tinnunculus tinnunculus* (L)
 Vjetruša bjelonokta, *Tinnunculus Naumanni* (Fleischer)
 Vjetruša crvenonoga, *Tinnunculus vespertinus* (L)
 Cvrlijak šareni (škvorac, čvorak, brljak), *Sturnus vulgaris* (L)

Neškodljive ptice:

Vrabac poljski, *Passer montanus* (L)
 Vrabac pokućar, *Passer domesticus* (L)

Batokljun trešnjak (tustokljunac), *Coccothraustes coccothraustes* (L)

Strnadica velika (patičvrk), *Miliaria calaudra* (L)

Drozd bravenjak (smrekar), *Turdus pilaris* (L)

Drozd gitkavac (drozd crvenkasti), *Turdus iliacus* (L)

Drozd imelaš (melaš), *Turdus viscivorus* (L)

Svračak rusi (svračak pepeljugi), *Lanius collurio* (L)

Vodomar ribar, *Alcedo ispida* (L)

Pčelarica žuta (zlatna bregunica), *Merops apiaster* (L)

§ 5.

(K §-u 22 zakona o lovu).

Trovanje nezaštićene divljači i zvjeradi.

Trovanje nezaštićene divljači i zvjeradi dozvoljeno je samo ovlaštenicima lova uz naročitu dozvolu opšte upravne vlasti prvog stepena, na čijem se teritoriju želi trovanje vršiti.

Dozvola za trovanje ima se zatražiti propisno taksiranom molbom, u kojoj mora biti izričito navedeno:

- a) ime, prezime, zvanje i boravište molitelja,
- b) lovište u kojem je molitelj ovlaštenik lova i u kojem želi trovanje vršiti,
- c) kakova se nezaštićena divljač ili zvjerad želi trovati,
- d) kakovim se otrovom želi trovati,
- e) točna naznaka i naziv rudine, šume ili kraja, gdje se želi otrovana meka izlagati.

Po primitku ove molbe izdaće opća upravna vlast prvog stepena, najdulje za 8 dana odluku, kojom se dozvola izdaje ili uskraćuje.

Uskrati li prvostepena vlast izdavanje dozvole, dužna je u svojoj odluci navesti i razloge radi kojih je uskrata uslijedila.

Dozvola se može uskratiti:

a) ako molitelj nije ovlaštenik lova (vlasnik, zakupac ili pazakupac lovišta),

b) ako molitelj želi trovanje ptica grabilica vršiti tako jakim otrovom, koji je opasan po ljude ili domaće životinje, a ptice grabilice mogle bi otrovanu meku raznesti izvan područja, u kojemu je trovanje dozvoljeno.

c) ako se molitelj prigodom minulog trovanja nije držao propisanih uvjeta i odredaba i radi toga bio od nadležne upravne prvostepene vlasti kažnjen.

d) ako postoji koji drugi važni razlog, koji bi se protivio izdanju takove dozvole.

Protiv odluke, kojom se uskraćuje izdavanje dozvole, ima molitelj pravo žalbe na Kr. Bansku upravu Savske banovine.

U odluci kojom upravna vlast prvog stepena izdaje dozvolu za trovanje, mora biti navedeno:

- a) ime, prezime i boravište molitelja, kojemu se dozvola izdaje,
- b) upravna i porezna (katastarska) općina u kojoj lovište leži, te točan naziv kraja, rudine, šume, otoka i slično, u kojemu će se trovanje vršiti,
- c) vrst otrova, kojim će trovati,
- d) obaveza molitelja, da svakodnevno pregledava meku,
- e) da se veće otrovane meke sa otrovima, koji su opasni po život ljudi i domaćeg blaga, smiju postavljati samo za vrijeme dok na zemlji leži snijeg i da se iste imaju pokupiti i potpuno uništiti, čim snijeg počne kopniti, a svakako prije nego snijeg potpuno okopni,
- f) da se male meke (sitno sječeno meso, krv itd.), a otrovane slabim otrovima za trovanje vrana, svraka (kao fosforom i tome slično), mogu postavljati i preko dana i kada nema na zemlji snijega,
- g) da otrovane životinje valja odmah pokupiti i odstraniti.

h) da su općinske uprave dužne prije postavljanja otrovanih meka proglasiti uobičajenim načinom područnom pučanstvu, u kojim će krajevima biti otrovane meke izložene, pa da svaki koji tamo tjera domaće životinje, čini to na svoju odgovornost,

i) da je posjednik dozvole za trovanje dužan najmanje 10 dana prije izlaganja otrovane meke obavijestiti nadležnu općinsku upravu koji dan će se trovanjem početi i da je dužan postaviti na mjestu trovanja čitljive napise:

»Pazi, postavljen otrov«,

j) da je molitelj dužan prijaviti nadležnoj općinskoj upravi, kada je sa trovanjem prestao i da je sa odnosnih krajeva potpuno uklonjena sva otrovna meka. Općinska uprava će to objaviti.

Molitelj može u istoj molbi zamoliti, da mu se izda i dozvola za nabavu otrova. U tom slučaju mora navesti vrst i količinu otrova.

Upravna vlast prvoga stepena izdaće molitelju dozvolu za nabavku otrova, u kojoj mora biti izričito navedena vrst i količina otrova, te u koju svrhu se nabavlja.

§ 6.

(K §-u 24 zakona o lovu).

Držanje divljači u hladionicama.

1. Divljač, koja je ulovljena u zakonom dozvoljeno vrijeme (§§ 17. i 18. zakona o lovu) i koja je sačuvana u hladionama, slobodno je i u vrijeme lovostaje razošiljati, na prodaju raznositi, izlagati, nuditi, prodavati i kupovati samo onda, ako je takova divljač po prvostepenoj upravnoj vlasti označena plombom.

Hotelieri, restaurateri, gostioničari i sva ona lica, koja u javnim lokalima prodaju divljač spremljenu za jelo, mogu divljač iz hladiona unositi u jelovnike i prodavati spremljenu za jelo, ali su dužni voditi knjigu, u kojoj imaju zabilježiti, kada su i od koje

hladione nabavili divljač, te koju vrstu i koliko komada.

Uz to dužni su u svako vrijeme na zahtjev vlasti predočiti plombe, kojima je divljač bila označena.

2. Vlasnici hladiona dužni su najkasnije za 8 dana od početka zabrane lova na pojedine vrsti divljači, podnijeti općoj upravnoj vlasti prvog stepena tačan spisak dotične divljači, koju u to vrijeme drže u hladioni i zamoliti, da se ona označi plombom.

3. Plombe imaju na prednjoj strani biti providene državnim grbom i riječima »Savska Banovina«, na stražnjoj strani riječju »Hladiona« i imenom mjesta u kome se hladiona nalazi. Ako je u jednome mjestu više hladiona, tada će za svaku hladionu uz ime mjesta biti na plombi i jedno slovo, koje vlast odredi.

4. Plomba ima se uvijek pričvrstiti pomoću uzice (špage) tako, da se bez oštećenja uzice ne može skinuti s divljači.

Kod jelena, srna, divokoza i zečeva, koji se razošilju ili prodaju u cijelim komadima sa ili bez kože, ima se plomba pričvrstiti na desnoj stražnjoj nozi. Pojedini djelovi ove divljači mogu se raspačavati samo tako, da je svaki pojedini dio, koji se ima razošiljati, na prodaju raznositi, izlagati, nuditi, prodavati ili kupovati, označen plombom još u samoj hladioni.

Divlja perad ima se označiti plombom tako, da se plomba pričvrsti kroz nosnice.

Kod divlje peradi može se i više komada zajedno označiti samo jednom plombom.

5. Označivanje divljači plombom izvršuju vlasnik ili namještenici hladione u prisuću te pod nadzorom i ličnom odgovornošću izaslanika opće upravne vlasti prvog stepena, koji mora biti šumarski ili lovni referent. Kliješta za plombiranje imaju biti pohranjena kod te vlasti.

6. Vlasnik hladione dužan je voditi knjigu, u koju ima kod jelena, košuta, te srna i divokoza unijeti

svaki pojedini komad uz naznaku spola i težine, a kod ostale divljači za svaku vrstu samo broj komada, koji su označeni plombom. Izaslanik opće upravne vlasti uvjeriće se prigodom plombiranja o tačnosti unosa u knjigu i potvrditi tačnost svojim potpisom. Vlasnik hladione dužan je prigodom odašiljanja plombirane divljači iz hladione unijeti u knjigu kome je i kada divljač poslao i to kod jelena, divokoza i srna za svaki pojedini komad napose, a za ostalu divljač ukupni broj i vrstu.

7. Hladione podvrgnute su nadzoru vlasti.

Vlasnici hladiona dužni su u svako doba omogućiti izaslaniku vlasti pregled divljači, koja se u hladioni nalazi, kao i pregled knjige, u kojoj je divljač popisana.

8. Troškove postupka oko označivanja divljači plombom snosi vlasnik hladione. Ti se troškovi sastoje pored troškova navedenih u Zakonu o opštem upravnom postupku još i od slijedećih troškova:

a) za svako zatraženo uredovanje izaslanika vlasti u svrhu plombiranja dinara 50,

b) za svaku pojedinu pričvršćenu plombu trideset (30) para.

Ovi iznosi teku u banovinsku blagajnu.

Ban se ovlašćuje, da može prema ukazanoj potrebi ove takse sniziti ili povisiti.

Plombe i za plombiranje potrebna kliješta daje upravna vlast, koja izvršuje označivanje plombom, a nabavljaju se na teret banovinske blagajne.

9. Izaslanik opće upravne vlasti ima o svakom pojedinom uredovanju u hladioni radi plombiranja divljači spisati kratki zapisnik, u kome će navesti dan, sat i mjesto uredovanja, te broj i vrstu plombom označene divljači uz naznaku broja u tu svrhu upotrebljenih plombi.

Zapisnik ima potpisati vlasnik hladione ili od ovoga opunomoćeno lice.

10. U ime troškova plombiranja ima vlasnik hladione prije samog uredovanja izaslanika vlasti položiti kod prvostepne upravne vlasti predudjam, koji će mu ona odrediti na osnovu njegove molbe i predloženog spiska divljači.

Vlasnik hladione može kod opće upravne vlasti prvog stepena položiti unapred i veću svotu, od koje će se onda obračunavati troškovi i takse obavljenih uredovanja.

§ 7.

(K §-u 37 zakona o lovu).

Hajke.

A. U lovištima, u kojima se zvjerad i divlje svinje prekomjerno umnožila, te od njih prijeti pogibao ljudima, domaćoj stoci, usjevima ili racionalnom gojenju zaštićene divljači, može upravna vlast prvog stepena na zahtjev interesenata, kojih mora biti najmanje 25, a isti moraju biti iz redova posjednika zemlje ili stočara ili susjednih ovlaštenika lova odrediti hajku, nakon što je na shodan način utvrdila, da ovlaštenik lova nije udovoljio pozivu izdatom u smislu § 36 Zakona o lovu, te prekomjernu zvjerad ili divlje svinje u određenom roku utamano ili njihov broj prema potrebi smanjio.

Za vreme dok se vrši hajka, ne smiju zakupci ili pazakupci susjednih lovišta vršiti lov na plemenitu divljač.

Ako upravna vlast prvog stepena nađe za potrebno da odredi hajku, izdaće o tom odluku u kojoj ima navesti:

- a) razloge s kojih je hajka određena,
- b) lovište u kojem će se hajka održavati,
- c) dan, sat i mjesto, gdje će se sastati lovci, kao i sat i mjesto, gdje će se sastati hajkači,
- d) da je u hajci slobodno ubijati samo životinje na koje je određena hajka, te da ubijeni komadi pripadaju onome, ko ih ubije,

e) da je zabranjeno ubiti zaštićenu divljač, a onaj tko to učini, da će biti kažnjen po propisu § 86 zakona o lovu,

f) da hajci mogu kao lovci prisustvovati samo one osobe, koje budu po upravnoj vlasti prvog stepena pozvane,

g) poziv nadležnim općinskim upravama, da odred potrebna broj hajkača, koji nesmiju biti mlađi od 18 godina. Ovdje valja navesti koliki je broj hajkača potreban,

h) da će one osobe, koje po općinskoj upravi budu određene kao hajkači, a tom se pozivu bez opravdanog razloga ne odazovu, biti kažnjene po propisima § 89 Zakona o lovu,

i) ime onog lovnog stručnjaka, koji će hajkom rukovoditi,

j) da je svaki dužan bezuvjetno se pokoravati odredbama voditelja hajke.

Žalba proti odluci o hajci na zvjerad nema odgodne moći.

Zabranjeno je u hajke voditi bilo kakove pse.

Kao hajkači ne mogu biti pozvane one osobe, kojima je sjedište njihovog boravka udaljeno više od 15 km. od mjesta sastanka hajkača. Nu i takovi mogu učestvovati u hajci ako to sami žele.

Hajkačima je zabranjeno samovoljno sjeći drveće, zasjecati ga, oštećivati ili koru guliti. Tko to samovoljno učini kazniće se po odredbama Zakona o šumama. Ako se hajka održava u mladim šumskim branjevinama, treba na hajku pozvati i šumarskog stručnjaka, koji vodi upravu te šume, te koji će dati savjete, kako će se izbjeći većim štetama.

Voditelj hajke ne mora biti zvanična osoba, već se vodstvo može povjeriti kojem iskusnom stručnjaku. Lovci koji prisustvuju hajci, moraju imati lovnu kartu.

Zakupac ili pazakupac općinskog lovišta ili vlasnik izdvojenog lovišta, u kojem se održaje hajka,

mora biti pozvan hajci, a dužan je dati svoje čuvarsko osoblje, koje će hajci prisustvovati i biti u pomoći voditelju hajke.

B. Lovac koji van hajke ubije vuka (kurjaka) dobiva nagradu i to:

za vuka (kurjaka) 100 dinara,

za vučicu (kurjačicu) 150 dinara.

Nagrada se isplaćuje iz Banovinskog lovačkog fonda.

Za dokaz da je lovac ubio vuka (kurjaka) dužan je predočiti upravnoj vlasti prvog stepena ubijenu životinju ili njezinu svučenu kožu. Vlast će, uvjerivši se o istinitosti, o tom sastaviti nebiljegovani zapisnik, a sa zadnje noge ubijene zvjeri odrezati sve pandže, da se tim koža označi i izbjegne kasnijoj zloporabi.

Zapisnik sa predlogom za isplatu nagrade valja predložiti Banskoj upravi Savske banovine, koja će nagradu doznačiti opštoj upravnoj vlasti prvog stepena, a ova će ju isplatiti odnosnom lovcu na priznanicu.

§ 8.

(K §-u 39 zakona o lovu)

Klip za pastirske pse.

Glede pastirskih pasa ostaju na snazi dosadašnji propisi o držanju i vodenju pasa. Ban se ovlašćuje, da prema potrebi izda nove odredbe.

§ 9.

(K §-u 75 Zakona o lovu)

Procjena lovne štete i štete od divljači.

A. Naknada štete.

U općinskim lovištima, koja nisu s kojih god razloga dana u zakup ili u kojima je licitacija već

provedena, ali najbolji nudioc nije još po upravnim vlastima kao zakupac potvrđen, ne plaća se za to vrijeme nastala šteta. (§ 50. zakona o lovu).

Štete počinjene na enklavama i poluenklavama, koje su po §-u 7. zakona o lovu pripojene izdvojenom vlastitom lovištu, dužan je naknaditi vlasnik toga lovišta.

B. Sud za naknadu štete.

U smislu §-a 58 Zakona o lovu rješava zahtjeve za naknadu lovne štete ili štete od divljači do iznosa od 1.000 dinara: Sud za naknadu štete.

Opšte upravne vlasti prvoga stepena, dužne su prema propisu §-a 59 Zakona o lovu, postaviti u područnim općinama predsjednike sudova i njihove zamjenike i to najdalje u roku od tri mjeseca, poslije stupanja na snagu ove Uredbe.

Predsjednici i njihovi zamjenici polažu kod opšte upravne vlasti prvog stepena sledeću zakletvu:

»Zaklinjem se svemogućim Bogom, da ću kao predsjednik suda za naknadu štete u općinama vršiti svoju dužnost savjesno i nepristrano kako to određuju postojeći zakoni, naredbe i propisi. Tako mi Bog pomogao!« (§ 59 zakona o lovu).

Postavljenim osobama imaju se izdati dekreti o njihovom imenovanju.

Ime i stan predsjednika i njegovog zamjenika ima opšta upravna vlast prvog stepena odmah saopćiti zakupnicima i vlasnicima lovišta, kao i nadležnoj općini, koja će to na uobičajeni način objaviti u svojem području.

Istovremeno pozvaće upravna vlast prvog stepena ovlaštenika lova, koji stalno ne boravi u srezu u kojem je lovište, da imenuje svoga punomoćnika u području sreza, kojemu će se dostavljati pozivi i odluke.

Ako je u jednom lovištu upisano više ovlaštenika lova, tada su ovi dužni opunomoćiti i upravnoj vlasti prvog stepena prijaviti jednu osobu, koja stalno boravi u srezu i kojoj će se pozivi i odluke dostavljati.

Imena vlasnika i zakupnika lovišta, odnosno njihovih punomoćnika, saopćiće opšta upravna vlast prvog stepena nadležnoj općini, kao i predsjedniku suda za naknadu štete i njegovom zamjeniku (§ 61 zakona o lovu).

Zahtjev za odštetu prijavljuje se kod općinske uprave.

Ne uspije li pokušaj poravnanja između parbenih stranaka pred predsjednikom općine, to će ovaj prema odredbi § 63 zakona o lovu u roku od tri dana obavijestiti predsjednika suda za naknadu štete, koji je dužan najdalje u roku od 8 dana odrediti raspravu na licu mjesta i pozvati ovlaštenika lova kao i oštećenika, da za tu raspravu odredi svaki svog člana suda.

Predsjednik suda za naknadu štete dužan je u pozivu točno navesti dan, sat i mjesto održavanja rasprave.

Ako koja stranka ne odredi svoga člana suda do časa rasprave, tada će predsjednik suda za naknadu štete, ako je to moguće obzirom na vrijeme i udaljenost mjesta rasprave od općinske uprave, o tom smjestu obavijestiti predsjednika općine, koji će odmah odrediti člana suda za tu stranku i poslati ga na raspravu.

Nije li moguće to odmah provesti, tada će predsjednik suda za naknadu štete raspravu odgoditi i odrediti novu u roku od 5 dana.

U ovom slučaju snosi troškove ona stranka, po čijoj je krivici prouzrokovana odgoda postupka (§ 72 Zakona o lovu).

Na ovoj će raspravi za stranku, čiji član suda nije valjano pristupio prvoj raspravi, nastupiti kao član suda lice, određeno po predsjedniku općine.

C. Procjena štete

Predsjednik suda za naknadu štete u prvom će redu prema odredbama § 67 Zakona o lovu nastojati, da se stranke poravnaju, kako u pogledu otštete, tako i u pogledu troškova postupka.

Ako poravnanje ne uspije, sud će donijeti odluku u kojoj će se utvrditi:

I. da li je šteta doista počinjena vršenjem lova (lovna šteta). Pri ustanovljivanju ove štete mora se utvrditi i zapisnički konstatovati:

a) da li su štetu počinili lovci i njihovi pomagači ili njihovi lovni psi,

b) na čemu je počinjena šteta i gdje, (ovdje valja navesti vrst kulture, usjeva, plodine itd. kao i mjesto gdje je šteta počinjena, u polju, u šumi, u vrtu, rasadniku, voćnjaku, vinogradu, itd.),

c) kakova je šteta (izgaženo žito, povrće, polomljene voćke, potrgana loza itd.);

d) količinu uništenog ili oštećenog usjeva i to po površini i po količini, izraženo u kilogramima ili litrama. Kod kukuruza, voćaka i loze treba navesti broj komada, te da li je oštećenje takovo, da će struk, stablo ili čokot (trs) usahnuti ili će samo dati manje priroda, te za koliko manje,

e) vrijednost pronađene štete izraženo u novcu prema postojećim tržišnim cijenama onoga kraja i u ono vrijeme.

II. da li je šteta počinjena po divljači.

Pri ustanovljivanju ove štete valja najprije utvrditi:

a) da li je štetu počinila divljač, te koja vrsta divljači i približno u koje je vrijeme šteta počinjena. Ovdje treba naročito navesti po čemu je ustanovljeno, da je štetu počinila divljač t. j. da li je to

ustanovljeno po tragovima, po otiscima zubi, na ogrizotinama, po izmetinama, ili po načinu kako je šteta napravljena. U koliko bi sud našao, da postoji sumnja, da li je šteta počinjena po zaštićenoj divljači ili po nezaštićenoj divljači (vranama, svrakama, čavkama itd.), odnosno po domaćim životinjama, tada u tom slučaju može sud raspravu odgoditi i odrediti ponovni očevid, na koji će se pozvati po sudu imenovani stručnjak. Trošak stručnjaka pada na teret stranke, koja podlegne u sporu.

Ako je šteta počinjena na šumskom drveću ili šumskim kulturama, tada će se prema potrebi na raspravu pozvati šumarski stručnjak, koji će vrijednost otštete izračunati po zasadama nauke o računanju vrijednosti šuma.

b) u daljnjem postupku valja ustanoviti sve što je navedeno pod I. točka c) do e).

c) ako je šteta počinjena u voćnjacima, kućnim vrtovima i rasadnicima i na pojedinim mladim voćkama, tada valja ustanoviti, da li je oštećenik u smislu §-a 56 zakona o lovu poduzeo sve mjere, kojima razuman gospodar po pravilu štiti takove nasade.

III. Ako bi se iznos štete prema mišljenju suda za naknadu štete mogao utvrditi tek za vrijeme berbe ili žetve, sud će na zahtjev bilo koje stranke odložiti raspravu i ponoviti uvidaj na licu mjesta pred berbom ili žetvom (§ 68 zakona o lovu).

O ovoj odluci ima sud za naknadu štete sastaviti zapisnik, u koji treba unijeti sve podatke navedene pod I. točka a) do e), pod II. točka a) do c).

Drugu procjenu pred berbu ili žetvu ima pravodobno zatražiti oštećenik kod predsjednika suda za naknadu štete, koji će najdalje za 8 dana odrediti raspravu na mjestu čina i na istu pozvati članove suda, koji su prisustvovali prvoj procjeni, kao i oštećenika i ovlaštenika lova.

Propusti li oštećenik za vremena zatražiti drugu procjenu, gubi pravo na odštetu (§ 62 zakona o lovu).

U koliko koji član suda, koji je prisustvovao prvoj procjeni, nebi mogao s kojih god razloga doći i na drugu procjenu, može interesovana stranaka imenovati drugog člana suda.

Kod druge procjene, koja se vrši pred berbu ili žetvu, ima se pored svega nabrojanoga pod I. odnosno pod II. iskazati također u koliko se razlikuje veličina štete, nađena kod prve procjene i one nađene kod druge procjene, te usporediti prirod na parceli, na kojoj je šteta nastala, sa prirodom okolinskih neoštećenih parcela, uzevši kod toga u obzir i način obradbe, gnojenja zemlje i tome slično na oštećenoj parceli.

U slučaju, da između prve i druge procjene budu usjevi oštećeni od tuče, poplave, vatre ili drugih elementarnih nepogoda, tada je ovlaštenik lova dužan naknaditi samo onu štetu, za koju se može ustanoviti, da je ostala iza oštećenja po divljači, lovci-
ma, njihovim pomagačima i lovnim psima.

Zapisnik, koji se sastavlja pred sudom za naknadu štete, ima se sastaviti u smislu § 70 zakona o lovu. U njemu valja navesti također i troškove vlasti označene u §-u 69 zakona o lovu, te ime stranke, koja je presudjena na nošenje troškova.

Ovako sastavljeni zapisnik, koji ujedno važi i kao odluka, predaće predsjednik suda za naknadu štete općinskoj upravi (§ 70 zakona o lovu), a ova će po jedan primjerak, potpisan od svih članova suda za naknadu štete, dostaviti strankama. (§ 71 zakona o lovu).

Predsjedniku suda ili njegovom zamjeniku pripada dnevnicu od Dinara 60, a članovima suda Dinara 40. Ako je uredovanje trajalo preko 12 sati, tada ih pripada cijela dnevnicu, a za uredovanje ispod 12 sati pola dnevnice.

Ako je mjesto uredovanja udaljeno od njihovog sjedišta ili od željezničke ili od parobrodarske stanice preko 3 (tri) kilometra, tada pripada svakom dinara 3 — otštete za podvoz po jednom kilometru. Ako putuju željeznicom ili parobrodom, tada im pripadaju i pristojbe za vožnju u trećem razredu.

Zapisničaru pripada osim navedene kilometrine i željezničke ili parobrodarske pristojbe još i danguba od Dinara 20 — za svako uredovanje.

Državnim ili samoupravnim činovnicima, koji su članovi suda za naknadu štete, pripada naknada troškova po Uredbi o putnim i selidbenim troškovima, koja važi za isplatu na teret privatnih stranaka.

§ 10.

(K §-u 84 Zakona o lovu).

Banovinski lovački fond, rukovanje i upotreba.

1. U Banovinski lovački fond ulaze prihodi označeni u §-u 83. Zakona o lovu.

Iz ovoga fonda mogu se u smislu §-a 84 zakona o lovu, vršiti isplate samo za unapredjivanje lovstva i to po propisu alineje druge § 84 zakona o lovu:

a) za održavanje tečajeva za izobrazbu lovačkog osoblja. Pravilnik o osnivanju i organizaciji takovih tečajeva propisao Ban.

b) za isplatu nagrada predviđenih u §-u 6 ove Uredbe za ubijene vukove,

c) za naplatu štete po odredbama §-a 51 zakona o lovu, počinjene po divljim svinjama,

d) za davanje nagrada i potpora piscima stručnih knjiga i djela o lovstvu,

e) za nabavku domaćih i stranih lovačkih stručnih knjiga i časopisa za Bansku upravu i Savez lovačkih udruženja Savske Banovine,

f) za davanje potpora u svrhu naučnih istraživanja iz oblasti lovstva i nabavu naučnih pomagala, instrumenata, modela i objekata potrebnih za na-

učna istraživanja, naročito za davanje potpora gospodarsko - šumarskom fakultetu sveučilišta u Zagrebu za potrebe katedre iz lovstva, te naučne ekskurzije djaka fakulteta,

g) davanjem novčanih potpora Savezu lovačkih udruženja Savske Banovine u Zagrebu u svrhu organizacije rada i promicanja lovstva,

h) za sprečavanje raznih zaraznih bolesti divljači,

j) za nabavu žive divljači za rasplod na području Savske Banovine,

k) za nabavu otrova za trovanje zvjeradi i ptica grabilica, koje su štetne po lov, imetak i poljoprivredu. Ova će se pomoć davati lovačkim udruženjima, zakupnicima i vlasnicima lovišta na predlog Saveza lovačkih udruženja Savske banovine.

Udruženja i zakupnici, koji primu ovakovu pomoć dužni su rezultate trovanja priopćiti opštoj upravnoj vlasti prvoga stepena i Savezu lovačkih udruženja Savske Banovine u Zagrebu. Opšte upravne vlasti predložiće takove podatke Banskoj upravi sa ostalim podacima o lovu.

2. Sve svote prikupljene tokom jednog mjeseca u smislu § 83 zakona o lovu, slaće se najdalje do 10. idućeg mjesca Blagajni Kr. banske uprave Savske Banovine u Zagrebu putem ček. računa broj: 30.066 Filijale Poštanske Štedionice u Zagrebu, zajedno sa iskazom naplaćenih svota po vrstama izloženim u §-u 83 zakona o lovu.

3. Blagajna kr. Banske uprave u Zagrebu raspolagaće sa primljenim svotama po Banovinskom lovačkom fondu po rešenjima Bana Savske Banovine, donešenim u smislu ove uredbe.

4. O primicima i izdacima po Banovinskom lovačkom fondu vodiće Blagajna kr. Banske uprave Savske Banovine u Zagrebu posebni dnevnik »Banovinskog lovačkog fonda«, a Računovodstvo kr. Banske uprave za banovinski budžet posebnu knjigu »Prihoda i rashoda Banovinskog lovačkog fonda«.

Prihode fonda knjižice Računovodstvo za banovinski budžet razlučeno po vrstama označenim u § 83 zakona o lovu, a ulagaće ih u banovinsku štedionicu.

5. Računovodstvo Kr. Banske uprave Savske Banovine za banovinski budžet, sastaviće koncem godine, no najkasnije tri mjeseca po završetku iste Završni račun o godišnjem poslovanju i predložiti ga Banu Savske Banovine na odobrenje.

Isplata po točkama d, g i h, vršiće se po saslušanju ili na predlog Saveza lovačkih udruženja Savske Banovine u Zagrebu.

§ 11.

(K §-u 92 zakona o lovu)

Ošteta za ubijenu, ozledenu ili uhvaćenu divljač.

Prema odredbi §-a 92 zakona o lovu određuje se za živu divljač slijedeći cenovnik:

za jelena i jelena šarenjaka	Din	2.500—10.000
za košutu bilo koje vrsti	„	2.000— 8.000
za tele do 1 godinu	„	1.000— 2.000
za divljeg jarca	„	1000— 1.500
za divokozu	„	800— 1.000
za srndaća	„	500— 800
za srnu	„	700— 1.200
za lane	„	200— 400
za zeca	„	50— 80
za tetreba gluhana i tetrebku	„	400— 800
za tetreba ruševca i tetrebku	„	400— 800
za lještariku, snježnicu, kamenjarku i trčku	„	50— 80
za fazana (pjetla ili koku)	„	50— 80
za droplju veliku	„	500— 1.000
za droplju malu	„	200— 400
za divlju gusku i divlju patku	„	40— 60
za šljuku svake vrsti, prepelicu i prđavca	„	20— 40

za divljeg goluba i grlicu . . . „	15—	20
za svaku drugu šumsku, poljsku i barsku zaštićenu divljač, za kvarenje gnjezda, vađenje jaja i mladih . . . „	100	
za divlju svinju stariju od 1 godine „	300—	500
za divlju svinju do 1 godine . . . „	100—	200
za lisicu „	150—	200
za jazavca „	50—	80
za kunu zlaticu „	600—	800
za kunu bjelicu „	400—	600
za zerdava „	200—	300
za lasicu „	40—	50
za vidru „	300—	500
za kunića „	20—	30
za orla i lešinara „	100—	200
za ušaru (sovuljara) „	50—	100
za sve vrste sokolova „	20—	40
za mišara „	100—	200
za lunju (kanja) „	20—	50
za čaplje bele plemenite „	100—	200
za divlju mačku „	50—	80

Za napred navedenu divljač, koja je imala svrhu rasplodenja ili koju drugu posebnu svrhu, povisuju se gornje cijene za 50% (§ 92 zakona o lovu).

Ovlašćuje se Ban, da prema izmjenjenim okolnostima, može ovaj cijеник mjenjati.

§ 12.

(K §-u 96 zakona o lovu)

Primjena zakona o lovu na cijelu Savsku Banovinu u predmetu davanja općinskih lovišta pod zakup.

U smislu odredbe §-a 96 zakona o lovu, primjenjuju se propisi Glave I. istoga zakona, po kojima se pravo lova na općinskim lovištima daje pod zakup, na područje cijele Savske Banovine.

Opšte upravne vlasti prvoga stepena, na čijem području do sada nije važio zakupni sistem, dužne su da u roku od šest mjeseci po stupanju na snagu ove Uredbe, izvrše sve radove oko razgraničenja i davanja u zakup općinskih lovišta po propisima Glave I. zakona o lovu.

§ 13.

(K §-u 13 zakona o lovu)

Raspoložba sa dobivenom zakupninom u općinskim lovištima.

U smislu odredbe stava 3 § 76 Finansijskog zakona za godinu 1934/35, može opštinski odbor opštine, na čijoj teritoriji se nalazi zemljište, koje je izdato pod zakup, po odobrenju Banske uprave donijeti zaključak, da se dobivena zakupnina za lov ne podijeli sopstvenicima zemlje, već da se ista knjiži kao prihod opštine.

§ 14.

(K §-u 30 zakona o lovu)

Besplatne lovačke karte za strane lovce, unos pušaka i patrona.

U smislu odredbe stava 2 § 76 Finansijskog zakona za godinu 1934/35, strani lovci pozvani od zemaljskih lovačkih organizacija, dobiće po prethodnom odobrenju Ministarstva šuma i rudnika besplatnu lovačku kartu, a dozvoljeno im je u Kraljevini Jugoslaviju slobodno od carine uneti dve lovačke puške i pet stotina patrona (naboja) od osobe.

Besplatne lovačke karte izdaje Ministarstvo šuma i rudnika.

§ 15.

Završne odredbe.

Ova Uredba dobiva obaveznu snagu danom obnarodovanja u Službenom listu Savske Banovine — Narodnim Novinama.

U Zagrebu, dne 7. februara 1935.

Ban:

M. Kostrenčić

U R E D B A**za izvršivanje Zakona o lovu od 5 decembra 1931
god. na teritoriji Dunavske banovine**

Na osnovi § 113 Zakona o lovu od 5 decembra 1931 god. i § 76-og Finansijskog zakona za 1934/35 god. Bansko veće Dunavske banovine u svojoj sednici održanoj 6 februara 1935 god., donelo je ovu Uredbu za izvršivanje Zakona o lovu naročito njegovih odredaba iz §§ 3, 8, 11, 17, 22, 24, 37, 39, 75, 84, 89, 92, 96 i 108.

Čl. 1.

Kao ugroženi krajevi u smislu § 3 Zakona o lovu proglašuju se područja srezova: kragujevačkog, gružanskog, takovskog, kačerskog, lepeničkog, oplenačkog, orašačkog, kolubarskog, kosmajskog, mladenovačkog, jaseničkog, velikooraškog, moravskog, ramskog, požarevačkog, podunavskog, gročanskog, posavskog i vračarskog i gradova: Kragujevca, Požarevca i Smedereva.

U području ovih srezova i gradova sopstvenik (uživalac, zakupac) zemljišta može slobodno i vatrešnim oružjem tamaniti kurjake (vukove).

DAVANJE LOVIŠTA U ZAKUP

Čl. 2.

Po stupanju na snagu Zakona o lovu opšta Upravna vlast prvog stepena (sreska načelstva i gradska poglavarstva sa pravom opšte upravne vlasti prvoga stepena) izvršiće izdvajanja i reoniranja svih lovišta svoga područja u smislu odredaba §§ 4, 5, 6 i 7 Zakona o lovu.

Po svršenom reoniranju nadležna opšta upravna vlast prvog stepena (sreska načelstva i gradska po-

glavarstva sa pravom opšte upravne vlasti prvoga stepena) izdaće opštinska lovišta (§ 8 Zakona o lovu) kao i izdvojena lovišta (stav 3 § 15 Zakona o lovu) javnim usmenim nadmetanjem u zakup na 12 godina najdalje 4 meseca pre isteka postojećeg zakupnog ugovora.

U rešenju o davanju lovišta u zakup ima se tačno označiti vreme i mesto, kada i gde će se vršiti licitacija (nadmetanje-dražba) i to samo usmeno (stav 3 § 8 Zakona o lovu). Ovo se rešenje mora obnarodovati na uobičajeni način u svakoj opštini i mestu dotičnog sreza i oglasom u Službenom listu Banovine i Službenim Novinama (§ 8 stav 2 Zakona o lovu).

Nadmetanju ima prisustvovati od strane opštinskog odbora u tu svrhu izabrani predstavnik odnosno sopstvenik zemljišta čije se lovište daje u zakup (§ 15 Zakona o lovu). Prestavnik se ima pozvati pismeno najkasnije onda, kada se objavljuje i oglas o licitaciji a u pozivu naglasiti, da će rukovalac licitacije imenovati (odrediti) prestavnika, ako pozvani ne dođe ili sam ne odredi svoga zamenika.

Čl. 3.

Ako u jednoj godini a u području jedne opšte upravne vlasti prvoga stepena dolazi više lovišta na prodaju, onda se za licitaciju svih ima odrediti jednovremeni rok određujući ujedno i red kojim će se pojedina lovišta izdavati u zakup.

Čl. 4.

U oglasu licitacije mora biti precizno označeno:

1. datum, vreme i mesto održavanja licitacije istaknuvši da je licitacija samo usmena;
2. koje i čije se lovište daje u zakup; u kome hataru (selo, opština, kat. opština) leži i kolika je površina lovišta;

3. vreme za koje se lovište daje u zakup označujući dan, mesec i godinu početka i završetka zakupa;

4. kolika je kaucija, gde i do kada je treba položiti u gotovom novcu i da dostalac (ugovarač) ima jednogodišnju zakupninu položiti odmah, kauciju dopuniti i platiti sve takse i prinose (stav 5, 6 i 7 § 8 Zakona o lovu);

5. da je ponudač dužan pre početka licitacije potpisati uslove licitacije čime potvrđuje da su mu uslovi dobro poznati i da ih prihvaća u celosti;

6. da ponudač mora ispunjavati uslove Zakona o lovu (§ 28) što na dan licitacije ima dokazati lovačkom kartom za tekuću godinu (§ 8);

7. koga će se dana održati nova licitacija, ako nastupi slučaj iz stava 5 § 8 Zakona o lovu;

8. da licitaciji ima prisustvovati predstavnik vlasnika zemljišta-lovišta u protivnom da će se postupati po odredbama iz čl. 2 ove Uredbe;

9. da se naknadne ponude neće primati;

10. da je ponudač datom ponudom u obavezi sve dotle dok mu ne bude saopštena izvršna odluka o zakupu;

11. gde se поближе mogu rasмотрити uslovi davanja u zakup kao i nacrt samoga lovišta i, da li se ovi mogu dobiti i po kojoj ceni.

Čl. 5.

Uslovi licitacije, pored onoga što je rečeno u čl. 4 ove Uredbe u oglasu o licitaciji, moraju sadržavati i ove odredbe:

1. zakupac je dužan u toku trajanja zakupa svake godine barem $\frac{1}{4}$ površine lovišta staviti pod zabranu u svrhu priploda a u poslednjoj godini zakupa opšta upravna vlast prvog stepena staviće po svom nahodjenju pod zabranu $\frac{1}{3}$ površine lovišta. Ova trećina zabrane mora biti u jednom kompleksu. Na tom zabranjenom terenu zabranjeno je kroz

celu godinu loviti zaštićenu divljač. Ako zakupac na zabranjenom delu lovi zaštićenu divljač, pored odredaba ugovora, primeniće se i na njega odredbe iz § 92 Zakona o lovu i biće dužan platiti za svaku ubijenu zaštićenu divljač vrednost po cenovniku (§ 92 Zakona o lovu i čl. 34 ove Uredbe).

2. zabrane se moraju uvek vidno i na više mesta obeležiti tablama sa natpisom »Lov zabranjen«. Ove table moraju biti postavljene bar 2 i po metra visoko od zemlje.

3. zakupac je dužan nezaštićenu divljač tamaniti.

4. ako zakupac ne izvrši odredbe iz § 13 Zakona o lovu ugovor se raskida a lovište će se izdati ponova u zakup na njegovu štetu; kaucija (jamčevina) propada u korist vlasnika lovišta.

Ako se novom licitacijom dobije manja zakupnina, onda za razliku odgovara stari zakupac celim svojim pokretnim i nepokretnim imanjem, i dužan ju je podmiriti u postavljenom roku, a u protivnom opšta upravna vlast prvoga stepena naplatiće je putem političke-administrativne ekzekucije (ovrhe);

5. zakupac je dužan na svakoj površini lovišta do 3000 hektara imati bar jednog čuvara lova (§ 41 do 45 Zakona o lovu), a na svakih daljih 3000 hektara još bar po jednoga;

6. ako zakupac umre pre isteka zakupa, ugovor prelazi na njegovog naslednika, u koliko ovaj ispunjava uslove propisane za vršenje prava lova i ako ugovor o zakupu želi zadržati.

Naslednik može ugovor preneti na drugo lice, ako za prenos dobije pristanak vlasnika lovišta i opšte upravne vlasti prvoga stepena, ili tražiti odobrenje da može lovište dati u pazakup do isteka zakupnog ugovora.

Ako su zakup lovišta imali više lica pa jedan zakupac umre, onda njegov naslednik može svoje pravo lova izjavom pred opštom upravnom vlasti prvoga stepena prenesti samo na ostale suzakupce.

Izjavu iz prednja dva stava ima naslednik dati opštoj upravnoj vlasti prvoga stepena u roku od 60 dana računajući od dana prijema odnosno sudske predaje ostavine.

Čl. 6.

O svakom zakupu ima se prema uslovima licitacije sastaviti i pismeni ugovor u tri ravnoglasna primerka, koji po pravomoćnom odobrenju rezultata licitacije potpisuje-ju zakupac-ci, predstavnik vlasnika lovišta, a overava ga opšta upravna vlast prvoga stepena (§ 10 Zakona o lovu i čl. 5 Uredbe).

Čl 7.

Davanju lovišta u zakup mora predhoditi postupak izdvajanja, arondiranja i reoniranja lovišta (§§ 4, 5 i 6 Zakona o lovu) u prisustvu vlasnika zemljišta odnosno njihovih prestavnika.

Tereni onih vojnih objekata (zajedno sa potrebnim zaleđem), kojima građanstvu po vojnim propisima nije dozvoljen stalan slobodan pristup (aerodromi, ubojni magazini i sl.) ne mogu biti predmet lovišta. Vojne vlasti su dužne ovake terene označiti i prijaviti nadležnoj opštoj upravnoj vlasti prvoga stepena, koja će ih odlukom izdvojiti iz lovišta, koje se daje u zakup.

Ban se ovlašćuje, da za ovake kao i za terene duž državne granice može izdavati dalje potrebne odredbe. Ako bi se površina već izdatog lovišta morala umanjiti sa ovih razloga ima se zakupnina smanjiti proporcionalno umanjenoj površini.

Opšta upravna vlast prvoga stepena, a po prethodnom saslušanju vlasnika lovišta i lovačkog udruženja dotičnog sreza ili mesta, određuje početnu (isključnu) cenu lovišta. Ako tako udruženje ne postoji ima se saslušati Savez lovačkih udruženja, a ne postoji li ni ovaj saslušaće se nekoliko istaknutijih lovaca toga mesta ili okoline.

Čl. 8.

Postupak prilikom davanja lovišta u zakup ima biti ovaj:

Licitacija počinje tačno u određeno vreme čitanjem uslova licitacije.

O toku licitacije ima se voditi zapisnik po propisima Zakona o upravnom postupku. Ponude se glasno objavljuju i to tri puta sa »prvi — drugi — treći put«. Ako dva minuta posle ponovljenog »drugi put« niko više ne ponudi zaključuje se licitacija sa »treći put«.

U zapisnik o licitaciji — uspeoj ili neuspejoj — mora se uvek upisati **tačno vreme početka licitacije**, imena svih ponuđača i visina položene kaucije u gotovom novcu, izjava svakog ponuđača, da su uslovi zakupa pročitani i, da ih u celosti prihvata.

U zapisnik treba upisati svaku pojedinu ponudu, rezultat, tačnu adresu najboljih ponuđača; zatim, da je dostalac položio jednogodišnju zakupninu u gotovom, da je već položenu kauciju dopunio do visine jednogodišnje zakupnine, da je platio sve propisane takse (koje se imaju poimence nabrojati), i na posletku da li je ostalim nadmetačima kaucija potpuno vraćena i, ako jeste, da prijem potvrde svojim potpisom u zapisniku.

Zapisnik o licitaciji potpisuje činovnik rukovalac licitacije, zapisničar, vlasnik lovišta ili njegov zakoniti predstavnik, kao i svi učesnici u licitaciji (nadmetanju).

U odluci, kojom prvostepena upravna vlast proglašuje pojedinca ili više njih zakupcem lovišta, valja označiti tačno granice, površinu i naziv lovišta, visinu jednogodišnje zakupnine sa odredbom, da se zakupac ima strogo pridržavati propisa Zakona o lovu i ove Uredbe, i sa pozivom da se sa zakupcem ima sklopiti pismeni ugovor u roku od 15 dana od dana saopštenja izvršne odluke o davanju lovišta u zakup.

Po pravilu za dostalca ima se proglasiti najbolji (najpovoljniji) ponuđač pri čem se ima naročito voditi računa o materijalnim i moralnim kvalifikacijama ponuđača. Ako ponuđač ne pruža dovoljnu garanciju, da će lovište racionalno iskorišćavati, vlast će odbaciti njegovu ponudu i primiti ponudu onoga, koji pruža veće garancije iako mu je ponuda niža. U ovom slučaju pristoji pravo žalbe Kraljevskoj banskoj upravi koja će postupiti po § 9 Zakona o lovu.

Novac se predaje kasi prvostepene upravne vlasti kod koje se održavala licitacija i ostaje tamo sve dotle, dok se ne donese konačna odluka o rezultatu licitacije. Sa kaucijom postupiće se po odredbi stava 7 § 8 Zakona o lovu; ali ako je kaucija položena u gotovom novcu, onda će se novac uložiti koristonosno u Banovinsku štedionicu, a uložna knjižica će se predati sreskoj poreskoj upravi na čuvanje.

Čl. 9.

Službenici opštine i opšte upravne vlasti prvoga stepena, koji se u izvršivanju propisa o davanju lovišta u zakup ogreše o odredbe Zakona o lovu i ove Uredbe i time prouzrokuju štetu, odgovaraće po odredbama § 87 Zakona o opštinama, § 109 Zakona o gradskim opštinama i § 78 Zakona o činovnicima.

Čl. 10.

Troškove oko davanja lovišta u zakup podmiriće opšta upravna vlast prvoga stepena iz dobivene zakupnine.

Čl. 11.

U izvršivanju odredaba §§ 11 i 14 Zakona o lovu može se po pravilu dozvoliti samo onoliki broj zakupaca koliko pokazuje broj, koji se dobije, kad se celokupna površina lovišta, koja se daje u zakup,

razdeli sa 200. Ako ima ostatka i ovaj iznosi 100 ili više hektara onda se na taj ostatak može dozvoliti još jedan zakupac.

U krajevima, gde su površine zemljišta u katastru pokazane u kat. jutrima (i gde se sa katastarskim jutrima radi i dok se bude sa njima radilo) ovaj iznos iz prednjega stava izračunavaće se sa zaokruženim ciframa: 200 ha. ravno 350 kat. jutara odnosno 1 ha. ravno 1.75 kat. jutara i obratno 350 kat. jutara ravno 200 ha. odnosno 1 k. j. ravno 0.57 hektara. Ako u kvocijentu izadu decimali, onda će se decimali do zaključno 0.5 odbaciti, a preko toga uzeti kao cela jedinica.

Čl. 12.

Na molbu interesenata, a u naročito opravdanim slučajevima i po povoljnom mišljenju Saveza lovačkih udruženja, Kraljevska banska uprava može odobriti povećanje (najviše do 30%) broja zakupaca. Za odluku po ovome od uticaja može biti naprednost lovišta i obilje divljači, naročito ako se radi o planinskim i šumskim terenima.

Čl. 13.

Ako lovište uzmu u zakup više fizičkih lica dužni su obrazovati lovačko udruženje i začlaniti ga u Savez lovačkih udruženja banovine ili se upisati za člana već postojećeg saveznog udruženja.

ZAŠTITA PTICA KORISNIH ZA POLJOPRIVREDNO I ŠUMSKO GOSPODARSTVO

Čl. 14.

Do donošenja specijalnog zakona o zaštiti ptica a u vezi poslednjeg stava § 17 Zakona o lovu zaštićuju se sve ptice pevačice kao i one, koje su po poljoprivredno i šumsko gospodarstvo korisne. Ove je ptice preko cele godine zabranjeno ubijati i hva-

tati odnosno uništavati bilo kojim načinom (razoravati njihova gnjezda, vaditi njihova jaja i mlade).

U ove, naročito i stalno zaštićene ptice spadaju:

A) KORISNE PTICE

Batić, Kovač crnovrati, Pratincola rubicola
Batić belovrati, prdavac, samotnjak, Pratincola rubetra
Belka obična, kamenjar obični, beloguza, Saxicola oenanthe
Belka dalmatinska, kamenjar dalmatinski, Saxicola melanoleuca
Belka crnouha, beloguza, prdavica, Saxicola stazapazina
Belka primorska, Saxicola rufa
Bregunica hridna, kamenjarka lasta, Clivicola riparia
Bregunica hridna, kamenjarka lasta, Clivicola rupestris
Puzavac obični, Sitta caesia
Češljugarka, štiglič, konopljarka, Carduelis carduelis
Pištara bela, Micropus melba
Pištara crna, pištara lasta, Micropus apus
Crvenorepka domaća, kovač, Ruticilla titis
Crvenorepka šumska, kovačić, Ruticilla phoenicurus
Crvendać, crvenovoljka, Erithacus rubecula
Čuk, lulavac, Pishorina scops
Detlič crni, žuna crna, Picus martius
Detlič hrvatski, Picus leuconothus
Detlič mali, Picus minor
Detlič srednji, Picus medius
Detlič troprsti, Picoides tridactylus
Detlič veliki, Picus major
Drozd pravi, pevač, Turdus musicus
Dugorepka beloglava, senica, Acredula caudata
Dugorepka ružičasta, senica, Acredula rosea

Grmuša belobrka, *Sylvia subalpina*
 Grmuša mađarica, *Sylvia curruca*
 Grmuša crnoglava, *Sylvia atricapilla*
 Grmuša pegava, prugata, pargava, *Sylvia nisoria*
 Grmuša prosta, obična, *Sylvia sylvia*
 Grmuša smokvarica, sivasta ili vrtlarka, *Sylvia salicaria*
 Grmuša mrkoglava, *Sylvia orphaea*
 Grmuša, *Sylvia melanocephala*
 Konopljarka južna, *Acanthis rufescens*
 Konopljarka crvena, *Acanthis cannabina*
 Konopljarka severna, *Acanthis linaria*
 Kos crni, kosović, *Merula merula*
 Kos grivasti, belovrati, *Merula torquata*
 Kraljić zlatoglavi, *Regulus regulus*
 Kraljić vatroglavi, crvenoglavi, *Regulus ignicapillus*
 Kukavica obična, *Cuculus canorus*
 Kukuviija smrtna, sova noćna, kukumavka, *Carinia noctua*
 Lastavica pokućarka, seoska lasta, *Hirundo rustica*
 Prileguša, kozodoj, *Caprimulgus europaea*
 Modrovoljka, belokrpica belozvezdasta, *Cyanecula cyanecula*
 Modrovoljka, žutokrpica žutozvezdasta, *Cyanecula suecica*
 Muharica belokrila, *Muscicapa collaris*
 Muharica crnoglava, *Muscicapa atricapilla*
 Muharica crvenovoljka, muvar mali, *Muscicapa parva*
 Muharica siva, muvar veliki, *Muscicapa grisola*
 Senica bela, *Aegithalus pendulis*
 Pliska bela, govedarka, *Motacila alba*
 Pliska gorska, pepeljuga, *Motacila melanopae*
 Pliska žuta, pastirica, *Motacila flava*
 Lasta domaća, gradska, *Chelidon urbica*
 Popić gluhi, *Accentor collaris*

Popić sivi, *Accentor modularis*
 Pupavac, božjak, futuč, grebedel, *Upupa epops*
 Puzavac kljukavac, zmijoglava, *Certhia familiaris*
 Brzelj, zidarčac, *Tachydroma muraria*
 Senica bosanska, *Parus palustris*
 Senica brkata, *Parus biarmicus*
 Senica dalmatinska, *Parus lugubris*
 Senica ritska, *Parus salicarius*
 Senica jelova, *Parus ater*
 Senica kaporasta, *Lophophanes cristatus*
 Senica plava, *Parus coeruleus*
 Senica velika, *Parus major*
 Slavuj mali, *Aedon luscinius*
 Slavuj veliki, *Aedon philomela*
 Palčić carić, *Anorthuzia troglodytes*
 Kos kamenjar, *Monticola saxatilis*
 Modrokos, *Monticola solitaria*
 Strnadica vrtna, *Emberiza hortulana*
 Strnadica crnoglava, *Emberiza melanocephala*
 Strnadica cikavica, *Emberiza cia*
 Strnadica močvarna, ritski vrabac, *Emberiza schoeniclus*
 Strnadica brkašica, *Emberiza cirulus*
 Strnadica žutovoljka, žuta, *Emberiza citrinella*
 Ševa, ševrljuga, stepska, *Melanocorypha calandra*
 Ševa kratkoprsta, *Calandrella brachydactyla*
 Ševa poljska, *Alauda arvensis*
 Ševa šumska, *Galerita arborea*
 Ševa kaporasta, *Galerita cristata*
 Travarka livadska, *Anthus pratensis*
 Travarka pojarica, *Anthus spioleeta*
 Travarka trepteljka, *Anthus cervinus*
 Travarka šumska, *Anthus trivialis*
 Travarka poljska, *Anthus campestris*
 Trstenjak cvrčić, *Locustella naevia*
 Trstenjak droščić, ritski drozd, *Acrocephalus arundinaceus*

Trstenjak mlakar, ritača mlakarka blatarka,
Acrocephalus palustris
 Trstenjak rogozar, rogozara, *Acrocephalus*
schoenobaenus
 Trstenjak, trstenjara, *Acrocephalus streperus*
 Trstenjak potočar, potočarka, *Locustella fluvia-*
tilis
 Trstenjak ševar, ševarka, *Acrocephalus aqua-*
ticus
 Vijoglava, *Jynx torquilla*
 Vetruša belonokta, *Tinnunculus Naumanni*
 Vetruša klikavka, kulski kobac, *Tinnunculus*
Tinnunculus
 Vetruša crvenonokta, noćni kobac, *Tinnunculus*
vespertinus
 Volić kratkokrili, *Hypolais polyglotta*
 Volić maslinar, *Hypolais olivetorum*
 Volić praskavac, *Hypolais pallida*
 Volić žuti, *Hypolais philomela*
 Vuga zlatna, žuta žuna, *Oriolus galbula*
 Zeba obična, *Fringilla coelebs*
 Zeba planinska, *Fringilla montifringilla*
 Zelenčica, *Chloris chloris*
 Zelenčica obična, čižak, cvrčak, čiz, *Chrysomitris*
spinus
 Zimnica velika, zimovka, *Pyrrhula pyrrhula*
 Zimnica mala, *Pyrrhula europaea*
 Zlatovrana, modrulja, smrdivrana, plastara, *Co-*
racias garulla
 Žuna zelena, *Gecinus viridis*
 Žuna siva, *Gecinus canus*
 Žutarica obična, *Serinus serinus*
 Zviždak gorski, *Phylloscopus Bonelli*
 Zviždak brezni kovačić, *Phylloscopus trochilus*
 Zviždak šumski, *Phylloscopus sibilator*
 Zviždak obični, *Phylloscopus rufus*

B) NEŠKODLJIVE PTICE

Batokljun, tustokljun, tupokljun, trešnjak,
Coccothraustes coccothraustes
 Velika srnadica, *Miliaria calandra*
 Svračak rusi, obični, *Lanius collurio*

TROVANJE NEZAŠTIĆENE DIVLJAČI I ZVERADI

Čl. 15.

Trovanje nezaštićene divljači i zveradi mogu vršiti samo ovlaštenici lova po propisima § 22 Zakona o lovu.

Opšta upravna vlast prvoga stepena može odobriti i bacilarno trovanje ali samo u jedino sa preparatima, koji su u take svrhe odobreni od strane nadležnog Ministarstva.

Domaća (ili druga) životinja, uginula od opasne zarazne bolesti, nesme se upotrebiti kao zatrovana meka (mamac).

Dozvole za trovanje daje nadležna opšta upravna vlast prvoga stepena. Odluku o ovome dužna je opšta upravna vlast prvoga stepena doneti najdalje u roku od pet dana od dana prijema molbe. Molilac u propisno taksiranoj molbi mora označiti:

1. svoje ime i prezime, zanimanje i mesto stanovanja;
2. lovište uz dokaz da je ovlašten na njemu vršiti pravo lova;
3. predeo i mesto lovišta gde želi zatrovane meke (mamce) postaviti;
4. koju nezaštićenu divljač želi trovati;
5. da li će trovanje vršiti on sam ili koje drugo lice;

Ako trovanje vrši koje drugo lice u molbi mora biti označeno ime, prezime, zanimanje i mesto stanovanja i toga lica;

6. kojim otrovom i na koji način misli trovanje vršiti i

7. vreme kad trovanje misli vršiti.

Čl. 16.

Dozvola za trovanje može se dati:

1. samo ovlašteniku lova;
2. ako je lice, koje će trovanje izvoditi, sasvim pouzdano;
3. ako molilac traži da truje ptice grabljivice takim otrovom koji nije opasan po ljude ili domaće životinje;
4. ako se trovanje misli vršiti jakim otrovom u vremenu kada na zemlji ima snega;
5. ako ne postoji koji drugi važan razlog, da se dozvola za trovanje neda.

Protiv odluke, kojom je opšta upravna vlast prvoga stepena odbila da dade dozvolu za trovanje, ima mesta žalbi Kr. Banskoj upravi Dunavske banovine u roku od 8 dana računajući od dana saopštenja odluke moliocu. Kr. Banska uprava dužna je u roku od 8 dana doneti svoju odluku.

Čl. 17.

U odluci o davanju dozvole za trovanje nezaštićene divljači i zveradi opšta upravna vlast prvoga stepena mora označiti:

1. Ime, prezime, zanimanje i mesto stanovanja molioca kao i lica kome molilac poverava izvršavanje trovanja u slučaju da to ne vrši sam.
2. Opštinu u kojoj leži lovište i naziv mesta u lovištu gde će se trovanje vršiti.
3. Vrstu i količinu otrova.
4. Vrstu divljači za koju se trovanje odobrava.
5. Da je molilac dužan voditi evidenciju o izloženim zatrovanim mekama (mamcima) i da je dužan svakog dana kontrolisati uspeh trovanja, a u slučaju upotrebe jakih otrova svako jutro meku dići sa zemlje na visinu od najmanje 2 metra gde ostaje preko celog dana a u veče je spustiti na zemlju u sneg.

6. Da je molilac dan početka trovanja dužan javiti opštini (u čijem hataru se trovanje vrši) najmanje 24 časa pre izlaganja zatrovanih meka (mamac).

7. Da se zatrovane meke mogu izlagati samo izvan javnih saobraćajnih puteva najmanje na 100 metara daljine a od ljudskih stanova, stočnih staja, senjaka i sl. najmanje na 300 metara daljine.

8. Da se za meke (mamce) ne sme upotrebiti nikoja vrsta životinja uginulih od opasne zarazne bolesti.

9. Da meke zatrovane sa otrovom opasnim za ljude i domaće životinje može samo onda postavljati, kada je na zemlji sneg i da ih mora pokupiti i učiniti bezopasnim svakako pre nego sneg toliko okopni, da se tragovi divljači ne mogu pratiti.

10. Da je dužan otrovane životinje svaki dan pokupiti, pa ih ili spaliti ili tako duboko u zemlju zakopati, da nad njima bude bar 2 metra debeo sloj zemlje. Da je dužan isto tako duboko zakopati i zatrovane meke čim snega nema. Da pre zakopavanja ima jamu posuti živim (negašenim) krečom (vapnom) pa onda u nju bacati komad po komad posipajući svaki komad živim krečom.

11. Da je dužan nadležnoj opštini javiti kad je prestao sa trovanjem, i da je iz odnosnih krajeva otrovanu meku uklonio, gde ju je zakopao i učinio bezopasnom.

12. Da li male meke (sitno sečeno meso, krv i t. d.) zatrovane slabim otrovima (fosfor i sl.) za trovanje vrana i svraka može postavljati i onda kada na zemlji nema snega.

Čl. 18.

Opšta upravna vlast prvoga stepena dužna je nameravano trovanje nezaštićene divljači i zveradi 8 dana pre, nego što će se zatrovana meka postaviti, objaviti u svima zainteresovanim opštinama i

putem ovih obavestiti stanovnike i susede zemljišta — mesta, gde će se zatrovana meka postaviti.

Čl. 19.

Kada onaj, kome je data dozvola za trovanje nezaštićene divljači i zveradi, javi opštini dan početka trovanja (i to uvek uz prikaz dozvole za to), dužna je opština to narodu staviti do znanja sa narednjem, da je nepozvanima pristup na ta mesta zabranjen, a isto tako, da je zabranjeno tamo terati domaće životinje.

Ako onaj, ko je dobio dozvolu za trovanje, ne javi opštini na vreme dan početka trovanja, onda snosi odgovornost za svu štetu koja bi usled toga nastala.

Čl. 20.

Zatrovane meke sme uklanjati samo ono lice koje je dozvolom određeno da vrši trovanje. Ko dozna, da je neko nepovlašteno lice zatrovano meku odnelo — uklonilo, dužan je to smesta javiti opštini. Kad opština ma kojim putem sazna, da su zatrovane meke odnešene — nestale, dužna je odmah o tome izvestiti opštu upravnu vlast prvoga stepena, koja opet mora neodložno odrediti traganje za krivcem i kada ga pronađe, oduzeti mu meku, istu na njegov trošak učiniti bezopasnom a njega kazniti po § 89 Zakona o lovu.

Čl. 21.

Ko želi dobiti dozvolu za nabavku otrova mora podneti zasebnu, propisno taksiranu molbu, shodno odredbama Uredbe o prometu i kontroli otrova. Po propisima citirane Uredbe daje se i odobrenje za nabavku otrova.

DRŽANJE DIVLJAČI U HLADNJAČAMA (HLADIONAMA)

Čl. 22.

Divljač ulovljenu u zakonom dozvoljeno vreme i sačuvanu u hladnjačama, slobodno je i u doba opšte zabrane lova (lovostaje) prodavati, kupovati i razasiljati samo pod uslovom ako je označena plombom propisanom ovom Uredbom.

Vlasnici ugostiteljskih radnja (hotelijeri, restorateri, krčmari i sl.) mogu i za vreme zabrane lova (lovostaje) spremati i u jelovnike unositi jela od divljači samo onda, ako imaju dokaza, da je divljač nabavljena iz hladnjače. Da bi to mogli dokazati dužni su čuvati plombe i voditi knjigu o nabavljenoj divljači. U knjizi se ima naznačiti: hladnjača, vrsta i broj nabavljene divljači i oznaka plombe, kojom je divljač bila plombirana.

Vlasnici hladnjača dužni su u roku od 8 dana od početka zabrane lova na pojedine vrste divljači podneti opštoj upravnoj vlasti prvoga stepena tačan spisak divljači koju u to vreme u hladnjači drže, i tražiti da se ova plombira.

Sve plombe na teritoriji Dunavske banovine moraju biti jednoobrazne, okrugle sa prečnikom od 15 mm, na jednoj strani sa državnim grbom i rečima: »Dun. Ban.« a na drugoj sa rečima naziva hladnjače (na pr. »hladnjača Sombor«). Ako u jednom mestu ima više hladnjača, onda se svaka označuje još sa jednim slovom, koje određuje opšta upravna vlast prvoga stepena.

Vlasnik hladnjače dužan je voditi knjigu u koju mora unositi:

- a) za krupnu divljač (jelen, košuta, srna i t. d.) spol i težinu svakog pojedinog komada;
- b) za sitnu divljač samo broj komada.

Prilikom prodaje odnosno slanja plombirane divljači ima se u knjigu uvesti ime i prezime sa tač-

nom adresom lica kome je plombirana divljač prodana — poslata i vreme kada, označujući broj komada i vrstu divljači. Ako se radi o krupnoj divljači treba još označiti težinu i spol.

Hladnjače su podvrgnute nadzoru opšte upravne vlasti prvoga stepena pa su sopstvenici istih i njihovo osoblje dužni u svako doba na zahtev izaslanika te vlasti, dozvoliti pregled divljači u hladnjači kao i pregled propisanih knjiga.

Plombiranje divljači vršice se u prisustvu i pod ličnom odgovornošću izaslanika opšte upravne vlasti prvoga stepena. Tom prilikom izaslanik će se uveriti o tačnosti podataka i to potvrditi svojim potpisom.

Plombe se pričvršćuju pomoću uzice (kanapa) tako, da se plomba bez oštećenja uzice ne može skinuti. Kod pernate divljači plomba se pričvršćuje kroz nosnice svakoga komada, kod ostale divljači, kad se prodaje i razašilje u celini (sa ili bez kože), plomba se pričvršćuje na desnoj zadnjoj nozi. Ako se prodaju i šalju pojedini delovi divljači moraju se i ovi već u samoj hladnjači plombirati.

Troškovi postupka oko označavanja divljači plombom padaju na teret sopstvenika hladnjače a sastoje se iz troškova izaslanika opšte upravne vlasti prvoga stepena po postojećim propisima i troškova plombiranja. Na ime troškova plombiranja naplaćivaće se za svaku pričvršćenu plombu jedan dinar u korist banovinskog lovačkog društva.

Izaslanik opšte upravne vlasti prvoga stepena dužan je, po svršenom uviđaju u hladnjači, sastaviti kratak zapisnik u kome se mora navesti; mesto, dan i sat zvaničenja, broj i vrsta plombirane divljači i broj upotrebljenih plombi. Zapisnik mora uvek potpisati i vlasnik hladnjače odnosno njegov opunomoćenik.

HAJKE

Čl. 23.

Hajke na divljač mogu se priređivati samo u slučajevima i na način kako određuju §§ 36 i 37 Zakona o lovu.

Odluku o održavanju hajke donosi opšta upravna vlast prvoga stepena svaka za svoje područje. Ukaže li se potreba održavanja istovremene hajke u više srezova onda odluku donosi Kr. Banska uprava po predlogu jedne od interesovanih vlasti.

Opšta upravna vlast prvoga stepena ima u odluci navesti razloge zbog kojih hajku određuje (naravno mora izneti okolnost, da li je zakupac odnosno vlasnik lovišta bio pozvan, da sam umanjiti prekomerno umnoženu zverad ili divlje svinje i sa kakvim rezultatom).

Pre donošenja odluke ima opšta upravna vlast prvoga stepena po saslušanju mesnog lovačkog udruženja i lovaca, poznavaoaca terena, sastaviti plan izvađanja hajke i prema tome planu izdati odluku.

U odluci se ima označiti:

1. Lovišta na kojima će se hajka održati, mesto, dan i sat gde će se sastati lovci a gde hajkači;
2. Vrsta divljači — zveradi na koju je određena hajka i da se druga divljač osim označene ne sme ubijati pod pretnjom kazne iz § 86 Zakona o lovu;
3. Ubijena divljač pripada onome, ko ju ubije;
4. U hajci kao lovci mogu učestvovati samo ona lica, koja označi opšta upravna vlast prvoga stepena po prethodnom saslušanju dotičnog ovlaštenika lova, na čijoj se teritoriji hajka održava, i saveznog lovačkog udruženja, ako u mestu postoji;
5. Poziv opštinama, da odrede označeni broj hajkača bez pušaka iz reda građana ne mladih od 18 god. uz napomenu, da će svaki, ko se bez opravdanih razloga pozivu ne odazove ili dođe sa puškom, biti kažnjen po postojećim propisima;

6. Ime lovačkog stručnjaka koji će hajkom rukovati; da su se lovci i hajkači dužni pokoravati njegovim odredbama;

7. Zabranjeno je u hajku doći sa puškom kuglom a lovci u hajci mogu upotrebiti samo lovačke puške sa mecima punjenim sačmom ili kuglama za lovačke puške sačmare (Brenek i sl.);

8. Zabranjeno je u hajku voditi bilo kakve pse.

Opšta upravna vlast prvoga stepena dužna je u hajku pozvati i ovlaštenika prava lova na dotičnom lovištu a ovaj je dužan svoje čuvarsko osoblje dati u pomoć rukovaocu hajke.

Lica, koja su prešla 50 god. starosti, po pravilu ne treba određivati za hajkače, naročito ako je njihovo boravište udaljeno preko 6 klm. od mesta hajkača.

Čl. 24.

Rukovalac hajke je po pravilu šumarski referent. Ako ovoga nema rukovanje hajkom poverava se drugom iskusnom lovcu.

Čl. 25.

Protiv odluke o održavanju hajke ima mesta žalbi Kr. Banskoj upravi u roku od 3 dana od dana proglašenja odluke o hajci. Ako je u pitanju velika opasnost od zveradi po živote i imovinu građana žalba nema odgodne moći.

Žalba se mora rešiti najdalje u roku od 3 dana. Ako se u ovom roku ne donese rešenje, smatra se da je žalba odbačena.

NAGRADA ZA UBIJENOG VUKA IZVAN HAJKE

Čl. 26.

Ko ubija vuka — kurjaka izvan hajke pripada mu nagrada iz banovinskog lovačkog fonda i to za vuka — kurjaka 100 din. a za vučicu — kurjačicu 150 dinara. Osim toga pripada mu i ubijena zver (stav 4 § 3 Zakona o lovu).

Ko traži nagradu za vuka — kurjaka, ubijenog izvan hajke, dužan je ovo traženje podneti nadležnoj opštini i pokazati ili ubijenu zver ili njezinu kožu. Opština je dužna uveriti se da je ubijena životinja zaista vuk — kurjak i o tome sastaviti zapisnik; zatim ubijenoj zveri odrezati nokte zadnjih nogu, da bi se izbegla zloupotreba u ponovnom traženju nagrade za istoga vuka. Ovaj zapisnik zajedno sa propisno taksiranom priznanicom molitelja opština će dostaviti opštoj upravnoj vlasti prvoga stepena radi predloga Kr. Banskoj upravi za isplatu nagrade. Kr. Banska uprava dostaviće odobrenu sumu opštoj upravnoj vlasti prvog stepena radi isplate molioocu.

Čl. 27.

Ovlašćuje se Ban, da u vezi odredaba §§ 38 i 39 Zakona o lovu propiše poblize odredbe za pastirske pse kao i tamanjenje pasa i mačaka skitnica.

PROCENA LOVNE ŠTETE I ŠTETE OD DIVLJAČI

Čl. 28.

Za izvršivanje odredaba iz § 50—70 Zakona o lovu u pogledu procene i naknade štete od divljači i postupka pred sudom za naknadu štete određuje se:

1. Oštećeni može u roku od 8 dana (§ 62 Zakona o lovu) od dana saznanja štete prijaviti se nadležnoj opštini i tražiti naknadu. Lovnu štetu ili štetu od divljači plaća ovlaštenik lova (§ 50—57 Zakona o lovu) po presudi suda za naknadu štete (§ 58—74 Zakona o lovu);

2. Postupak oko utvrđivanja štete i donošenja presude za naknadu ima biti po odredbama §§ 50 do 74 Zakona o lovu;

3. Kod ustanovljivanja štete sud za naknadu štete utvrdiće da li je ovlaštenik lova preduzeo one mjere za zaštitu zemljišta od oštećivanja, koje predvida

§ 55 Zakona o lovu ili je oštećeni sam kriv što mere, koje su preduzete, nisu uspele.

Čl. 29.

Prilikom izviđanja za naknadu štete ima se utvrditi da li je:

1. Šteta počinjena vršenjem lova;
2. Štetu počinila divljač i koja;
3. Na kojoj vrsti kulture i u čemu se sastoji sama šteta;
4. Da li se visina štete može odmah utvrditi ili se ima vršiti nova u vreme žetve (berbe);
5. U zapisniku se ima navesti približno vreme kada je šteta počinjena. Ako je štetu počinila divljač ima se u zapisniku konstatovati, da li je to ustanovljeno po tragovima, po otiscima zuba na ogrizotinama, po izmetinama ili po načinu kako je šteta učinjena;
6. Ako sudije ne mogu da utvrde da li je štetu počinila zaštićena ili nezaštićena divljač (n. pr. vrane, svrake i t. d.) ili možda domaća životinja, onda će sud za naknadu štete raspravu odgoditi i odrediti ponovni uviđaj na koji će pozvati stručnjake na teret one stranke koja izgubi parnicu. Ako je šteta počinjena na šumskom drveću i šumskim kulturama tada stručnjak mora biti uvek u smislu odredaba Zakona o šumama kvalifikovani šumarski stručnjak;
7. Ako je šteta nanešena odmah posle setve time, što je zemljište toliko ugaženo (bilo od lovaca bilo od divljači), da posejano seme ne može da nikne ili niklo ne može da se razvija nego se zirat mora iznova zasejati, onda će se zaračunati i radnja i seme. Obrada zemljišta računace se po cenama dotičnog kraja a seme u onoj količini koliko ga je potrebno za ponovno zasejavanje površine oštećenog zemljišta;

8. Šteta na livadama obračunace se samo za jedno košenje a uvek se označava u kvadratnim metrima oštećene površine;

9. Količina uništenih ili oštećenih useva zrnaste hrane ima se izraziti u kilogramima a kod voćaka, loze i sl. u komadima. Kod oštećenih voćaka i vinograda mora se označiti kakvo je oštećenje, da li će voćka, čokot uginuti ili će dati manje prihoda i za koliko manje.

Kod svake štete ima se označiti pojedina vrst kulture, mesto gde se kultura nalazi (u polju, vrtu, šumi i t. d.) i u čem se ova sastoji — da li u izgriženim i pogaženim žitaricama, vrsta žitarice ili je šteta u povrću, polomljenim voćkama i t. d.

Čl. 30.

Vrednost utvrđene štete obračunava se uvek po tržišnim cenama dotičnog kraja i doba.

Drugi uviđaj po pravilu treba da izvrše isti članovi suda koji su izvršili i prvi. Ako to sa opravdanih razloga nije moguće, onda će stranka imenovati svoga novog člana suda.

O svakom izvršenom uviđaju ima se sastaviti zapisnik u smislu § 70 Zakona o lovu i u istom označiti:

1. Troškove suda (§ 69 Zakona o lovu);
2. Stranku koja je presuđena na snajanje troškova;
3. Izneti dispozitiv i obrazloženje odluke koju treba izraditi u toliko primeraka, koliko ima stranaka pa svakoj predati po jedan primerak.

Čl. 31.

Druga polovica novčanih kazni po §§ 85—88 Zakona o lovu ima se upotrebiti za nagradu hvatača i kao prihod sirotinjske zaklade one opštine na čijoj se teritoriji dotično lovište nalazi. U sirotinjsku zakladu ide dve trećine a za nagradu hvatačima

jedna trećina od polovine koja ostaje od kazni (tač. 3 § 83 Zakona o lovu).

NAČIN UPOTREBE I RUKOVANJE BANOVINSKIM LOVAČKIM FONDOM

Čl. 32.

U banovinski lovački fond ulaze prihodi:

A.) Predviđeni zakonom o lovu (§ 83):

1. 10 Din. od svake lovne karte (tač. 1 § 83 i § 29 i 30).

2. 3% takse naplaćenih prilikom licitacije opštinskih lovišta (§ 8);

3. Polovina novčanih kazni za krivice iz Zakona o lovu (tač. 3 § 83 i §§ 85—95);

4. Iznos po presudi oštete za bespravno ulovljenu divljač (tač. 4 § 83 §§ 82 tač. 1 i 92);

5. kupovina postignuta prodajom uzapćenog oružja, lovačkog pribora i divljači (tač. 5 § 83 i §§ 26 i 95);

6. Cena dopuštenja za lovljenje (tač. 6 § 83 i § 102);

B) Predviđeni ovom Uredbom:

7. od plombiranja divljači u hladnjačama (čl. 22);

8. 20% ostvarenog prihoda od banovinske takse na lovišta izdvojena i data u zakup;

9. eventualni drugi prihodi.

Ove prihode (osim prihoda pod tačkom 8.) naplaćuje i banovinskoj kasi predaje do svakog petog dana idućeg meseca opšta upravna vlast prvoga stepena (sresko načelstvo, gradsko poglavarstvo).

Na poledini čeka ima se naznačiti, da se šalje prihod za lovački fond i koliko otpada na pojedinu vrstu prihoda radi pravilnog knjiženja. O poslanim iznosima dostavlja se istovremeno Kr. Banskoj upravi Poljoprivrednom odeljenju, Otseku za šu-

marstvo i spisak u kome se ima naznačiti od koga, koliko i zašto je naplaćeno.

U Kr. Banskoj upravi Finansijskom odeljenju osnovaće se zaseban »Banovinski lovački fond«.

Čl. 33.

Iz banovinskog lovačkog fonda vršiče se isplate za unapređenje lovarstva (§ 84 Zakona o lovu) i to:

1. Za nagrade oko uništavanja štetne nezaštićene divljači i zveradi i za tamanjenje štetnih ptica (svrake, vrane i t. d.), za nabavku otrova;

2. Za nagrade i pomoći piscima stručnih knjiga, listova i dela u opšte o lovarstvu kao i za nabavku domaćih i stranih lovačko-stručnih knjiga i časopisa;

3. Za davanje pomoći za naučna istraživanja iz oblasti lovarstva;

4. Za osnivanje, održavanje, formiranje i proširenje lovačkih muzeja;

5. Za održavanje tečajeva formiranih za obuku i obrazovanje čuvara lova;

6. Za naknadu štete po odredbama § 51 Zakona o lovu, koju počine divlje svinje;

7. Za davanje pomoći redakciji stručnog logvačkog lista koji izdaje Savez lovačkih udruženja Dunavske Banovine;

8. Za davanje pomoći Savezu lovačkih udruženja Dunavske banovine u svrhu organizacije rada, priređivanje izložaba i davanje nagrada najboljim izlagačima — takmičarima;

9. Za nagrade licima, koja prijave najviše bespravnih lovaca;

10. Za nabavku rasplodne korisne divljači i suzbijanje zaraznih bolesti kod divljači;

11. Za unapređenje kinologije;

12. Za nagrade prilikom utakmica u gadanju (lovačkih i streljačkih);

13. Za izradu klješta i plombi potrebnih pri plombiranju divljači u hladnjačama;

14. Za nabavku novčanih knjiga Lovačkog fonda pri Kr. Banskoj upravi;

15. 8% ostvarenih bruto primanja u korist Središnjeg lovačkog fonda pri Ministarstvu šuma i ruda;

16. Za putne troškove činovnika opšte upravne vlasti za putovanja, kojima je svrha nadzor nad izvršivanjem Zakona o lovu i ove Uredbe, kao i eventualni drugi rashodi u vezi lova i Zakona o lovu.

Naredbodavac za ovaj fond je Ban.

Postupak sa ovim fondom ima biti kao i sa ostalim samostalnim banovinskim fondovima predviđenim po banovinskom budžetu.

Za potrebe fonda Šumarski osek pri Poljoprivrednom odeljenju Kr. Banske uprave Dunavske banovine sastavlja budžet, koji je sastavni deo banovinskog budžeta.

Krajem računске godine pokazana gotovina ima se plodonosno uložiti u Banovinsku štedionicu.

OŠTETA ZA UBIJENU, POVREDENU ILI UHVAĆENU ŽIVU DIVLJAČ

Čl. 34.

Prema odredbi § 92 Zakona o lovu određuje se za živu divljač ovaj cenovnik:

Za	Din.
1. jelena	500—8000
2. jelena šarenjaka (platana)	300—3000
3. košutu jelena	2000
4. za košutu šarenjaka (platana)	1500
5. srnu	600
6. srndaća	300
7. zeca	60
8. leštarku	80

9. kamenjarku	50
10. jarebicu poljsku	40
11. fazana petla	80
12. fazana koku	100
13. droplju veliku mužjaka	400
14. droplju veliku ženku	800
15. droplju malu	200
16. divlju gusku ili patku i svaku vrstu šljuke	20
17. prepelicu, prдавca, goluba ili grlicu kao i za svaku drugu pernatu šumsku, poljsku i barsku zaštićenu divljač	10
18. divlju svinju stariju od 1 godine	500
19. divlju svinju do 1 godine starosti	200
20. lisicu	150
21. jazavca i tvora	50
22. kunu zlaticu	600
23. kunu belicu	400
24. vidru	400
25. zerdava (hermelina)	300
26. zeca rupara — kunića	10
27. orla i lešinaru	50
28. za sovu ušaru	100
29. sve vrste sokolova, kanja (lunja)	20
30. mišara	100
31. veliku belu plemenitu čaplju	400
32. malu belu plemenitu čaplju	200
33. divlju mačku	30
34. kvarenje gnjezda, vadenje jaja i mladih zaštićene pernate divljači tamo gde se ne može utvrditi broj uništenih jaja ili mladih, od svakog gnjezda odnosno legla	100— 200

Tamo, gde se utvrdi broj uništene mlade pernate divljači ili jaja, ima krivac da plati za svakoga mladunca i za svako jaje oštetu od 25% napred označene cene; ako je i gnjezdo razvalio i uništio,

onda se ošteta ima računati sa 50% napred označene vrednosti. Kod dlakave divljači platiće se za svakog mladunca 50% napred označene cene (n. pr. ako neko ubije skotnu zečicu i u logi ili u njoj samoj se nađe izvestan broj mladih, onda će krivac platiti za svakog zasebno 50% vrednosti živog odraslog zeca).

Ako je divljač imala svrhu rasplodivanja ili koju drugu zasebnu svrhu ili je ubijena za vreme zabrane lova (lovostaje) imaju se napred citirane cene podvostručiti.

Cene pod rednim brojem 1 i 2 primjenjivaće se uvek prema oceni veštaka pri čem odlučuje kvalitet divljači.

Cena pod rednim brojem 13 i 14 za velike droplje ima se uzeti tri puta u slučajevima kad je droplja ubijena za vreme padanja ledene kiše (poledice, poledične kiše).

DAVANJE U ZAKUP PRAVA LOVA NA OPŠTINSKIM LOVIŠTIMA U KRAJEVIMA GDE JE DO SADA PRAVO LOVA PRIPADALO DRŽAVI

Čl. 35.

Propisi Glave I. §§ 1 do uključivo 16 Zakona o lovu izuzimajući § 2 postaju obavezni i za sve one krajeve, gde je po dosadašnjim zakonima pravo lova pripadalo državi, najkasnije po isteku 20 godina računajući od dana stupanja na snagu ove Uredbe. Ali i do ovoga vremena dužni su se lovci na toj teritoriji udruživati u lovačka udruženja, koja su dužni imati čuvare lova (§ 41 Zakona o lovu), optuživati lovokradice, uništavati štetne životinje i štetnu pernatu divljač bez nagrade; starati se da se korisna divljač zaštiti (§§ 18 i 36 Zakona o lovu) i na taj način omogućiti njihovo razmnožavanje, starati se o što savesnijem izvršivanju Zakona o lovu (§ 76). uzimati učešća u hajkama. Ova

su udruženja dužna svoja pravila saobraziti duhu novog Zakona i ove Uredbe i podneti ih Banu na odobrenje (§ 78 Zakona o lovu).

Čl. 36.

Po isteku roka označenog u čl. 35 ove Uredbe izdavaće se lovišta u zakup po propisima Zakona o lovu (§ 5—16) i ove Uredbe (čl. 2 do 13.).

ZAVRŠNE ODREDBE

Čl. 37.

Ova Uredba stupa u život odmah a dobija obaveznu snagu onog dana kada je oglašena u »Službenom listu« Dunavske banovine i sa tim danom dobiva obaveznu snagu i Zakon o lovu od 5 decembra 1931 god. prema odredbi tač. 1 § 76 Finansijskog zakona za 1934/35 god.

(Iz kancelarije Kraljevske Banske uprave Dunavske banovine, Poljoprivredno odeljenje, III. Broj 4650 od 6 februara 1935 godine).

KRALJEVSKA BANSKA UPRAVA SAVSKE BANOVINE U ZAGREBU

Otsjek za šumarstvo 7.

Broj: 5.173.-7.-1935.

Predmet: Otstrel muflona, jelena, divokoza, srna i medveda putem dozvola.

U svrhu udomljenja te očuvanja, kao i racionalnog uzgoja plemenite divljači, koje na teritoriju savske banovine za sada nema, a mogla bi se udomiti, te da se zaštiti divljač, koja je dosta rijetka ili zaslužuje naročitu pažnju kod uzgoja i otstrela — propisujem temeljem stava drugog §-a 18 Zakona o lovu od 5. decembra 1931. kao i §-a 38, IV. točka 17 Zakona o banskoj upravi od 7. novembra 1929. slijedeću

N A R E D B U.

Otstrel medveda, muflona, jelena i košuta, jelena šarenjaka i košuta šarenica, divljih jaraca i divokoza, srndaća i srna — smije se vršiti samo uz prethodnu dozvolu Kr. banske uprave savske banovine, koja će povodom molbe ovlaštenika lova (zakupca ili pazakupca općinskog lovišta ili vlasnika izdvojenog lovišta) a na temelju izvještaja i predloga nadležne prvostepene upravne vlasti odrediti, koliki se broj kojeg spola pojedine vrsti divljači smije u tekućoj godini otstreliti.

Prekršaj ove Naredbe po ovlašteniku lova ima se smatrati kao prekršaj točke 1 §-a 87 Zakona o lovu, te se svaki ovlaštenik lova, koji lovi spomenute vrste divljači bez dozvole Kr. banske uprave ili otstrelji veći broj divljači nego mu je dozvoljeno, ima kazniti po propisu te zakonske odredbe, dok se nedozvoljeni otstrel medveda po neovlašteniku lova ima smatrati prekršajem §-a 88 Zakona o lovu, te se ima kazniti sa najvećom kaznom te zakonske

odredbe, primjeniv i sve propise §-a 90 Zakona o lovu.

U molbi, kojom ovlaštenik lova moli dozvolu otstrela mora biti navedeno:

a) katastarska i upravna općina u kojoj lovište leži sa naznakom, da li je to općinsko ili sopstveno lovište,

b) površina cijelog lovišta sa naznakom koliko od te površine otpada na šume,

c) približno brojčano stanje divljači za koju se moli otstrel uz naznaku omjera spolova,

d) za koliki je broj i spol dotične divljači imao molioc dozvolu otstrela u minuloj godini, te kojim riješenjem Kr. banske uprave mu je ta dozvola izdana,

e) koliki broj i kojeg spola te divljači je molioc u minuloj godini otstrelio.

Molbi se imaju priložiti izvještaji svih susjednih ovlaštenika lova, kojima oni očituju, da li su sa zamoljenim otstrelom sporazumni. U slučaju, da koji nije sporazuman, ima u svojoj izjavinavesti razloge.

Neće li koji od susjednih ovlaštenika lova, da moliocu izda izjavu, ima ga nadležna upravna vlast prvog stepena odmah po primitku molbe pozvati, da u roku od pet dana takovu izjavu dade, a ne učinili to niti nakon poziva, poslaće se molba i bez njegove izjave, što se u izvještaju ima konstatovati.

Propisno taksirane molbe predaju se kod sreskog načelstva ili gradskog poglavarstva na čijem teritoriju lovište leži.

Sresko načelstvo ili gradsko poglavarstvo dužno je najdalje u roku od pet dana otpremiti molbu Kr. banskoj upravi zajedno sa svojim izvještajem i predlogom.

U izvještaju mora biti izričito navedeno, da li su svi navodi molbe istiniti, a u koliko ne bi bili, ima se konstatovati pravo stanje stvari.

Isto tako valja izvijestiti, da li su razlozi, koje bi eventualno koji od susjednih ovlaštenika lova sta-

vio proti izdavanja dozvole za otstrel — opravdani ili neopravdani.

U predlogu mora biti naznačeno, koliki se broj kojeg spola preporuča za otstrel, kao i navedeni razlozi, radi kojih je taj broj predložen.

Potrebne podatke o stanju divljači, dužan je sreski ili gradski lovni referent prikupljati prigodom inih vanjskih uredovanja.

Riješenje Kr. banske uprave o dozvoljenom ili nedozvoljenom otstrelu ima se dostaviti najdulje za pet dana molioccu, nadležnoj općinskoj upravi i nadležnoj žandarmerijskoj stanici.

Općinske uprave i žandarmerijske stanice dužne su po svojim organima paziti, da se propisi Zakona o lovu i ove Naredbe, kao i dozvole za otstrel točno vrše, kao što su dužne i svaki prekršaj odmah prijaviti nadležnom sreskom načelstvu ili gradskom poglavarstvu.

Ova Naredba ne važi za divljač u zvjerinjacima.

Naredba stupa na snagu danom obnarodovanja iste u Službenom listu Kr. Banske uprave savske banovine.

U Zagrebu, dne 5. aprila 1935.

Ban:

Dr. M. Kostrenčić s. r.

KAZALO

Kratica S. U. znači: Uredba Savske Banovine, kratica D. U. — Uredbu Dunavske Banovine.

Agrarna zemljišta oduzeta od vel. posjeda § 107., str. 205.

Akcionarska društva, izdvojeno lovište § 15., str. 77.

Aronacija lovišta § 5., str. 44.

Automobila, zabrana upotrebe za lov, § 21., str. 88.

Ban, ovlast promjene lovostaje, § 17., str. 80 — dozvola hvatanja žive divljači § 19., str. 84. — propisuje obrazac za zakupni ugovor § 10., str. 60.

Bašte, trajno ograđene § 35., str. 114.; — ograda radi sprečavanja šteta od divljači § 56., str. 147.

Bodljikava žica, ograde od takove žice, § 54., str. 146.

Bolesti divljači, dužnost prijavljivanja, § 20., str. 85.

Brakirci, psi, zabrana lovljenja § 21., str. 88.

Cesija prava lova § 14., str. 72.

Časnih prava gubitak sprečava dobivanje lovačke karte § 28., str. 106.

Čuvari lova, dužnost postavljanja § 41., str. 129.; — postavljanje u lovištu koje nije dražbom dano u zakup § 9., str. 53.; — moraju poznavati zakon o lovu § 44., str. 131.; — broj čuvara lova u jednome lovištu § 42., str. 126.; — zakonska zaštita i kaznenopravna odgovornost § 44., str. 130.; — moraju imati lovačku kartu § 45. — polaganje zakletve § 44., str. 133.; — nose u službi pušku i znak § 43., str. 127.; — uporaba oružja § 40. i sl., str. 133.

Devastacija lovišta, § 12., str. 66.

Divljač: što je divljač § 1., str. 28.; — sticanje vlasništva divljači: Uvod, str. 16., — razdioba divljači § 2., str. 32.; — tko i kako je smije loviti i ubijati § 3., str. 32.; — trovanje § 22., str. 93.; — iz hladiona § 24., str. 98.; — uverenje o poreklu § 26., str. 100.; — kupovanje i prodavanje § 24., str. 97.; — nedozvoljeni način lovljenja § 21., str. 88.; — lovostaja § 17., str. 80.; — hvatanje u uzgojne svrhe § 19., str. 84.; — go-

njenje s vlastitog zemljišta § 54., str. 145.; — pripitomljena § 1., str. 28.; — rijetka § 18., str. 82.; — nove vrste § 18., str. 82.; — potjera za ranjenom divljači u tuđe lovište § 34., str. 113.; — ranjena ili uginula § 34., str. 113.; — štete od divljači § 50. i sl., str. 137.

Divlje mačke § 2., II.; — umanjenje broja § 36., str. 115.

Divlje svinje § 2. II.; — hajke § 36., str. 115.; — naknada štete § 51., str. 142.

Dopuštenje za lovljenje §§ 98.—102., str. 200.—202.

Dostavljanje odluka i rešenja ovlašteniku lova § 61., str. 153.

Dozvolnica lovna § 14., str. 73.

Dvorište ograđeno § 3., str. 35.; — trajno ograđeno § 35., str. 115.

Dražba općinskih lovišta § 8., str. 52.; — početna cijena § 8., str. 56.; — lovišta korporacija i društava § 15., str. 76.; — obveza najboljeg nudioca § 9., str. 58.; — potvrda § 9., str. 59.; — prisustvo pretstavnika općine § 8., str. 55.

Dražbeni uvjeti § 8., str. 52.

Državna izdvojena lovišta § 15., str. 76. i § 97., str. 198.

Elementarne nepogode, upliv na naknadu štete § 67., str. 169.; — zabrana lovljenja za trajanja § 21., toč. 2., str. 88.

Enklave § 7., str. 50.

Fizičko lice može biti zakupac lovišta, pravno ne može § 11., str. 63.

Fond lovački vidi lovački fond.

Gnijezda kvarenje ili uništavanje § 51., str. 92.; — kazna § 86., toč. 6., str. 187.

Gonjenje divljači sa vlastitog zemljišta § 54., str. 145.

Gostioničari kupovanje divljači § 26., str. 102.

Hajke §§ 36. i 37., str. 115 i slj.; — zaštićena se divljač nesmiye ubijati u zvaničnoj hajci § 37., str. 118.

Hladione § 24., str. 98. te § 6., S. U., str. 224. i čl. 22. D. U., str. 257.

Hodanje s puškom po tuđem lovištu § 33., str. 133.; — kazna § 85., toč. 2., str. 187.

Hotelier, kupovanje divljači § 26., str. 102.

Hrčci § 2. II., str. 32., § 36., str. 119.

Hrtovi, zabrana lovljenja s hrtovima § 21., str. 88.

Hvatanje žive divljači § 19., str. 84.

Izdvojeno vlastito lovište § 4., str. 36.; — izdvojenje može tražiti samo vlasnik § 4., str. 38.; — kada i kako treba staviti zahtjev za izdvojenje § 6., str. 48.; — države i imovnih općina § 15., str. 76.; — prisilna dražba prava lova na izdvojenim lovištima § 15., str. 78.; — na teritoriju regala § 97., str. 199.; — pripajanje enklava i poluenklava § 7., str. 50. i 51.; — ne može se stvoriti komasacijom § 6., str. 47.

Jaja vadenje i uništavanje § 21., str. 88.

Javne površine § 4., str. 39.

Javni putevi su sastavni dio lovišta § 4., str. 39.; — hodanje s puškom po javnim putevima je dozvoljeno § 33., str. 112.

Jazavci § 2. II. i § 36., str. 118.

Jelovnici stavljanje divljači na jelovnike zabranjeno u lovostaji § 24., str. 98. i § 103.

Katastar lovišta § 16., str. 78.

Kanali ne prekidaju spoj zemljišta § 4., str. 39.

Kaucija kod dražbe lovišta § 8., str. 55.

Kazne §§ 85.—90., str. 187.—195.; — što ima biti u kaznenoj odredbi § 95., str. 198.

Klipovi za pse § 39., str. 124.

Kola, zabrana lovljenja iz kola § 21., str. 91.

Komasacija opć. lovišta § 5., str. 43.

Komasacija zemljišta u svrhe stvaranja izdvojenog lovišta nije dopustiva § 6., str. 47.

Kože divljači, uvjerenje o poreklu § 26., str. 102.

Krada divljači § 88., str. 190.

Kućni vrtovi § 56., str. 147.

Kunići, štete od njih ne naknađuju se § 50., str. 140.

Kupovanje divljači § 26., str. 98.; — u lovostaji § 24., str. 98. i § 25., str. 99.

Legla vadenje i kvarenje § 21., str. 88., kazna § 86., toč. 6., str. 187.

Licitacija, vidi dražba.

Lisice § 2. II., — umanjenje broja § 36., str. 115.

Lov u naučne svrhe § 19., str. 84.; — za vrijeme lovostaje §§ 19., str. 84. i § 20., str. 86.

Lovačka karta § 26., str. 100.; — tko ju može dobiti § 28., str. 103.; — besplatna § 29., str. 107. i str. 211.; — oduzeće § 29., str. 108. i § 48., str. 128.; — izdavanje stranim državljanima § 30., str. 110. i 211.; — izgublenu treba prijaviti § 32., str. 111.; — zabrana pozajmljivanja § 32., str. 111.; — na teritoriju regala § 98., str. 200. i § 99.

- str. 201.; — dužnost pokazivanja §§ 31., str. 111. i § 48., str. 128.; — kazna radi nepredočenja § 85., str. 187.; — kazna radi prodaje ili posudbe § 86., toč. 2., str. 187.; — kazna radi lovljenja bez lov. karte § 86., toč. 3., str. 187.
- Lovačka udruženja §§ 76.—81.; — nesmiju ograničavati članove kod dražbe § 80., str. 184.; — odobrenje pravila § 78., str. 183.; — moraju pripadati savezu § 76.
- Lovački fond, sredstva § 83., str. 186.; — zašto se smije trošiti § 84.
- Lovišta općinska § 5., str. 41.; — kako se dražbuju § 8., str. 52.; — neuspjeh dražbe § 8., str. 56.; — izdvojena privatna § 4., str. 36.; — državna i korporacija § 15., str. 75.; — prelaženje granice u potjeri za divljači zabranjeno § 34., str. 113.; — hodanje s puškom po tuđem 1. zabranjeno § 33., str. 112.; — komasacija § 5., str. 43.; — parcelacija § 5., str. 44.; — arondacija § 5., str. 44. zakup, vidi pod zakup.
- Loviti tko ima pravo § 3., str. 32.; — gdje i kada je zabranjeno § 23., str. 94.
- Lovljenje zabranjeno u vrijeme lovostaje § 87., toč. 1., str. 188.; — zabranjenim sredstvima § 87., toč. 3., str. 188.; — u tuđem lovištu § 88., toč. 1., str. 189.
- Lovna dozvolnica § 14., str. 73.
- Lovna statistika § 82., str. 184.
- Lovna šteta § 50., str. 140.; — prijava štete § 62., str. 154.; — ponovna procjena § 57., str. 148.; — dokaz § 67., str. 163.
- Lovostaja § 17., str. 79.; — promjena po Banu § 18., str. 82.; — kupovanje, prodavanje i razošiljanje divljači u lovostaji § 24., str. 97.; — kazna radi lovljenja u lovostaji § 87., toč. 1., str. 88.
- Mačaka pitomih ubijanje u lovištu § 38., str. 123.; — divlje mačke, vidi divlje mačke.
- Nadležnost vlasti za izricanje presuda § 91., str. 195.; — za utvrđivanje lovne štete i štete od divljači § 58., str. 149.
- Nadzor nad izvršivanjem lova § 40., str. 126. i slj.
- Nagrade za ubijenu zvjerad § 37., str. 116., S. U. § 7., str. 229., D. U. čl. 26., str. 260.
- Naknada štete počinjene po divljači §§ 50., 52., 55., 56., 57., 104., str. 137. i slj.; — po divljim svinjama § 51., str. 141., §§ 52., 104., str. 203.; — traženje naknade § 62., str. 155.; — pretpo-

- stave naknade u vrtovima, voćnjacima itd. § 56., str. 147.; — koja se šteta naknada § 50., str. 140.; — sud za naknadu štete § 58., str. 149.; — kako se ispituje i procjenjuje § 67., str. 162. i slijedeće.
- Nastanbe ograđene § 3., str. 35.
- Nedozvoljen način lova § 21., str. 88.
- Neprekinuta površina zemljišta za izdvojeno lovište § 4., str. 38.
- Nezaštićena divljač § 2. II.; — kako se smije hvatati § 3., str. 35.
- Noćne vatre § 54., str. 145.
- Nove vrste divljači § 18., str. 82.
- Nuzkazne § 90., str. 195.
- Nužna obrana § 44., str. 133.
- Obveza najboljeg nudioca na dražbi § 9., str. 58.
- Odluka suda za naknadu štete §§ 67., str. 172. i § 70., str. 176.
- Odprema divljači željeznicom ili parobrodom § 26., str. 102.
- Odstrel § 14., str. 74.; — za vrijeme lovostaje § 20., str. 86.
- Odsteta za protupravno ubijenu, uhvaćenu ili ranjenu divljač § 88., str. 189. i § 92., str. 196.
- Odstupanje prava zakupa (cesija) § 14., str. 72.
- Oglas dražbe kako se obznanjuje § 8., str. 52.
- Ograđene nastanbe § 3., str. 35.; — dvorišta § 3., str. 35.
- Ograđivanje tuđeg zemljišta § 55., str. 146.; — vlastitog zemljišta § 54., str. 146.
- Okupacija divljači, vidi uvod str. 17.
- Općina saslušanje glede poluenklava § 7., str. 51.; — glede odredbe početne cijene § 8., str. 56.; — pristanak na produženje zakupa § 12., str. 66.; — saslušanje kod imenovanja predsjednika suda za naknadu štete § 59., str. 151.
- Općinska lovišta sastav § 5., str. 42.; — davanje u zakup § 8., str. 52.; — trajanje zakupa § 12., str. 65.; — produženje zakupa § 12., str. 66.; — podzakup i cesija § 14., str. 72.; — poništenje zakupa § 12., str. 66. i § 14., str. 75.; — arondacija § 6., str. 44.; — razdioba u više lovišta (parcelacija) § 5., str. 44.
- Oružje vatreno, zabrana uporabe kod tamanjenja nezaštićene divljači po neovlaštenim osobama § 3., str. 35.

- Ostrva smatraju se spojena s obalom § 4., str. 36.
 Otoci, vidi ostrva.
 Ovlaštenik lova pravo ubijanja pasa i mačaka § 38., str. 119.; — pravo da krivolovcu oduzme oružje str. 136.; — nužna obrana str. 133.; — ima biti pozvan na pretres glede kažnjivih djela, počinjenih u njegovom lovištu § 93., str. 198.
 Parcelacija opć. lovišta § 5., str. 44.
 Pasa ubijanje u lovištu § 38., str. 120.; — puštanje u tuđe lovište, kazna § 85., toč. 3., str. 187.; — vodenje po lovištu § 39., str. 125.; — stavljanje klipova, koji onemogućuju lovljenje § 39., str. 124.
 Pastirski psi dali imadu nositi klipove § 38., str. 124.
 Pazakup lovišta § 14., str. 72.
 Plaćanje zakupnine § 13., str. 68.
 Plodovi poljski, procjena šteta § 57., str. 148.
 Početna cijena na dražbi lovišta § 8., str. 56.
 Podela divljači § 2.
 Podzakup vidi pazakup.
 Pokoravanje odredbama čuvara lova § 46., str. 128.
 Poluenklave § 7., str. 51.
 Poplave, zabrana lovljenja za p. § 21., str. 91.
 Poravnanje (nagoda) u stvarima naknade štete § 63., str. 159.
 Poreklo divljači, uverenje o poreklu § 26., str. 100.; — izdavanje neistinitog uverenja, kazna § 87., str. 188.
 Postupak kod rasprava o naknadi štete §§ 64.—75., str. 159. i slj.; — u slučajevima prekršaja zamće se po službenoj dužnosti § 93., str. 197.
 Potjera za nastrijeljenom divljači u tuđe lovište § 34., str. 113.
 Potoci ne prekidaju spoj zemljišta § 4., str. 39.
 Poziv ovlaštenika lova na pretres zbog kažnjivog djela § 93., str. 197.
 Pravila lovačkih udruženja i saveza, potvrda § 78., str. 183.
 Pravo lova, definicija § 1., str. 27.
 Pravo lovljenja § 3., str. 32.
 Predsjednik općine određuje ročište za poravnanje (nagodu) § 63., str. 159.; — imenuje suce za naknadu štete § 64., str. 160.
 Predsjednik suda za naknadu štete § 59., str. 150.; — isključenje § 65., str. 161.; — određenje rasprave § 64., str. 160.; — mora nastojati da

- se stranke poravnaju § 67., str. 162.
 Prekomjerni broj divljači kako se smanjuje, § 20., str. 85. i slj.
 Pripitomljena divljač § 1., str. 28.
 Prijava radi prekršaja zakona § 93., str. 197.
 Prisustvo predstavnika općine kod dražbe lovišta § 8., str. 55., S. U. § 2., str. 215., D. U. čl. 2., str. 242.
 Procjena štete § 62., str. 157. i § 67., str. 162. i slj.
 Prodaja divljači, potrebno je uverenje o poreklu (§ 26., str. 101) ili dopuštenje za lovljenje § 103., str. 202.
 Produženje zakupa § 12., str. 66.
 Proizvodi na zemljištima, naknade šteta § 50., str. 140.
 Prometne površine ne prekidaju spoja zemljišta § 4., str. 38.
 Psi brakirci § 21., str. 88.
 Ptica pjevica, zabranjeno ubijanje § 17., str. 80.
 Pustošenje lovišta (devastacija) § 12., str. 66.
 Puška krivolovca, pravo oduzeti je § 48., str. 128.
 Puška gluvara (sa slabim pucnjem) zabranjena § 33., str. 112.
 Putevi ne prekidaju spoja zemljišta § 4., str. 38.
 Ranjena divljač ne smije se progoniti u tuđe lovište § 34., str. 113.
 Rasprava na licu mjesta u postupku naknade štete §§ 64.—75., str. 160. i slj.
 Razašiljanje divljači § 24., str. 97. i § 25. str. 99.
 Razumni gospodar, pomnja oko sprečavanja štete § 56., str. 147.
 Reflektori, zabrana lova uporabom istih § 21., str. 91.
 Rezervati lova §§ 108. i 109., str. 206.
 Rijeke ne prekidaju spoja zemljišta § 4., str. 39.
 Rijetka divljač § 18., str. 80.
 Rok za traženje izdvojenja privatnog lovišta § 6., str. 48.; — za traženje naknade štete § 62., str. 155.
 Sačma, zabrana streljanja nekih vrsta divljači sačmom § 17., str. 81.
 Saonice, zabrana uporabe § 21., str. 91.
 Savezi lovačkih udruženja imadu biti saslušani §§ 5., 7., 12., 18., 19., 59. i 77.; — odobrenje pravila

- § 78.; — davanje mišljenja § 77., str. 183.; — ima im se priopćiti oglas dražbe § 8., str. 52.
- Snijeg, za velikog snijega zabranjen lov § 21., str. 91.
- Smetanje u lovu, kazna § 86., toč. 4., str. 187.; — što je smetanje § 86., str. 188.
- Solidarno jamstvo za naknadu štete § 52., str. 145.
- Središnja uprava saveza L. U. § 76., str. 182.
- Statistika lova § 82., str. 185.; — kazna za propust davanja podataka § 86., toč. 7., str. 187.
- Strani državljani, uzimanje lovišta u zakup § 8., str. 52.; — lovačka karta § 30., str. 110. i § 76. fin. zakona za 1934./5., str. 211.; — dopuštenje za lovljenje § 100.
- Sud za naknadu štete § 58., str. 149.; — sastav § 59., str. 150.; — imenovanje sudaca § 64., str. 159.; — rasprava na licu mjesta § 67., str. 162.; — utvrđivanje i procjenjivanje štete § 67., str. 163. i slj.; — odluka § 67., str. 171. i § 70., str. 177.; — odluka mora biti potpisana po članovima suda § 71., str. 179.; — izvršnost odluke § 73., str. 180.; — odluka o troškovima § 69., str. 175. i § 73., str. 181.; — napadanje odluke glede niština u postupku § 73., str. 180.
- Šteta od divljači § 50., str. 140.; — lovna § 50., str. 140.; — u kukuruzima, pšenici, vinogradima, na livadama, u repi, u šumi, u krumpiru itd. § 67., str. 164. i slj.; — naknadna procjena § 57., str. 148.; — dokaz štete § 67., str. 163. i slj.; — u ograđenim prostorima § 35., str. 114. i § 55., str. 146.; — u voćnjacima, rasadnjacima i sličnom § 56., str. 147.; — kako se raspoznaje šteta počinjena po raznim vrstima divljači § 67., str. 163. i slj.
- Štetna divljač: umanjenje broja § 36., str. 117.
- Tamanjenje zvjeradi § 3.
- Tragova prepoznavanje od jelena, srna, fazana itd. § 67., str. 163. i slj.
- Trajanje zakupa § 12., str. 65.
- Transportiranje žive divljači u lovostaji § 19., str. 84.
- Troškovi u postupku naknade štete, lični i troškovi vlasti § 69., str. 175.; — pravni lijek protiv odluke o troškovima § 73., str. 178.
- Trovanje § 22., str. 93.
- Tuča, njen upliv na naknadu štete od divljači § 67., str. 169.

- Uhićenje sumnjivih i nepokornih osoba u lovištu § 49., str. 129.
- Utjerivanje zaostale zakupnine § 13., str. 69.
- Uverenje o poreklu divljači § 26., str. 101.
- Vinogradi procjena štete § 57., str. 148. i § 67., str. 166.
- Vlastita (izdvojena) lovišta kako se izdvajaju § 4., str. 36.; — kada se ima tražiti izdvajanje § 6., str. 47.; — države i korporacije § 15., str. 75.; — na teritoriju regala § 97., str. 199.; — priključenje općinskom lovištu privatnih lovišta, koja nemaju 200 ha § 6., str. 49. i § 107., str. 205.; — obustavljanje lova dok ne bude sastavljen kompleks od 200 ha § 67., str. 46.
- Vodenje pasa po lovištima § 39., str. 124.
- Vatreno oružje § 3., str. 35.; — zabrana uporabe i kazne § 85., toč. 4., str. 187.
- Vršnja lova neopravdano smetanje § 86., toč. 4., str. 188.
- Vrtovi kućni trajno ograđeni § 35., str. 115.; — šteta se naknađuje samo ako je bilo gospodarskih mjera opreza § 56., str. 147.
- Zabrana lova u trećini lovišta zadnje zak. godine § 10., str. 61. i kazna § 87., toč. 1., str. 188.
- Zabrani lova (rezervati) na tuđem zemljištu §§ 108. i 109., str. 206. i 207.
- Zahtjev za izdvojenje lovišta kako se podnosi § 6., str. 48.
- Zakletva čuvara lovišta § 44., str. 127.
- Zakupi lovišta dražbom § 8., str. 52.; — trajanje § 12., str. 65.; — prekid uslijed pustošenja § 12., str. 66.; — prekid uslijed neplateža § 13., str. 68.; — prekid uslijed prekršaja zakona § 14., str. 71.; — produženje § 12., str. 66.; — dosadašnji zakupi ostaju na snazi § 110., str. 207.; — broj lica koja uzimaju lovište mora biti srazmieran površini § 11., str. 62.
- Zakupni ugovor § 10., str. 60.
- Zakupnik lovišta tko može biti § 11., str. 63.
- Zakupnina platež § 13., str. 68.; — čija je zakupnina § 13., str. 69.; — zaostaci kako se utjeruju § 13., str. 69.
- Zakupnog prava odstupanje i davanje u podzakup § 14., str. 72.
- Zakupodavac tko je § 9., str. 58.
- Zamke § 21., str. 89.

- Zaostataka zakupnine utjeravanje § 13., str. 69.
Zapisnik o postupku pred sudom za naknadu štete,
što treba da sadržaje § 70., str. 177.
Zapljena lov. oružja i divljači § 48., str. 128. i 137.
Zarazne bolesti divljači, dozvola odstrela § 20.,
str. 87.
Zastara naknade štete § 62., str. 155. i slj.; — pre-
kršaja kod § 89., str. 194.
Zaštićena divljač § 2.
Zaštita poljoprivrede i šumarstva od divljači § 20.,
str. 85. i slj.
Zemljišta trajno ograđena § 35., str. 114.; — velikih
posjednika pod agrarnom reformom § 107.,
str. 205.
Zrno, lov na visoku divljač dopušten samo zrnom
§ 17., str. 81.
Zverad § 2. II.; — hajke § 36., str. 117.
Zverinjaci § 4., str. 40.
Željeznice ne prekidaju spoja zemljišta § 4., str. 38.;
— čija je divljač, nađena na željeznici § 4., str.
39. i § 34., str. 113.
Žive divljači hvatanje u uzgojne svrhe § 19., str. 84.